

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΓΡΟΧΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

Μεταπτυχιακή Διατριβή της Ιωάννου Άννας με Θέμα:

Διερεύνηση των απόψεων και θέσεων της τοπικής κοινωνίας για την
διαχείριση και βιώσιμη ανάπτυξη μιας Προστατευόμενης Περιοχής
(Λίμνη Παμβώτιδα)

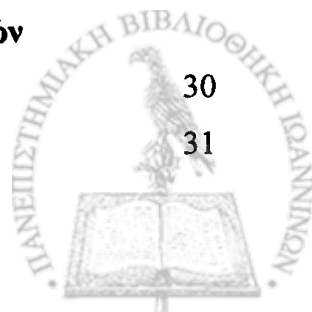

Ιωάννινα 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	3
 ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	
ΕΝΟΤΗΤΑ Α	
1. Βιοποικιλότητα	
1.1. Ορισμός και επίπεδα βιοποικιλότητας	4
1.2 Σημασία βιοποικιλότητας	6
1.3 Παράγοντες που απειλούν την βιοποικιλότητα	7
1.3.1. Ο ρόλος του ανθρώπου στη μείωση της βιοποικιλότητας	8
1.4 Διατήρηση βιοποικιλότητας	9
 ΕΝΟΤΗΤΑ Β	
1. Προστατευόμενες Περιοχές	
1.1 Ορισμός, σκοπός και χαρακτηριστικά των προστατευόμενων περιοχών	12
1.2 Υφιστάμενη κατάσταση	14
1.3 Ιστορική αναδρομή της θεσμοθέτησης των προστατευόμενων περιοχών	15
1.4 Θεσμοθέτηση προστατευόμενων περιοχών- δίκτυο “NATURA 2000”.	16
1.4.1 Αξιολόγηση της εφαρμογής του δικτύου Natura 2000	21
1.5 Οι προστατευόμενες περιοχές στην Ελλάδα	22
1.5.1 Διαχείριση προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα.	24
1.6 Χρηματοδότηση προστατευόμενων περιοχών στα πλαίσια διαχείρισής τους	26
 ΕΝΟΤΗΤΑ Γ	
1. Τοπικές Κοινωνίες - Προστατευόμενες Περιοχές	
1.1 Η εξέλιξη της σύνδεσης προστατευόμενων περιοχών – τοπικών κοινωνιών	28
1.2 Οι συνέπειες της καθιέρωσης των προστατευόμενων περιοχών στις τοπικές κοινωνίες	30
1.3 Πως εκδηλώνεται η εναντίωση των κατοίκων	31

1.4 Η συμβολή των τοπικών κοινωνιών στη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών	32
--	-----------

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ

1. Λιμναία Οικοσυστήματα: Αξίες- Προστασία- Διατήρηση	
1.1 Σημασία υδάτινων οικοσυστημάτων	34
1.2 Παράγοντες που απειλούν τα υδάτινα οικοσυστήματα	36
1.3 Προστασία υδάτινων οικοσυστημάτων	37

ΕΝΟΤΗΤΑ Ε

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ (CASE STUDY)

1. Λίμνη Παμβώτιδα	40
1.1 Χαρακτηριστικά της λίμνης	41
1.2 Αξίες και χρήσεις της λίμνης	47
1.3 Σημερινή κατάσταση της λίμνης	51
1.4 Η λίμνη Παμβώτιδα ως περιοχή Οικοανάπτυξης	52

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Υλικά- Μεθοδολογία	56
2. Στατιστική Επεξεργασία	66
3. Αποτελέσματα	
3.1 Δημογραφικά στοιχεία	66
3.2 Παράμετροι έρευνας	74
3.3 Στατιστικές συσχετίσεις μεταξύ των παραμέτρων έρευνας	105
3.4 Διαφοροποιήσεις μεταξύ των μελετώμενων ομάδων	106
4. Συζήτηση	107
5. Συμπεράσματα- Προτάσεις	120
6. Περίληψη	122
7. Summary	124
8. Βιβλιογραφία	126

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Εισαγωγή

"Our World has enough for each person's need, but not for his greed."
Mahatma Gandhi
(1869-1948)

Ο άνθρωπος, από την εμφάνισή του στη Γη, βρίσκεται σε διαρκή αλληλεπίδραση με το περιβάλλον του. Το περιβάλλον είναι αυτό που καθορίζει τις συνθήκες μέσα στις οποίες ο άνθρωπος ζει και αναπαράγεται, ενώ ταυτόχρονα διαμορφώνεται από αυτόν, ώστε να ανταποκρίνεται περισσότερο στις ανάγκες του.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες κοινωνίες είναι αναμφισβήτητη η περιβαλλοντική κρίση. Αυτή γίνεται εμφανής με την διατάραξη των οικοσυστημάτων, τη ρύπανση των φυσικών αποδεκτών καθώς και την άσκηση έντονων πιέσεων στους φυσικούς πόρους, που με τη σειρά τους οδηγούν στην απώλεια ειδών, την υποβάθμιση οικοτόπων και τη διατάραξη φυσικών διεργασιών, με αποτέλεσμα την όλο μεγαλύτερη και με αυξημένους ρυθμούς μείωση της βιοποικιλότητας στη φύση. Το οικολογικό πρόβλημα απειλεί τη συνέχιση μορφών ζωής στον πλανήτη, θέτει σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία, υποβαθμίζει την ποιότητα ζωής των πολιτών ενώ υπονομεύει διαρκώς τη βιωσιμότητα του οικονομικού συστήματος.

Μπροστά σε αυτή τη νέα πραγματικότητα που διαμορφώνεται παντού γύρω μας, δεικνύοντας τη σπουδαιότητα της διατήρησης και της αύξησης της βιοποικιλότητας στον πλανήτη, η ποιοτική αναδιάρθρωση της ανάπτυξης και η καλλιέργεια μιας νέας στάσης απέναντι στο περιβάλλον φαίνεται αναγκαία.

Ένα πολύ σημαντικό βήμα παγκοσμίως, για την επίτευξη της παραπάνω αναγκαιότητας, είναι η ανακήρυξη περιοχών ιδιαίτερης οικολογικής αξίας ως προστατευόμενες περιοχές. Οι περιοχές αυτές τελούν υπό καθεστώς προστασίας και οι χώρες στις οποίες βρίσκονται, υποχρεώνονται να λαμβάνουν ειδικά μέτρα ώστε να διατηρήσουν τα σημαντικά οικολογικά χαρακτηριστικά τους.

Εδώ πρέπει να επισημανθεί ότι πολλά από τα περιβαλλοντικά προβλήματα που αφορούν σε παγκόσμιο επίπεδο, παρουσιάζουν και μια τοπική (κοινωνική) διάσταση. Αυτό στην περίπτωση των προστατευόμενων περιοχών γίνεται αντιληπτό με τη στάση και θέση που αναπτύσσουν οι τοπικές κοινωνίες που σχετίζονται άμεσα με την ενίοτε προστατευόμενη περιοχή.

Η συχνή εναντίωση που προβάλλουν οι ντόπιοι κάτοικοι και οι τοπικές κοινότητες που σχετίζονται με μια προστατευόμενη περιοχή αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην ίδρυση των φυσικών προστατευόμενων ζωνών . Αυτές οι ομάδες ενδέχεται να θεωρήσουν την προστατευόμενη ζώνη ως απώλεια ελευθερίας ή ως εμπόδιο σε αναπτυξιακές δραστηριότητες.. Αυτό το πρόβλημα σχετίζεται περισσότερο με προστατευόμενες ζώνες κοντά σε κατοικημένες- αστικές ή ημιαστικές περιοχές (Carrus et.al.,2005).

Στην παρούσα εργασία μελετάται η γνώμη και οι αντιλήψεις διαφόρων κατοίκων αλλά και διαφορετικών ομάδων κατοίκων της πόλης των Ιωαννίνων αναφορικά με τη λίμνη Παμβώτιδα, η οποία αποτελεί ένα από τα προστατευόμενα οικοσυστήματα της χώρας μας. Επίσης γίνεται προσπάθεια ανάλυσης των αναγκών και των προσδοκιών των κατοίκων που επηρεάζονται από τον προγραμματισμό και τους κανόνες προστασίας, αλλά και κατά πόσο είναι θεμιτό και εφικτό να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη τους στη διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής.

Με δεδομένο το γεγονός ότι οποιεσδήποτε διαχειριστικές παρεμβάσεις σε τεχνικό ή θεσμικό επίπεδο (π.χ οριοθέτηση ζωνών προστασίας, χωροθέτηση δραστηριοτήτων, ανακήρυξη προστατευόμενων βιοτόπων) είναι μάλλον αποτυχημένες εάν δεν υποστηρίζονται από ευρύτατη κοινωνική συναίνεση, η παρούσα εργασία φιλοδοξεί α) να συμβάλλει στην διερεύνηση των παραγόντων που ευνοούν ή αποτρέπουν τέτοιου είδους συναινέσεις και β) να αποτελέσει κίνητρο για την περιβαλλοντική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας στην προστατευόμενη περιοχή της λίμνης Παμβώτιδας.

Εδώ πρέπει να επισημανθεί ότι πολλά από τα περιβαλλοντικά προβλήματα που αφορούν σε παγκόσμιο επίπεδο, παρουσιάζουν και μια τοπική (κοινωνική) διάσταση. Αυτό στην περίπτωση των προστατευόμενων περιοχών γίνεται αντιληπτό με τη στάση και θέση που αναπτύσσουν οι τοπικές κοινωνίες που σχετίζονται άμεσα με την ενίοτε προστατευόμενη περιοχή.

Η συχνή εναντίωση που προβάλλουν οι ντόπιοι κάτοικοι και οι τοπικές κοινότητες που σχετίζονται με μια προστατευόμενη περιοχή αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην ίδρυση των φυσικών προστατευόμενων ζωνών . Αυτές οι ομάδες ενδέχεται να θεωρήσουν την προστατευόμενη ζώνη ως απώλεια ελευθερίας ή ως εμπόδιο σε αναπτυξιακές δραστηριότητες.. Αυτό το πρόβλημα σχετίζεται περισσότερο με προστατευόμενες ζώνες κοντά σε κατοικημένες- αστικές ή ημιαστικές περιοχές (Carrus et.al.,2005).

Στην παρούσα εργασία μελετάται η γνώμη και οι αντιλήψεις διαφόρων κατοίκων αλλά και διαφορετικών ομάδων κατοίκων της πόλης των Ιωαννίνων αναφορικά με τη λίμνη Παμβώτιδα, η οποία αποτελεί ένα από τα προστατευόμενα οικοσυστήματα της χώρας μας. Επίσης γίνεται προσπάθεια ανάλυσης των αναγκών και των προσδοκιών των κατοίκων που επηρεάζονται από τον προγραμματισμό και τους κανόνες προστασίας, αλλά και κατά πόσο είναι θεμιτό και εφικτό να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη τους στη διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής.

Με δεδομένο το γεγονός ότι οποιεσδήποτε διαχειριστικές παρεμβάσεις σε τεχνικό ή θεσμικό επίπεδο (π.χ οριοθέτηση ζωνών προστασίας, χωροθέτηση δραστηριοτήτων, ανακήρυξη προστατευόμενων βιοτόπων) είναι μάλλον αποτυχημένες εάν δεν υποστηρίζονται από ευρύτατη κοινωνική συναίνεση, η παρούσα εργασία φιλοδοξεί α) να συμβάλλει στην διερεύνηση των παραγόντων που ευνοούν ή αποτρέπουν τέτοιου είδους συναινέσεις και β) να αποτελέσει κίνητρο για την περιβαλλοντική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας στην προστατευόμενη περιοχή της λίμνης Παμβώτιδας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους Καθηγητές μου, κα. Ιφιγένεια Κάγκαλου που πρότεινε και επέβλεψε το θέμα της πτυχιακής μου εργασίας και κ. Ιωάννη Λεονάρδο, για την πολύτιμη βοήθεια αλλά και συμβολή τους στην περάτωση αυτής. Επίσης οφείλω να ευχαριστήσω όλους εκείνους στους οποίους απευθύνθηκα και δέχτηκαν να απαντήσουν σε συγκεκριμένα ερωτήματα καθώς και να τοποθετηθούν πάνω στο θέμα της συγκεκριμένης έρευνας, η οποία σε αντίθετη περίπτωση δε θα μπορούσε να υλοποιηθεί.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ Α

1. ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ

Στο πέρασμα των χρόνων πολλοί είναι αυτοί όπως επιστήμονες, οικολόγοι, απλοί άνθρωποι κ.α., οι οποίοι αναγνώρισαν την αξία και τον ρόλο της βιοποικιλότητας στον πλανήτη καθώς και την υπέρτατη σημασία της διατήρησής της στο μέλλον.

Ο Δαρβίνος το 1859 αναφέρει, "Υπάρχει μεγαλείο σ' αυτή τη θεώρηση της ζωής, με τις ποικίλες δυνάμεις, κατά την οποία αρχικά ο δημιουργός έδωσε ζωή σε λίγες μορφές η σε μία. Και, τη στιγμή που αυτός ο πλανήτης στρέφεται σύμφωνα με τους νόμους της βαρύτητας φαίνεται πως από ένα τόσο απλό ξεκίνημα αναπτύχθηκαν και εξελίχθηκαν άπειρες μορφές, τόσο όμορφες και τόσο αξιοθαύμαστες" (Gaston and Spicer, 2004).

Ο Mc Neele χαρακτηρίζει τη βιοποικιλότητα ως "την ομπρέλα για την ποικιλία της φύσης" (http://www.medregio.org/pdf_documents/activities/bio_gr.pdf).

Η βιοποικιλότητα που αντιλαμβανόμαστε σήμερα δεν είναι τίποτε άλλο από τη συσσώρευση δισεκατομμυρίων χρόνων εξέλιξης, διαμορφωμένη μέσω φυσικών διεργασιών αλλά όλο και περισσότερο και της ανθρώπινης επιρροής. Διαμορφώνει τον ιστό της ζωής του οποίου είμαστε ένα αναπόσπαστο τμήμα και επάνω στον οποίο τόσο πλήρως εξαρτόμαστε (Convention on Biological Diversity, 2000).

1.1. Ορισμός και επίπεδα βιοποικιλότητας

Μετά τη συνάντηση και την υπογραφή της "Συνθήκης σχετικά με τη βιολογική ποικιλομορφία" του IUCN¹ που πραγματοποιήθηκε στο Ρίο de Janeiro το 1992, ο όρος "βιοποικιλότητα" άρχισε να χρησιμοποιείται ευρέως και αναφέρεται από όλους, ειδικούς και μη, ως πανάκεια που λύνει όλα τα οικολογικά προβλήματα. Ο όρος ήταν γνωστός στην οικολογία πολύ πιο πριν από τη συνάντηση του Ρίο και χρησιμοποιούνταν για να εκφράσει την ποικιλία των μορφών ζωής σε έναν συγκεκριμένο χώρο. (www.minenv.gr/1/12/121/12103/g1210300.html - 6k).

1. IUCN : The World Conservation Union is the world's largest and most important conservation network.

Σύμφωνα με το αρθ. 2 της παραπάνω συνθήκης, η βιοποικιλότητα ορίζεται ως εξής : Η "βιολογική ποικιλομορφία " σημαίνει την ποικιλομορφία (σύμφωνα με τη διαφοροποίηση, παραλλαγή , μεταβλητότητα, πολυπλοκότητα και αφθονία) μεταξύ των οργανισμών και των ενδιαιτημάτων, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των επίγειων, θαλάσσιων και άλλων υδρόβιων οικοσυστημάτων καθώς και των οικολογικών συγκροτημάτων των οποίων είναι μέρος. Αυτό περιλαμβάνει την ποικιλομορφία μέσα στα είδη, μεταξύ των ειδών και των οικοσυστημάτων " (Kratochwil, 1999).

Παρά όμως την απλότητα και σαφήνεια του όρου, το περιεχόμενό του είναι μια από τις πλέον αφηρημένες και αμφιλεγόμενες έννοιες της οικολογίας. Ο λόγος είναι ότι δεν υπάρχει μία, αλλά πολλές βιοποικιλότητες, σε διάφορα επίπεδα οργάνωσης της ζωής και ότι δεν είναι ενιαίος ο τρόπος έκφρασης ή καλύτερα εκτίμησής της. Πρακτικά, μπορούν να διακριθούν τέσσερα διαφορετικά επίπεδα βιοποικιλότητας, το καθένα από τα οποία έχει διαφορετική σημασία, αλλά στην πράξη αποτελεί κομμάτι αναπόσπαστο ενός ενιαίου συνόλου.

Ξ Το πρώτο επίπεδο είναι εκείνο της "γενετικής βιοποικιλότητας". Η γενετική βιοποικιλότητα εκφράζει το εύρος των κληρονομικών καταβολών ενός συγκεκριμένου είδους. Όσο μεγαλύτερο είναι το εύρος αυτό, τόσο μεγαλύτερη είναι η ικανότητα επιβίωσης του είδους απέναντι σε εξωτερικές πιέσεις (stress) όπως επιδημίες, κλιματικές αντιξοότητες κ.λπ. Είναι αυτονόητο ότι τα φυσικά είδη έχουν πολύ μεγαλύτερο εύρος κληρονομικών καταβολών και συνεπώς πολύ μεγαλύτερη αντοχή και ικανότητα επιβίωσης από τα "τεχνητά" ή γενετικά βελτιωμένα είδη.

Το δεύτερο επίπεδο βιοποικιλότητας είναι αυτό της βιοποικιλότητας των ειδών φυτών και ζώων. Η βιοποικιλότητα αυτή εκφράζεται με τον αριθμό (πλήθος) των ειδών φυτών και ζώων που απαντούν σε μια συγκεκριμένη περιοχή. Για πολλούς όμως ερευνητές αυτό δεν αρκεί. Ο αριθμός των ειδών δεν εκφράζει πάντοτε τη βιοποικιλότητα διότι υπεισέρχονται παράμετροι όπως ο πληθυσμός των ειδών, το μέγεθος των ατόμων, η βιομάζα τους και η κυριαρχία ορισμένων ειδών. Άλλοι δέχονται ως έκφραση της βιοποικιλότητας τον αριθμό των λειτουργιών που ασκούν τα είδη σε ένα συγκεκριμένο οικοσύστημα, δηλαδή τον αριθμό των οικολογικών φωλεών. Επειδή όμως η εκτίμηση όλων αυτών των παραμέτρων είναι δύσκολη, θεωρείται, προς το παρόν, ικανοποιητική η έκφραση της βιοποικιλότητας των ειδών με βάση τον αριθμό των ειδών φυτών και ζώων μιας συγκεκριμένης περιοχής ή ενός συγκεκριμένου οικοσυστήματος.

Η σημασία της βιοποικιλότητας των ειδών είναι προφανής για την οικολογική ισορροπία, σταθερότητα και λειτουργία των αναδραστικών μηχανισμών ενός οικοσυστήματος. Όσο περισσότερα είδη μετέχουν στη σύνθεση ενός οικοσυστήματος τόσο μεγαλύτερη σταθερότητα παρουσιάζει το οικοσύστημα, τόσο πυκνότερο δίκτυο τροφικών αλυσίδων και βιοσυστημάτων δημιουργείται, τόσο πιο απρόσκοπτες είναι η ροή βιομάζας και ενέργειας καθώς και η ανακύκλωση θρεπτικών στοιχείων και τόσο καλύτερα και αποτελεσματικότερα λειτουργούν οι μηχανισμοί ανάδρασης. Πέρα από αυτό, πολλά είδη στην οντογενετική τους εξέλιξη έχουν συνδεθεί στενά μεταξύ τους και η ύπαρξη του ενός εξαρτάται από την ύπαρξη του άλλου. Για το λόγο αυτό, η εξαφάνιση ενός είδους μπορεί να έχει συνέπειες που δεν μπορούν να προβλεφθούν.

Το τρίτο επίπεδο βιοποικιλότητας, γνωστό ως βιοποικιλότητα οικοσυστημάτων ή φυτοκοινωνιών (habitats), εκφράζεται με τον αριθμό (πλήθος) των συνδυασμών ειδών φυτών και ζώων (οικοσυστημάτων) που συναντώνται σε μια συγκεκριμένη περιοχή. Ο αριθμός των οικοσυστημάτων και ο τρόπος κατανομής τους στο χώρο, δηλαδή το μωσαϊκό των τύπων οικοσυστημάτων, χαρακτηρίζει και δίνει τη σφραγίδα του στο τοπίο της περιοχής. Η προστασία των οικοσυστημάτων εξασφαλίζει όχι μόνο την προστασία των ειδών που τα συνθέτουν αλλά και τη διατήρηση της φυσιογνωμίας των τοπίων.

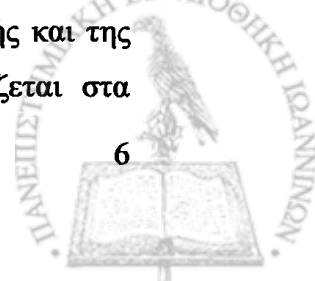
Το τέταρτο επίπεδο βιοποικιλότητας είναι εκείνο της βιοποικιλότητας των τοπίων, το οποίο εκφράζεται με τον αριθμό ή το πλήθος των τύπων τοπίων που εμφανίζονται σε μια περιοχή ή σε μια χώρα. Στη σύνθεση ενός τοπίου δε μετέχουν μόνο φυσικά οικοσυστήματα αλλά και τεχνητά, όπως οι διάφορες γεωργικές καλλιέργειες αλλά και τύποι οικισμών. Ο αριθμός των τύπων οικοσυστημάτων, φυσικών και τεχνητών, η κατανομή τους στον χώρο και η αναλογία συμμετοχής τους προσδιορίζουν το χαρακτήρα και τη φυσιογνωμία του τοπίου

(www.minenv.gr/1/12/121/12103/g1210300.html - 6k).

1.2 Σημασία βιοποικιλότητας

Η οικονομική, η πολιτισμική, η αισθητική και η επιστημονική αξία της βιοποικιλότητας είναι μοναδική και ανεκτίμητη.

Η βιοποικιλότητα έχει εγγενή αξία. Υπάρχουν οφέλη οικονομικά τα οποία περιλαμβάνουν τα τρόφιμα, ίνες - ρουχισμό, αλλά και τον τομέα της ιατρικής και της βιοτεχνολογίας, (κατ' εκτίμηση το 40% της παγκόσμιας οικονομίας βασίζεται στα

βιολογικά προϊόντα και διαδικασίες. Οι φτωχοί άνθρωποι, ειδικά εκείνοι που ζουν σε περιοχές με χαμηλή γεωργική παραγωγικότητα, εξαρτώνται ιδιαιτέρως από τη γενετική ποικιλομορφία του περιβάλλοντος (www.unep.gr)), αισθητικά (βιομηχανία τουρισμού), ηθικά και επιστημονικά, ενώ οι «υπηρεσίες» του φυσικού κόσμου, όπως παραγωγή οξυγόνου, ρύθμιση κλίματος, καθαρισμός αέρα και νερού, είναι ανεκτίμητες και αναντικατάστατες από την ανθρώπινη τεχνολογία (www.env.uoi.gr/web/lessons/biopikilothta/bio.htm-12k-).

Έτσι λοιπόν η απώλεια της βιοποικιλότητας συνεπάγεται απειλή για τις προμήθειες τροφίμων, τις ευκαιρίες για την αναψυχή και τον τουρισμό, τις πηγές ξύλου, φαρμάκων και ενέργειας. Παρεμποδίζει επίσης τις ουσιαστικές οικολογικές λειτουργίες (Convention on Biological Diversity, 2000).

1.3 Παράγοντες που απειλούν την βιοποικιλότητα

Η βιοποικιλότητα μέσω των εξελικτικών διαδικασιών αυξομειώνεται. Η εμφάνιση νέων γονιδίων σε έναν πληθυσμό, νέων ειδών σε μια βιοκοινότητα ή /και νέων τύπων οικοσυστημάτων στη βιόσφαιρα αυξάνουν τη βιοποικιλότητα του πληθυσμού, της βιοκοινότητας και του πλανήτη αντίστοιχα.

Εν αντιθέσει, η μείωση στη γονιδιακή ποικιλία ενός πληθυσμού, η εξαφάνιση ενός είδους ή/ και η αλλοίωση, απλούστευση στη σύνθεση ενός οικοσυστήματος οδηγούν στη μείωση της συνολικής βιοποικιλότητας.

Τα μέλη μιας φυσικής βιοκοινότητας εξελίσσονται παράλληλα, προσαρμόζονται στο πέρασμα του χρόνου σε αλλαγές τόσο του βιοτικού όσο και του αβιοτικού τους περιβάλλοντος όπως σε τροποποιήσεις του τοπικού κλίματος, σε εισαγωγή ή αφαίρεση ανταγωνιστικών ατόμων - ειδών στην περιοχή κ.ά.. Η γενετική ποικιλομορφία που χαρακτηρίζει τους περισσότερους πληθυσμούς των διαφορετικών ειδών, προσφέρει συνήθως, σ' ένα ποσοστό τουλάχιστον του πληθυσμού, επαρκείς δυνατότητες προσαρμογής σε βαθμιαίες αλλαγές των περιβαλλοντικών συνθηκών. Ωστόσο, όταν οι παραπάνω αλλαγές είναι ριζικές και συμβαίνουν απότομα (καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, εισαγωγή στο οικοσύστημα ξενικών ανταγωνιστικών ειδών κ.ά.), τα άτομα αδυνατούν να προσαρμοστούν άμεσα και κατά συνέπεια οι πληθυσμοί τους απειλούνται από εξαφάνιση (www.greenpage.gr/biopoikilothta.htm - 32k).

Πολύ ευάλωτα είναι τα είδη που βρίσκονται στις κορυφές της τροφικής αλυσίδας, τα οποία ουσιαστικά «ελέγχουν» τους πληθυσμούς των υπόλοιπων οργανισμών που είναι πολυπληθέστεροι και αυτό γιατί ο αριθμός των ατόμων είναι εκ φύσεως μικρότερος. Ειδικά όσο πιο ψηλά βρίσκονται στην τροφική αλυσίδα αλλά και λόγω του φαινομένου της «βιοσυσσώρευσης» τοξικών ουσιών, έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να δηλητηριαστούν θανάσιμα.

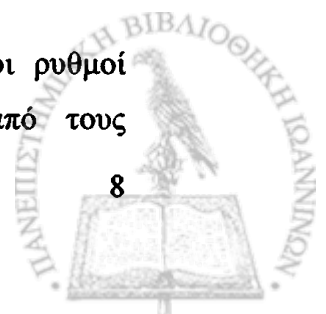
Εδώ αξίζει να σημειωθεί, ως ενδεικτικό παράδειγμα, ότι η ορνιθοπανίδα βρίσκεται στα ανώτερα επίπεδα της τροφικής αλυσίδας. Συνεπώς, η ποικιλία των ειδών της ορνιθοπανίδας αποτελεί «ένδειξη της κατάστασης ενός υγρότοπου-υδάτινου οικοσυστήματος», είναι δηλαδή ένδειξη υγείας ή υποβάθμισης του οικοσυστήματος. Γι' αυτό και πέρα από την εντυπωσιακή εμφάνισή τους τα είδη αυτά αποτελούν και «σύμβολα» της αξίας των υγροτόπων, παρά το γεγονός ότι δεν είναι σωστό να θεωρούνται κάποια είδη σπουδαιότερα από κάποια άλλα, εφ'όσον όλα αποτελούν κρίκους ενός ιδιαίτερα πολύπλοκου και δυναμικού συστήματος με έντονη αλληλεξάρτηση (Σφήκας και Τσουνής, 1993).

1.3.1. Ο ρόλος του ανθρώπου στη μείωση της βιοποικιλότητας

Με το πέρασμα του χρόνου, οι ανθρώπινοι πολιτισμοί αναπτύχθηκαν και προσαρμόστηκαν σε διαφορετικά περιβάλλοντα, ανακαλύπτοντας, αξιοποιώντας και τροποποιώντας ετερογενείς βιολογικούς πόρους. Πολλές περιοχές του πλανήτη, και κατ' επέκταση η βιοποικιλότητα που τις χαρακτηρίζει, έχουν διαμορφωθεί υπό την επίδραση μακροχρόνιων ανθρωπογενών επεμβάσεων όπως η εγκατάσταση ανθρώπινων πληθυσμών, οι γεωργοκτηνοτροφικές εφαρμογές, η εκμετάλλευση και η μεταφορά φυσικών πόρων κ.α. (www.greenpage.gr/biopoikilothta.htm - 32k).

Στη διάσκεψη του Ρίο (1992) αναγνωρίστηκε ότι οι ανθρώπινες δραστηριότητες προοδευτικά διαβρώνουν την ικανότητα της γης να συντηρεί τη ζωή, την ίδια στιγμή που η αύξηση του ανθρώπινου πληθυσμού αυξάνει τα επίπεδα κατανάλωσης των βιολογικών πόρων. Από τα τέλη του 20^{ου} αιώνα έχει γίνει πλέον αποδεκτό ότι οι βιολογικοί πόροι έχουν όρια και ότι ο άνθρωπος, έχοντας ξεπεράσει τα όρια αυτά μειώνει τη βιολογική ποικιλότητα του πλανήτη (Χατζηχαράλαμους, 2000).

Λόγω κυρίως των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων υπολογίζεται ότι οι ρυθμοί εξαφάνισης των ειδών σήμερα, είναι 100-1000 φορές μεγαλύτεροι από τους

Πολύ ευάλωτα είναι τα είδη που βρίσκονται στις κορυφές της τροφικής αλυσίδας, τα οποία ουσιαστικά «ελέγχουν» τους πληθυσμούς των υπόλοιπων οργανισμών που είναι πολυπληθέστεροι και αυτό γιατί ο αριθμός των ατόμων είναι εκ φύσεως μικρότερος. Ειδικά όσο πιο ψηλά βρίσκονται στην τροφική αλυσίδα αλλά και λόγω του φαινομένου της «βιοσυσσώρευσης» τοξικών ουσιών, έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να δηλητηριαστούν θανάσιμα.

Εδώ αξίζει να σημειωθεί, ως ενδεικτικό παράδειγμα, ότι η ορνιθοπανίδα βρίσκεται στα ανώτερα επίπεδα της τροφικής αλυσίδας. Συνεπώς, η ποικιλία των ειδών της ορνιθοπανίδας αποτελεί «ένδειξη της κατάστασης ενός υγρότοπου-υδάτινου οικοσυστήματος», είναι δηλαδή ένδειξη υγείας ή υποβάθμισης του οικοσυστήματος. Γι' αυτό και πέρα από την εντυπωσιακή εμφάνισή τους τα είδη αυτά αποτελούν και «σύμβολα» της αξίας των υγροτόπων, παρά το γεγονός ότι δεν είναι σωστό να θεωρούνται κάποια είδη σπουδαιότερα από κάποια άλλα, εφ' όσον όλα αποτελούν κρίκους ενός ιδιαίτερα πολύπλοκου και δυναμικού συστήματος με έντονη αλληλεξάρτηση (Σφήκας και Τσουνής, 1993).

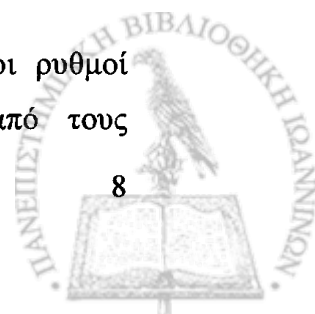
Ξ

1.3.1. Ο ρόλος του ανθρώπου στη μείωση της βιοποικιλότητας

Με το πέρασμα του χρόνου, οι ανθρώπινοι πολιτισμοί αναπτύχθηκαν και προσαρμόστηκαν σε διαφορετικά περιβάλλοντα, ανακαλύπτοντας, αξιοποιώντας και τροποποιώντας ετερογενείς βιολογικούς πόρους. Πολλές περιοχές του πλανήτη, και κατ' επέκταση η βιοποικιλότητα που τις χαρακτηρίζει, έχουν διαμορφωθεί υπό την επίδραση μακροχρόνιων ανθρωπογενών επεμβάσεων όπως η εγκατάσταση ανθρώπινων πληθυσμών, οι γεωργοκτηνοτροφικές εφαρμογές, η εκμετάλλευση και η μεταφορά φυσικών πόρων κ.α. (www.greenpage.gr/biopoikilothta.htm - 32k).

Στη διάσκεψη του Ρίο (1992) αναγνωρίστηκε ότι οι ανθρώπινες δραστηριότητες προοδευτικά διαβρώνουν την ικανότητα της γης να συντηρεί τη ζωή, την ίδια στιγμή που η αύξηση του ανθρώπινου πληθυσμού αυξάνει τα επίπεδα κατανάλωσης των βιολογικών πόρων. Από τα τέλη του 20^{ου} αιώνα έχει γίνει πλέον αποδεκτό ότι οι βιολογικοί πόροι έχουν όρια και ότι ο άνθρωπος, έχοντας ξεπεράσει τα όρια αυτά μειώνει τη βιολογική ποικιλότητα του πλανήτη (Χατζηχαράλαμους, 2000).

Λόγω κυρίως των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων υπολογίζεται ότι οι ρυθμοί εξαφάνισης των ειδών σήμερα, είναι 100-1000 φορές μεγαλύτεροι από τους

φυσιολογικούς ρυθμούς εξαφάνισης του εξελικτικού παρελθόντος (www.env.uoi.gr/web/lessons/biopikilohtta/bio.htm-12k-).

Στην Ευρώπη, η κατάσταση χαρακτηρίζεται ως ανησυχητική και η συρρίκνωση της βιοποικιλότητας είναι δεδομένη. Αυτό οφείλεται πρωτίστως στην εντατική χρήση των εδαφών για γεωργικούς και δασοκομικούς σκοπούς, στην αυξημένη κατάτμηση των εναπομεινάντων φυσικών οικοσυστημάτων λόγω της αστικοποίησης και της κατασκευής υποδομών, στον μαζικό τουρισμό και τέλος στη ρύπανση των υδάτων και της ατμόσφαιρας (Χατζηχαλαράμπος, 2000).

Εδώ μπορούμε να προσθέσουμε και άλλους παράγοντες όπως

α) το σταθερά περιορισμένο φάσμα των προϊόντων από τη γεωργία, τη δασοπονία και την αλιεία,

β) τα οικονομικά συστήματα που αποτυγχάνουν να εκτιμήσουν το περιβάλλον και τους πόρους του. Η ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος είναι συχνά υποεκτιμημένη η δεν περιλαμβάνεται καθόλου στη λήψη αποφάσεων,

γ) η ανισότητα στην ιδιοκτησία, διαχείριση και ροή οφελών από τη χρήση και τη διατήρηση των βιολογικών πόρων και

στ) τα νομικά και ερευνητικά συστήματα που προωθούν μη αειφόρο αξιοποίηση, αποτελούν σημαντικούς λόγους μείωσης της βιοποικιλότητας (http://www.medregio.org/pdf_documents/activities/bio_gr.pdf).

1.4 Διατήρηση βιοποικιλότητας

Παρά τη διάκριση της βιοποικιλότητας σε διάφορα επίπεδα όπως είδαμε παραπάνω, η προστασία της πρέπει να αντιμετωπίζεται ως κάτι ενιαίο. Η προστασία κάθε επιπέδου εξαρτάται από την προστασία του προηγούμενου ή επόμενου επιπέδου. Η προστασία και διατήρηση των τοπίων εξαρτάται από την προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας των οικοσυστημάτων που τα συνθέτουν, η σταθερότητα των οικοσυστημάτων εξαρτάται από την προστασία και διατήρηση των ειδών που συμμετέχουν στη δομή τους δηλαδή από την προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας των ειδών και η προστασία και επιβίωση των ειδών, εξαρτάται από τη διατήρηση και προστασία της γενετικής βιοποικιλότητάς τους, δηλαδή τη διατήρηση των κληρονομικών μεταβολών τους σε όλο το εύρος τους (www.minenv.gr/1/12/121/12103/g1210300.html - 6k).

Η διατήρηση-προστασία της βιοποικιλότητας είναι πολύ σημαντική γιατί πρωτίστως εξασφαλίζει την ανάπτυξη βιώσιμων πληθυσμών και οικοσυστημάτων. Αν και ο άνθρωπος συχνά δύσκολα αντιλαμβάνεται την αναγκαιότητα διατήρησής της, θεωρείται δεδομένο ότι η επιβίωσή του εξαρτάται καθοριστικά από το άμεσο αλλά και το ευρύτερο περιβάλλον της βιόσφαιράς του. Αφού ο "ρόλος" του κάθε είδους καθώς και η σχετική του σπουδαιότητα για τη βιωσιμότητα του οικοσυστήματος που συνθέτει δεν έχουν ακόμα πλήρως αποσαφηνιστεί, σκόπιμη είναι η διατήρηση των υψηλότερων δυνατών επιπέδων βιοποικιλότητας (www.greenpage.gr/biopoikilothta.htm - 32k).

Είναι πρόδηλο ότι δεν μπορεί να ασκηθεί αειφορική διαχείριση χωρίς την προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας των ειδών (www.minenv.gr/1/12/121/12103/g1210300.html - 6k).

Ένας λοιπόν από τους κρίσιμους λόγους για την προστασία της βιοποικιλότητας, είναι η συντήρηση του οικοσυστήματος, αλλά δεν είναι ο μόνος. Πολλοί μαχόμενοι για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος παρακινούνται από μια βαθιά εκτίμηση για τη φύση και τους ζωντανούς οργανισμούς, τους οποίους θέλουν να συντηρήσουν για την ανθρωπότητα ως φυσική κληρονομιά.

Για τους υποστηρικτές και μαχόμενους της διατήρησης των οικοσυστημάτων, η απώλεια της βιοποικιλότητας αποτελεί σημείο αναφοράς γιατί δείχνει ως ένα βαθμό το πόσο πολύ οι άνθρωποι έχουν αντίκτυπο στη φύση (Kinzig et al., 2001).

Προσεγγίζοντας την αναγκαιότητα διατήρησης της βιοποικιλότητας ανθρωποκεντρικά μπορούμε να αναφερθούμε στα άμεσα οφέλη που προκύπτουν από την εκμετάλλευσή της. Η μεγάλη ποικιλία γονιδίων, ειδών, οικοσυστημάτων και πολιτισμών μας εξασφαλίζει τροφή, ενέργεια, φάρμακα, ξυλεία, ίνες και άλλες πρώτες ύλες, λειτουργικές πρακτικές, εμπειρία και γνώση αποδίδοντας αξιόλογα κεφάλαια στην παγκόσμια οικονομία. Παράλληλα, η τεράστια αυτή "αποθήκη" μορφών ζωής και οικοσυστημάτων γενικότερα, παρέχει "δωρεάν" υπηρεσίες ανακύκλωσης στοιχείων και εξυγίανσης του περιβάλλοντος (www.greenpage.gr/biopoikilothta.htm - 32k).

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Παγκόσμιων Πόρων-1992 στα πλαίσια της Παγκόσμιας Στρατηγικής για το περιβάλλον υπάρχουν εφτά περιοχές προτεραιότητας για δράση σε θέματα διαχείρισης-διατήρησης της βιοποικιλότητας :

1. Καθιέρωση ενός εθνικού δικτύου πολιτικής για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας,

2. Δημιουργία ενός διεθνούς περιβάλλοντος προστασίας που θα υποστηρίζει την εθνική βιοποικιλότητα ,
3. Δημιουργία κατάλληλων συνθηκών και κινήτρων για την προστασία της τοπικής βιοποικιλότητας,
4. Διαχείριση της βιοποικιλότητας μέσω του ανθρώπινου περιβάλλοντος ,
5. Ενίσχυση των προστατευμένων περιοχών , εθνικών και διεθνών,
6. Προστασία ειδών, πληθυσμών και γενετικής ποικιλότητας ,
7. Διεύρυνση της ανθρώπινης ικανότητας να προστατέψει τη βιοποικιλότητα (http://www.medregio.org/pdf_documents/activities/bio_gr.pdf).

Τέλος, θα πρέπει να τονιστεί ότι η βιοποικιλότητα, ως δικλείδα ασφαλείας για τη ζωή, μειώνεται κατά τουλάχιστον 26 χιλιάδες είδη οργανισμών το χρόνο και ο αφανισμός αυτός προχωρά με τόσο ταχείς ρυθμούς, ώστε εκφράζονται φόβοι πως η φυσική διαδικασία ανασυγκρότησης της βιολογικής ποικιλότητας δε θα διαθέτει τον απαραίτητο χρόνο για να επιτρέψει στους οργανισμούς να διαφοροποιηθούν και να καταλάβουν τους βιότοπους που έχουν μείνει κενοί (Κριμπάς, 2000).

Έτσι λοιπόν η προστασία της βιοποικιλότητας σε όλα της τα επίπεδα, για την οποία τόσα πολλά λέγονται και τόσα λίγα γίνονται, δεν επιβάλλεται για λόγους καθαρά ρομαντικούς, αλλά από την ανάγκη ορθολογικής και αειφορικής διαχείρισης των φυσικών πόρων, συνεπώς για την επιβίωση του ίδιου του ανθρώπου.

Η εφαρμογή της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ η οποία αναφέρεται ως οδηγία 'για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας' και η δημιουργία του ευρωπαϊκού δικτύου "ΦΥΣΗ (NATURA) 2000", θα συμβάλλει σημαντικά στη διατήρηση της βιοποικιλότητας (www.minenv.gr/1/12/121/12103/g1210300.html - 6k).

ΕΝΟΤΗΤΑ Β

1. ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Η καθιέρωση των προστατευόμενων περιοχών αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα θεσμικά εργαλεία στη διεθνή πολιτική προστασίας της φύσης.

Τις τελευταίες δεκαετίες, ο αριθμός των προστατευόμενων περιοχών (ζωνών) έχει σημειώσει σημαντική αύξηση, γεγονός που απεικονίζει την ολοένα και αυξανόμενη ανησυχία ως προς την κατάσταση του περιβάλλοντος (Saalismaa, 1999).

Οι προστατευόμενες περιοχές θεωρούνται ευρέως ως "μαγικές σφαίρες" ενάντια στην υπερεκμετάλλευση, τη ρύπανση, και την ανάπτυξη, και προστατεύουν σημαντικές ανθρώπινες αξίες (G. Carleton Ray, 1999). Αποτελούν υλοποιήσιμο στόχο πολιτικών αποφάσεων και οικονομικών δεσμεύσεων για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας αλλά και άλλων φυσικών και πολιτιστικών πόρων (Borrini-Feyerabend et al., 2004).

1.1 Ορισμός, σκοπός και χαρακτηριστικά των προστατευόμενων περιοχών

Ο σχεδιασμός της δημιουργίας των προστατευόμενων περιοχών έχει σαν σκοπό να εξασφαλίσει τόσο την προστασία και τη διατήρηση της οικολογικής ποικιλότητας και των ποικίλων βιοτόπων, όσο και το ότι οι κατάλληλες μορφές προγραμματισμού και διαχείρισης θα τίθενται σε ισχύ έτσι ώστε να διασφαλισθεί η εγγύηση ότι τα εκάστοτε είδη και βιότοποι πραγματικά προστατεύονται (Stoll-Kleemann, 2001).

Σύμφωνα με το IUCN, ως προστατευόμενη περιοχή ορίζεται "*Μια περιοχή του εδάφους ή/ και της θάλασσας που αφιερώνεται ειδικά στην προστασία και συντήρηση της βιολογικής ποικιλομορφίας, και των φυσικών και σχετικών πολιτιστικών πόρων, και διαχειρίζεται μέσω νομικών ή άλλων αποτελεσματικών μέσων*". Αυτό αντιπροσωπεύει ένα "νέο πρότυπο" στην πολιτική διατήρησης της φύσης, που αναγνωρίζει τα δικαιώματα και τους ρόλους των γηγενών λαών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που περιλαμβάνονται στον καθορισμό των προστατευόμενων ζωνών αλλά και στη διαχείριση αυτών (Gomes, 2002).

Στην λογική των προστατευόμενων περιοχών προστίθεται και μια άγνωστη, έως τώρα πτυχή, σύμφωνα με την οποία οι ιδιοκτήτες και οι τοπικές κοινότητες οφείλουν να

θέσουν κατά μέρος για ποικίλους λόγους συμπεριλαμβανομένης της αναψυχής, της κερδοσκοπίας ή της απλής διατήρησης.

Στις προστατευόμενες ζώνες ασκούνται επίσης χρήσεις όπως η γεωργία, ξυλεία και άλλα "παραγωγικά" εδάφη που ρυθμίζονται με τέτοιους τρόπους ώστε να διατηρείται η βιοποικιλότητα ή τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα τοπίων, μέσω της συντήρησης των ορίων τομέων, της εγγενούς βλάστησης, της περιορισμένης χρήσης των φυτοφαρμάκων και άλλων μέτρων (Emerton et.al.,2006).

Σε μια κίνηση ενσωμάτωσης- συγχώνευσης της ανάπτυξης μέσα στις προστατευόμενες ζώνες, η UNESCO², το 1968, οργάνωσε τη "διάσκεψη βιόσφαιρας". Αυτή ήταν η πρώτη διακυβερνητική διάσκεψη που σκοπό είχε να συμφιλιώσει τη συντήρηση και τη χρήση των φυσικών πόρων. Από αυτό προέκυψε η έννοια μιας περιβαλλοντικά προστατευόμενης περιοχής βιόσφαιρας ως ` μιας περιοχής του επίγειου ή /και παράκτιου οικοσυστήματος προωθώντας λύσεις για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας με τη βιώσιμη χρήση της " (UNESCO).

Μια περιβαλλοντικά προστατευόμενη περιοχή βιόσφαιρας αποτελείται από τρεις συσχετιζόμενες ζώνες: τη ζώνη πυρήνων, την ουδέτερη ζώνη και τη μεταβατική ζώνη. Οι ζώνες αυτές καθορίστηκαν από την UNESCO για να εκπληρώσουν τους παρακάτω ρόλους: Η ζώνη πυρήνων είναι ουσιαστικά μια αυστηρά προστατευόμενη ζώνη που απαιτεί τη νομική προστασία με ενδεχομένως μόνο πολύ περιορισμένες και ελεγχόμενες επιτρεπόμενες χρήσεις. Αυτό επιτρέπει τη μακροπρόθεσμη προστασία του περιβάλλοντος.

Η ουδέτερη ζώνη λειτουργεί προστατευτικά για τη ζώνη του πυρήνα . Μέσα σε αυτές τις περιοχές ερευνούνται πειραματικά βιώσιμες τεχνικές διαχείρισης παράλληλα με άλλες αναπτυξιακές πρωτοβουλίες όπως εκπαιδευτικά σχέδια ή τουρισμός. Η περιορισμένη χρήση των φυσικών πόρων επιτρέπεται επίσης μέσα σε αυτή την περιοχή.

Η μεταβατική ζώνη είναι μια περιοχή όπου συνεργάζονται όλοι οι συμμετέχοντες (stakeholders) (για παράδειγμα τοπικές κοινότητες, κυβέρνηση, μη κυβερνητικές οργανώσεις (NGOs), επιστήμονες) και από κοινού αποφασίζουν για τον τρόπο διαχείρισης των πόρων της περιοχής έτσι ώστε να επιτρέπεται η βιώσιμη ανάπτυξη αυτών που ζουν στις περιοχές αυτές (Howe, 2005).

2. UNESCO : United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, promotes international co-operation among its 192* Member States and six Associate Members in the fields of education, science, culture and communication.

Τέλος, η προστασία των περιοχών προσανατολίζεται από δύο αντιτιθέμενα πρότυπα. Το πρότυπο του διαχωρισμού και το πρότυπο της ολοκλήρωσης.

Στην κεντρική Ευρώπη, υπερισχύουν οι διαχωριστικές στρατηγικές. Αυτές στηρίζονται σε ένα σύστημα των προστατευόμενων ζωνών, όπου σε κάθε περιοχή ορίζεται μια μοναδική χρήση.

Το μοντέλο της ολοκλήρωσης περιλαμβάνει έναν συνδυασμό μεταξύ γεωργικών δραστηριοτήτων και σκοπών διατήρησης της φύσης σε μια περιοχή, ή τουλάχιστον σε όμορες περιοχές (δίκτυο).

Το πρότυπο του διαχωρισμού δέχεται συχνά επικρίσεις για το σχέδιό του για τη διατήρηση της φύσης, και παρουσιάζει μειονεκτήματα γιατί επιτρέπει κάποιες επιβλαβείς χρήσεις από τις μη-προστατευμένες περιοχές. Ένας συνδυασμός και των δύο προτύπων φαίνεται να είναι η καταλληλότερη επιλογή (Stoll-Kleemann, 2001).

1.2 Υφιστάμενη κατάσταση

Οι περιοχές που επιλέγονται για να θεσπιστούν ως προστατευόμενες, πρέπει να είναι οικολογικά και βιολογικά σημαντικές, κοινωνικά αποδεκτές, και πολιτικά επιλέξιμες (G. Carleton Ray, 1999).

Κατά τη διάρκεια των προηγούμενων τεσσάρων δεκαετιών σημειώθηκε δεκαπλάσια αύξηση στον αριθμό των προστατευόμενων περιοχών που απαριθμούνται από τα Ηνωμένα Έθνη, με πάνω από 104.000 περιοχές. Αύξηση σημείωσε και η έκταση των προστατευόμενων περιοχών, από 2,4 εκατομμύρια km² το 1962 σε πάνω από 20 εκατομμύρια km² το 2004. Κατά προσέγγιση το 12% της παγκόσμιας εδαφικής έκτασης αποτελεί πλέον προστατευόμενη ζώνη (Emerton et.al., 2006).

Αυτές οι περιοχές έχουν καθιερωθεί από ουσιαστικά όλες τις χώρες του κόσμου και διοικούνται από ειδικούς κανόνες με κύριο στόχο τη διατήρησή τους. Οι προσεγγίσεις για την εκπλήρωση του παραπάνω στόχου εξελίσσονται γρήγορα, ανταποκρινόμενες στις κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές καθώς επίσης και στην πρόοδο των φυσικών και κοινωνικών επιστημών (Borrini-Feyerabend, 2004).

Οι προστατευόμενες περιοχές δεν είναι οάσεις στην έρημο. Υπόκεινται βέβαια σε ένα καθεστώς ειδικής διαχείρισης όπως προαναφέραμε (με συγκεκριμένες ζώνες, κατηγορίες, περιορισμούς και εξειδικεύσεις ανάλογα με την περίπτωση), καλούνται όμως να λειτουργήσουν και να εκπληρώσουν το σκοπό τους μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο

ανάπτυξης και διαχείρισης των φυσικών πόρων, το οποίο ρυθμίζεται από μια πληθώρα πολιτικών, πρακτικών και αναπτυξιακών αντιλήψεων.

1.3 Ιστορική αναδρομή της θεσμοθέτησης των προστατευόμενων περιοχών

Η θεσμοθέτηση της προστασίας της φύσης, ανήκει στη σχετικά πρόσφατη ευρωπαϊκή ιστορία. Η αφετηρία της βρίσκεται στην εποχή του Σουηδού βασιλιά Γουστάδου Αδόλφου και συνοδοιπορεί με το άλλο μεγάλο θεσμικό βήμα, για την προστασία του πολίτη, καθώς τον ίδιο καιρό ξεκινάει και η πρώτη θεσμοθέτηση Συνηγόρου του Πολίτη, από τον ίδιο ηγεμόνα.

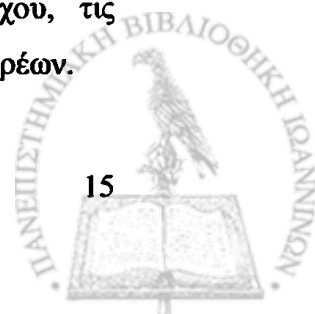
Στη συνέχεια και στις αρχές του 20ου αιώνα θεσμοθετείται η πρώτη «επιτροπή φύσης» από τον πρόεδρο των Η.Π.Α. Θεόδωρο Ρούσβελτ που και πάλι συμπίπτει χρονικά με το νόμο Πέρκινς για το εργασιακό περιβάλλον και την προστασία της εργασίας.

Από αυτές τις δυο συμπτώσεις, διαφαίνεται πως η αντίληψη που υπήρχε ότι η προστασία της φύσης συγκρουόταν με την ανάπτυξη και τις κοινωνικές κατακτήσεις, δεν είναι αληθινή. Αντίθετα μάλιστα, στη διάρκεια του μεσοπολέμου μετά από τη μεγάλη ύφεση, τα πρώτα κοινωνικά προγράμματα για την απασχόληση, συνδέθηκαν με το περιβάλλον και τον πολιτισμό κατά την διάρκεια του New Deal επί προεδρίας Φρανκλίνου Ρούσβελτ.

Ιστορική ήταν η θεσμοθέτηση της προστατευόμενης περιοχής του πάρκου του Yellowstone στις Η.Π.Α, το 1872 και η ίδρυση της εταιρείας για την προστασία των πουλιών το 1889 στην Αγγλία.

Στην αρχαία Ελλάδα ιστορικός σταθμός, υπήρξε το ζωολογικό πάρκο του Αριστοτέλη, καθώς χρησιμοποιήθηκε για την επιστημονική παρακολούθηση από μέρους του μεγάλου φιλοσόφου που είναι και ο πατέρας της ζωολογίας.

Στην σύγχρονη Ελλάδα οι πρώτες προστατευόμενες περιοχές, απέκτησαν το θεσμικό τους καθεστώς κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου, με το νόμο 856 του 1937. Ήταν οι εθνικοί δρυμοί του Ολύμπου και του Παρνασσού, οι δύο πρώτοι που απέκτησαν καθεστώς προστασίας. Η νομοθεσία του περιβάλλοντος από το 1950 έως και σήμερα, εξελίχθηκε ιδιαίτερα σε σχέση με τα δάση, τις ζώνες οικιστικού ελέγχου, τις προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura και την ίδρυση διαχειριστικών φορέων.

Η ανάγκη του σύγχρονου ανθρώπου και της σύγχρονης κοινωνίας για ποιότητα ζωής, είναι συνυφασμένη με την ποιότητα του περιβάλλοντος και με την επαφή του ανθρώπου με τη φύση και τη ζωή μέσα σε αυτή. Παράλληλα η φύση αποτελεί ένα πολιτιστικό εισόδημα για το σύγχρονο άνθρωπο, ή ο ίδιος ο τόπος σε προκαλεί να τον αισθανθείς και να τον κατανοήσεις. Σε κάθε τόπο υπάρχει μύθος, σε κάθε τόπο υπάρχει η δυνατότητα της ανθρώπινης διαχείρισης που δεν θα επιβαρύνει το περιβάλλον και θα φέρει αξίες στην κοινωνία και τον πολιτισμό (Ζήσης κ.α., 2004).

1.4 Θεσμοθέτηση προστατευόμενων περιοχών- δίκτυο “NATURA 2000”.

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο ορατός κίνδυνος εξαφάνισης πολλών ειδών και αλλοίωσης της σύνθεσης και υποβάθμισης πολλών οικοσυστημάτων οδήγησε στην έκδοση της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Σκοπός της Οδηγίας είναι «να συμβάλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, μέσω της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών όπου εφαρμόζεται η συνθήκη.» Οι τύποι φυσικών οικοτόπων και τα είδη φυτών και ζώων αναφέρονται στα Παραρτήματα Ι και ΙΙ της Οδηγίας αντίστοιχα.

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με την Κοινή Υπουργική Απόφαση 33318/3028/1998 (Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, 1994).

Βασικό μέσο για την επίτευξη του σκοπού της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ αποτελεί η δημιουργία ενός δικτύου προστατευμένων περιοχών με την ονομασία “NATURA 2000”.

Το δίκτυο Natura 2000 αποτελεί τη ραχοκοκαλιά των προσπαθειών των χωρών της Ευρώπης για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την προστασία της ευρωπαϊκής φύσης. Πρόκειται για ένα δίκτυο προστατευόμενων περιοχών, περιοχές δηλαδή, (που όπως έχει αναφερθεί παραπάνω) έχουν ιδιαίτερη οικολογική αξία και τελούν υπό καθεστώς προστασίας και τα κράτη-μέλη υποχρεώνονται να λάβουν ειδικά μέτρα, ώστε να διατηρήσουν τα σημαντικά οικολογικά χαρακτηριστικά τους.

Η νομική βάση του δικτύου Natura συνίσταται σε δύο Οδηγίες: Οδηγία για τα Άγρια Πουλιά (79/409/ΕΟΚ) ή Ζώνες Ειδικής Προστασίας (Special Protection Areas - SPAs) και Οδηγία για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) ή Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (Special Areas of Conservation - SACs).

Οι Ειδικές Ζώνες Διατήρησης χαρακτηρίζονται μετά από μία διαδικασία τριών σταδίων.

Στο πρώτο στάδιο της εφαρμογής του νομικού αυτού πλαισίου, τα Κράτη-Μέλη είχαν την υποχρέωση να απογράψουν τους τύπους οικοτόπων (ενδιαιτημάτων) και τα είδη χλωρίδας και πανίδας που αναφέρονται στα Παραρτήματα I και II της Οδηγίας και να στείλουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έναν κατάλογο προτεινόμενων περιοχών. Κατά τη διάρκεια της πρώτης φάσης (1994-1996), καταγράφηκαν οι περιοχές και σε κάθε περιοχή υποδείχθηκαν οι συγκεκριμένοι τύποι οικοτόπων με την έκταση που καταλαμβάνουν (εντός αυτής της περιοχής), καθώς και τα συγκεκριμένα είδη φυτών και ζώων των παραρτημάτων με τα πληθυσμιακά δεδομένα τους.

Η δεύτερη φάση έχει ως αντικείμενο τη δημιουργία ενός Καταλόγου Τόπων Κοινοτικής Σημασίας (List of Sites of Community Importance - SCI). Στη συνέχεια και με τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και με μια διαδικασία αξιολόγησης σε επιστημονικά βιογεωγραφικά σεμινάρια, ορίζεται ο τελικός κατάλογος περιοχών του δικτύου οι οποίες θα πρέπει να χαρακτηριστούν από τα κράτη-μέλη ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης το συντομότερο δυνατό και το αργότερο εντός έξι χρόνων (σύμφωνα με τα κριτήρια του Παραρτήματος III της Οδηγίας).

Η εναρμόνιση της Οδηγίας για τα Πουλιά με το ελληνικό δίκαιο έγινε με την Υπουργική Απόφαση 414885/1985 (ΦΕΚ Β' 757).

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με την Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) υπ' αριθ. 33318 / 3028 / 28.12.1998 (ΦΕΚ Β' 1289). Η Κ.Υ.Α αυτή συνδέει τη θεσμοθέτηση των περιοχών του οικολογικού δικτύου Natura 2000 με το σύστημα και τις διαδικασίες του νόμου 1650/86 (www.ekby.gr).

Σύμφωνα με το Ν.1650/86, η κήρυξη μιας περιοχής ως προστατευόμενης, περιλαμβάνει τρία στάδια.

Το πρώτο είναι η εκπόνηση Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης (Ε.Π.Μ) και η σύνταξη σχεδίου Προεδρικού Διατάγματος (Π.Δ). Ακολουθεί, ως δεύτερο στάδιο, η διαδικασία διαβούλευσης με το κοινό και τους ενδιαφερόμενους φορείς, η οποία καταλήγει στην οριστική πρόταση Π.Δ από τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ. Το τρίτο στάδιο είναι η υπογραφή και η δημοσίευση του Π.Δ στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Το Π.Δ, εκτός από την κήρυξη, περιέχει τους σκοπούς διαχείρισης, διάφορες ρυθμίσεις χρήσεων γης και δραστηριοτήτων και ορίζει το οργανωτικό σχήμα διαχείρισης και συγκεκριμένης περιοχής.

Για να διασφαλιστεί η διατήρηση της φύσης σε μια περιοχή για την οποία έχει ολοκληρωθεί η Ε.Π.Μ, και ως τη έκδοση Π.Δ, μπορεί να εκδοθεί Κοινή Υπουργική Απόφαση περιορισμένης χρονικής ισχύος.

Οι Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες

Οι σκοποί και το περιεχόμενο των Ε.Π.Μ καθορίζονται από τον Ν.1650/86 και την Κοινή Υπουργική Απόφαση 69269/5387/90 "Κατάταξη έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες, περιεχόμενο Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ), καθορισμός περιεχομένου Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ) και λοιπές συναφείς διατάξεις, σύμφωνα με τον Ν.1650/86.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, οι ΕΠΜ αποβλέπουν:

- στην τεκμηρίωση και αξιολόγηση του προστατευτέου αντικειμένου και την ένταξή του σε μία από τις πέντε κατηγορίες του άρθρου 18 του Ν.1650/86,
- στη διατύπωση προτάσεων και μέτρων προστασίας η και διαχείρισης του προστατευτέου αντικειμένου η και της ευρύτερης περιοχής του και στη τεκμηρίωση των μέτρων αυτών,
- στην προετοιμασία της δημοσιοποίησης του σχεδίου προεδρικού διατάγματος που αφορά στην κήρυξη της περιοχής ως προστατευόμενης.

Η ΕΠΜ, το σχέδιο ΠΔ και οι χάρτες που παρουσιάζουν τα όρια της προτεινόμενης προστατευόμενης περιοχής με τις προτεινόμενες ζώνες ρύθμισης δραστηριοτήτων αποστέλλονται στα νομαρχιακά Συμβούλια των Νομών όπου υπάγεται η περιοχή.

Κάθε νομαρχιακό συμβούλιο καλεί μέσω του τύπου το κοινό να κάνει παρατηρήσεις μέσα σε 15 μέρες από την ημέρα της δημοσιοποίησης της πρόσκλησης. Για το χρονικό αυτό διάστημα, οποιοδήποτε νομικό η φυσικό πρόσωπο μπορεί να μελετήσει το υλικό και να υποβάλει γραπτώς τις παρατηρήσεις του. Οι παρατηρήσεις καθώς και η αξιολόγηση του Νομαρχιακού Συμβουλίου αποστέλλονται στο ΥΠΕΧΩΔΕ. Η διαδικασία αυτή θεσπίσθηκε με την Υπουργική Απόφαση 71961/3670/1991 (ΦΕΚ 541 Β').

Οι Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις

Στο μεσοδιάστημα από την ολοκλήρωση της ΕΜΠ έως την έκδοση του ΠΔ, προβλέπεται η δυνατότητα έκδοσης Κοινών Υπουργικών Αποφάσεων, των Υπουργών Γεωργίας, ΠΕΧΩΔΕ και του κατά περίπτωση άλλου αρμόδιου υπουργού, οι οποίες ρυθμίζουν ορισμένες επεμβάσεις και δραστηριότητες που είναι δυνατόν να έχουν βλαπτικά αποτελέσματα στην υπό κήρυξη προστατευόμενη περιοχή. Συχνά με αυτές τις ρυθμίσεις η περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων υπάγεται σε αυστηρότερη διαδικασία.

Οι αποφάσεις αυτές έχουν περιορισμένη χρονική ισχύ (δύο χρόνια, με δυνατότητα παράτασης για ένα ακόμα χρόνο).

Τα Προεδρικά Διατάγματα

Η κήρυξη μιας περιοχής ως προστατευόμενης, ολοκληρώνεται με την έκδοση Προεδρικού Διατάγματος με πρόταση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ, στο οποίο προβλέπονται οι αναγκαίες θεσμικές ρυθμίσεις και διατυπώνονται οι βασικές κατευθύνσεις για την προστασία και διαχείριση της περιοχής. Αν και το Π.Δ βασίζεται στις προτάσεις της σχετικής Ε.Π.Μ, λαμβάνει επίσης υπόψη όλες τις τοπικές, περιφερειακές και εθνικές πολιτικές χωροταξικού περιεχομένου και τις σχετικές με αυτές μελέτες. Με το ίδιο Π.Δ ορίζεται το οργανωτικό σχήμα που θα έχει την ευθύνη συντονισμού της διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής και οι φορείς που έχουν την ευθύνη εφαρμογής των περιεχομένων σε αυτών διατάξεων. Το Π.Δ μπορεί να αναθεωρείται κάθε πέντε χρόνια (Λαζαρίδου κ.α., 2001).

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι η ίδια η Οδηγία δεν προσδιορίζει τον τρόπο της θεσμοθέτησης των προστατευόμενων περιοχών, ούτε συγκεκριμένα μέτρα που πρέπει να ληφθούν, αλλά απλώς ζητάει από το κάθε Κράτος-Μέλος «να διασφαλίζει τη διατήρηση ή, ενδεχομένως, την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών».

Οι περιοχές του δικτύου θα τεθούν υπό καθεστώς ειδικής διαχείρισης που θα καθορίσει κάθε κράτος-μέλος λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες.

Για τη δημιουργία του Δικτύου NATURA 2000 έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος από τα κράτη μέλη, με τον χαρακτηρισμό πλέον των 18.000 περιοχών ως υποψηφίων για ένταξη στο Δίκτυο. Σήμερα σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το Δίκτυο περιλαμβάνει προτεινόμενους Τόπους Κοινοτικής Σημασίας με έκταση περίπου 560.000 km² και Ζώνες Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά με έκταση περίπου 445.000 km² (οι εκτάσεις δεν αθροίζονται διότι πολλές περιοχές αλληλεπικαλύπτονται και δεν μπορεί να εξαχθεί ποσοστό επί της συνολικής επιφάνειας, διότι έχουν δηλωθεί και θαλάσσιες εκτάσεις) (www.ekby.gr).

Όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, ο βασικός σκοπός του Natura 2000 είναι να διασφαλίσει τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων στους πυρήνες βιοποικιλότητας. Αυτό μπορεί να δώσει ένα τέλος στην περαιτέρω υποβάθμιση των οικοτόπων και την απώλεια ειδών, χωρίς ωστόσο να σταματά τις οικονομικές δραστηριότητες, όπως είναι η γεωργία ή η ανάπτυξη υποδομών - με την προϋπόθεση βέβαια ότι δεν παραβιάζονται οι στόχοι προστασίας. Οι περιοχές Natura είναι λοιπόν σημαντικές, επειδή φιλοξενούν ποικιλία σπάνιων ειδών χλωρίδας και πανίδας και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας, ενώ ταυτόχρονα αποτελούν μοναδική ευκαιρία για τη βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου.

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι η δημιουργία του δικτύου "NATURA 2000", που αποτελεί και υποχρέωση της Ελλάδας, συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη προστασία των απειλούμενων ειδών και των ενδιαιτημάτων και αποτελεί το βασικό μέσο για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την γενικότερη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Γι' αυτούς τους λόγους, το δίκτυο Natura 2000 αποτελεί παγκοσμίως την πιο μοντέρνα και φιλόδοξη προσέγγιση προκειμένου να σταματήσει η απώλεια βιοποικιλότητας.

1.4.1 Αξιολόγηση της εφαρμογής του δικτύου Natura 2000

Το WWF³ και συνεργαζόμενες οργανώσεις σε όλη την Ευρώπη έκαναν μια προσπάθεια αξιολόγησης της εφαρμογής των παραπάνω Οδηγιών, και κατ' επέκταση του βαθμού υλοποίησης του δικτύου Natura 2000 στα 25 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα αποτελέσματα είναι τα εξής:

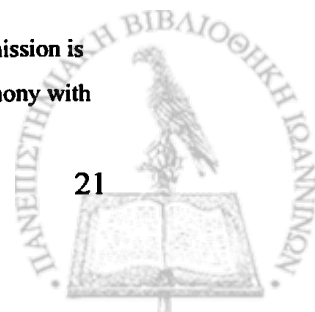
Συνολικά, τα 25 κράτη μέλη της Ε.Ε έχουν σημειώσει αξιόλογη πρόοδο στη μεταφορά των Οδηγιών για τα Πουλιά και τους Οικοτόπους στην εθνική τους νομοθεσία. Επίσης, πρόοδος παρατηρήθηκε στην επιλογή και πρόταση περιοχών για κατάρτιση εθνικών καταλόγων Natura, αλλά και στο «στήσιμο» των απαραίτητων χρηματοδοτικών και διαχειριστικών μηχανισμών γι' αυτές τις περιοχές.

Η υλοποίηση φαίνεται να προχωρά καλύτερα στη Γερμανία και την Ολλανδία, ενώ η Ελλάδα και η Κύπρος είναι ουραγοί. Οι χώρες που βρίσκονται κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο πρέπει να ενισχύσουν τη δέσμευσή τους. Τα θετικά παραδείγματα δείχνουν ότι αυτό είναι απόλυτα εφικτό, και είναι κυρίως θέμα πολιτικής βούλησης.

Τα κράτη μέλη της Ε.Ε, αλλά και οι υπό ένταξη χώρες (αξιολογήθηκαν με λίγο διαφορετικό τρόπο οι Βουλγαρία, Ρουμανία, Τουρκία και Κροατία), έχουν προχωρήσει σημαντικά όσον αφορά την ενσωμάτωση, αλλά και τα πρώτα βήματα της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος. Άλλωστε, αυτή η νομοθεσία αποτελεί το σημαντικότερο νομικό εργαλείο της Ευρώπης, ώστε να πετύχει ο κοινοτικός στόχος για μείωση του ρυθμού απώλειας της βιοποικιλότητας ως το 2010. Η Ευρώπη μπορεί να είναι περήφανη, γιατί διαθέτει παγκοσμίως το καλύτερο και πιο ολοκληρωμένο σχέδιο και σύστημα προστασίας και διατήρησης της βιοποικιλότητας. Ένα σημαντικό επίτευγμα είναι ότι το ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών (Natura 2000) αποτελεί το 1/6 του εδάφους της Ε.Ε.

Σε αυτή την έκταση, που είναι ίση με τη Γερμανία, κάθε περιοχή είναι σημαντική για την εξασφάλιση της αειφορίας στην Ευρώπη. Από την άλλη μεριά, οι ανεπαρκείς πόροι που διατίθενται για την εφαρμογή του δικτύου αποτελούν μια σημαντική πρόκληση για το μέλλον.

3. WWF is one of the world's largest and most experienced independent conservation organizations and its mission is to stop the degradation of the planet's natural environment and to build a future in which humans live in harmony with nature.

Είναι φανερό ότι η οικονομική υποστήριξη του δικτύου Natura 2000 είναι ανεπαρκής, τόσο σε ανθρώπινους πόρους όσο και σε χρηματοδότηση προκειμένου να υλοποιηθούν τα σχέδια διαχείρισης αυτών των σημαντικών περιοχών, αλλά και να εναρμονιστούν με τα αναπτυξιακά σχέδια (π.χ. υποδομές) και με τις ανάγκες για προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος.

Συνολικά, η Ευρώπη βρίσκεται στο σωστό δρόμο για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την προστασία της φυσικής κληρονομιάς της ηπείρου, χρειάζονται όμως ακόμα πολλά να γίνουν προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος (www.wwf.gr).

1.5 Οι προστατευόμενες περιοχές στην Ελλάδα

Η Ελλάδα, ένα από τα κράτη-μέλη με τη μεγαλύτερη βιοποικιλότητα στην Ευρώπη, περιλαμβάνει 239 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (Sites of Community Importance) σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και έχει δηλώσει 151 Ζώνες Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ. Για κάθε περιοχή, τα όριά της απεικονίζονται σε τοπογραφικό χάρτη (1:100000) και έχει συνταχθεί Πληροφοριακό Δελτίο με γενικά στοιχεία και δεδομένα σχετικά με τους τύπους οικοτόπων και τα είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος που εμφανίζονται σε αυτήν (www.ekby.gr).

Η πρώτη προσπάθεια προστασίας της Ελληνικής φύσης μέσω της δημιουργίας προστατευόμενων περιοχών έγινε το 1937 με την έκδοση του Ν.856/1937 "Περί Εθνικών Δρυμών". Ο Νόμος προέβλεπε την ίδρυση στη χώρα (εκτός των νησιών) έως πέντε Εθνικών Δρυμών ως περιοχών με ειδικό καθεστώς προστασίας. Βάσει του Νόμου αυτού, το 1938 ιδρύθηκε ο πρώτος Εθνικός Δρυμός στον Όλυμπο. Θα πρέπει, ωστόσο να αναφερθεί η ύπαρξη προγενέστερων κανονιστικών πράξεων, που αφορούσαν την προστασία της φυσικής κληρονομιάς. Πρόκειται για το Ν. 4173/1929 που είχε εισαγάγει το θεσμό των "Προστατευτικών Δασών" και για τον Ν. 5351/1932 "Περί Αρχαιοτήτων" που προέβλεπε την προστασία των αρχαιολογικών μνημείων και ιστορικών τόπων και απαγόρευε την άσκηση δραστηριοτήτων σε ακτίνα 500 μέτρων.

Ακολούθησε σειρά ειδικών διατάξεων στο πλαίσιο της Δασικής Νομοθεσίας, με τις οποίες θεσπίστηκαν νέες κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών, όπως "Αισθητικό Δάσος", "Διατηρητέο Μνημείο Φύσης", "Καταφύγιο Θηραμάτων", "Ελεγχόμενη Κυνηγετική Περιοχή" και "Εκτροφείο Θηραμάτων". Η επέκταση του Ν. 5351/1932 με

τον συμπληρωματικό Ν. 1465/1950 έδωσε τη δυνατότητα ανακήρυξης ορισμένων περιοχών ως “Τοπίων Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλους”.

Η Ελλάδα στα πρώτα στάδια του θεσμού των προστατευόμενων περιοχών, ακολούθησε την τότε επικρατούσα προσέγγιση της απόλυτης προστασίας φυσικών περιοχών, αποθαρρύνοντας τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Στην πορεία η προσέγγιση αυτή εγκαταλείπεται και δίνει τη θέση της στην αντίληψη που υπαγόρευε την ενσωμάτωση της προστατευόμενης περιοχής στον περιβάλλοντα χώρο και τη στενή σύνδεση της προστασίας με την αειφορική χρήση των φυσικών πόρων.

Σπουδαίο βήμα στη νέα αντίληψη για τις προστατευόμενες περιοχές αποτελεί ο Νόμος Πλαίσιο “Για την προστασία του περιβάλλοντος” (Ν.1650/1986). Ο Νόμος αυτός, στο κεφάλαιο Δ “για την προστασία της φύσης και του τοπίου” περιέχει δύο σημαντικές ρυθμίσεις (άρθρα 18,19,21 και 22). Η πρώτη αφορά στην κατηγοριοποίηση των προστατευόμενων περιοχών σε πέντε νέες επιμέρους κατηγορίες (περιοχή απόλυτης προστασίας της φύσης, περιοχή προστασίας της φύσης, εθνικό πάρκο, προστατευόμενος φυσικός σχηματισμός και προστατευόμενο τοπίο, περιοχή οικοανάπτυξης). Η δεύτερη ρύθμιση αφορά τον καθορισμό ειδικής διαδικασίας κήρυξης και διαχείρισης των νέων προστατευόμενων περιοχών.

Παράλληλα, ο αριθμός των προστατευόμενων και υπό προστασία περιοχών αυξάνεται με την ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία Διεθνών Συμβάσεων και Συμφωνιών και Κοινοτικών Οδηγιών για την προστασία της φύσης. Μεταξύ αυτών, οι Οδηγίες 79/409/ΕΟΚ “Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας καλύπτουν σε μεγάλο βαθμό τις κατευθύνσεις και δεσμεύσεις που απορρέουν από τις διεθνείς συμβάσεις, μέσω της δημιουργίας δικτύου προστατευόμενων περιοχών για τη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας.

Η αύξηση του αριθμού και της έκτασης των προστατευόμενων και υπό προστασία περιοχών και οι δεσμεύσεις έναντι των διεθνών και κοινοτικών υποχρεώσεων κατέδειξαν τα κενά και τις ασάφειες της αντίστοιχης νομοθεσίας(του Ν.1650/86),σε σχέση με την οργάνωση, διοίκηση και διαχείριση των περιοχών, καθώς και την αναγκαιότητα σχεδιασμού και εφαρμογής ενιαίας πολιτικής για την προστασία, διατήρηση και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος της Ελλάδας.

Το 1999, με την ψήφιση του Ν.2742 “Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις”(Κεφ. Ε, άρθρα15,16), καθορίζεται πλέον το πλαίσιο της

διοίκησης και διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών και τροποποιείται, και έτσι συμπληρώνεται ο Ν. 1650/86 (Λαζαρίδου κ.α., 2001).

Αναλυτικότερα για τις κατηγορίες των προστατευόμενων περιοχών αλλά και τη νομοθεσία μέσω της οποίας έχει γίνει η κήρυξη αυτών από το 1932 ως σήμερα καθώς και ο αριθμός και το εμβαδόν των βασικών κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών της Ελλάδας (βλ. Παράρτημα Ι και ΙΙ) .

Γενικά, οι προστατευόμενες περιοχές αποτελούν έναν αρκετά παλιό τρόπο για τη συντήρηση και διαχείριση της χρήσης των λιγοστών άγριων ανανεώσιμων πηγών.

Οι μαχόμενοι για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος είναι εύλογα πεπεισμένοι για την πραγματική τους αξία ως εργαλείο για να βοηθήσει στην προστασία του περιβάλλοντος και να προωθήσει την μακροπρόθεσμη ανθρώπινη ευημερία. Οι μαχόμενοι για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος είναι, εντούτοις, μια μικρή μειονότητα και υπάρχουν εκατομμύρια από τους ανθρώπους που δεν μοιράζονται την πεποίθησή τους και έχουν καλούς λόγους για να βλέπουν τις προστατευόμενες περιοχές ως υπερβολικά υψηλού κόστους πολυτέλεια (Child, 1994).

Για να καταστεί σαφές αυτό που αναφέρεται παραπάνω αρκεί να δούμε το ρόλο των τοπικών κοινωνιών και των κατοίκων πάνω στο θέμα της κήρυξης μιας περιοχής ως προστατευόμενης και της διαχείρισής της (βλ. Ενότητα Γ).

1.5.1 Διαχείριση προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα.

Οι προστατευόμενες περιοχές είναι μια σοβαρή δημόσια δέσμευση για τη συντήρηση της βιοποικιλότητας και του περιβάλλοντος . Εξ ορισμού αυτές είναι περιοχές στις οποίες η διαχείριση πρέπει να είναι βιώσιμη. Οι στόχοι της διαχείρισης μπορούν να ποικίλουν, αλλά πρέπει να καθοριστούν και να ταξινομηθούν μέσα σε μια λογικά δομημένη διαδικασία λήψης αποφάσεων που προσαρμόζεται με υγιείς κοινωνικοοικονομικές και οικολογικές αρχές (Child, 1994).

Για την υλοποίηση των στόχων διαχείρισης, θεωρήθηκε αναγκαίο στις πιο σημαντικές από τις προστατευόμενες περιοχές της Ελλάδος, που έχουν πολλές και ποικίλες χρήσεις και μεγάλη έκταση, να ιδρυθούν Φορείς Διαχείρισης οι οποίοι θα έχουν τον συντονισμό όλων των συναρμόδιων οργάνων και την ευθύνη για τη λήψη των απαραίτητων μέτρων.

Οι φορείς αυτοί λειτουργούν σε τοπική κλίμακα κι ενώνουν τοπικούς φορείς, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), πολίτες κι εκπροσώπους του ΥΠΕΧΩΔΕ και συναρμόδιων υπουργείων για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών. Ο στόχος των Φ.Δ είναι η διατήρηση, βιώσιμη διαχείριση και ανάδειξη των προστατευόμενων περιοχών της Ελλάδας.

Το έργο των Φ.Δ είναι δύσκολο και αναγκαίο. Αν και στη χώρα μας υπάρχει συχνά νομικό πλαίσιο για την καλή διατήρηση των προστατευόμενων περιοχών, στην πράξη υπάρχει σημαντικό έλλειμμα εφαρμογής της νομοθεσίας. Η σωστή λειτουργία των φορέων διαχείρισης είναι επομένως για τις Μ.Κ.Ο ένα μεγάλο στοίχημα για το μέλλον της περιβαλλοντικής πολιτικής στη χώρα μας.

Το 2002, με το Νόμο 3044 ιδρύονται οι εξής Φορείς Διαχείρισης:

- 1) Φ.Δ. Δέλτα Έβρου
- 2) Φ.Δ. Δάσους Δαδιάς
- 3) Φ.Δ. Λίμνης Κερκίνης
- 4) Φ.Δ. Λιμ/σας Μεσολογγίου
- 5) Φ.Δ. Δέλτα Αξιού - Λουδία - Αλιάκμονα
- 6) Φ.Δ. Λιμνών Κορώνειας – Βόλβης
- 7) Φ.Δ. Εθνικού Θαλασσίου Πάρκου Αλοννήσου - Β. Σποράδων
- 8) Φ.Δ. Δέλτα Νέστου - Βιστωνίδας – Ισμαρίδας
- 9) Φ.Δ. Όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού
- 10) Φ.Δ. Λίμνης Παμβώτιδος Ιωαννίνων
- 11) Φ.Δ. Υγροτόπων Αμβρακικού
- 12) Φ.Δ. Υγροτόπων Κοτυχίου - Στροφυλιάς
- 13) Φ.Δ. Εθνικών Δρυμών Βίκου - Αώου και Πίνδου
- 14) Φ.Δ. Εθνικού Δρυμού Πρεσπών
- 15) Φ.Δ. Εθνικού Δρυμού Αίνου
- 16) Φ.Δ. Εθνικού Δρυμού Ολύμπου
- 17) Φ.Δ. Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς
- 18) Φ.Δ. Εθνικού Δρυμού Παρνασσού
- 19) Φ.Δ. Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας
- 20) Φ.Δ. Εθνικού Δρυμού Οίτης
- 21) Φ.Δ. Στενών και εκβολών Καλαμά

- 22) Φ.Δ. Χελμού - Βουραϊκού
- 23) Φ.Δ. Οροσειράς Ροδόπης
- 24) Φ.Δ. Καρπάθου - Σαρίας
- 25) Φ.Δ. Κάρλας - Μαυροβουνίου - Κεφαλόβρυσου Βελεστίνου

Επίσης υπάρχουν ήδη δύο Φορείς Διαχείρισης (του Εθνικού Θαλασσίου Πάρκου Ζακύνθου και του Εθνικού Πάρκου Σχοινιά) που έχουν ιδρυθεί με Προεδρικά Διατάγματα (www.lakepamvotis.gr/natura_info.htm).

1.6 Χρηματοδότηση προστατευόμενων περιοχών στα πλαίσια διαχείρισής τους

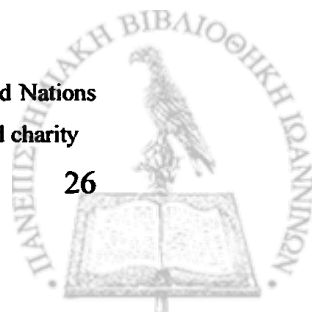
Προκειμένου η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών να είναι επιτυχημένη, η συντήρηση της φύσης πρέπει να εξεταστεί ως κάτι εποικοδομητικό και ενθαρρυντικό για τα τοπικά ενδιαφέροντα. Μια ουσιαστική προϋπόθεση είναι να υπάρχει μια σίγουρη επαρκής πολιτική αλλά και οικονομική υποστήριξη για τη συντήρηση της φύσης έτσι ώστε να τεθεί σε πρώτη προτεραιότητα και να χρηματοδοτηθεί κατάλληλα (Stoll-Kleemann, 2001).

Σήμερα, όλο και περισσότερο, οι διεθνείς συζητήσεις πάνω στο θέμα της χρηματοδότησης των προστατευόμενων περιοχών κινούνται σε επίπεδο που ασχολείται με την πραγματική ή πιθανή συμβολή των περιοχών αυτών στη μείωση της ένδειας και τη βιώσιμη ανάπτυξη, όπως και στους παραδοσιακότερους στόχους της συντήρησης και της βιώσιμης χρήσης των φυσικών πόρων.

Σε διεθνές επίπεδο, υπάρχουν λίγες ενημερωμένες ή αξιόπιστες πληροφορίες που αφορούν στην χρηματοδότηση των προστατευόμενων περιοχών. Η πιο πρόσφατη παγκόσμια έρευνα για τους προϋπολογισμούς και τα ελλείμματα των περιοχών αυτών, δημοσιεύθηκε από UNEP-wcmc⁴ το 1999, βασισμένη σε στοιχεία που συλλέχθηκαν το 1993 και το 1995. Μια πρόσφατη εκτίμηση των παγκόσμιων δαπανών για την δημιουργία προστατευόμενων περιοχών είναι γύρω στα 6,5 δισεκατομμύρια δολάρια το χρόνο, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων αφορά στον αναπτυσσόμενο κόσμο.

Οι κυβερνητικοί προϋπολογισμοί και η διεθνής βοήθεια χορηγών, αποτελούν τον μεγαλύτερο όγκο της χρηματοδότησης των προστατευόμενων περιοχών αν και σήμερα πολύ σημαντική αποδεικνύεται και η χρηματοδότηση του μη κυβερνητικού και ιδιωτικού τομέα.

4. UNEP-WCMC. The UNEP World Conservation Monitoring Centre is a collaboration between the United Nations Environment Programme, the world's foremost intergovernmental organization and WCMC 2000, a UK-based charity

Έτσι λοιπόν οι κυριότερες πηγές χρηματοδότησης των προστατευομένων περιοχών είναι οι εξής :

Εσωτερικοί κυβερνητικοί προϋπολογισμοί

Οι εσωτερικοί κυβερνητικοί προϋπολογισμοί είναι η ενιαία μεγαλύτερη πηγή χρηματοδότησης των προστατευομένων περιοχών στις περισσότερες χώρες.

Διεθνής βοήθεια

Εκτός από τους εσωτερικούς κυβερνητικούς προϋπολογισμούς, πολλές προστατευόμενες περιοχές στον αναπτυσσόμενο κόσμο στηρίζονται στη χρηματοδότηση από διεθνείς αντιπροσωπείες και άλλους ξένους χορηγούς.

Διμερείς χορηγοί

Εκτιμήσεις των συνολικών περιβαλλοντικών εξόδων μέσω των διμερών ροών ενίσχυσης κυμαίνονται από 2% ως 14%. Αυτό σημαίνει ότι αποτελούν σημαντική πηγή χρηματοδότησης που διοχετεύεται στις προστατευόμενες περιοχές των αναπτυσσομένων χωρών.

Ιδιωτικά και κοινοτικά κεφάλαια

Σημαντική χρηματοδότηση για τις προστατευόμενες περιοχές προέρχεται και από ιδιωτικές πηγές, συμπεριλαμβανομένων διαφόρων επιχειρήσεων και φιλανθρωπικών ιδρυμάτων καθώς επίσης και μη κυβερνητικών τοπικών οργανώσεων.

Πολύπλευρα κεφάλαια

Οι πολύπλευρες αντιπροσωπείες είναι μια βασική πηγή χρηματοδότησης των προστατευομένων περιοχών στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Έχει αναφερθεί ότι περίπου 3% της Βοήθειας για την Ανάπτυξη που παρέχεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και συσχετίζεται άμεσα με τη συντήρηση βιοποικιλότητας και τη βιώσιμη χρήση, ανέρχεται σε 200 εκατομμύρια δολάρια ετησίως (Emerton et.al.,2006).

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ

1. ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ - ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Οι περιβαλλοντικές αλλαγές σε μια περιοχή αποτελούν σημαντικό μηχανισμό που μπορεί να αποκαλύψει κρυμμένα συναισθήματα σύνδεσης των κατοίκων της περιοχής με την περιοχή. Η σύνδεση με μια περιοχή είναι μια σύνθετη διαδικασία που επηρεάζεται από τα φυσικά χαρακτηριστικά της ίδιας της περιοχής, τον τύπο και την ένταση των εμπειριών των ανθρώπων που ζουν στην περιοχή αυτή, και τη γνώση τους για τη φύση γενικότερα (Ryan, 2005).

Όπως είδαμε παραπάνω, ο θεσμός των προστατευόμενων περιοχών αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο για τη προστασία των εύθραυστων οικοσυστημάτων και τη μελλοντική διαθεσιμότητα των περιορισμένων φυσικών πόρων (Cartus et al., 2005).

Η καθιέρωση όμως του θεσμού αυτού αντιμετωπίζει και πολλά προβλήματα. Ένα από τα πλέον σημαντικά εκτός των συγκρούσεων με κυβερνητικές αντιπροσωπείες, την ανεπαρκή διαχείριση και την ανεπαρκή χρηματοδότηση είναι και οι συγκρούσεις με τους ντόπιους κατοίκους και τις τοπικές κοινωνίες (McNeely, 1995).

1.1 Η εξέλιξη της σύνδεσης προστατευόμενων περιοχών – τοπικών κοινωνιών

Οι συμβατικές προσεγγίσεις πάνω στις προστατευόμενες περιοχές, που ήταν κυρίαρχες κατά τη διάρκεια των προηγούμενων 100 έως 150 ετών, θεωρούσαν τους ανθρώπους και τη φύση ως χωριστές οντότητες, συχνά απαιτώντας τον αποκλεισμό των ανθρώπινων κοινωνιών από αυτές τις περιοχές και απαγορεύοντας τη χρήση των φυσικών πόρων από αυτούς, θεωρώντας ότι τα ενδιαφέροντά τους ήταν ασυμβίβαστα με τη διατήρηση των περιοχών.

Δεδομένου όμως ότι στις περισσότερες προστατευόμενες περιοχές στον κόσμο υπάρχουν άνθρωποι που κατοικούν μέσα σε αυτές ή άλλοι που η ζωή τους εξαρτάται από αυτές, οι συμβατικές προσεγγίσεις έχουν προκαλέσει βαθιές κοινωνικές δαπάνες. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τους γηγενείς κατοίκους και τις τοπικές κοινωνίες που ήδη ακόμα και πριν τη δημιουργία των προστατευόμενων περιοχών ανήκαν μεταξύ των περιθωριοποιημένων ομάδων (Borrini-Feyerabend et al., 2006).

Οι περισσότερες λοιπόν από τις πρώτες προστατευόμενες ζώνες που καθιερώθηκαν, είτε είχαν ως αποτέλεσμα τη μετατόπιση των τοπικών κοινωνιών από αυτές είτε δεν έδιναν ικανοποιητική προσοχή στον βιοπορισμό τους (Ghimire and Pimbert, 1997).

Τα τελευταία όμως χρόνια σημειώθηκε μια σαφής αλλαγή στην προσέγγιση προς τις προστατευόμενες περιοχές, οι οποίες πλέον θεωρούνται αναπόσπαστο τμήμα της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Άλλωστε οι περισσότερες προστατευόμενες ζώνες στον κόσμο έχουν λίγο έως πολύ τους κατοίκους μέσα στα όριά τους (Saalismaa, 1999).

Έτσι λοιπόν σήμερα πολλές είναι οι παγκόσμιες οργανώσεις όπως η διεθνής ένωση για τη Συντήρηση της φύσης (IUCN), τα Ηνωμένα εκπαιδευτικά Έθνη, Επιστημονικές και πολιτιστικές Οργανώσεις όπως η UNESCO, και η Παγκόσμια Τράπεζα, που συνδέουν όλο και περισσότερο τη παγκόσμια προστασία της φύσης με μια μεγαλύτερη συνειδητοποίηση της γνώσης των τοπικών κατοίκων και αναγνωρίζουν ως ένα ορισμένο βαθμό και τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των γηγενών λαών και των τοπικών κοινοτήτων σχετικά με τους πόρους τους οποίους διαχειρίζονται (Langton et al., 2005).

Το 1997 το IUCN πραγματοποίησε διάσκεψη στην οποία συζητήθηκε ο ρόλος των προστατευομένων περιοχών στον εικοστό πρώτο αιώνα. Το αποτέλεσμα της διάσκεψης έδειξε ότι προκειμένου να 'θέσουν τις προστατευόμενες ζώνες στο ευρύτερο πλαίσιο τους 'ήταν απαραίτητη η επιδίωξη και η ενθάρρυνση συνεργασιών με τους γείτονες και τους άλλους συμμετέχοντες.

Η Συνθήκη σχετικά με τη βιολογική ποικιλομορφία, στο άρθρο οκτώ, επίσης αναφέρει τη σημασία των τοπικών κοινοτήτων στη συντήρηση της φύσης. Τα άρθρα 10 και 11 ενθαρρύνουν την ανάπτυξη οικονομικών κινήτρων προκειμένου και η τοπική κοινωνία να υποστηρίξει τη συντήρηση της φύσης (CBD). Τέτοια μέτρα περιλαμβάνουν τον οικοτουρισμό και ενσωματωμένα προγράμματα συντήρησης και ανάπτυξης (Howe, 2005).

1.2 Οι συνέπειες της καθιέρωσης των προστατευόμενων περιοχών στις τοπικές κοινωνίες

Η καθιέρωση των προστατευόμενων ζωνών φέρνει αναπόφευκτα αλλαγές για τον τοπικό πληθυσμό. Αυτές οι αλλαγές μπορεί να είναι διαφόρων ειδών όπως , αλλαγή των σχεδίων χρήσης εδάφους, νέες ευκαιρίες μάρκετινγκ για τα τοπικά παραχθέντα προϊόντα, πρόσθετες απαιτήσεις για την παραγωγή ορισμένων αγαθών, ευκαιρίες εργασίας στον τουρισμό κ.α.

Ο σχεδιασμός και η δημιουργία των προστατευόμενων ζωνών μπορεί να οδηγήσει σε ποικίλες αρνητικές συνέπειες. Αυτές αφορούν κυρίως τις αγροτικές κοινότητες που ζουν κοντά ή μέσα σε αυτές, λόγω του περιορισμού της πρόσβασης στους παραδοσιακά χρησιμοποιημένους πόρους, τη διάσπαση των τοπικών πολιτισμών και των οικονομιών από τους τουρίστες και τη μετατόπιση των ανθρώπων από τα παραδοσιακά εδάφη τους με αποτέλεσμα την κοινωνική και πολιτιστική διάσπαση και την επιβεβλημένη ένδεια. Πολλές προστατευόμενες ζώνες πάσχουν συνεπώς από λαθραίο κυνήγι, καταγραφή, γεωργική καταπάτηση ή άλλες μορφές υποβάθμισης (Bajracharya et al., 2006).

Η αναγκαστική μετατόπιση και απώλεια πρόσβασης στους φυσικούς πόρους για τους ανθρώπους που ζουν μέσα και γύρω από προστατευόμενες περιοχές μπορεί να συνεπάγεται ελάχιστη ή και καθόλου αποζημίωση. Σε τέτοιες περιπτώσεις η ύπαρξη των προστατευόμενων περιοχών αυξάνει την ένδεια, κυρίως μεταξύ του φτωχότερου των φτωχών (Roe and Hollands, 2004).

Υπάρχουν όμως και παραδείγματα προστατευόμενων περιοχών όπου ,οι τοπικές κοινωνίες (εκτός από την επιβάρυνση με ποικίλες και διαφορετικές δαπάνες αφότου δηλώνεται μια περιοχή ως προστατευόμενη ζώνη, με επακόλουθο να επωμίζονται αρνητικές συνέπειες) έχουν λάβει και διάφορα οφέλη από τη συντήρηση. Τέτοια οφέλη είναι η βελτίωση στην πρόσβαση στους δασικούς πόρους, βελτιωμένη βασική υποδομή όπως το πόσιμο νερό, γέφυρες, και βελτιώσεις γενικά στον τομέα της υγείας, της υγιεινής και των κοινωνικών υπηρεσιών. Κυρίως δηλαδή οφέλη από κοινωνικές υπηρεσίες και αυξανόμενες οικονομικές ευκαιρίες (Bajracharya et al., 2006).

Γενικά θεωρείται ότι οι ντόπιοι κάτοικοι και οι τοπικές κοινωνίες είναι πιθανότερο να υποστηρίξουν πρωτοβουλίες συντήρησης της φύσης εφόσον λαμβάνουν άμεσα οφέλη από αυτές (McNeely, 1995).

Αλλά και άλλες μελέτες έδειξαν ότι εάν οι κάτοικοι και οι τοπικές κοινωνίες μπορούν να προσδιορίσουν και να αναγνωρίσουν τα συμφέροντα τους μέσα στους στόχους μιας περιβαλλοντικά προστατευόμενης περιοχής βιόσφαιρας, τότε η αποδοχή της προστατευόμενης ζώνης από αυτούς αυξάνεται (Sonam Wangyel Wang et al., 2006).

1.3 Πως εκδηλώνεται η εναντίωση των κατοίκων

Στις προστατευόμενες ζώνες, οι άνθρωποι μπορεί να αισθάνονται περιορισμένοι με διάφορους τρόπους όπως, περιορισμός στις προσωπικές τους προτιμήσεις (π.χ στις δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, το κάμπινγκ ή το ψάρεμα), στον τρόπο χρήσης της γης (γεωργία, δασονομία, ή κυνήγι), και στην ελευθερία της επιδίωξης των επαγγελματικών τους δραστηριοτήτων χωρίς συντονισμό με τους μαχόμενους για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος. Μια τέτοια κατάσταση προκαλεί αντιδράσεις και ξυπνά προσπάθειες για την επανάκτηση των χαμένων δικαιωμάτων (Stoll-Kleemann, 2001).

Η συχνή εναντίωση που προβάλλουν οι ντόπιοι κάτοικοι και οι τοπικές κοινότητες που σχετίζονται με μια προστατευόμενη περιοχή αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην ίδρυση των φυσικών προστατευόμενων ζωνών. Αυτές οι ομάδες ενδέχεται να θεωρήσουν την προστατευόμενη ζώνη ως απώλεια ελευθερίας ή ως εμπόδιο στο καθημερινό οικονομικό μέσο συντήρησης τους. (Stoll-Kleemann, 2001; Sonam Wangyel Wang, 2006). Αυτό το πρόβλημα σχετίζεται περισσότερο με προστατευόμενες ζώνες κοντά σε ιδιαίτερα κατοικημένες περιοχές (Carrus et.al., 2005).

Η αντίθεση-εναντίωση αυτή, γίνεται αντιληπτή με πολλούς τρόπους, από τις δημόσιες επιδείξεις μέχρι τα μποϊκοταρίσματα των δημόσιων συνεδριάσεων που επιδιώκουν την καθιέρωση τέτοιων περιοχών. Η επίμονη διαμαρτυρία ενάντια στις προστατευόμενες ζώνες μπορεί ακόμη να λάβει και βίαιες διαστάσεις (Stoll-Kleemann, 2001).

Είναι πολλές οι περιοχές όπου οι γηγενείς κάτοικοι και οι τοπικές κοινότητες διαμάχονται οι ίδιοι για τους πόρους τους και απαιτούν τα δικαιώματά τους πέρα από τα παραδοσιακά εδάφη και στην περίπτωση μεμονωμένων και συλλογικών καλλιεργημένων εκτάσεων, έδαφος αγροαναπαύσεων, κοινά δάση, περιοχές υδροκρίτη και υγρότοπου, λόγοι αλιείας, όπου αυτά συνδέονται με τις φυσικές, πολιτιστικές και πνευματικές ζωές αυτών των ανθρώπων (Langton et al., 2005).

Οι άνθρωποι συνήθως θεωρούν ότι με το να συμπεριφέρονται με ένα μη φιλικό τρόπο είναι πλεονεκτικότερο, ευκολότερο, πιο προσιτό, και λιγότερο δαπανηρό σε μεμονωμένο επίπεδο βραχυπρόθεσμα. Οι κανονισμοί στη χρήση των φυσικών πόρων που συνδέονται με μια φυσική προστατευόμενη περιοχή μπορούν να βάλουν τους ντόπιους κατοίκους σε μια κατάσταση διλήμματος. Οι κάτοικοι πρέπει να επιλέξουν εάν είναι να συμμορφωθούν με αυτούς τους κανονισμούς και να περιορίσουν τη μεμονωμένη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων τους μέσα σε εκείνη την περιοχή. Με την επιλογή να συμμορφωθούν, το καθιστούν πιθανότερο ότι οι πόροι θα προστατευθούν κατά τη διάρκεια του χρόνου, αλλά πηγαίνουν ενάντια στο άμεσο μεμονωμένο συμφέρον τους.

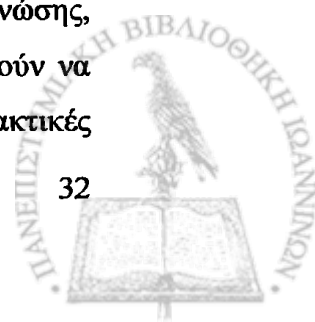
Με βάση τα παραπάνω, είναι εμφανές ότι συνήθως οι ντόπιοι και ιδιαίτερα εκείνοι που είναι άμεσα ενδιαφερόμενοι όσο αφορά στην οικονομική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων μέσα σε μια προστατευόμενη περιοχή, θα ήταν λιγότερο πιθανό να υποστηρίξουν το ίδρυσής της (Peters, 1998).

1.4 Η συμβολή των τοπικών κοινωνιών στη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών

Οι τοπικές κοινωνίες και οι ντόπιοι κάτοικοι εκτός της αποδοχής και της καθιέρωσης των προστατευόμενων περιοχών παίζουν σημαντικό ρόλο και στη διαχείριση των περιοχών αυτών.

Διάφορες προσπάθειες έχουν γίνει σε όλο τον κόσμο με σκοπό το συνδυασμό της προστασίας της βιοποικιλότητας και των αναγκών των τοπικών κοινωνιών στα πλαίσια της διαχείρισης μιας προστατευμένης περιοχής. Είναι ουσιαστικό να δοθεί προσοχή στα θέματα της κοινωνικής δικαιοσύνης κατά τη διάρκεια των συζητήσεων και των αποφάσεων για την προστασία του περιβάλλοντος. Είναι σημαντικό να αναπτυχθούν οι πρακτικές χρήσης εδάφους που επιτρέπουν την εκπλήρωση των θεμελιωδών ανθρωπίνων αναγκών, αλλά που συγχρόνως ελαχιστοποιούν την περιβαλλοντική υποβάθμιση και την απώλεια βιολογικής αφθονίας όσο το δυνατόν περισσότερο (Saalismaa, 1999).

Αυτό συμβαίνει γιατί μαζί με την εμφάνιση των ανησυχιών δικαιοσύνης στο θέμα της συντήρησης, έχει υπάρξει μια αυξανόμενη αναγνώριση της μοναδικής γνώσης, δεξιοτήτων και πόρων που οι γηγενείς κάτοικοι και οι τοπικές κοινωνίες μπορούν να προσφέρουν στη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών. Οι διοικητικές πρακτικές

που δεσμεύουν τις κοινότητες φαίνονται να ενισχύσουν τη μακροπρόθεσμη αποτελεσματικότητα της συντήρησης (Borrini-Feyerabend et al., 2004).

Οι μακροπρόθεσμοι στόχοι της διαχείρισης μιας προστατευμένης περιοχής είναι δύσκολο να ολοκληρωθούν εάν δεν εξασφαλίζεται η συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών. Αυτό δημιουργεί μια παράδοξη κατάσταση στην οποία η παροχή περισσότερων κινήτρων στους τοπικούς ανθρώπους ασκεί περισσότερη πίεση στη βιωσιμότητα της βιοποικιλότητας αλλά χωρίς αρκετό κίνητρο για τη συμμετοχή τους, η συντήρηση της βιοποικιλότητας δεν μπορεί να εγγυηθεί (Shrestha & Alavalapati, 2006).

Η διαχείριση των φυσικών περιοχών επηρεάζεται έντονα από τον τύπο περιβαλλοντικής εμπειρίας που οι άνθρωποι έχουν με αυτές τις περιοχές και η δημόσια συμμετοχή είναι ουσιαστική στο να εξασφαλιστεί ότι οι προτεινόμενες αποφάσεις σχεδίου και διαχείρισης ανταποκρίνονται σε ένα ευρύ φάσμα απόψεων (Ryan, 2005).

Άρα οποιαδήποτε μέτρα λαμβάνονται για την συντήρηση της φύσης θα πρέπει απαραίτητως να στηρίζονται στην αποδοχή τους από τους πολίτες και σε μια ορισμένη βασική συναίνεση. Η αποτελεσματική διαχείριση των προστατευόμενων ζωνών είναι αδύνατη χωρίς τη συμμετοχή των διαφορετικών συμμετόχων αλλά και των κατοίκων οι οποίοι θα πρέπει να συμφωνούν τουλάχιστον με τις βασικές αποφάσεις σχετικά με την προστασία και τη χρήση της εκάστοτε προστατευόμενης περιοχής (Pretty & Pimbert, 1995).

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ

1. ΛΙΜΝΑΙΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ: ΑΞΙΕΣ- ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ- ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ

Οι ανθρώπινες κοινωνίες αναπτύσσονται σχεδόν πάντα κοντά σε περιοχές με υδάτινες συγκεντρώσεις.

Παλαιότερα οι υγρότοποι η αλλιώς υδάτινα οικοσυστήματα, αν και αποτελούσαν σημαντική πηγή τροφής (κυνήγι, ψάρεμα, κλπ), θεωρούνταν γενικά τόποι ανοίκειοι, γεμάτοι προκαταλήψεις (στοιχειωμένα μέρη) και κινδύνους (ελονοσία, κίνδυνοι πνιγμών στον βούρκο, κλπ). Με λίγα λόγια θεωρούνταν άχρηστοι και επικίνδυνοι. Αυτό οδήγησε στην χωρίς ενδοιασμούς αποξήρανση των περισσοτέρων, με την προοπτική να μετατραπούν σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις για τους ακτήμονες, το οποίο είχε σαν συνέπεια τη δραματική συρρίκνωσή τους (Γεράκης και Τσιούρης, 1991).

Αρκετά μετά το Β΄ παγκόσμιο πόλεμο και κάτω από την επικείμενη απειλή οικολογικών καταστροφών άρχισε να γίνεται κατανοητή η πολυδιάστατη σημασία των υγροτόπων στις ευαίσθητες οικολογικές ισορροπίες και άρχισε να αλλάζει και η στάση απέναντί τους, τόσο από τους κατοίκους των πόλεων, όσο και από τους ντόπιους.

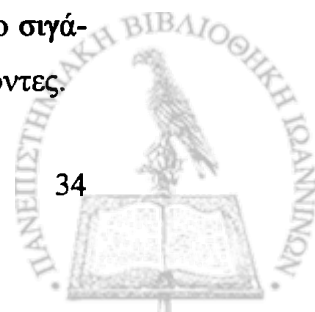
Σήμερα είναι γενικά αποδεκτό ότι οι υγρότοποι, όπως λίμνες, ποταμοί, πηγές, λιμνοθάλασσες και έλη προσφέρουν στον άνθρωπο αγαθά υλικά και άυλα και υπηρεσίες. Στις αξίες αυτές συγκαταλέγεται και η πολιτιστική, δηλαδή η σύνδεση του υγρότοπου με τη μυθολογία, την ιστορία-αρχαιολογία, τη λαογραφία, τη γλώσσα, την αρχιτεκτονική, τις καλές τέχνες και την παραδοσιακή τεχνολογία (Γεράκης, 2002).

1.1 Σημασία υδάτινων οικοσυστημάτων

Μετά από πολυετείς έρευνες διαπιστώθηκαν οι πολύ σημαντικές λειτουργίες των υγροτόπων όπως αυτές αναφέρονται παρακάτω:

Εμπλουτισμός των υπόγειων νερών

Εφόσον το έδαφος το επιτρέπει, τα συγκεντρωμένα νερά σε έναν υγρότοπο σιγά-σιγά διεισδύουν στο υπέδαφος και εμπλουτίζουν τους υπόγειους υδροφόρους ορίζοντες.

Τροποποίηση πλημμυρικών φαινομένων - Παγίδευση ιζημάτων

Οι υγρότοποι λειτουργούν σαν αποθήκες νερού και μπορούν να μειώνουν έτσι την ένταση των πλημμυρικών φαινομένων. Υλικά σωματίδια εναποτίθενται στους πυθμένες των υγροτόπων σαν ιλύς.

Αποθήκευση και ελευθέρωση θερμότητας

Όπως όλα τα υδάτινα συστήματα, έτσι και οι υγρότοποι, αποτελούν σημαντικούς ρυθμιστές της θερμοκρασίας των παράκτιων περιοχών.

Δέσμευση ηλιακής ακτινοβολίας και στήριξη τροφικών αλυσίδων.

Οι διάφοροι αυτότροφοι οργανισμοί (κυρίως υδρόβια φυτά και φυτοπλαγκτόν) δεσμεύουν διοξείδιο του άνθρακα, ηλιακή ακτινοβολία και θρεπτικά στοιχεία και τα αποδίδουν ως οργανική ουσία (βιομάζα και βλάστηση όσον αφορά τα φυτά) (Σφήκας και Τσουνής, 1993).

Αποθήκευση αρδευτικού νερού

Όλες οι φυσικές υδατοσυλλογές χρησιμοποιούνται για την άρδευση των καλλιεργήσιμων εκτάσεων.

Παραγωγή αλιευμάτων-Βόσκηση αγροτικών ζώων

Ανάλογα με το μέγεθος και τα διάφορα οικολογικά χαρακτηριστικά τους, πολλοί υγρότοποι μπορεί να είναι πλούσιοι σε ιχθυοπανίδα, αλλά πολλά και από τα λιβάδια αυτών αποτελούν ιδανικούς χώρους για βόσκηση των αγροτικών ζώων.

Αναψυχή - Εκπαίδευση - Έρευνα

Οι υγρότοποι προσφέρονται για διαφόρου είδους δραστηριότητες αναψυχής, όπως κολύμπι, βαρκάδα, πεζοπορία, ποδηλασία, παρατήρηση και φωτογράφιση ζώων και φυτών (Καρπαδάκης, 2001).

1.2 Παράγοντες που απειλούν τα υδάτινα οικοσυστήματα

Οι λειτουργίες των υγροτόπων είναι στενά αλληλένδετες μεταξύ τους. Οποιαδήποτε κατάχρηση κάνει ο άνθρωπος σε μία από αυτές, αυτόματα επηρεάζει το οικοσύστημα στο σύνολό του. Επίσης, οι υγρότοποι βρίσκονται σε αλληλεξάρτηση και με άλλα περιβάλλοντα οικοσυστήματα. είτε μακρινά, είτε κοντινά και μπορούν να επηρεαστούν άμεσα από οποιεσδήποτε μεταβολές και επεμβάσεις σε αυτά (Γεράκης και Τσιούρης, 1991).

Κατά τη διάρκεια του τελευταίου αιώνα, οι Ευρωπαϊκοί υγρότοποι έχουν υποστεί σοβαρή υποβάθμιση χάνοντας περισσότερο από το μισό της αρχικής τους έκτασης. Το πρόβλημα υπήρξε πιο έντονο για υγροτόπους της περιοχής της Μεσογείου, όπου οι αυξημένες απαιτήσεις νερού για ύδρευση και άρδευση, είχαν ως αποτέλεσμα την αποστράγγιση τεράστιων εκτάσεων υγροτόπων και την υποβάθμιση πολλών άλλων (www.nhmc.uoc.gr/Wetlands/EnviromentalProblem/Greek/Framesetgr.htm-2k).

Σύμφωνα με στοιχεία από τα Πρακτικά Συνεδρίου- Προστασία της Φύσης και Οικοανάπτυξη (2003), στις νότιες ευρωπαϊκές χώρες οι ποσότητες ύδατος που χρησιμοποιούνται στη γεωργία έχουν αυξηθεί στο 73% .

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι, οι περισσότεροι υγρότοποι αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα και έρχονται αντιμέτωποι με απειλές, όπως : συρρίκνωση της υγροτοπικής έκτασης από επέκταση γεωργικών καλλιεργειών, διάνοιξη δρόμων που τεμαχίζουν τα υγροτοπικά ενδιαιτήματα, παράνομη δόμηση μέσα η πολύ κοντά σε αυτά, αλλοίωσή τους από την κατασκευή και λειτουργία φραγμάτων, ρύπανση από αστικά και βιομηχανικά λύματα (στις νότιες χώρες μέλη της Ε.Ε. το 29% των υγρών αποβλήτων αποχετεύεται χωρίς επεξεργασία και μόνο το 43% τυγχάνει βιολογικής επεξεργασίας (Πρακτικά Συνεδρίου- Προστασία της Φύσης και Οικοανάπτυξη, 2003) αλλά και γεωργικά φράγματα, λαθροθηρία, λαθραλιεία, ανεξέλεγκτη βόσκηση, εκχέρσωση υγροτοπικής βλάστησης, παράνομη αμμοληψία, ανεξέλεγκτη απόθεση απορριμμάτων κ.α.(Αναγνωστοπούλου, 2002).

Δυστυχώς, γενικά τα υδάτινα συστήματα θεωρούνται πάντα αποδέκτες κάθε είδους λυμάτων και απορριμμάτων με τις γνωστές συνέπειες της ρύπανσης και υποβάθμισής τους.

Όσο αφορά στο θέμα της ρύπανσης αξίζει να αναφερθεί ότι με τη ρύπανση μπορεί να μεταβληθεί και η οξύτητα του νερού και να επιδεινωθεί σε συνδυασμό με την υπεράντληση του νερού για άρδευση. Όλες αυτές οι αλλαγές της φυσικοχημικής κατάστασης του νερού μπορεί να προκαλέσουν μαζικούς θανάτους ψαριών αλλά και πουλιών.

Τα λύματα από βιομηχανίες και αστικά κέντρα (σημειακές πηγές ρύπανσης) μπορούν να περιορίσουν τις επιβλαβείς τους συνέπειες με βιολογικό καθαρισμό. Αντίθετα, η ρύπανση από μη σημειακές πηγές, όπως είναι η εντατική γεωργία, είναι δύσκολο να περιορισθεί, παρά μόνο με μια ριζική αλλαγή του χαρακτήρα της (στροφή προς βιολογικές καλλιέργειες) (Καρπαδάκης, 2001).

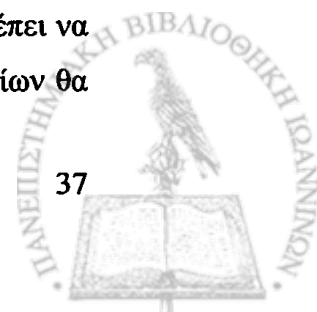
Στα πλαίσια της χώρας μας, εξαιτίας του ανάγλυφου και του ξηροθερμικού της κλίματος, οι υγροτοπικοί της πόροι έχουν τεράστια οικονομική σημασία η οποία θα αυξάνεται συνεχώς (αύξηση υδρευτικών αναγκών, μεταβολή του κλίματος της γης κλπ). Η συντήρηση των υγρότοπων στην Ελλάδα θεωρείται φτωχή παρά την υπάρχουσα περιβαλλοντική νομοθεσία κυρίως λόγω της έλλειψης δημόσιας συμμετοχής, των ανεπαρκών κυρώσεων και των διοικητικών δυσκολιών στην επιβολή των νόμων (Pyrovetsi and Daoutopoulos, 1991). Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι στη βόρεια Ελλάδα κατά την διάρκεια του 20^{ου} αιώνα το 73% των ρηχών λιμνών και υγροτόπων αποξηράνθηκαν (Πρακτικά Συνεδρίου- Προστασία της Φύσης και Οικοανάπτυξη).

Σε σύγκριση με άλλες οικονομικά πιο αναπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες η ποιότητα των υγροτόπων της Ελλάδας είναι γενικά υψηλότερη. Επομένως οι απειλές εναντίον τους αποτελούν και απειλές της τοπικής και εθνικής οικονομίας (Αναγνωστοπούλου, 2002).

1.3 Προστασία υδάτινων οικοσυστημάτων

Η προστασία των υγροτόπων είναι ένα θέμα που πρέπει να απασχολεί την Πολιτεία, η οποία με τη σειρά της πρέπει να αναπτύξει και να εφαρμόσει μια αποτελεσματική εφαρμογή χρήσεων γης, που να είναι συμβατή με τη διατήρηση των υγροτόπων και των ωφελειών που προσδίδουν σε κάθε χώρα.

Η προστασία και η βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων οικοσυστημάτων πρέπει να είναι από τους βασικούς στόχους ανάπτυξης της χιλιετίας, η υλοποίηση των οποίων θα οδηγήσει στη μείωση της ένδειας.

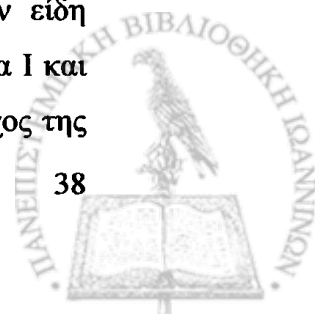
Στα πλαίσια της προσέγγισης των υδάτινων οικοσυστημάτων δεν θα πρέπει να απουσιάζει ο ρόλος των ανθρώπων, και αυτό γιατί το νερό έχει κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική αξία, και έτσι θα πρέπει να διαχειρίζεται με τέτοιον τρόπο έτσι ώστε να δημιουργηθεί ο πιο αποδεκτός και βιώσιμος συνδυασμός αυτών των αξιών. Η δημιουργία επιμορφωτικών προγραμμάτων για τη συντήρηση και την αποκατάσταση των υδάτινων οικοσυστημάτων είναι σημαντική και απαιτείται ως τμήμα των τοπικών και εθνικών προγραμμάτων δράσης.

Και αφού η λήψη αποφάσεων πρέπει να περιλαμβάνει και τη δημόσια συμμετοχή, αυτό απαιτεί ένα κοινό που ενημερώνεται για τα περιβαλλοντικά θέματα, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας και της βιώσιμης χρήσης των υδροτόπων.

Οι πληροφορίες πρέπει να κατευθυνθούν σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας και όχι μόνο σε εκείνους που γνωρίζουν ήδη την κατάσταση, όπως συνήθως γίνεται. Ειδικότερα, προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των νεώτερων γενεών, οι οποίες θα είναι υπεύθυνες για τη λήψη αποφάσεων στο μέλλον (UNEP, 2005).

Κατά τη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας, προέκυψε το θέμα των δαπανών για τις περιβαλλοντικές υπηρεσίες προκειμένου να αυξηθούν οι οικονομικοί πόροι για την προστασία και την αποκατάσταση των υδάτινων οικοσυστημάτων. Διάφοροι οικονομικοί τρόποι υιοθετήθηκαν, όπως φόροι και δαπάνες στους χρήστες των περιβαλλοντικών υπηρεσιών, επιχορηγήσεις και αποζημιώσεις, αγορές και σχέδια εμπορικών συναλλαγών για τις περιβαλλοντικές υπηρεσίες. Οι περιβαλλοντικές συναλλαγές υπηρεσιών είναι συγκεκριμένες και απαιτούν ακριβή οικονομική αξιολόγηση. Συγχρόνως τα μη νομισματικά κριτήρια όπως τα κοινωνικά, οικολογικά και προβληματισμοί δικαιοσύνης πρέπει να εξεταστούν. Η νομοθεσία διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο για την εύρεση μιας μέσης λύσης και ισότιμης χρηματοδότησης για τη διαχείριση των οικοσυστημάτων μεταξύ των διαφορετικών ομάδων χρηστών που σχετίζονται με αυτά (π.χ. χειριστές υδρενέργειας, αγρότες, δασοφύλακες) (UNEP, 2005).

Στην Ελλάδα, από την απογραφή των υδροτόπων του ΕΚΒΥ προκύπτει ότι υπάρχουν τουλάχιστον 59 φυσικές και 29 τεχνητές λίμνες. Τριάντα πέντε λίμνες περιλαμβάνονται στο δίκτυο Natura 2000 ως Τόποι Κοινοτικής Σημασίας και ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας. Σε αυτές εντοπίζονται τύποι οικοτόπων και φιλοξενούν είδη Κοινοτικού ενδιαφέροντος (υπό την έννοια ότι περιλαμβάνονται στα παραρτήματα I και II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ). Σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ υπάρχει ο στόχος της

ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των τύπων οικοτόπων και ειδών, ο οποίος αφορά τις λίμνες (ΕΚΒΥ Ημερίδα 2007: Φυσικά Οικοσυστήματα και Νερό).

Στον πίνακα 1 παρατίθενται οι κυριότερες λίμνες της Ελλάδας.

Πίνακας 1. Κυριότερες Λίμνες

Περιοχή	Όνομα	Επιφάνεια (εξ.μ.)
Στερεά Ελλάδα	Τριχωνίς	95,840
Μακεδονία	Βόλβη	70,353
Μακεδονία	Βεγορίτις	54,311
Θράκη	Βιστωνίς	45,030
Μακεδονία	Κορώνεια	42,823
Μακεδονία	Μικρή Πρέσπα	42,541
Μακεδονία	Μεγάλη Πρέσπα	39,040
Μακεδονία	Κερκίνη	37,688
Μακεδονία	Καστοριά	28,655
Ηπειρος	Ιωαννίνων	19,470
Στερεά Ελλάδα	Υλίκη	19,118
Μακεδονία	Δοϊράνης	15,350
Στερεά Ελλάδα	Αμβρακία	14,477
Στερεά Ελλάδα	Λυσιμάχεια	13,085
Μακεδονία	Πετρών	12,294

1 tee-volou.mag.sch.gr/ecology/nature.htm - 36k

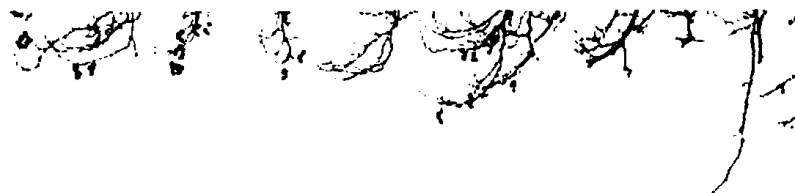
Όπως φαίνεται και από τον παραπάνω πίνακα από τις σημαντικότερες λίμνες της Ελλάδας, είναι και η λίμνη των Ιωαννίνων ή αλλιώς λίμνη Παμβώτιδα.

ΕΝΟΤΗΤΑ Ε

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ (CASE STUDY)

1. ΛΙΜΝΗ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑ

Η λίμνη των Ιωαννίνων, γνωστή και ως λίμνη της Κυρά Φροσύνης, ονομάζεται Παμβώτις, που σημαίνει «η τα πάντα τρέφουσα» (Μολώνη, 2006).

Η λίμνη Παμβώτιδα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της φυσιογνωμίας περιοχής των Ιωαννίνων και αποτελεί για τους Γιαννιώτες το σημαντικότερο και σημείο αναφοράς τους, καθώς καθορίζει την ιστορική και πολιτιστική τους ταυτότητα κυρίως μέσω ιδιαίτερων ιστορικών συγκυριών που σχετίζονται με την λίμνη, κατά διάρκεια της Οθωμανικής αυτοκρατορίας (Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ηπείρου 2004).

Η λίμνη, εκτείνεται σε επιφάνεια 23 τετραγωνικών χιλιομέτρων και στολίζει λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων αγκαλιάζοντας τα Γιάννενα από δυτικά, ενώ στα ανατολικά στέκεται όρθιο το σχεδόν γυμνό Μιτσικέλι

(www.smiley.cy.net/basspro/limnes_tis_elladas.htm - 61k).

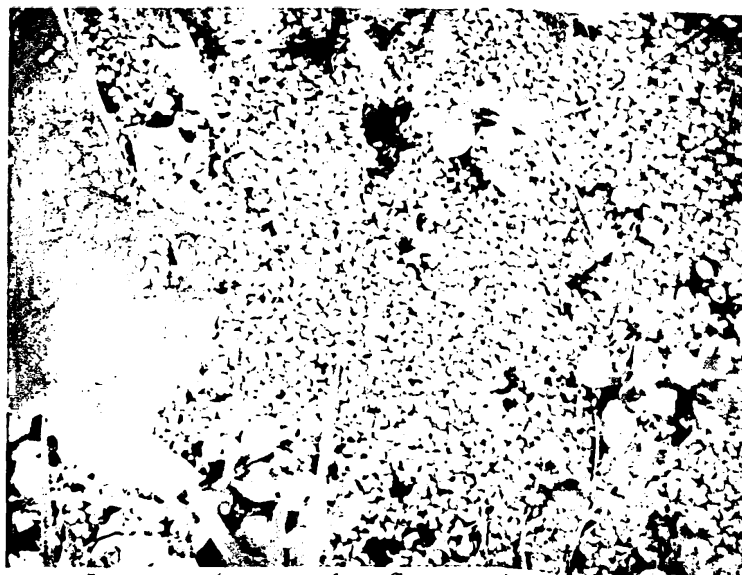
www.dionihotel.com

1.1 Χαρακτηριστικά της λίμνης

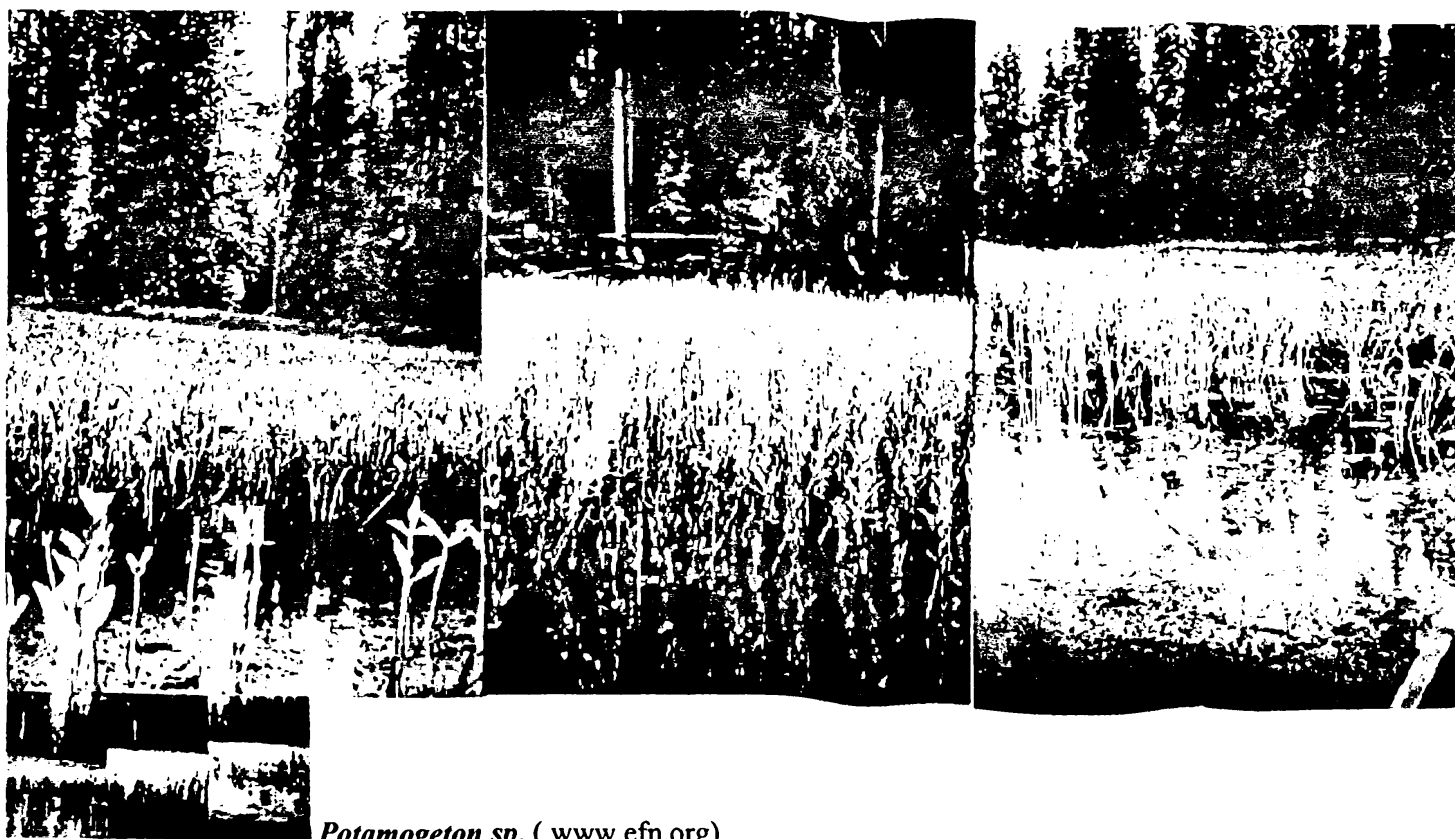
Η λίμνη Παμβώτιδα είναι μια ρηχή αστική λίμνη που βρίσκεται σε υψόμετρο 470,70 m., και καταλαμβάνει έκταση περίπου 23 τ.χμ.. Το μέγιστο βάθος της ανέρχεται σε 9 μέτρα, ενώ το μήκος της είναι περίπου 8 km και το μέσο πλάτος 3-5 km. Καταλαμβάνει έκταση 22.000 στρεμμάτων.

Στο παρελθόν αποτελούσε ένα μοναδικό υδρολογικό σύστημα μαζί με τη γειτονική λίμνη Λαψίστα, η οποία αποξηράνθηκε. Αρκετές πηγές στους πρόποδες του Μιτσικελίου εμπλούτιζαν το υδρολογικό σύστημα Παμβώτιδας - Λαψίστας με καθαρά νερά και καταβόθρες, απομάκρυναν τα νερά του συστήματος προς τον Καλαμά και το Λούρο, δίνοντας ζωή σε ένα μοναδικό, διαρκώς ανανεούμενο υδροβιολογικό σύστημα (Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ηπείρου, 2004).

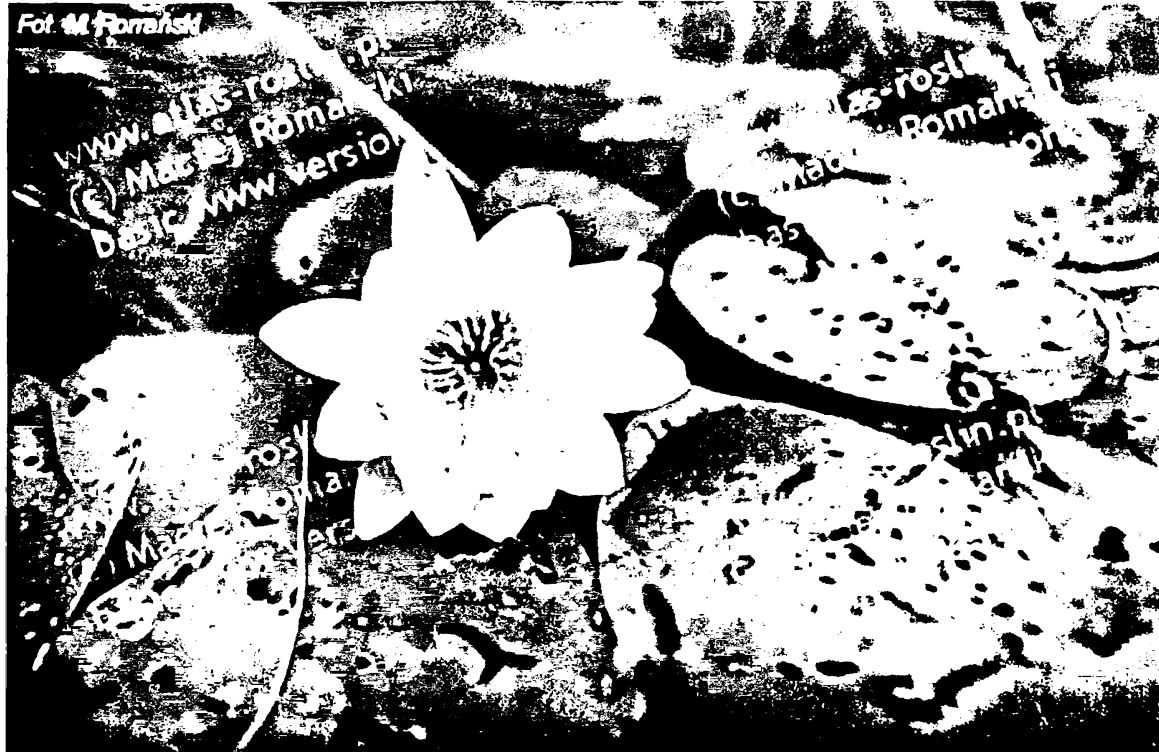
Η λίμνη Παμβώτιδα ανήκει στις ευτροφικές φυσικές λίμνες με βλάστηση τύπου Magnopotamion ή Hydrocharition. Στην υδάτινη μάζα της λίμνης απαντάται επιπλέον βλάστηση υδροχαρών φυτών, όπως *Lemna sp.*, *Potamogeton sp.*, *Nymphaea alba* (νούφαρα), *Iris pseudacorus* (ίριδες) κ.α.

Lemna sp. (www.aphotoflora.com)

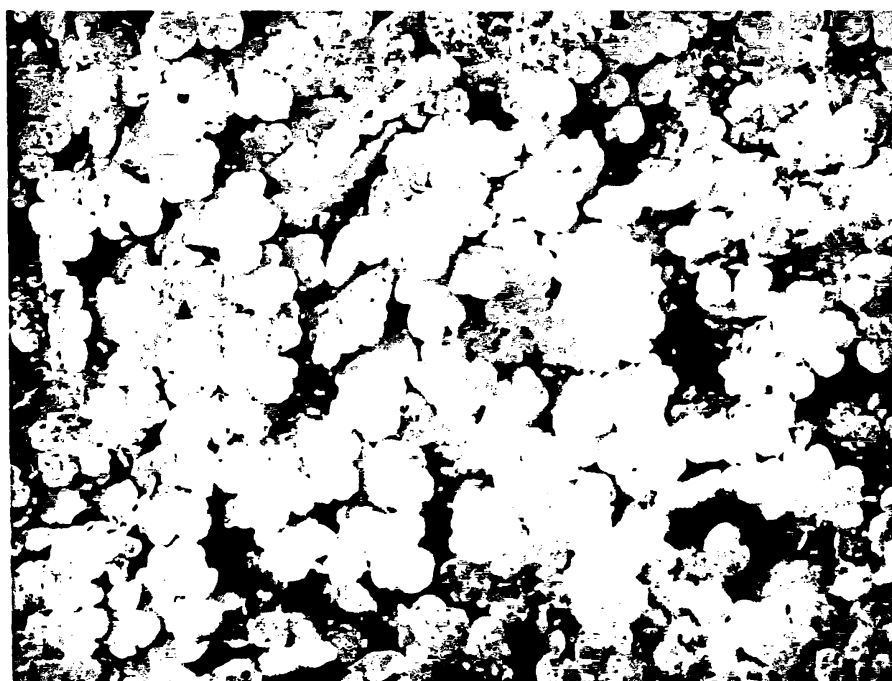

Potamogeton sp. (www.efn.org)

Nymphaea alba (www.atlas-roslin.pl)

Παρουσιάζονται επίσης είδη με περιορισμένη εξάπλωση στην Ελλάδα, φτέρη του νερού (*Azolla filiculoides*) και το *Callitriche stagnalis*. Στην ευρύτερη του λεκανοπεδίου, συμπεριλαμβάνοντας το όρος Μιτσικέλι, φιλοξενούνται είδη που αξιολογούνται ως σπάνια, απειλούμενα ή ενδημικά.

Azolla filiculoides Photo: © K. Stüber (www.lucidcentral.org)

Οι όχθες της λίμνης και οι ακτές του νησιού καλύπτονται από πυκνούς και εκτεταμένους καλαμιώνες (*Phragmites sp.*), λόγω του μεγάλου οργανικού φορτίου της λίμνης.

Η παραλίμνια βλάστηση περιλαμβάνει επίσης υπολείμματα υδροχαρών δασών ιτιάς, λεύκας και πλατάνου (*Salix sp.*, *Populus sp.* *Platanus sp.*) καθώς και περιορισμένα υγρά λιβάδια περιοδικά πλημμυριζόμενα κατά τη χειμερινή περίοδο τα οποία αποτελούν ιδιαίτερα σημαντικό χώρο φωλεοποίησης και τροφής για πολλά είδη παρυδάτιων πουλιών.

Στο Νησί της λίμνης έχει γίνει αναδάσωση με μαύρη πεύκη (*Pinus nigra*), ενώ στο ανατολικό τμήμα της λίμνης εκτείνεται αγροτική ζώνη.

Στην εξωτερική ζώνη της λίμνης προς το όρος Μιτσικέλι απαντώνται επίσης θαμνώνες κέδρου (*Juniperus oxycedrus*), ελληνικά δάση πρίνου, ψευδομακίας, φρύγανα, χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους και ψευδοστέπες με αγροστώδη και θερόφυτα (www.lakepamvotis.gr).

Σημαντική είναι και η πανίδα της λίμνης. Όσο αφορά στα είδη των ψαριών που υπάρχουν, τρία είδη εκ του συνόλου προστατεύονται από την Οδηγία 92/43/EEC (Παράρτημα II). Αυτά είναι τα: *Barbus albanicus*, *Rutilus yliciensis* και *Phoxinellus epiroticus*. Τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε μείωση του πληθυσμού ενός σημαντικού ενδημικού είδους ψαριού, με τοπική ονομασία «τσίμα» (*Phoxinellus epiroticus*). Οι πιθανές αιτίες εντοπίζονται στις μη-ευνοϊκές συνθήκες ποιότητας του νερού, στην υποβάθμιση των φυσικών πεδίων αναπαραγωγής της και στον ανταγωνισμό με άλλα είδη.

Barbus albanicus (ryby.fishing.pl)

Η λίμνη φιλοξενεί 9 είδη αμφιβίων από τα συνολικά 17 είδη της Ελλάδας. Ο λοφιοφόρος τρίτωνας (*Triturus cristatus*) και η κιτρινομπομπίνα (*Bombina variegata*) είναι 2 είδη που προστατεύονται αυστηρά.

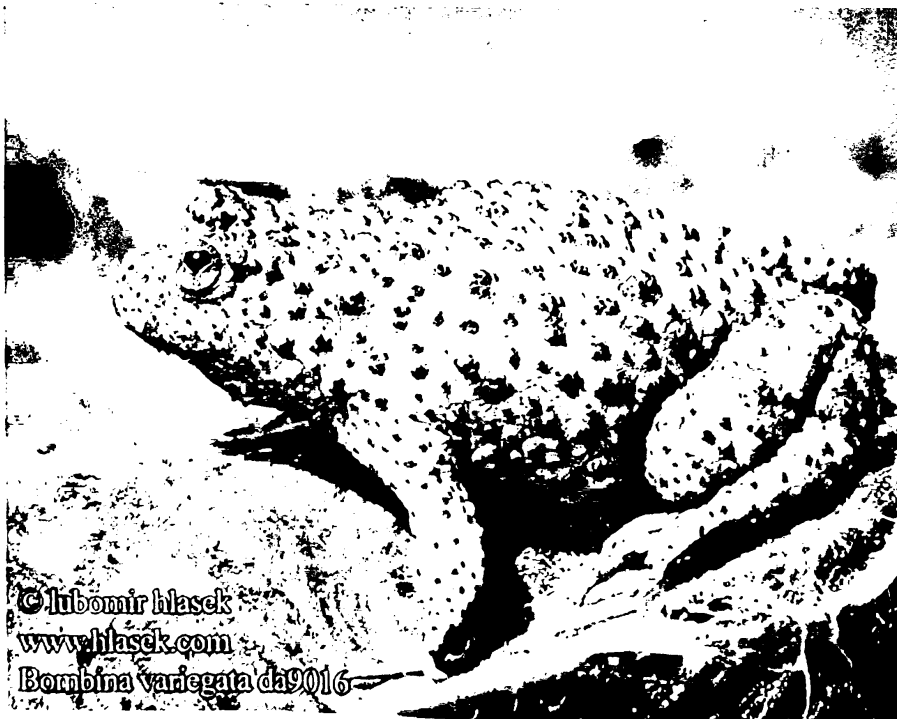
Σημαντική είναι συνεισφορά όλου του οικοσυστήματος και για την προστασία των ερπετών, καθώς έχουν καταγραφεί 24 είδη εκ των οποίων τα 5 προστατεύονται αυστηρά. Αυτά είναι δυο χελώνες του γλυκού νερού, η κρασπεδωτή χελώνα και τρία είδη φιδιών.

Triturus cristatus (www.hlasek.com)

Triturus cristatus (www.pharmanatur.com)

Bombina variegata (www.hlasek.com)

Η μεγαλύτερη σημασία του λεκανοπεδίου για την προστασία της βιοποικιλότητας επικεντρώνεται στη διατήρηση 133 ειδών πουλιών, όπως ερωδιοί, τσικνιάδες, πάπιες, κίρκοι, αετοί κ.α., εκ των οποίων 34 προστατεύονται αυστηρά από την Κοινοτική και Ελληνική Νομοθεσία (Παράρτημα Ι, 79/409). Ιδιαίτερη σημασία έχει η παρουσία της βαλτόπαπιας (*Aithya nyroca*) στη λίμνη, είδος που κινδυνεύει παγκοσμίως με εξαφάνιση και η λίμνη θα μπορούσε να συμβάλλει στη διάσωσή του σε παγκόσμια κλίμακα.

Aithya nyroca

(www.fotosearch.com)

Άλλα δέκα είδη εκ των οποίων η λαγγόνα (*Phalacrocorax pygmeus*), ένα μικρό είδος κορμοράνου, είναι είδη που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής για τη διατήρησή τους (SPEC 2). Τόσο τα υγρά λιβάδια της λίμνης, όσο και οι καλαμιώνες και η παρόχθια βλάστηση θα πρέπει να αποκατασταθούν, να διαφυλαχθούν και να διαχειριστούν έτσι ώστε να ενισχύσουν τη διατήρηση της ορνιθοπανίδας της λίμνης.

Στο λεκανοπέδιο της λίμνης έχουν καταγραφεί και 20 είδη θηλαστικών, εκ των οποίων τα 3 προστατεύονται αυστηρά (Παράρτημα ΙΙ της Οδηγίας 92/43 EEC). Σε αυτά συγκαταλέγονται ένα είδος νυχτερίδας ο τρανορινόλοφος (*Rhinolophus ferumequinum*), ενώ η παρουσία της βίδρας (*Lutra lutra*), είδους που προτιμά καθαρά νερά, είναι αμφιλεγόμενη.

Lutra Lutra (www.csft.org.uk)

Ελλιπής είναι η σημερινή μας γνώση για τον ασπόνδυλο πλούτο της λίμνης. Έως σήμερα έχουν καταγραφεί 25 είδη Ορθοπτέρων, Λεπδοπτέρων και Κολεοπτέρων. Από αυτά η πεταλούδα *Euphydras aurinia* προστατεύεται αυστηρά (II, 92/43), ενώ δυο είδη Ορθοπτέρων *Dolichopoda graeca* και *Chorthippus lacustris* με έντονη πτωτική πληθυσμιακή τάση, είναι ενδημικά της Δυτικής Ελλάδας. Η αποκατάσταση των υγρών λιβαδιών που πλημμυρίζουν περιοδικά περιμετρικά της λίμνης αποτελεί αναγκαιότητα για την προστασία των ασπόνδυλης πανίδας της (www.lakeramvotis.gr).

1.2 Αξίες και χρήσεις της λίμνης

Σήμερα, οι Γιαννιώτες καθώς και όλοι οι άλλοι κάτοικοι του λεκανοπεδίου χρησιμοποιούν τις υγροτοπικές αξίες της λίμνης σε μεγάλο ή μικρότερο βαθμό ως άμεσο ή έμμεσο πόρο διαβίωσης και η κατάσταση του φυσικού της περιβάλλοντος επηρεάζει άμεσα την ποιότητα ζωής τους. Έτσι η τοπική κοινωνία είναι αρκετά ευαισθητοποιημένη σε σχέση με την κατάσταση διατήρησης τουλάχιστον κάποιων αξιών και χαρακτηριστικών του λιμναίου οικοσυστήματος που είναι περισσότερο συνδεδεμένα με την άμεση εμπειρία που είχε ή έχει στο πρόσφατο παρελθόν (κολύμπι, ψάρεμα, αναψυχή), κυρίως σχετικά με την ποιότητα των υδάτων της. Οι αξίες και οι χρήσεις του λιμναίου οικοσυστήματος είναι πολύ αναπτυγμένες και συντηρούν σε σημαντικό βαθμό την τοπική οικονομία.

Οι κυριότερες χρήσεις της περιοχής της λίμνης είναι η αλιεία, η άρδευση, η γεωργία, η βόσκηση, ο τουρισμός, ο ναυταθλητισμός και η αναψυχή (ΕΠΜ, 2001).

Αλιεία

Η αλιεία ασκούταν παραδοσιακά στη λίμνη και σήμερα η λίμνη αλιεύεται από τον Αλιευτικό Συνεταιρισμό Νήσου (Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ηπείρου, 2004).

Στο συνεταιρισμό ανήκουν περίπου 65 επαγγελματίες αλιείς, που είναι κυρίως άτομα ηλικίας μεγαλύτερης των 50 ετών. Τα αλιευτικά εργαλεία που χρησιμοποιούν είναι στατικά δίχτυα, και βολκά. Υπάρχουν καταγεγραμμένα στοιχεία και για την αλιευτική παραγωγή και την ετήσια κατανομή τους για τα τελευταία χρόνια από τα οποία προκύπτει σαφής τάση αύξησης από το 1992 μέχρι το 1996, ενώ μικρότερη παραγωγή

σημειώθηκε το έτος 1998. Τα είδη που εμφανίζουν την σημαντικότερη παραγωγή είναι ο κυπρίνος, η δρομίτσα, το γλύνι και η πεταλούδα.

Ο τομέας της αλιείας έχει αναπτυχθεί στην Κοινότητα Νήσου Ιωαννίνων και στο Δήμο Περάματος. Το ψάρεμα γίνεται σε όλη τη λίμνη, όπου δεν υπάρχει αλιευτικό καταφύγιο ή λιμενικό. Υπάρχουν ιχθυοκαλλιέργειες τις οποίες εκμεταλλεύεται μόνο ο Δήμος Περάματος και στις οποίες εκτρέφονται πέστροφες. Σε ό,τι αφορά στις επενδύσεις, γίνεται εμπλουτισμός με γόνο από τη Δημοτική Επιχείρηση της Λίμνης Ιωαννίνων.

Ειδικότερα, στην Κοινότητα της Νήσου υπάρχουν 60 επαγγελματίες ψαράδες και ελάχιστοι ντόπιοι και επισκέπτες ερασιτέχνες. Το αλιευτικό δυναμικό της Κοινότητας αριθμεί 90 επαγγελματικά σκάφη. Περίπου σαράντα οικογένειες των ψαράδων ζουν αποκλειστικά από την αλιεία, η οποία καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της απαίτησης για ψάρια στην περιοχή. Οι ψαράδες του νησιού ψαρεύουν με τις βάρκες τους ψάρια, χέλια και βατράχια.

Στο Δήμο Περάματος, απασχολούνται 41 άτομα ως επαγγελματίες ψαράδες, ενώ άλλα 23 ψαρεύουν ερασιτεχνικά. Υπάρχουν 30 αλιευτικά σκάφη ή λέμβοι, από τα οποία τα 6 είναι μηχανοκίνητα.

users.in.gr/.../HtmPhoto/imPhoto/Pamvotida5.jpg

Σήμερα, η αλιευτική παραγωγή της λίμνης μειώνεται συνεχώς εξαιτίας της ελάττωσης των εμπορεύσιμων ψαριών, γεγονός που οφείλεται στο στένεμα των φυσικών πεδίων αναπαραγωγής του κυπρίνου από τα τεχνικά έργα και την κατασκευή του παραλίμνιου δρόμου, την αποκοπή της διόδου των χελιών στη λίμνη (φράγματα) και τη ρύπανση από τα αστικά λύματα και τα απόβλητα διαφόρων εγκαταστάσεων (ΕΠΜ, 2001).

Η αλιεία ως δραστηριότητα δεν αποτελεί διαπιστωμένη απειλή για το οικοσύστημα. Το πρόβλημα έγκειται στην απουσία διαχειριστικού σχεδίου αλιευτικής έντασης, με στόχο την εξασφάλιση ικανοποιητικής ποσότητας αλιευμάτων και ταυτόχρονα τη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας της λίμνης, συμπεριλαμβανομένου της εξασφάλισης της παρουσίας στο παρόν και στο μέλλον υγιών πληθυσμών των αυτοχθόνων ειδών ψαριών (Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ηπείρου, 2004).

Γεωργία - άρδευση

Η κατανομή της συνολικής έκτασης των εδαφών της περιμετρικής της λίμνης περιοχής περιλαμβάνει βοσκότοπους, γεωργική γη και δασική γη (Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ηπείρου, 2004).

Στο λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων είναι εγκατεστημένες διάσπαρτες πολλές και ποικίλες παραγωγικές δραστηριότητες. Στην πλειονότητα οι δραστηριότητες στην περιοχή είναι γεωργοκτηνοτροφικές. Οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις στο λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων ανέρχονται σε 66.000 στρέμματα (ΕΠΜ, 2001) με κύρια καλλιεργούμενα είδη τα κηπευτικά, τις αροτραίες καλλιέργειες, τις δενδρώδεις καλλιέργειες και τα αμπέλια.

Από τις προαναφερόμενες καλλιέργειες σημαντικές απαιτήσεις σε νερό έχουν τα κηπευτικά και οι αροτραίες καλλιέργειες. Αντίθετα, στις εκτάσεις δενδρωδών καλλιεργειών και αμπελιών η άρδευση είναι περιορισμένη. Η διάρθρωση των αροτραίων καλλιεργειών χαρακτηρίζεται από την υψηλή συμμετοχή της μηδικής, του αραβόσιτου και της σίκαλης, καλλιέργειες που καλύπτουν έκταση 83.892 στρεμμάτων (80,2% της έκτασης με αροτραίες καλλιέργειες ή 63,2% τη συνολικής καλλιεργούμενης γεωργικής γης). Το γεγονός αυτό είναι αναμενόμενο καθώς τα προϊόντα αυτά χρησιμοποιούνται ως ζωτροφές για την κτηνοτροφία της περιοχής.

Στο Νομό Ιωαννίνων αναπτύσσεται και η βιολογική γεωργία σε 1.144,8 στρέμματα, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ για τη διάρθρωση γεωργικών και κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων του έτους 1999-2000. Ωστόσο, δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία για την περιοχή μελέτης (Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ηπείρου, 2004).

Βασική λοιπόν χρήση νερού της λίμνης καταλαμβάνει η άρδευση, δεδομένου ότι το σύνολο των αρδευομένων εκτάσεων είναι 39286,6 στρ.

με επιπτώσεις στην μείωση του υδάτινου όγκου, στη μεταβολή των παραμέτρων ποιότητας κ.λ.π. το (%) ποσοστό της αρδευόμενης έκτασης στο σύνολο της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης για όλη την περιοχή μελέτης είναι 34% ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό κατέχουν οι Δήμοι Περάματος (55,7%) και Πασαρώνας (47,7%)(Μολώνη, 2006).

Στην περιοχή συμβαίνουν συνεχώς αλλαγές στις προαναφερόμενες χρήσεις γης όσον αφορά το βαθμό. Μέχρι και την δεκαετία του 1980 υπήρχε η τάση αύξησης της γεωργικής γης με αποτέλεσμα να συμβαίνουν καταπατήσεις εις βάρος της έκτασης της λίμνης. Τα τελευταία χρόνια αυξάνεται το αστικό, ημιαστικό περιβάλλον γύρω από την λίμνη καθώς και η ανάπτυξη δραστηριοτήτων όπως έργα αθλητισμού, ψυχαγωγίας κ.λ.π. (Μολώνη, 2006).

Τουρισμός- Αναψυχή

Σημαντική είναι και η συμβολή της λίμνης τόσο στην ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων όσο και ως ιδανική θέση για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου. Τα νερά της κάθε χρόνο φιλοξενούν τα ναυταθλήματα της κωπηλασίας και του θαλασσίου σκι (βαλκανικοί κωπηλατικοί αγώνες κ.α.) (Μολώνη, 2006).

Πιο αναλυτικά, όσο αφορά στο κομμάτι του τουρισμού, αναψυχής, ναυταθλητισμού, έχουν εγκριθεί προγράμματα για την κατασκευή κέντρου κωπηλασίας (η δημιουργία των εγκαταστάσεων του κωπηλατοδρομίου θα συμβάλει στη διατήρηση και την αναγέννηση του ξεχωριστού φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής, δίνοντας τη δυνατότητα για την ανάπτυξη νέων, ήπιων και φιλικών προς το περιβάλλον χρήσεων στην περιοχή), την κατασκευή περιμετρικού παραλίμιου δρόμου, ο οποίος θα δώσει τη δυνατότητα ευχερούς πρόσβασης στις παραλίες περιοχές αλλά και τη δημιουργία οικολογικών πάρκων όπου θα στεγάζονται αθλητικές, εκπαιδευτικές και οικοτουριστικές

δραστηριότητες που σχετίζονται με το υδάτινο οικοσύστημα και γειτνιάζουν με τη λίμνη.

Αυτοί οι χώροι μπορούν να αποτελέσουν το σημείο επαφής των επισκεπτών με τα περιβαλλοντικά θέματα, την αφύπνιση του περιβαλλοντικού αισθήματος και κατ'έκταση την προστασία του λιμναίου οικοσυστήματος (ΕΠΜ, 2001).

1.3 Σημερινή κατάσταση της λίμνης

Η λίμνη Παμβώτιδα έχει υποστεί και εξακολουθεί να υφίσταται πλήθος παρεμβάσεων που υποβάθμισαν την οικολογική της αξία.

Τα τελευταία 30 χρόνια πολλές είναι οι ανθρωπογενείς δραστηριότητες που οδήγησαν σε περιορισμό της έκτασης και του βάθους της λίμνης, σε ευτροφισμό και μόλυνση των νερών αλλά και έντονη διαταραχή και υποβάθμιση του οικοσυστήματος (ΕΠΜ, 2001).

Η αποξήρανση της λίμνης Λαψίστας, η οργανική ρύπανση της Παμβώτιδας από την εισροή αστικών λυμάτων και γεωργοκτηνοτροφικών αποβλήτων, η αποκοπή των πηγών του Μιτσικελίου προς τη λίμνη μέσω της δημιουργίας τεχνητού αναχώματος, η κατασκευή υδροφράγματος για τη χρήση του νερού της λίμνης για άρδευση της γεωργικής γης, η αύξηση των απαιτήσεων για ύδρευση, οι οικιστικές πιέσεις εις βάρος της λίμνης και των παραλίμνιων εκτάσεων της και η εισαγωγή ξενικών ειδών ψαριών είναι μερικές μόνο από τις παρεμβάσεις που οδήγησαν σε σοβαρή διαταραχή του οικοσυστήματος και σε απώλεια της "ισορροπίας" του (www.lakepamvotis.gr).

Η κατάσταση για την λίμνη που απέμεινε, γίνεται αφόρητη και μη αντιστρέψιμη. Παρατηρείται μείωση της ποικυλομορφίας, συνεχής μετατροπή των βιολογικών χαρακτηριστικών της και γενικά σύμφωνα με τους ειδικούς αποτελεί πλέον μία γερασμένη λίμνη (www.epohi.gr).

Παρά όμως τις όποιες παρεμβάσεις και τα "λάθη" του παρελθόντος, οι εναπομείναντες οικότοποι της λίμνης συνεχίζουν να φιλοξενούν έναν αρκετά σημαντικό αριθμό ειδών χλωρίδας και πανίδας, οι πληθυσμοί των οποίων μπορούν να ανακάμψουν με σωστές διαχειριστικές πρακτικές (www.lakepamvotis.gr).

1.4 Η λίμνη Παμβώτιδα ως περιοχή Οικοανάπτυξης

Δεδομένου όλων των παραπάνω η προστασία, διατήρηση, διαχείριση, και αναβάθμιση της φύσης και του τοπίου, ως φυσικής κληρονομιάς και πολύτιμου εθνικού φυσικού πόρου σε χερσαία και υδάτινα τμήματα της περιοχής “Λίμνης Παμβώτιδας Ιωαννίνων” που διακρίνονται για τη μεγάλη βιολογική, οικολογική, αισθητική, ιστορική, επιστημονική, γεωμορφολογική και εκπαιδευτική τους αξία, με την Υπουργική Απόφαση ΦΕΚ 649 / 25 - 06 – 2003 χαρακτηρίστηκε η περιοχή ως Περιοχή Οικοανάπτυξης . Σκοπός ήταν η επιδίωξη του καθορισμού των χρήσεων γης και των όρων για την άσκηση των δραστηριοτήτων της περιοχής ώστε η διατήρηση και διαχείριση των οικοτόπων και των ειδών χλωρίδας και πανίδας της να συνδυασθεί με τις συμβατικές δράσεις και δραστηριότητες όπως η ανάπτυξη και προώθηση της βιολογικής γεωργίας, του οικοτουρισμού και των προϊόντων αυτών καθώς και η ενθάρρυνση και ορθολογική ανάπτυξη του αθλητισμού και της αναψυχής.

Συγκεκριμένα ως περιοχή οικοανάπτυξης χαρακτηρίζεται η χερσαία και υδάτινη περιοχή της λίμνης Παμβώτιδας Ιωαννίνων καθώς και η περιοχή που βρίσκεται εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προϋφισταμένων του έτους 1923 και κάτω των 2.000 κατοίκων των δήμων Ιωαννιτών, Ανατολής, Παμβώτιδας, Πασσαρώνος, Περάματος, και κοινότητας νήσου Ιωαννίνων. Επίσης χαρακτηρίζεται ως Περιφερειακή Ζώνη Προστασίας της ανωτέρω περιοχής οικοανάπτυξης, η χερσαία περιοχή που βρίσκεται εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προϋφισταμένων του έτους 1923 και κάτω των 2000 κατοίκων των δήμων Ιωαννιτών, Περάματος, Παμβώτιδος, Πασσαρώνος, Ανατολής, Μπιζανίου, Αγ.Δημητρίου, Ζίτσας και Εκάλης.

Εντός των ορίων της περιοχής ανάπτυξης καθορίζονται ζώνες (Α1,Α2α, Α2β,Β1, Β2) που έχουν συγκεκριμένα όρια και μέσα στις οποίες καθορίζονται χρήσεις γης, κατώτατο όριο κατάτμησης και αρτιότητας και όροι και περιορισμοί δόμησης. (Εφημερίδα της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας, 2003).

Η ολοκληρωμένη διαχείριση των λιμναίων οικοσυστημάτων αποτελεί έναν από τους κύριους σκοπούς της Περιβαλλοντικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αναγκαιότητα διατήρησης του περιβάλλοντος των λιμνών είναι αναγνωρισμένη καθώς

αυτό αποτελεί όχι μόνο στοιχείο φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και βάση για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Για να επιτευχθεί η αειφορική ανάπτυξη απαιτείται η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας με την ενεργό συμμετοχή όλων των φορέων και ασφαλώς των πολιτών.

Σε αυτό το πλαίσιο, η λίμνη Παμβώτιδα και η λεκάνη απορροής της εντάχθηκαν στο Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000.

Επίσης πρέπει να σημειωθεί ότι τον Ιανουάριο του 2003, συστάθηκε ο Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας με Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργείων ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Γεωργίας και Ανάπτυξης, ως θεσμοθετημένο διαχειριστικό όργανο του λεκανοπεδίου. Ο συνδυασμός της προστασίας της φύσης και η παράλληλη ανάπτυξη δραστηριοτήτων αποτελεί τον στόχο και ταυτόχρονα πρόκληση για τον Φορέα Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας. Η συμβολή και η συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας είναι απαραίτητη και καθοριστική για την επιτυχία του στόχου. Ο Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας διοικείται από εννεαμελές Δ.Σ. το οποίο έχει ορισθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1531/9-12-2002 (Μολώνη, 2006).

Σύμφωνα με το φορέα, οι προτεινόμενες δράσεις / ενέργειες που αφορούν στη διαχείριση της περιοχής λίμνης Παμβώτιδας πραγματοποιούνται μέσω:

- της προστασίας / διατήρησης της βιολογικής ποικιλότητας και των υπόλοιπων φυσικών αξιών μακροπρόθεσμα,
- της προώθησης υγιών διαχειριστικών πρακτικών με σκοπό την αειφορική χρήση της περιοχής,
- της προστασίας των φυσικών πόρων από αντιτιθέμενες χρήσεις γης και δραστηριότητες που θα μπορούσαν να υποβαθμίσουν τη βιολογική ποικιλότητα της περιοχής,
- της συνεισφοράς στην τοπική, περιφερειακή και εθνική ανάπτυξη,
- της παροχής πρόσβασης του κοινού με τρόπο ώστε να εξυπηρετούνται οι φυσικές και πνευματικές ανάγκες των επισκεπτών αλλά και να διατηρούνται οι αξίες της περιοχής για την παρούσα και τις ερχόμενες γενεές,

- της υποστήριξης των οικονομικών δραστηριοτήτων και τρόπων ζωής που είναι σε αρμονία με τη φύση και τη διατήρηση του κοινωνικού και πολιτισμικού ιστού της τοπικής κοινωνίας (Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ηπείρου, 2004).

Ο Φορέας Διαχείρισης αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

Παρακάτω παρατίθεται χάρτης των ζωνών προστασίας στην περιοχή Οικοανάπτυξης της λίμνης Παμβώτιδας.

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας γίνεται μια προσπάθεια της ανάλυσης των αναγκών και των προσδοκιών, διαφορετικών ομάδων ανθρώπων, που επηρεάζονται άμεσα από τα σχέδια συντήρησης –διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής της λίμνης Παμβώτιδας και εξετάζονται οι δυνατότητες του να λαμβάνονται υπόψη στη διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής και οι τοπικές γνώμες και απόψεις. Η μελέτη στηρίζεται σε εκείνες τις προσεγγίσεις που στοχεύουν να συνδέσουν τα ζητήματα της προστασίας της φύσης με τα θέματα της κοινωνικής ικανότητας υποστήριξης και τις απαιτήσεις οικονομικών πόρων των τοπικών ανθρώπων.

Αυτή η γνώση είναι πολύτιμη για να εξασφαλιστεί μια αρμονία μεταξύ των στόχων και των σχεδίων για τη μελλοντική ανάπτυξη της εν λόγω προστατευόμενης περιοχής και των προτιμήσεων, απόψεων και αναγκών των τοπικών κοινωνιών και έτσι, να δημιουργήσει μια επιθυμία μεταξύ των κατοίκων να συμμετέχουν στις διοικητικές αποφάσεις, με αποτέλεσμα να αποφεύγονται ή να αποτρέπονται πιθανές συγκρούσεις συμφερόντων.

1. ΥΛΙΚΑ- ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για την εκπόνηση της εργασίας και την συλλογή των απόψεων και των γνώμων, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος των ερωτηματολογίων, τα οποία κλήθηκαν να συμπληρώσουν (μέσω προσωπικών συνεντεύξεων), τέσσερις διαφορετικές ομάδες κατοίκων, ήτοι :

1. Γενικά κάτοικοι της πόλης των Ιωαννίνων (πολίτες),
2. Αγρότες που καλλιεργούν εκτάσεις μέσα και γύρω από την προστατευόμενη περιοχή (αγρότες),
3. Ψαράδες της λίμνης (ψαράδες) και
4. Ειδικοί σε θέματα προστασίας και διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής (ειδικοί).

Για τις τέσσερις διαφορετικές ομάδες μελέτης αντιστοιχούν τέσσερα διαφορετικά ερωτηματολόγια τα οποία στο σύνολό τους συμπληρώθηκαν μέσα σε διάστημα 2 μηνών (Φεβρουάριος –Μάρτιος 2007).

Συγκεκριμένα συμπληρώθηκαν 170 ερωτηματολόγια εκ των οποίων 100 αφορούν σε τυχαίο δείγμα κατοίκων της πόλης , 50 ερωτηματολόγια σε αγρότες που ζουν και καλλιεργούν εκτάσεις πλησίον της λίμνης και αυτοί είναι κάτοικοι χωριών όπως το Δροσοχώρι, η Βασιλική, η Καστρίτσα, οι Λογγάδες κ.α., 11 ερωτηματολόγια απευθύνθηκαν σε ψαράδες (καλύπτοντας το 100% του αριθμού των ενεργών ψαράδων της λίμνης) και 9 ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από ειδικούς πάνω στο θέμα προστασίας και διαχείρισης της λίμνης Παμβώτιδας (Στελέχη Δημόσιας Διοίκησης, στελέχη Φορέων, Οργανισμών & Επιμελητηρίων, μέλη της Επιστημονικής Κοινότητας).

Στην συνέχεια παρατίθενται τα τέσσερα ερωτηματολόγια όπως αυτά αντιστοιχούν στις τέσσερις διαφορετικές ομάδες συνεντευξιζόμενων.

5

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ (Α) (πολίτες)

Το ερωτηματολόγιο είναι προσωπικό, ανώνυμο και παρακαλείσθε να απαντήσετε με ειλικρίνεια. Ευχαριστούμε, εκ των προτέρων για την συνεργασία.

1. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε ?

18-25 ☐ 26-45 ☐ 46-65 ☐ ανω των 65 ☐

ΦΥΛΟ: ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ.....

2. Γραμματικές γνώσεις

Δημοτικό ☐ Γυμνάσιο ☐ Λύκειο ☐ ΑΕΙ/ΤΕΙ ☐

3. Πόσα χρόνια διαμένετε στην περιοχή?

2-10 ☐ ανω των 10 ☐ ανω των 30 ☐

4. Γνωρίζετε ότι η περιοχή της Παμβώτιδας είναι μια Προστατευόμενη Περιοχή?

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

5. Θεωρείτε ότι υπάρχουν οφέλη από αυτό?

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

6. Αν, ΝΑΙ, τι είδους οφέλη (π.χ προστασία της λίμνης, οικονομικά, νέες θέσεις εργασίας, οικοτουρισμός, διάφορα). Σημειώστε με σειρά προτεραιότητας.

α.....

β.....

γ.....

δ.....

7. Από πού γνωρίζετε για την Προστατευόμενη Περιοχή (τηλεόραση, εφημερίδες, ανακοινώσεις, Δημαρχείο, Νομαρχία...)

.....

8. Γνωρίζετε τα όρια της Προστατευόμενης Περιοχής?

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

9. Είναι σωστός ο σχεδιασμός?

ΝΑΙ

ΟΧΙ

10. Νομίζετε υπάρχουν περιορισμοί από τον καθορισμό ζωνών προστασίας?

ΝΑΙ

ΟΧΙ.....

11. Αν ΝΑΙ, τι είδους περιορισμοί

.....

12. Νομίζετε ότι ο κόσμος αποδέχεται τυχόν περιορισμούς?

ΝΑΙ ΟΧΙ αλλά πρέπει ΟΧΙ και δεν πρέπει...

13. Θα θέλατε να έχετε ρωτηθεί, πριν τον σχεδιασμό?

ΝΑΙ

ΟΧΙ.....

14. Θα θέλατε να συμμετέχετε περισσότερο στην λήψη αποφάσεων σχετικά με την λίμνη?

ΝΑΙ

ΟΧΙ.....

15. Ποιος, νομίζετε, ότι έχει την μεγαλύτερη ευθύνη για την αρνητική κατάσταση της λίμνης σήμερα?

Το κράτος ☐

Οι τοπικές αρχές ☐

Οι πολίτες ☐

Ο σύγχρονος τρόπος ζωής ☐

Δεν γνωρίζω ☐

Ευχαριστούμε για την πολύτιμη βοήθειά σας

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ (B) (αγρότες)

Το ερωτηματολόγιο είναι προσωπικό, ανώνυμο και παρακαλείσθε να απαντήσετε με ειλικρίνεια. Ευχαριστούμε, εκ των προτέρων για την συνεργασία.

9. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε ?

18-25 ☐ 26-45 ☐ 46-65 ☐ ανω των 65 ☐

ΦΥΛΟ: ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ.....

10. Γραμματικές γνώσεις

Δημοτικό ☐ Γυμνάσιο ☐ Λύκειο ☐ ΑΕΙ/ΤΕΙ ☐

11. Πόσα χρόνια διαμένετε στην περιοχή?

2-10 ☐ ανω των 10 ☐ ανω των 30 ☐

12. Γνωρίζετε ότι η περιοχή της Παμβώτιδας είναι μια Προστατευόμενη Περιοχή?

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

13. Θεωρείτε ότι υπάρχουν οφέλη από αυτό?

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

14. Αν, ΝΑΙ, τι είδους οφέλη (π.χ προστασία της λίμνης, οικονομικά, νέες θέσεις εργασίας, οικοτουρισμός, νέα γεωργικά προϊόντα)

.....

15. Από πού γνωρίζετε για την Προστατευόμενη Περιοχή (τηλεόραση, εφημερίδες, ανακοινώσεις, Δημαρχείο, Νομαρχία...)

.....

16. Γνωρίζετε τα όρια της Προστατευόμενης Περιοχής?

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

9. Είναι σωστός ο σχεδιασμός?

ΝΑΙ

ΟΧΙ

10. Νομίζετε ότι η λίμνη «υποφέρει» από τα λιπάσματα και τα φυτοφάρμακα?

ΝΑΙ

ΟΧΙ.....

11. Θα αλλάζατε τον τρόπο καλλιέργειας σε βιολογική καλλιέργεια ?

ΝΑΙ

ΟΧΙ

12. Νομίζετε ότι θα υπάρξουν περιορισμοί στην άρδευση από την λίμνη?

ΝΑΙ

ΟΧΙ.....

13. Νομίζετε ότι ο κόσμος αποδέχεται τυχόν περιορισμούς?

ΝΑΙ

ΟΧΙ αλλά πρέπει

ΟΧΙ και δεν πρέπει

14. Θα θέλατε να συμμετέχετε περισσότερο στην λήψη αποφάσεων σχετικά με την λίμνη?

ΝΑΙ

ΟΧΙ.....

15. Πιστεύετε ότι ένα σεμινάριο επιμόρφωσης για την γεωργία σε σχέση με την λίμνη θα ήταν ωφέλιμο?

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ

16. Συμφωνείτε με τα αγρο-περιβαλλοντικά μέτρα της νέας Αγροτικής Πολιτικής?

ΝΑΙ

ΟΧΙ.....

17. Ποιος, νομίζετε, ότι έχει την μεγαλύτερη ευθύνη για την αρνητική κατάσταση της λίμνης σήμερα?

Το κράτος ☐

Οι τοπικές αρχές ☐

Οι πολίτες ☐

Ο σύγχρονος τρόπος ζωής ☐

Δεν γνωρίζω ☐

Ευχαριστούμε για την πολύτιμη βοήθειά σας

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ (Γ) (ψαράδες)

Το ερωτηματολόγιο είναι προσωπικό, ανώνυμο και παρακαλείσθε να απαντήσετε με ειλικρίνεια. Ευχαριστούμε, εκ των προτέρων για την συνεργασία.

17. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε ?

18-25 ☐ 26-45 ☐ 46-65 ☐ ανω των 65 ☐

ΦΥΛΟ: ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ.....

18. Γραμματικές γνώσεις

Δημοτικό ☐ Γυμνάσιο ☐ Λύκειο ☐ ΑΕΙ/ΤΕΙ ☐

19. Πόσα χρόνια διαμένετε στην περιοχή (στο Νησί)?

2-10 ☐ ανω των 10 ☐ ανω των 30 ☐

20. Γνωρίζετε ότι η περιοχή της Παμβώτιδας είναι μια Προστατευόμενη Περιοχή?

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

21. Θεωρείτε ότι υπάρχουν οφέλη από αυτό?

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

22. Αν, ΝΑΙ, τι είδους οφέλη (π.χ προστασία της λίμνης, οικονομικά, νέες θέσεις εργασίας, τουρισμός, αύξηση αλιευτικής παραγωγής)

.....,.....,.....

23. Από πού γνωρίζετε για την Προστατευόμενη Περιοχή (τηλεόραση, εφημερίδες, ανακοινώσεις, Δημαρχείο, Νομαρχία...)

.....

24. Γνωρίζετε τα όρια της Προστατευόμενης Περιοχής?

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

9. Μήπως έπρεπε τα όρια να είναι εκεί που "έφθανε" παλιά η λίμνη ?

ΝΑΙ θα έπρεπε.....

ΟΧΙ

10. Έχετε παρατηρήσει μείωση της αλιευτικής παραγωγής τα τελευταία χρόνια ?

ΝΑΙ μεγάλη..... ΝΑΙ μικρή..... ΟΧΙ.....

11. Εάν μειώνεται η αλιευτική παραγωγή, με τι άλλο νομίζετε ότι μπορείτε να ασχοληθείτε?

α. θα ασχοληθώ με τον τουρισμό στο Νησί (μαγαζί, καταλύματα, εστιατόρια)

β. θα πηγαίνω τους επισκέπτες βαρκάδα στη λίμνη

γ. θα περιμένω την σύνταξη

δ. θα κάνω άλλη δουλειά

12. Νομίζετε ότι ο κόσμος αποδέχεται τυχόν περιορισμούς σε σχέση με την λίμνη?

ΝΑΙ..... ΟΧΙ αλλά πρέπει.....ΟΧΙ και δεν πρέπει

Ξ

13. Θα θέλατε να συμμετέχετε περισσότερο στην λήψη αποφάσεων σχετικά με την λίμνη?

ΝΑΙ

ΟΧΙ.....

14. Πιστεύετε ότι ένα σεμινάριο επιμόρφωσης για την αλιεία σε σχέση με την λίμνη θα ήταν ωφέλιμο?

ΝΑΙ..... ΟΧΙ

15. Ποιος, νομίζετε, ότι έχει την μεγαλύτερη ευθύνη για την αρνητική κατάσταση της λίμνης σήμερα?

Το κράτος ☐

Οι τοπικές αρχές ☐

Οι πολίτες ☐

Ο σύγχρονος τρόπος ζωής ☐

Δεν γνωρίζω ☐

Ευχαριστούμε για την πολύτιμη βοήθειά σας

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΙΜΝΗΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ (Δ) (ειδικοί)

Το ερωτηματολόγιο είναι προσωπικό, ανώνυμο και παρακαλείσθε να απαντήσετε με ειλικρίνεια. Ευχαριστούμε, εκ των προτέρων για την συνεργασία.

25. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε ?

18-25 ☐ 26-45 ☐ 46-65 ☐ ανω των 65 ☐

ΦΥΛΟ: ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ.....

26. Γραμματικές γνώσεις

Δημοτικό ☐ Γυμνάσιο ☐ Λύκειο ☐ ΑΕΙ/ΤΕΙ ☐

27. Πόσα χρόνια διαμένετε στην περιοχή?

2-10 ☐ ανω των 10 ☐ ανω των 30 ☐

28. Γνωρίζετε ότι η περιοχή της Παμβώτιδας είναι μια Προστατευόμενη Περιοχή?

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

29. Θεωρείτε ότι υπάρχουν οφέλη από αυτό?

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

30. Αν, ΝΑΙ, τι είδους οφέλη (π.χ προστασία της λίμνης, οικονομικά, νέες θέσεις εργασίας, οικοτουρισμός, διάφορα). Σημειώστε με σειρά προτεραιότητας.

α.....

β.....

γ.....

δ.....

31. Γνωρίζετε τα όρια της Προστατευόμενης Περιοχής?

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

8. Είναι σωστός ο σχεδιασμός?

Πολύ καλά μελετημένος

Ικανοποιητικός

Δεν είναι σωστός, θα έπρεπε να έχει μελετηθεί καλύτερα

.....

9. Πιστεύετε ότι μπορεί να εφαρμοσθεί, στην πράξη, αυτός ο σχεδιασμός?

ΝΑΙ εάν υπάρχει πολιτική βούληση.....

ΝΑΙ εάν ενδιαφερθούν οι τοπικοί φορείς.....

ΟΧΙ δεν μπορεί να εφαρμοσθεί.....

10. Νομίζετε ότι οι πολίτες αποδέχονται τυχόν περιορισμούς?

ΝΑΙ ΟΧΙ

11. Πιστεύετε ότι έχουν ληφθεί υπ'όψιν κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες για τον καθορισμό της Προστατευόμενης Περιοχής?

.....

12. Πιστεύετε ότι οι πολίτες γνωρίζουν το τι σημαίνει "Προστατευόμενη περιοχή"?

.....

13. Νομίζετε ότι χρειάζεται επιμόρφωση σχετικά με τις αξίες της Διατήρησης της Φύσης ?

.....

14. Ποιος, νομίζετε, ότι έχει την μεγαλύτερη ευθύνη για την αρνητική κατάσταση της λίμνης σήμερα?

Το κράτος ☐

Οι τοπικές αρχές ☐

Οι πολίτες ☐

Ο σύγχρονος τρόπος ζωής ☐

Δεν γνωρίζω ☐

Ευχαριστούμε για την πολύτιμη βοήθειά σας

2. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

Για την επεξεργασία των αποτελεσμάτων χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS ver.14. Μελετήθηκαν τα :Δημογραφικά στοιχεία του δείγματος, παράμετροι έρευνας, στατιστικές συσχετίσεις μεταξύ των παραμέτρων έρευνας και οι διαφοροποιήσεις μεταξύ των μελετώμενων ομάδων.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

3.1 Δημογραφικά στοιχεία

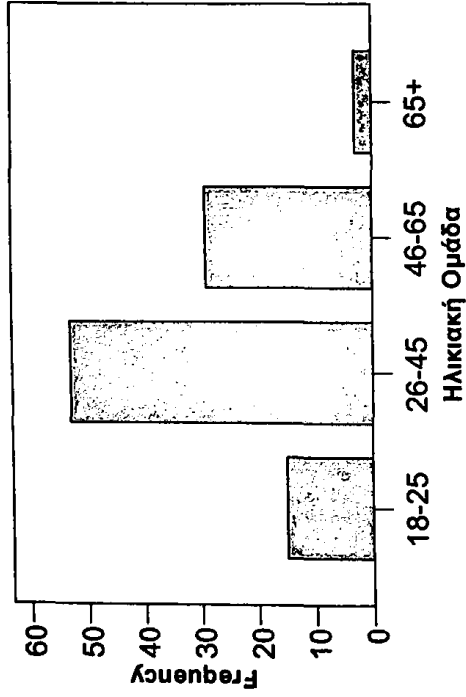
• ΟΜΑΔΑ Α (πολίτες Ιωαννίνων)

Στην ερώτηση του ερωτηματολογίου (Α), "Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε;" ,τα αποτελέσματα, όπως αυτά φαίνονται στην εικ.Π1, έδειξαν ότι το 15% των ερωτηθέντων πολιτών ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 18-25 ετών, το 53% στην 26-45 ετών , το 29% στην 46-65ετών και ένα ποσοστό 3% στην 65+.

Στην εικ.Π2 φαίνεται η αναλογία των ανδρών/ γυναικών του συνόλου των πολιτών που ερωτήθηκαν, διαμορφώνοντας το ποσοστό σε 37% γυναίκες και 63% άνδρες.

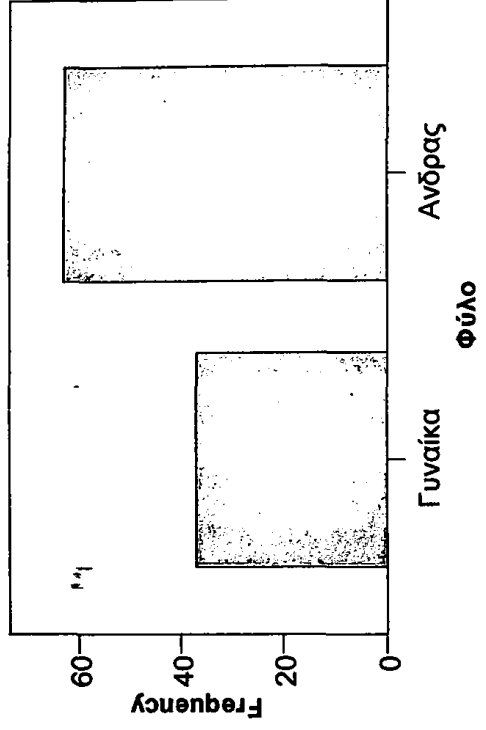
Στη ερώτηση που αφορά στο επίπεδο των γραμματικών γνώσεων, οι απαντήσεις που δόθηκαν έδειξαν ότι, το 11% των ερωτηθέντων έχουν γραμματικές γνώσεις επιπέδου Δημοτικού σχολείου, το 9% γυμνασίου, το 27% λυκείου και το 53% ΑΕΙ/ ΤΕΙ (εικ.Π3), ενώ στην εικ.Π4 φαίνονται τα αποτελέσματα για την ερώτηση "Πόσα χρόνια διαμένετε στην περιοχή;" τα οποία δείχνουν ότι το 16% διαμένει στην περιοχή 2-10 χρόνια, το 43% πάνω από 10 χρόνια και το 41% πάνω από 30 χρόνια.

Ηλικιακή Ομάδα

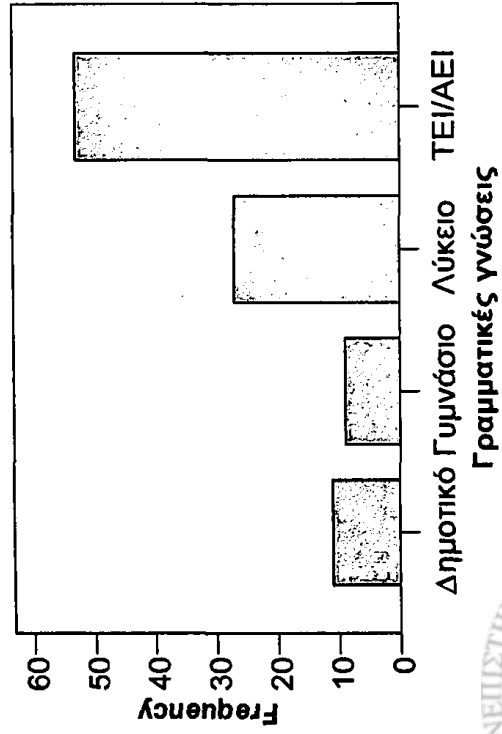
εικόνα Π1

Φύλο

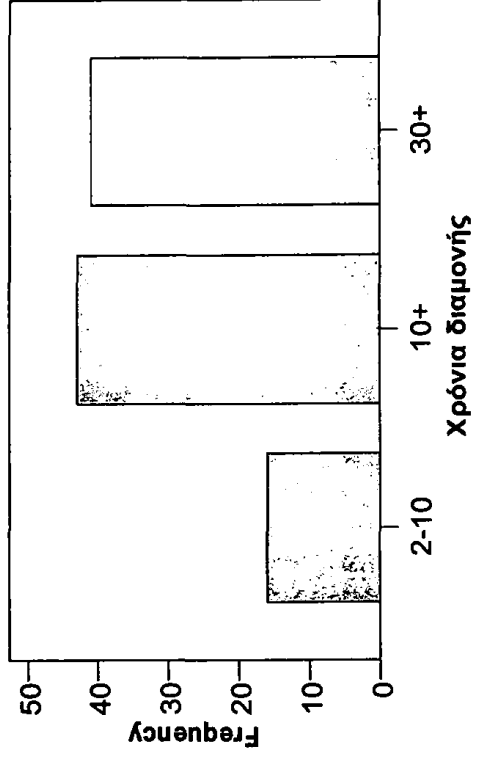
εικόνα Π2

Γραμματικές γνώσεις

εικόνα Π3

Χρόνια διαμονής

εικόνα Π4

• **ΟΜΑΔΑ Β** (αγρότες)

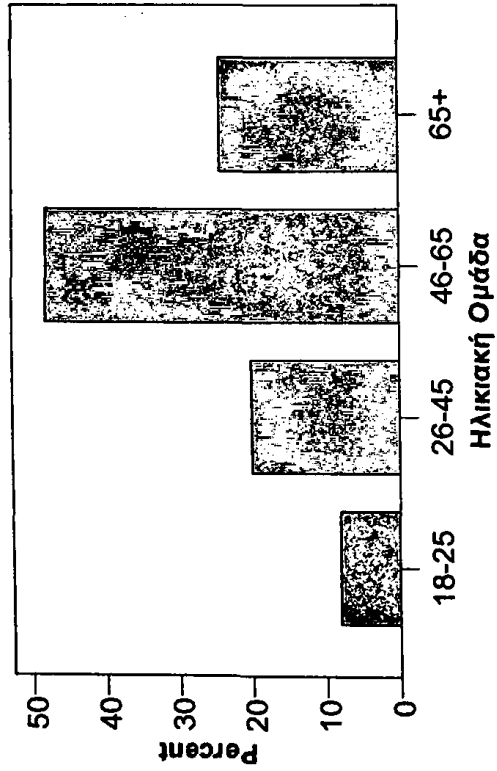
Για την ερώτηση του ερωτηματολογίου (Β) "Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε;" το 8% του συνόλου των ερωτηθέντων αγροτών απάντησε ότι ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 18-25 ετών, το 20% στην 26-45 ετών, το 48% στην 46-65ετών και ένα ποσοστό 24% στην 65+ (εικ.Α1).

Στην **εικ.Α2** φαίνεται η αναλογία των ανδρών/ γυναικών του συνόλου των αγροτών που ερωτήθηκαν, διαμορφώνοντας το ποσοστό σε 20% γυναίκες και 80% άνδρες.

Στην ερώτηση που αφορά στο επίπεδο των γραμματικών γνώσεων των ερωτηθέντων, οι απαντήσεις έδειξαν ότι το 48% έχει γραμματικές γνώσεις επιπέδου Δημοτικού σχολείου, το 28% γυμνασίου, το 12% λυκείου και το 12% ΑΕΙ/ΤΕΙ (**εικ.Α3**)

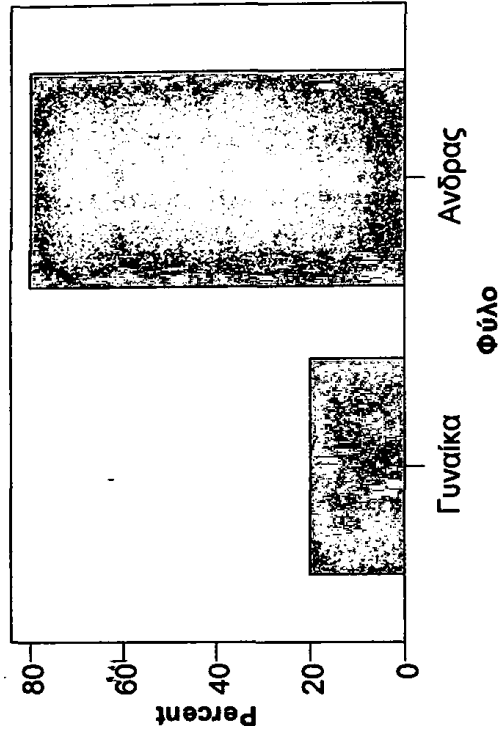
Τέλος στην **εικ.Α4** φαίνονται τα αποτελέσματα της ερώτησης του ερωτηματολογίου "Πόσα χρόνια διαμένετε στην περιοχή;" τα οποία δείχνουν ότι το 4% διαμένει στην περιοχή 2-10 χρόνια, το 24% πάνω από 10 χρόνια και το 72% πάνω από 30 χρόνια.

Ηλικιακή Ομάδα

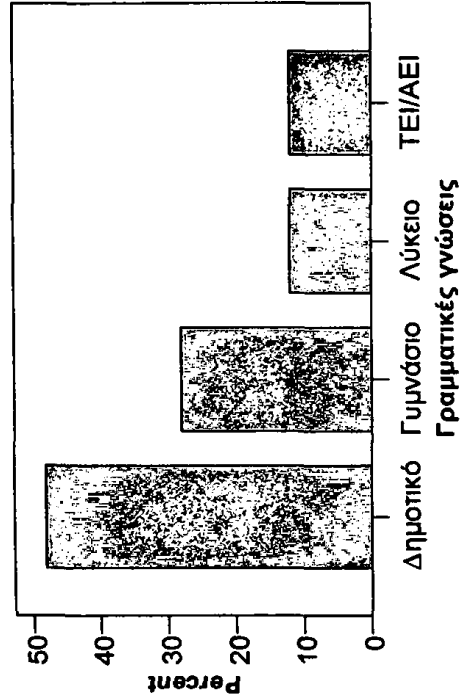
εικόνα Α1

Φύλο

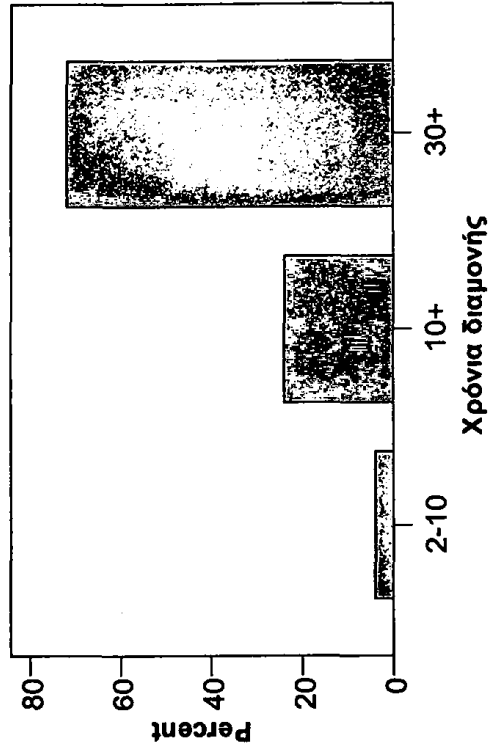
εικόνα Α2

Γραμματικές γνώσεις

εικόνα Α3

Χρόνια διαμονής

εικόνα Α4

• **ΟΜΑΔΑ Γ (ψαράδες)**

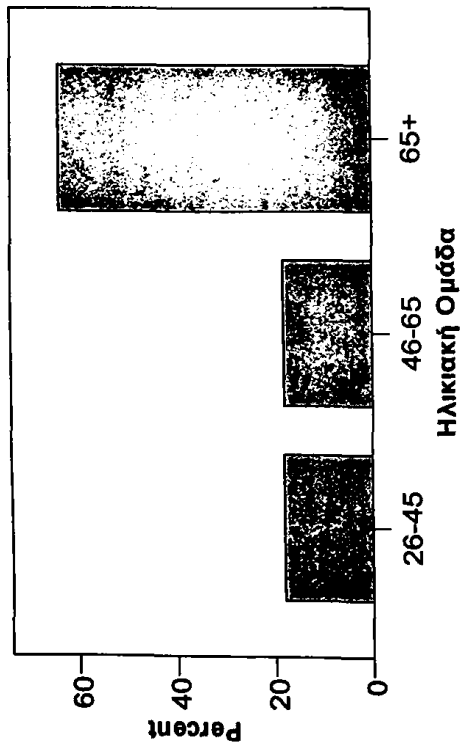
Στην **εικ.Ψ1** φαίνονται τα αποτελέσματα της ερώτησης του ερωτηματολογίου (Γ) “Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε;”. Από το σύνολο των ερωτηθέντων ψαράδων το 18,2% απάντησε ότι ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 26-45 ετών , το 18,2% στην 46-65ετών και το 63,6 % στην 65+ .

Στην **εικ.Ψ2** και όσο αφορά στο φύλο των ερωτηθέντων ψαράδων το αποτέλεσμα δείχνει ότι το 100% των ερωτηθέντων είναι άνδρες.

Στην ερώτηση σχετικά με το επίπεδο των γραμματικών γνώσεων, το 63,6% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι έχουν γραμματικές γνώσεις επιπέδου Δημοτικού σχολείου, το 18,2% γυμνασίου, το 9,1% λυκείου και το 9,1% ΑΕΙ/ ΤΕΙ (**εικ.Ψ3**).

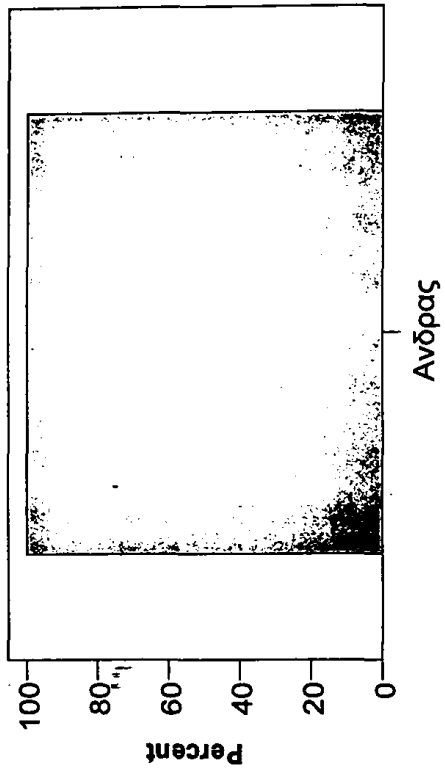
Στην ερώτηση “Πόσα χρόνια διαμένετε στην περιοχή (στο Νησί);”, οι απαντήσεις που δόθηκαν διαμόρφωσαν τα ποσοστά ως εξής: το 9,1% των ερωτηθέντων ψαράδων διαμένει στην περιοχή 2-10 χρόνια και το 90,9% πάνω από 30 χρόνια (**εικ.Ψ4**).

Ηλικιακή Ομάδα

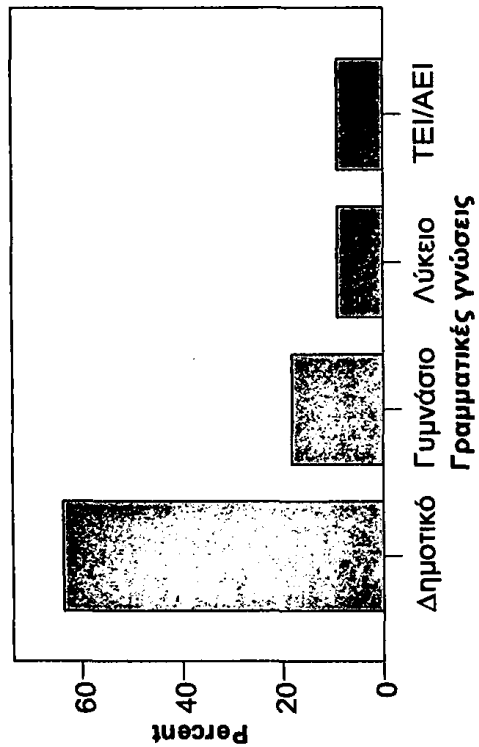
εικόνα Ψ1

Φύλο

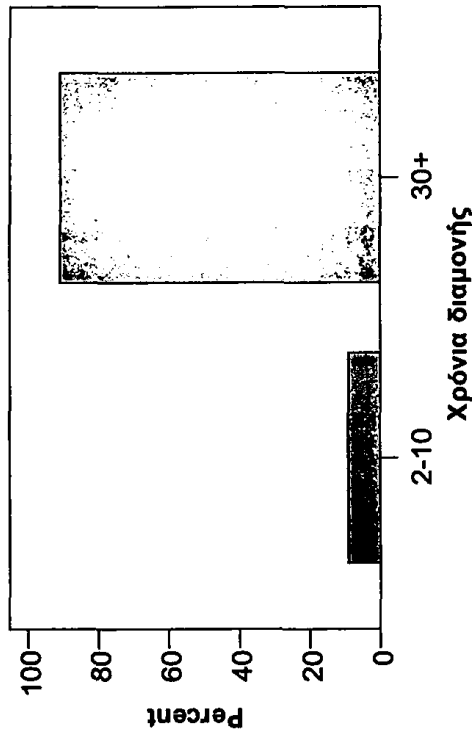
εικόνα Ψ2

Γραμματικές γνώσεις

εικόνα Ψ3

Χρόνια διαμονής

εικόνα Ψ4

• **ΟΜΑΔΑ Δ (ειδικοί)**

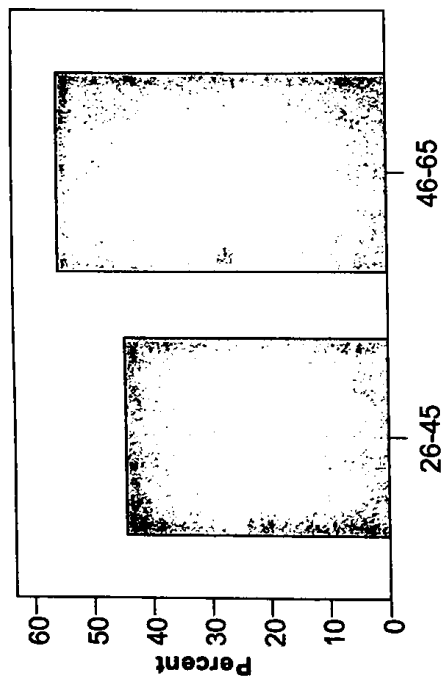
Για την ερώτηση του ερωτηματολογίου (Δ) "Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε;" το 44,4% του συνόλου των ερωτηθέντων απάντησε ότι ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 26-45 ετών και το 55,6% στην ηλικιακή ομάδα των 46-65ετών (εικ.Ε1).

Στην εικ.Ε2 φαίνονται τα αποτελέσματα που αφορούν στην αναλογία φύλου των ερωτηθέντων όπου το 22,2% είναι γυναίκες και το 77,8% είναι άνδρες.

Στην ερώτηση σχετικά με το επίπεδο των γραμματικών γνώσεων των ερωτηθέντων, όπως φαίνεται και στην εικ.Ε3, το 100% του συνόλου έχουν γραμματικές γνώσεις επιπέδου ΑΕΙ/ΤΕΙ.

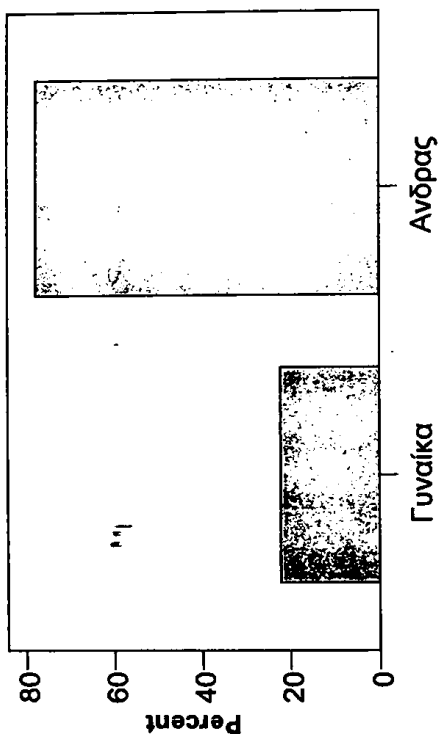
Στην ερώτηση "Πόσα χρόνια διαμένετε στην περιοχή;", το 11,1% των ερωτηθέντων απάντησε ότι διαμένει στην περιοχή 2-10 χρόνια, το 33,3% πάνω από 10 χρόνια και το 55,6% πάνω από 30 χρόνια (εικ.Ε4).

Ηλικιακή Ομάδα

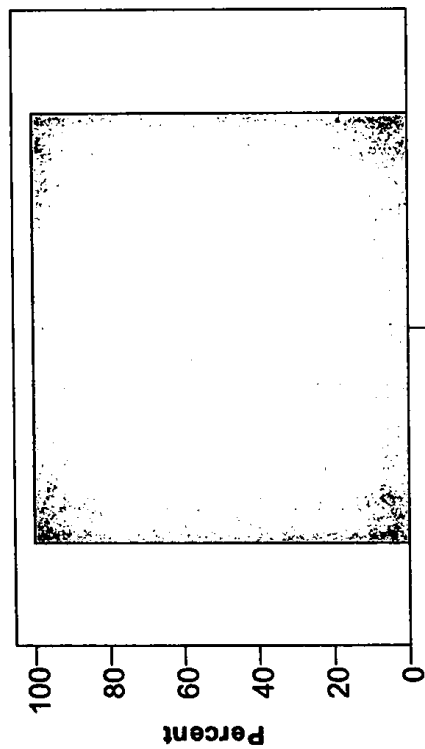
εικόνα Ε1

Φύλο

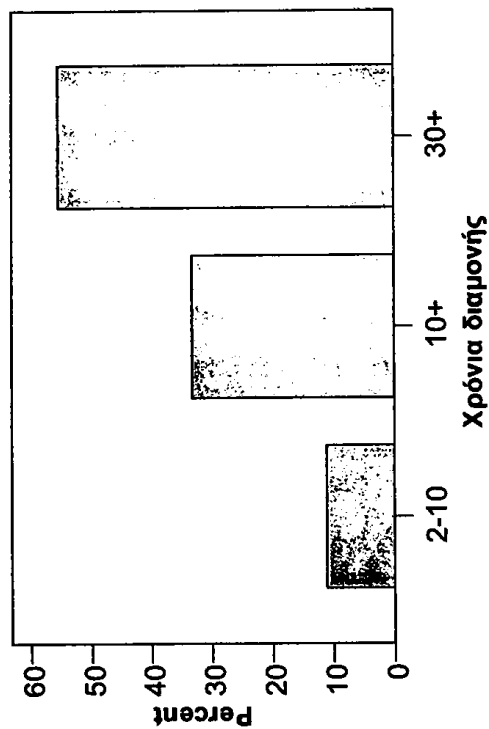
εικόνα Ε2

Γραμματικές γνώσεις

Γραμματικές γνώσεις

Χρόνια διαμονής

Χρόνια διαμονής

εικόνα Ε3

εικόνα Ε4

3.2 Παράμετροι έρευνας (Research variables)

• ΟΜΑΔΑ Α (πολίτες Ιωαννίνων)

Στην **εικ.Π5** που αντιστοιχεί στα αποτελέσματα της ερώτησης του ερωτηματολογίου (Α), "Γνωρίζετε ότι η περιοχή της Παμβώτιδας είναι μια προστατευόμενη περιοχή;" φαίνεται ότι το 38% των ερωτηθέντων δεν γνωρίζει ότι η περιοχή της Παμβώτιδας είναι μια Προστατευόμενη περιοχή ενώ το 62% το γνωρίζει.

Στην ερώτηση "Θεωρείται ότι υπάρχουν οφέλη από αυτό;" το 96% θεωρεί ότι υπάρχουν οφέλη από το γεγονός ότι η περιοχή της Παμβώτιδας είναι μια Προστατευόμενη περιοχή ενώ το 4% όχι (**εικ.Π6**).

Όσο αφορά στην ερώτηση, για τα οφέλη που απορρέουν από την καθιέρωση της προστατευόμενης περιοχής, στην **εικ.Π6α** φαίνεται ότι το 87,4% θεωρεί ότι η προστασία της λίμνης είναι το όφελος που απορρέει από την προστατευόμενη περιοχή της Παμβώτιδας ενώ το 12,6% όχι. Αντίστοιχα η **εικ.Π6β** μας δείχνει ότι το 49,5% θεωρεί ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι το όφελος που απορρέει από την προστατευόμενη περιοχή της Παμβώτιδας. Το 40% θεωρεί ότι οι νέες θέσεις εργασίας είναι όφελος που απορρέει από την προστατευόμενη περιοχή της Παμβώτιδας (**εικ.Π6γ**) και τέλος το 67,4% θεωρεί ότι ο οικοτουρισμός αποτελεί όφελος που απορρέει από την προστατευόμενη περιοχή της Παμβώτιδας (**εικ.Π6δ**).

Στην **εικ.Π7** που αντιστοιχεί στην ερώτηση "Από πού γνωρίζετε για την προστατευόμενη περιοχή;" τα αποτελέσματα δείχνουν ότι, το 26,2% γνωρίζει για την προστατευόμενη περιοχή από την τηλεόραση, το 38,5% από τις εφημερίδες, το 15,4% από διάφορες ανακοινώσεις, το 3,1% από πληροφόρηση εκ μέρους του Δήμου Ιωαννιτών και το 16,9% από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων.

Στην ερώτηση "Γνωρίζετε τα όρια της Προστατευόμενης περιοχής;" , το 28,4% των ερωτηθέντων απάντησε ότι γνωρίζει τα όρια της Προστατευόμενης περιοχής ενώ το 71,6% ότι δεν τα γνωρίζει (**εικ.Π8**).

Στην ερώτηση "Είναι σωστός ο σχεδιασμός;", όπως φαίνεται στην **εικ.Π9**, το 33,3% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι ο σχεδιασμός είναι σωστός ενώ το 66,7% θεωρεί ότι δεν είναι.

Στην ερώτηση "Νομίζετε υπάρχουν περιορισμοί από τον καθορισμό ζωνών προστασίας;", το 73% των ερωτηθέντων απάντησε ότι θεωρεί ότι υπάρχουν περιορισμοί από

τον καθορισμό των ζωνών προστασίας (εικ.Π10) και εν συνεχεία στην ερώτηση, "Αν ΝΑΙ τι είδους περιορισμοί νομίζετε ότι απορρέουν;" οι απαντήσεις διαμορφώθηκαν ως εξής:

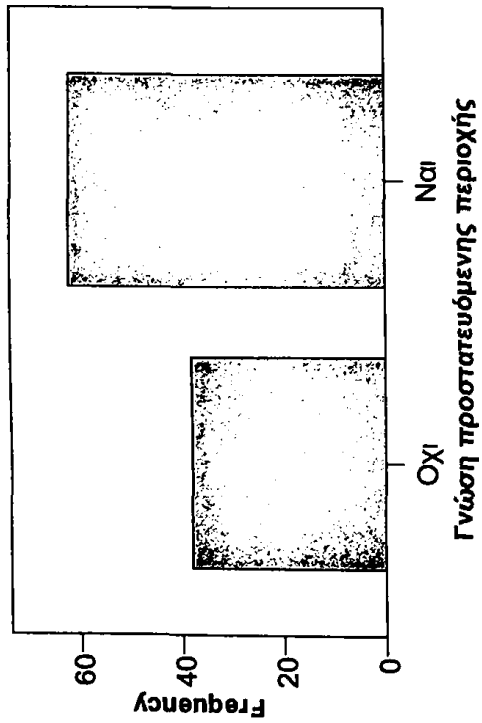
το 33% του συνόλου των ερωτηθέντων αναφέρεται στην δυνατότητα οικοπεδοποίησης στην προστατευόμενη περιοχή (εικ.Π11α), ομοίως, το 24% στην λαθροθηρία (εικ.Π11β), το 8% στην παράνομη αλιεία (εικ.Π11γ) και τέλος το 32% θεωρεί στην δυνατότητα ρίψης σκουπιδιών (εικ.Π11δ).

Στην ερώτηση, "Νομίζετε ότι ο κόσμος αποδέχεται τυχόν περιορισμούς;" το 19,2% των ερωτηθέντων απάντησε ότι ο κόσμος αποδέχεται τυχόν περιορισμούς, το 75,8% όχι αλλά πρέπει να τους αποδέχεται και το 5,1% όχι και δεν πρέπει να τους αποδέχεται (εικ.Π12)

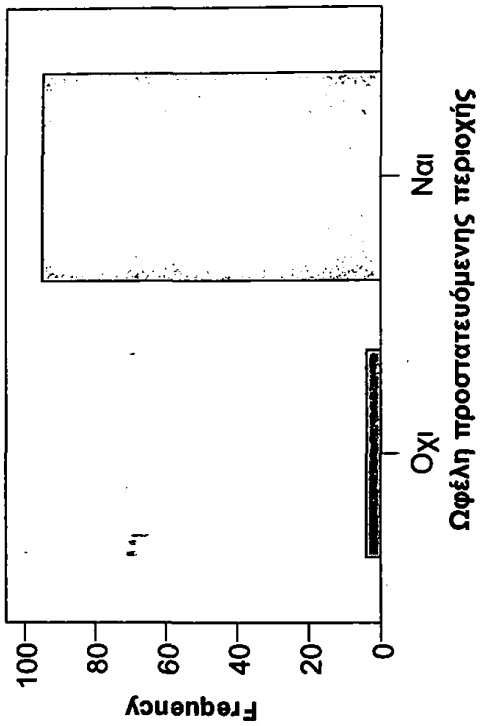
Στην ερώτηση, "Θα θέλατε να έχετε ρωτηθεί πριν το σχεδιασμό;" τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 77% θα ήθελε να έχει ρωτηθεί πριν το σχεδιασμό της Προστατευόμενης περιοχής ενώ το 23% όχι (εικ.Π13).

Στην ερώτηση, "Θα θέλατε να συμμετέχετε περισσότερο στην λήψη αποφάσεων σχετικά με τη λίμνη;" το 76,8 % απάντησε ότι θέλει να συμμετέχει περισσότερο στην λήψη αποφάσεων σχετικά με τη λίμνη ενώ το 23,2 όχι (εικ.Π14)

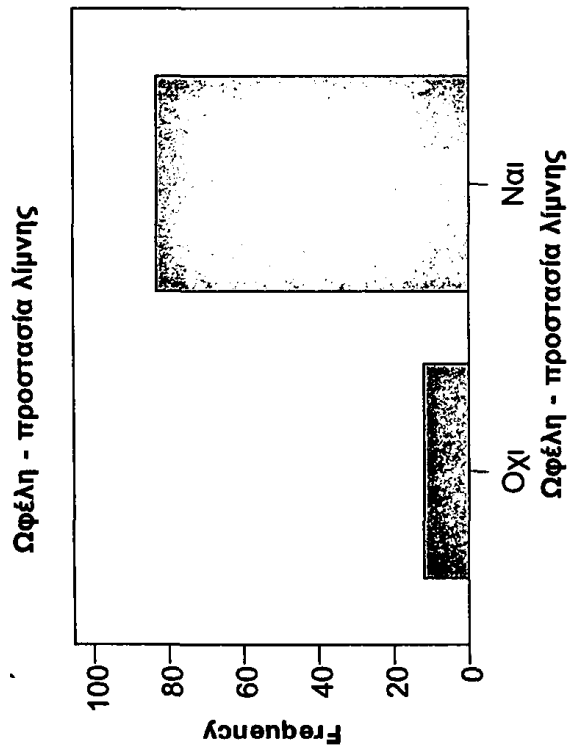
Τέλος στην ερώτηση, "Ποιος νομίζετε ότι έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για την αρνητική κατάσταση της λίμνης σήμερα;" με πιθανές απαντήσεις α) Το κράτος, β) Οι τοπικές αρχές, γ) Οι πολίτες, δ) Ο σύγχρονος τρόπος ζωής, ε) Δεν γνωρίζω, τα αποτελέσματα έδειξαν τα παρακάτω: το 29% των απαντήσεων δηλώνουν ότι το κράτος έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για την αρνητική κατάσταση της λίμνης σήμερα (εικ.Π15α), το 69% θεωρεί ότι οι τοπικές αρχές έχουν τη μεγαλύτερη ευθύνη για την αρνητική κατάσταση της λίμνης σήμερα (εικ.Π15β), το 46% θεωρεί τους πολίτες υπεύθυνους για την αρνητική κατάσταση της λίμνης (εικ.Π15γ), ενώ το 11% θεωρεί ότι ο σύγχρονος τρόπος ζωής ευθύνεται περισσότερο για την αρνητική κατάσταση της λίμνης (εικ.Π15δ). Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι η απάντηση ε) Δεν γνωρίζω, δεν επιλέχθηκε από κανένα πολίτη.

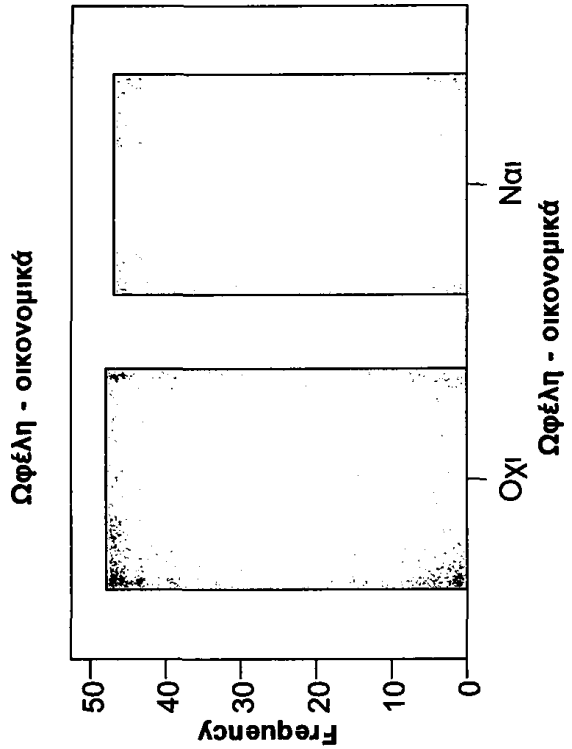
εικ.Π5

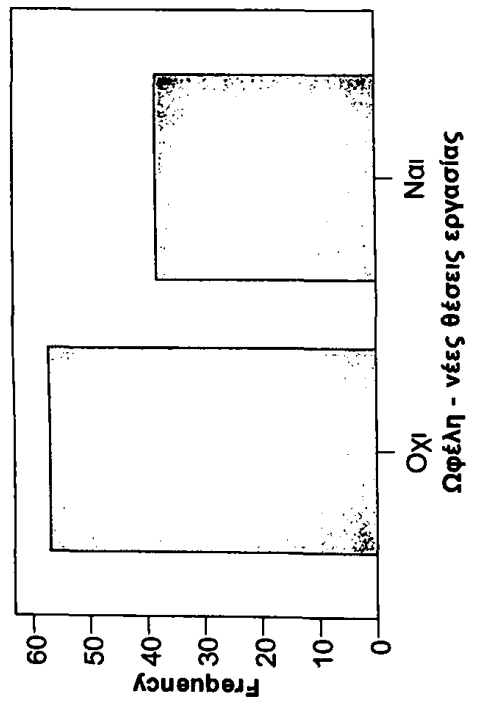
εικ.Π6

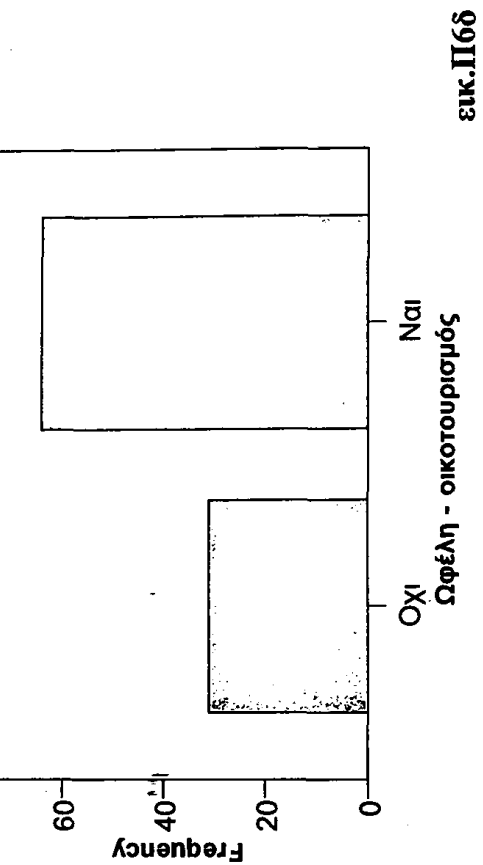
εικ.Π6α

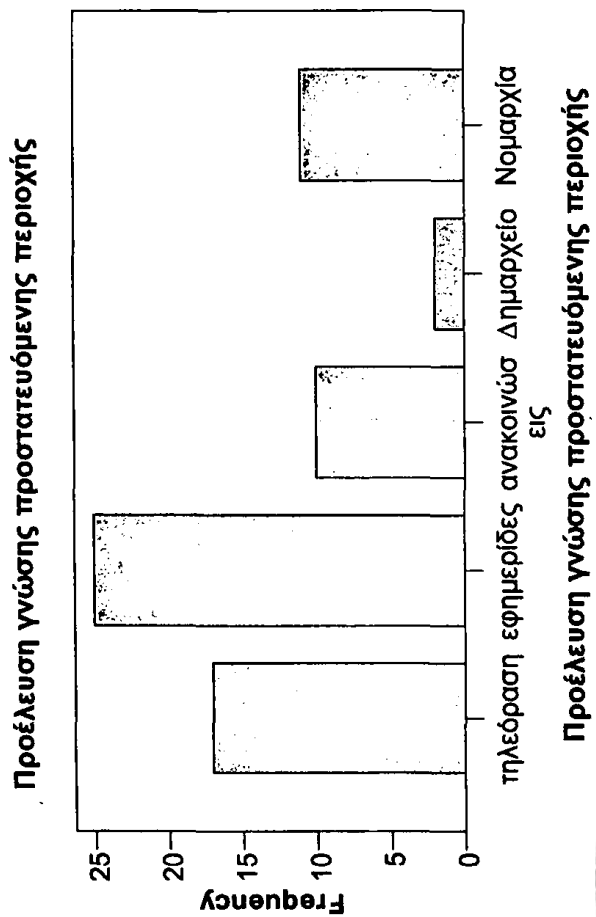
εικ.Π6β

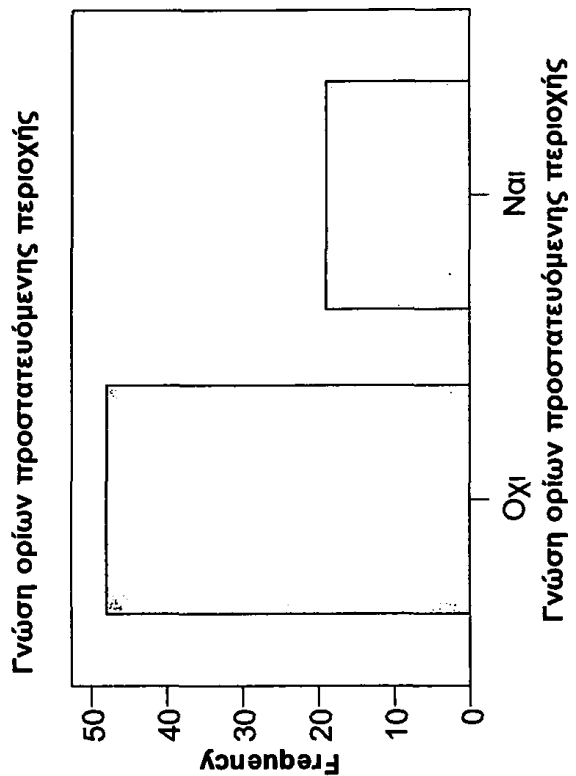
εικ.Π6γ

εικ.Π6δ

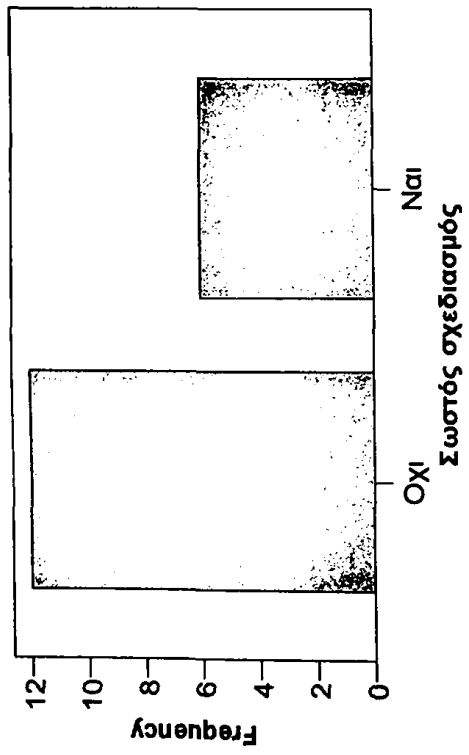
εικ.Π7

εικ.Π8

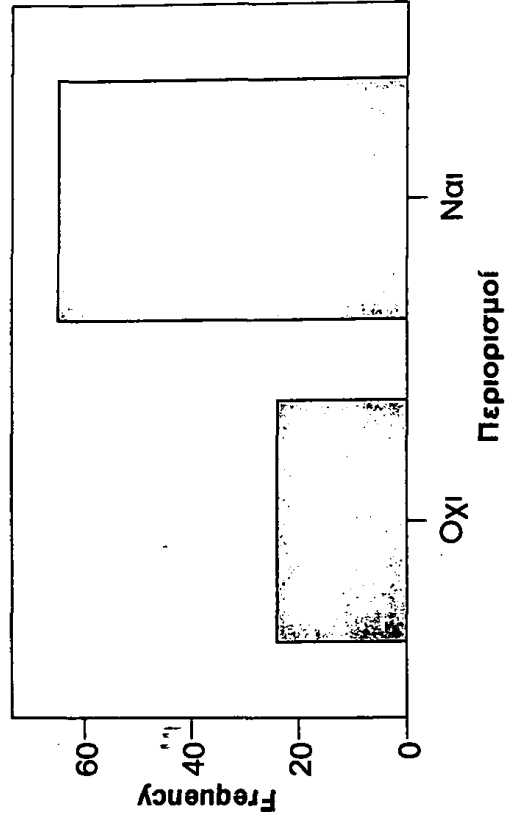

Σωστός σχεδιασμός

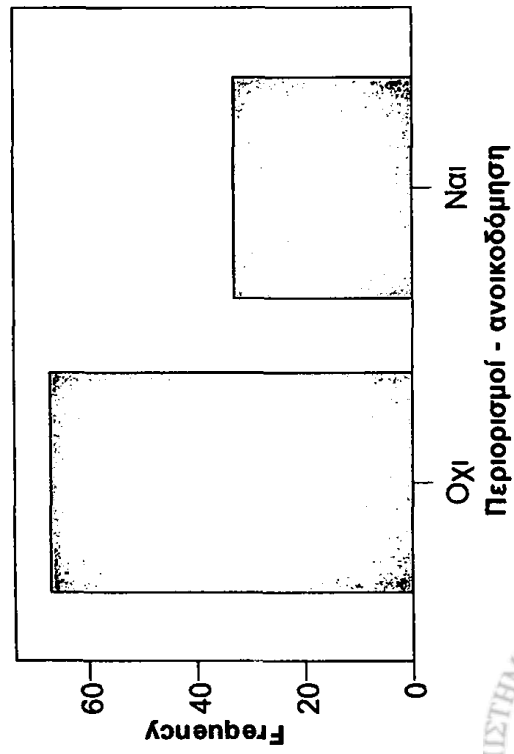

εικ.Π9

εικ.Π10

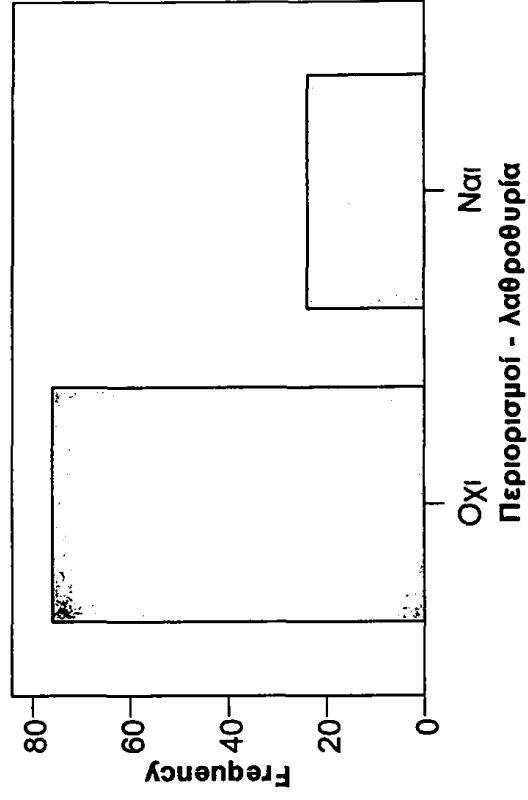

Περιορισμοί - ανοικοδόμηση

εικ.Π11α

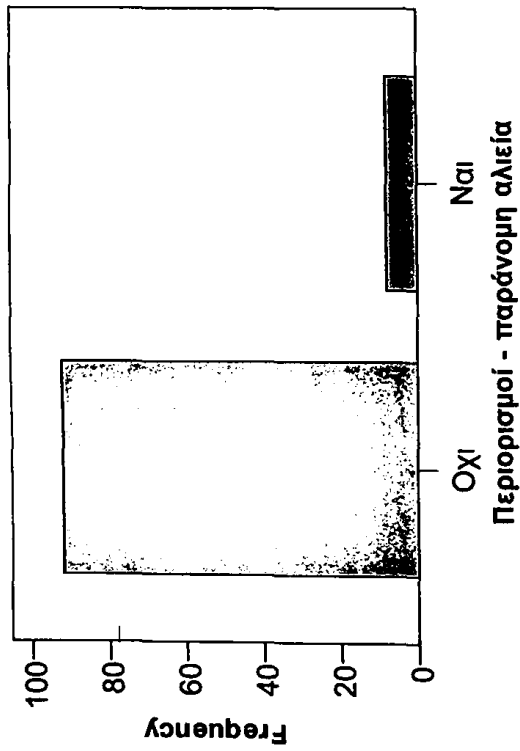
Περιορισμοί - λαθροθυρία

εικ.Π11β

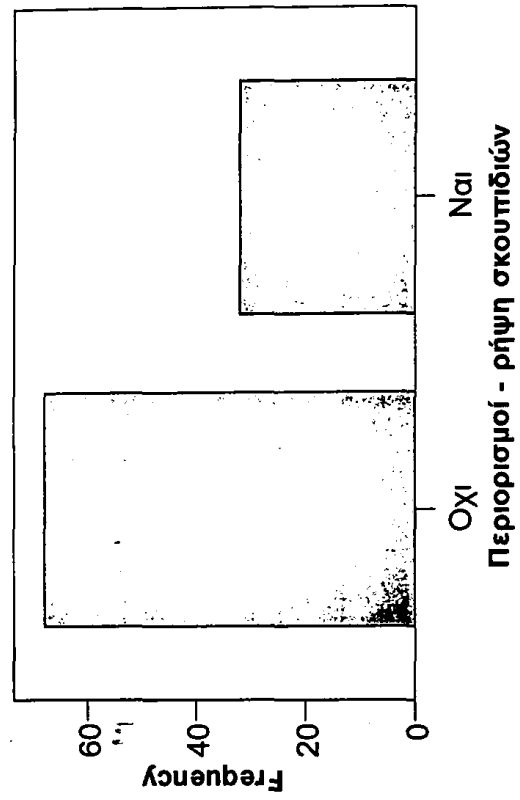

Περιορισμοί - παράνομη αλιεία

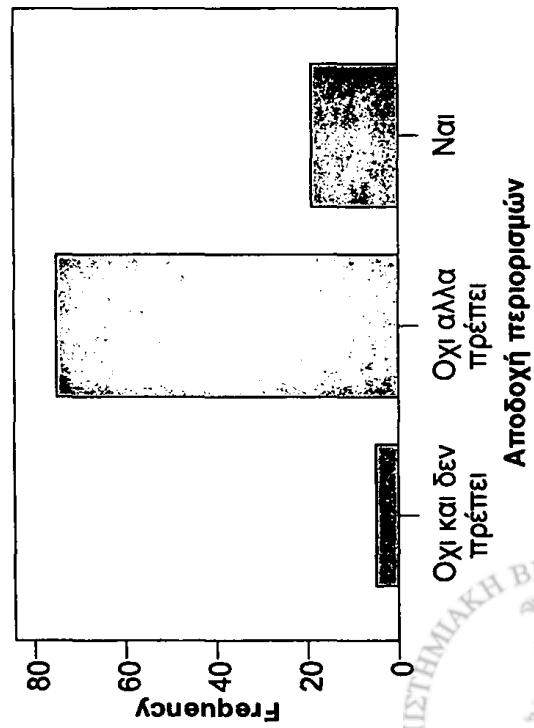
εικ.Π11γ

Περιορισμοί - ρήψη σκουπιδιών

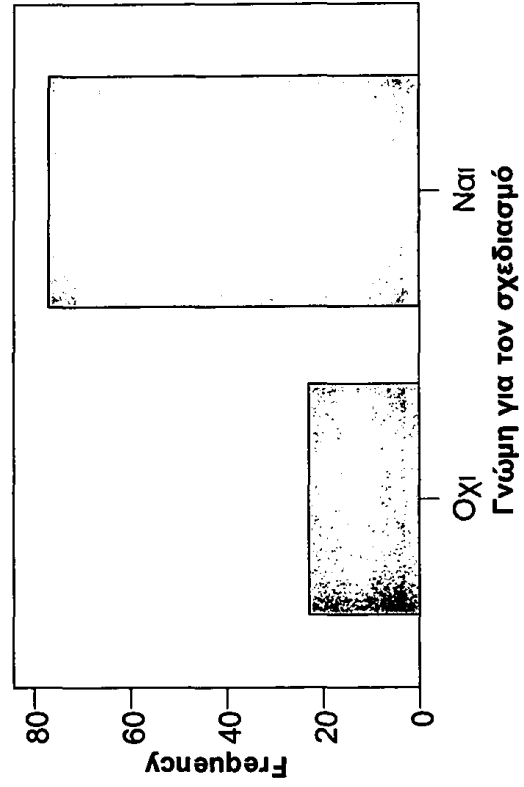
εικ.Π11δ

Αποδοχή περιορισμών

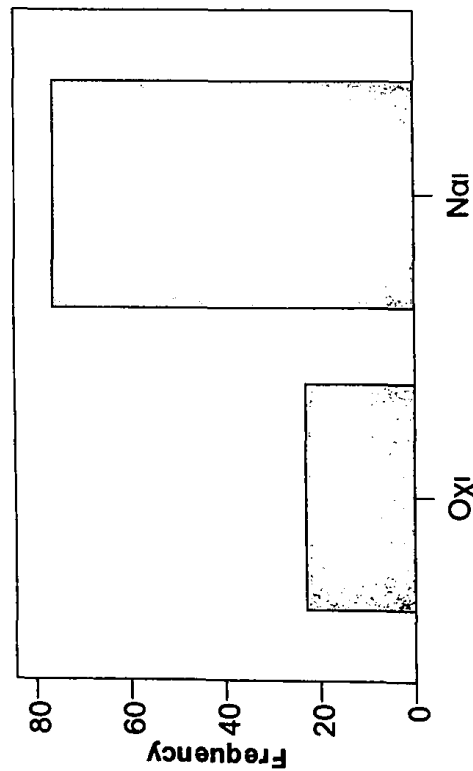
εικ.Π12

Γνώμη για τον σχεδιασμό

εικ.Π13

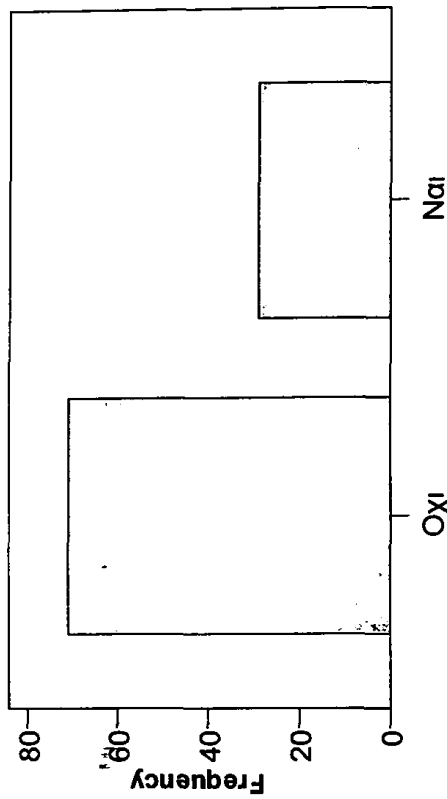
Συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων για τη λίμνη

Συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων για τη λίμνη

εικ.Π14

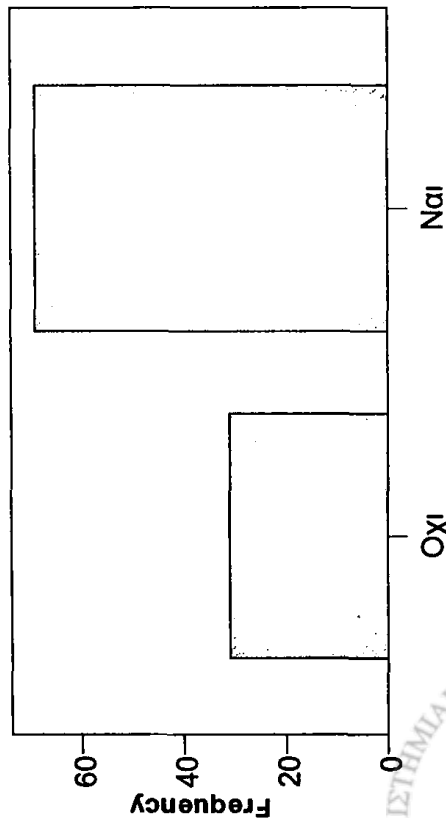
Ευθύνη του κράτους για την κατάσταση της λίμνης

Ευθύνη του κράτους για την κατάσταση της λίμνης

εικ.Π15α

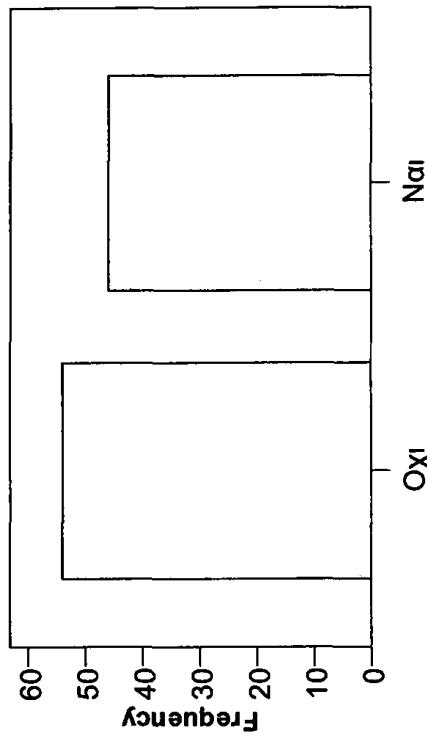
Ευθύνη των τοπικών αρχών για την κατάσταση της λίμνης

Ευθύνη των τοπικών αρχών για την κατάσταση της λίμνης

εικ.Π15β

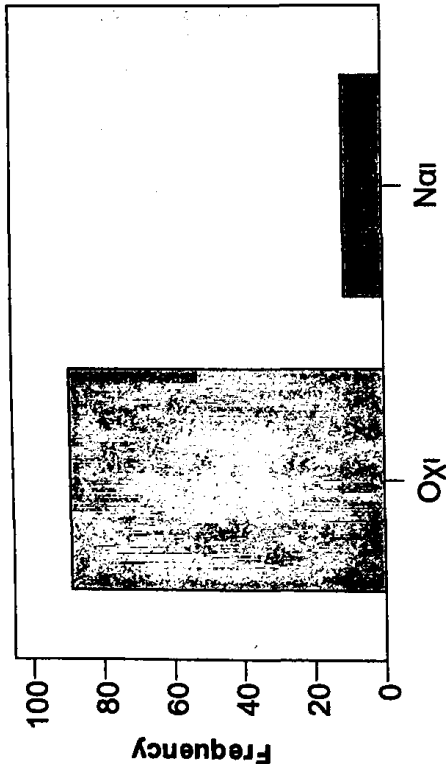
Ευθύνη των πολιτών για την κατάσταση της λίμνης

Ευθύνη των πολιτών για την κατάσταση της λίμνης

εικ.Π15γ

Ευθύνη του σύγχρονου τρόπου ζωής για την κατάσταση της λίμνης

Ευθύνη του σύγχρονου τρόπου ζωής για την κατάσταση της λίμνης

εικ.Π15δ

● ΟΜΑΔΑ Β (αγρότες)

Στην **εικ.Α5** που αντιστοιχεί στα αποτελέσματα της ερώτησης του ερωτηματολογίου (Β) , ‘Γνωρίζετε ότι η περιοχή της Παμβώτιδας είναι μια προστατευόμενη περιοχή;’, φαίνεται ότι το 40% των ερωτηθέντων δεν γνωρίζει καν ότι η περιοχή της Παμβώτιδας είναι μια Προστατευόμενη περιοχή.

Στην ερώτηση ‘Θεωρείτε ότι υπάρχουν οφέλη από αυτό;’ το 83,7% απάντησε θετικά ενώ το 16,3% αρνητικά (**εικ.Α6**).

Στην ερώτηση ‘Αν ΝΑΙ τι είδους οφέλη (π.χ προστασία της λίμνης, οικονομικά, νέες θέσεις εργασίας, οικοτουρισμός, νέα γεωργικά προϊόντα), τα αποτελέσματα διαμορφώθηκαν ως εξής: το 81% του συνόλου των απαντήσεων θεωρεί την προστασία της λίμνης ως όφελος που απορρέει από την θεσμοθέτηση της προστατευόμενης περιοχής της Παμβώτιδας (**εικ.Α6α**), το 38,1% τα οικονομικά (**εικ.Α6β**), το 33,3% τις νέες θέσεις εργασίας (**εικ.Α6γ**), το 50% τον οικοτουρισμό (**εικ.Α6δ**) και τέλος το 54,8% τα νέα γεωργικά προϊόντα (**εικ.Α6ε**).

Στην ερώτηση ‘Από πού γνωρίζετε για την προστατευόμενη περιοχή;’ το 15,6% των ερωτηθέντων απάντησε ότι γνωρίζει για την προστατευόμενη περιοχή από την τηλεόραση, το 3,1% από τις εφημερίδες, το 21,9% από ανακοινώσεις, το 18,8% από τις Δημοτικές αρχές και το 40,6% από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων (**εικ.Α7**)

Στην ερώτηση ‘Γνωρίζετε τα όρια της Προστατευόμενης περιοχής;’ οι απαντήσεις έδειξαν ότι το 31,8% γνωρίζει τα όρια της Προστατευόμενης περιοχής ενώ το 68,2% όχι (**εικ.Α8**).

Σχετικά με το αν είναι σωστός ο σχεδιασμός, ένα σημαντικό ποσοστό απάντησε ότι δεν γνωρίζει ενώ από το σύνολο των ερωτηθέντων που απάντησε θετικά ή αρνητικά, τα αποτελέσματα διαμορφώθηκαν ως εξής: το 62,5% θεωρεί ότι ο σχεδιασμός είναι σωστός ενώ το 37,5% όχι (**εικ.Α9**).

Στην ερώτηση ‘Νομίζετε ότι η λίμνη υποφέρει από τα λιπάσματα και τα φυτοφάρμακα;’ το 96% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η λίμνη υποφέρει από λιπάσματα και φυτοφάρμακα και μόνο το 4% απάντησε όχι (**εικ.Α10**).

Στην ερώτηση ‘Θα αλλάζατε τον τρόπο καλλιέργειας σε βιολογική καλλιέργεια;’, όπως φαίνεται και στην **εικ.Α11**, το 80% των ερωτηθέντων απάντησε ότι θα άλλαζε την καλλιέργεια σε βιολογική (υπό κατάλληλες προϋποθέσεις) ενώ το 20% όχι.

Στην ερώτηση 'Νομίζετε ότι θα υπάρξουν περιορισμοί στην άρδευση από τη λίμνη;' το 57,1% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι θα υπάρξουν περιορισμοί ενώ το 42,9% όχι (εικ.Α12).

Στην ερώτηση 'Νομίζετε ότι ο κόσμος αποδέχεται τυχόν περιορισμούς;' το 20% πιστεύει ότι ο κόσμος αποδέχεται τυχόν περιορισμούς, το 74% όχι αλλά πρέπει να τους αποδέχεται και το 6% όχι και δεν πρέπει να τους αποδέχεται (εικ.Α13).

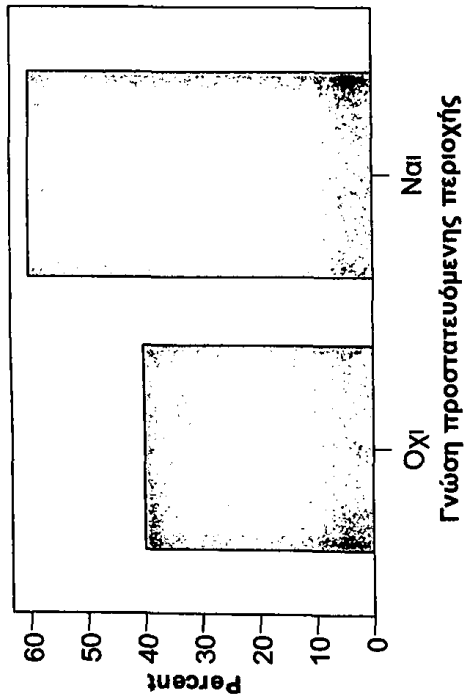
Σχετικά με το αν θα ήθελαν οι αγρότες να συμμετέχουν περισσότερο στη λήψη αποφάσεων που αφορούν στη λίμνη, το 80 % απάντησε θετικά ενώ το 20% αρνητικά (εικ.Α14).

Ομοίως για την ερώτηση 'Πιστεύετε ότι ένα σεμινάριο επιμόρφωσης για τη γεωργία σε σχέση με τη λίμνη θα ήταν ωφέλιμο;' το 92% απάντησε θετικά ενώ το 8% αρνητικά (εικ.Α15).

Στην ερώτηση 'Συμφωνείται με τα αγροπεριβαλλοντικά μέτρα της νέας Αγροτικής Πολιτικής;', πρέπει να αναφέρουμε ότι ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων αγροτών δεν τα γνώριζε ενώ από το ποσοστό που απάντησε το 66% συμφωνεί ενώ το 34% όχι (εικ.Α16).

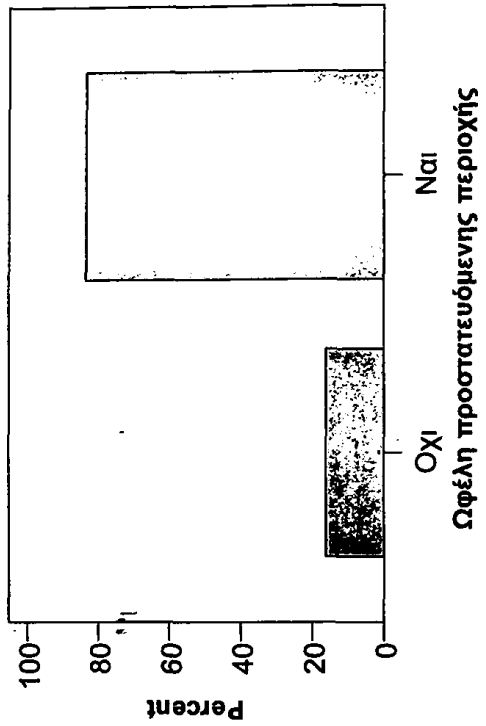
Και τέλος στην ερώτηση 'Ποιος, νομίζετε, ότι έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για την αρνητική κατάσταση της λίμνης σήμερα;' με πιθανές απαντήσεις α) Το κράτος, β) Οι τοπικές αρχές, γ) Οι πολίτες, δ) Ο σύγχρονος τρόπος ζωής, ε) Δεν γνωρίζω, τα αποτελέσματα διαμορφώθηκαν ως εξής: το 42% θεωρεί ότι το κράτος έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για την αρνητική κατάσταση της λίμνης (εικ.Α17α), το 68% θεωρεί τις τοπικές αρχές (εικ.Α17β), το 28% θεωρεί τους πολίτες (εικ.Α17γ) και το 4% θεωρεί τον σύγχρονο τρόπο ζωής (εικ.Α17δ). Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι η απάντηση ε) Δεν γνωρίζω, δεν επιλέχθηκε από κανένα αγρότη.

Γνώση προστατευόμενης περιοχής

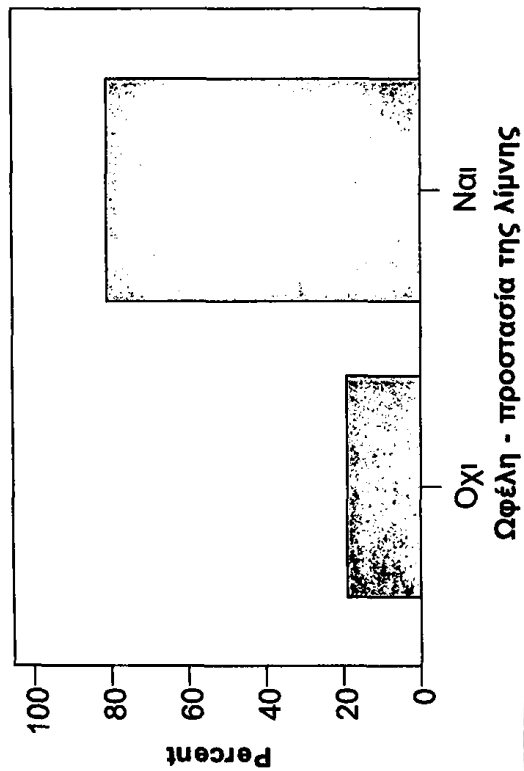
εικ.Α5

Ωφέλη προστατευόμενης περιοχής

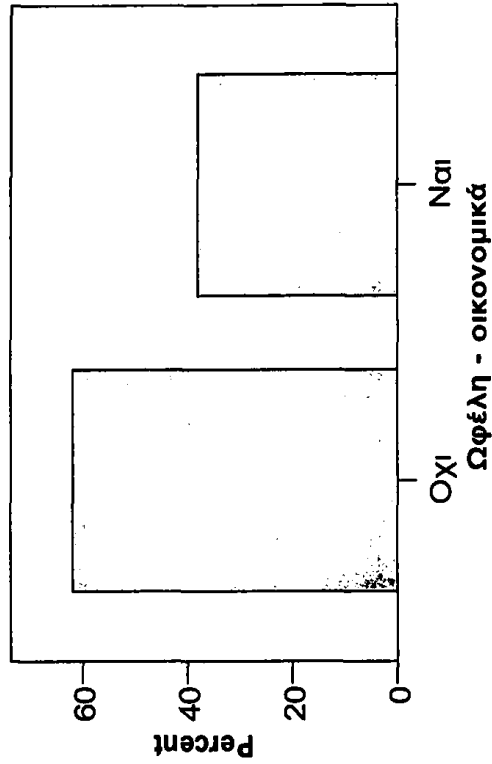
εικ.Α6

Ωφέλη - προστασία της λίμνης

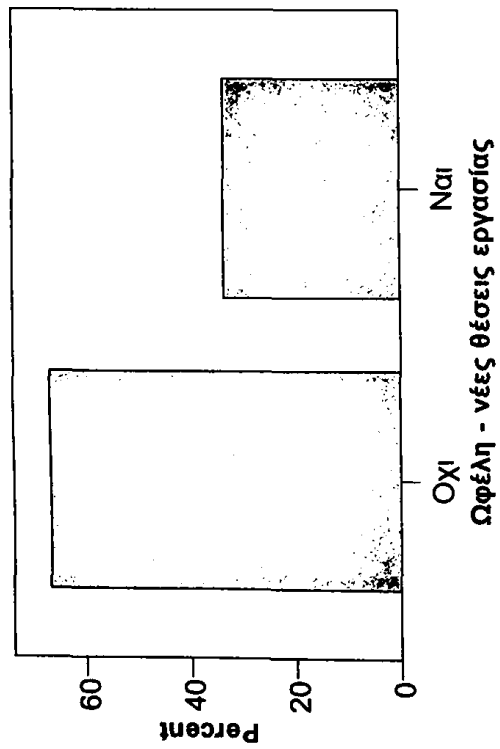

εικ.Α6α

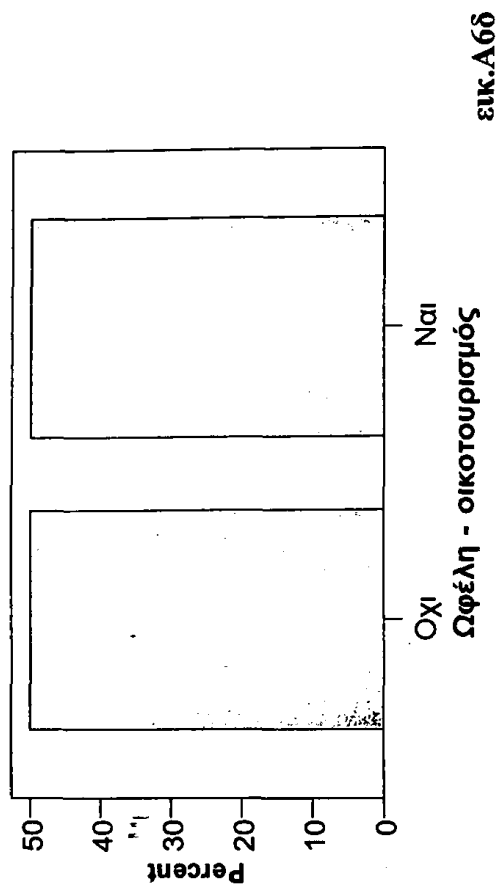
Ωφέλη - οικονομικά

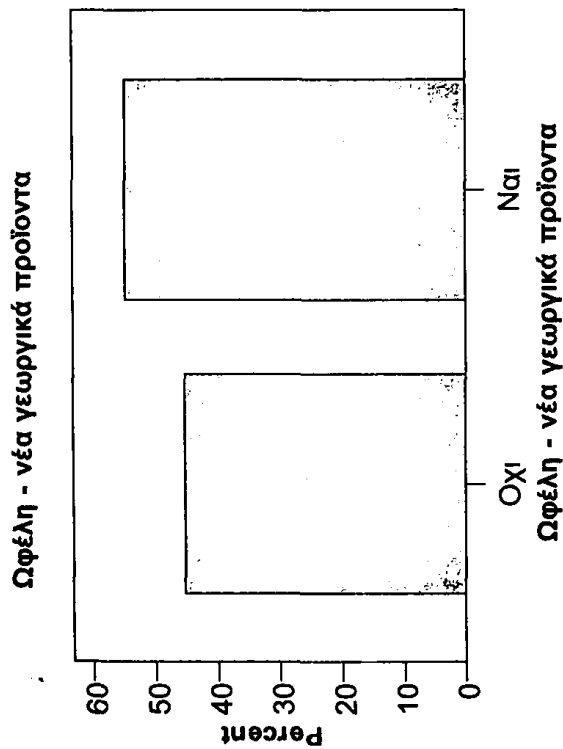
εικ.Α6β

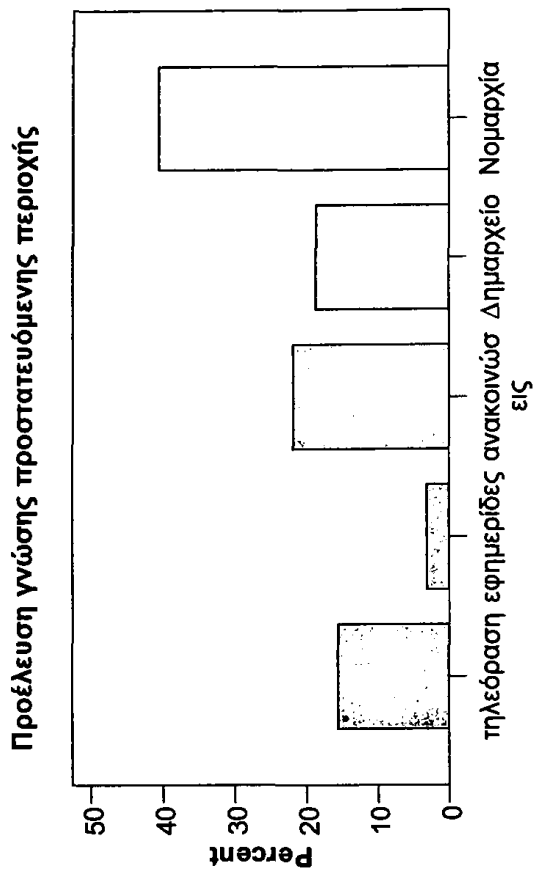
εικ.Α6γ

εικ.Α6δ

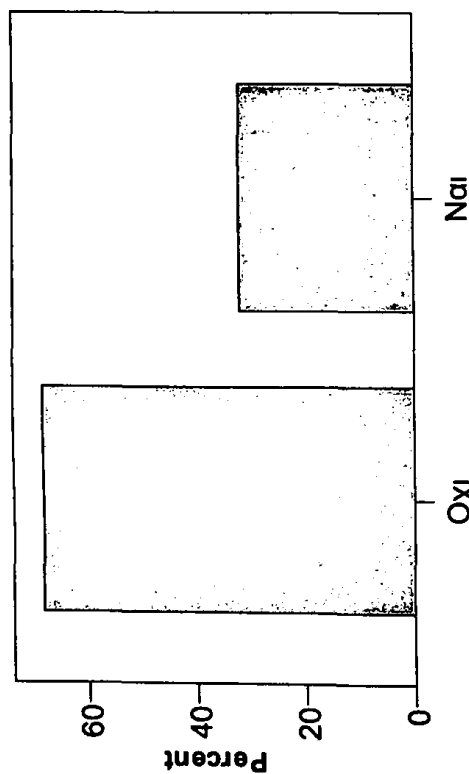

εικ.Α6ε

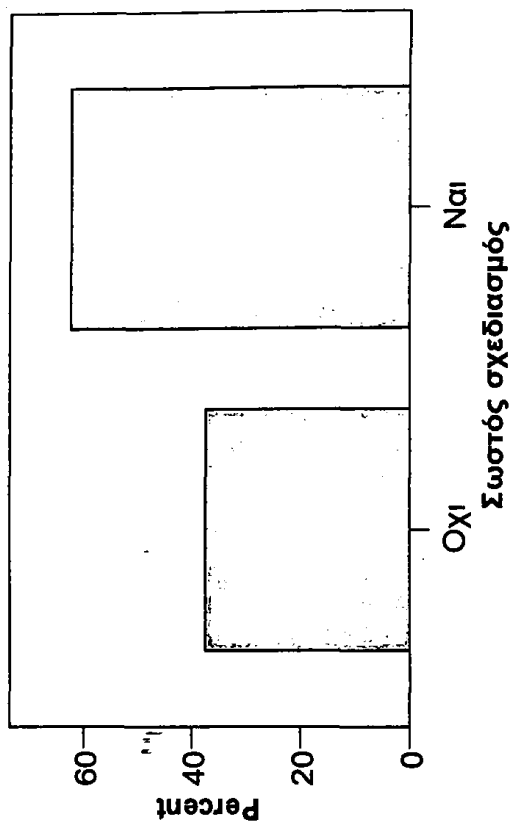

Προέλευση γνώσης προστατευόμενης περιοχής

εικ.Α7

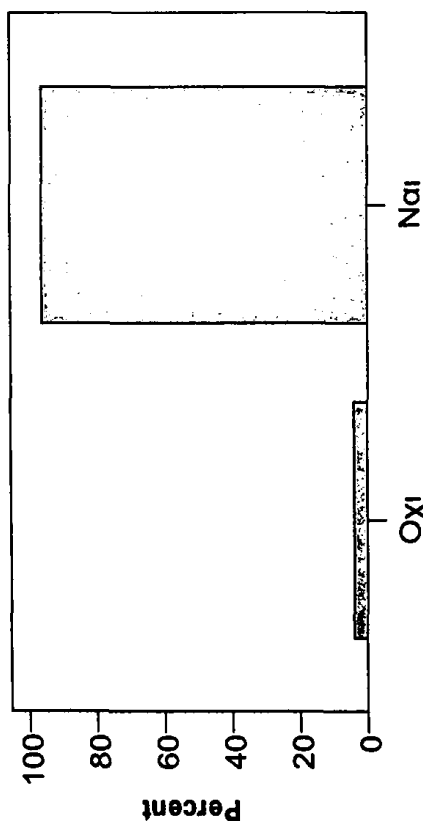

εικ.Α8
Γνώση ορίων προστατευόμενης περιοχής

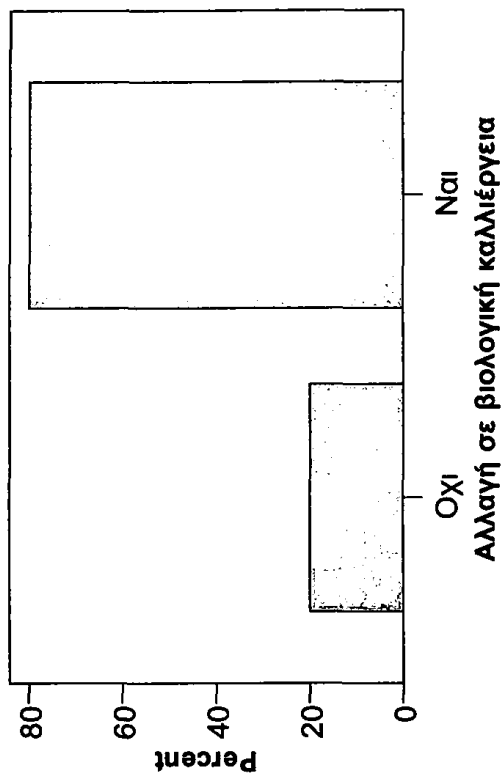
εικ.Α9
Σωστός σχεδιασμός

Η λίμνη υποφέρει από λιπάσματα και φυτοφάρμακα

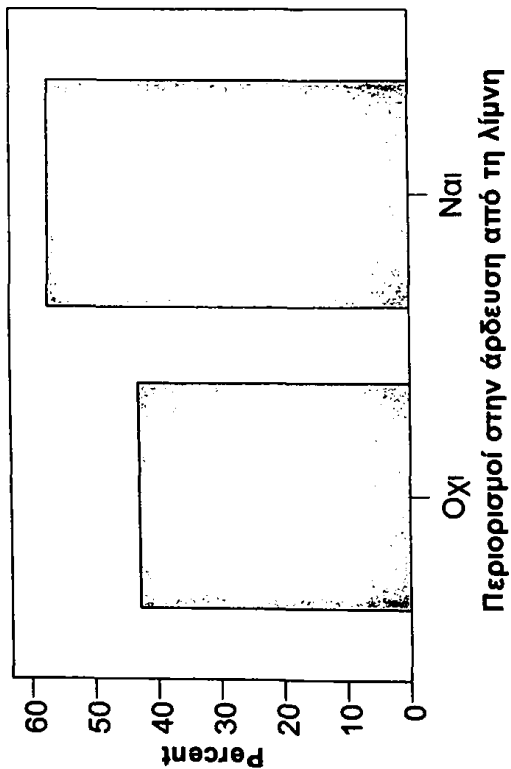

εικ.Α10
Η λίμνη υποφέρει από λιπάσματα και φυτοφάρμακα

Αλλαγή σε βιολογική καλλιέργεια

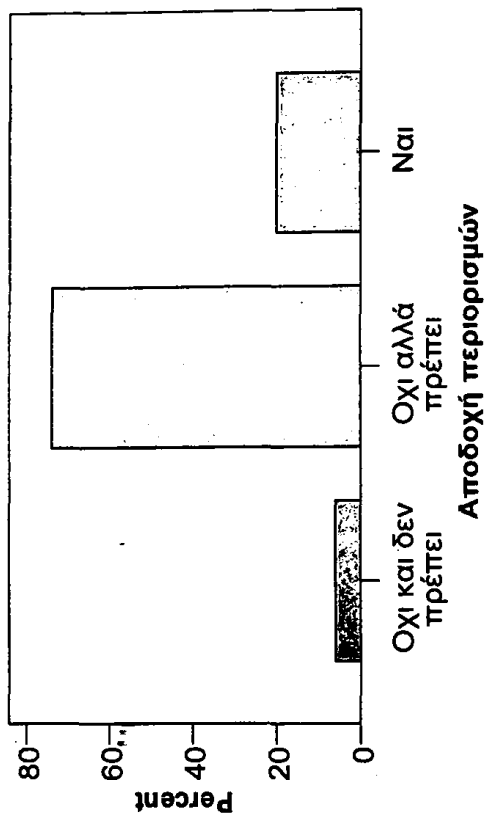
εικ.Α11
Αλλαγή σε βιολογική καλλιέργεια

Περιορισμοί στην άρδευση από τη λίμνη

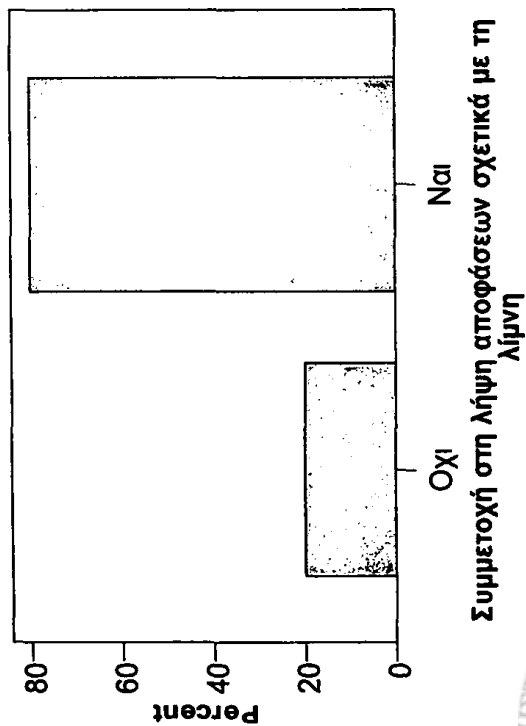
εικ.Α12

εικ.Α13

Αποδοχή περιορισμών

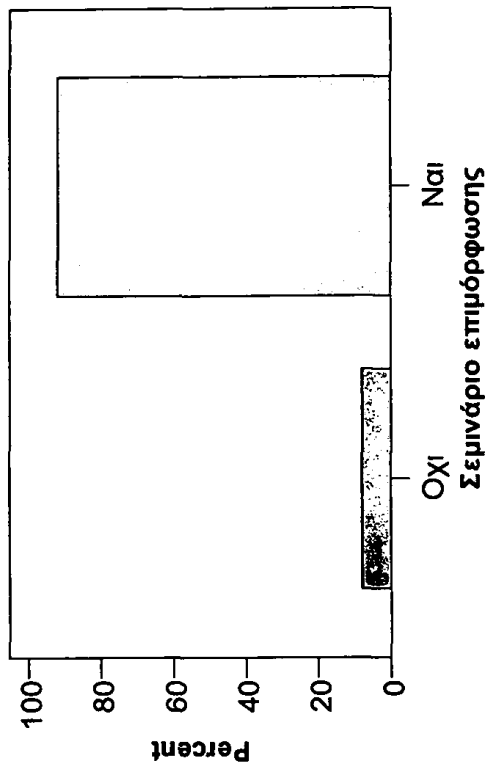
Συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη λίμνη

Συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη λίμνη

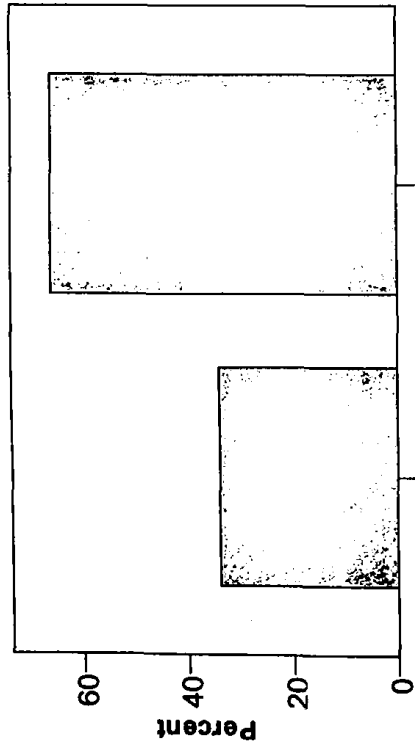
εικ.Α14

Σεμινάριο επιμόρφωσης

εικ.Α15

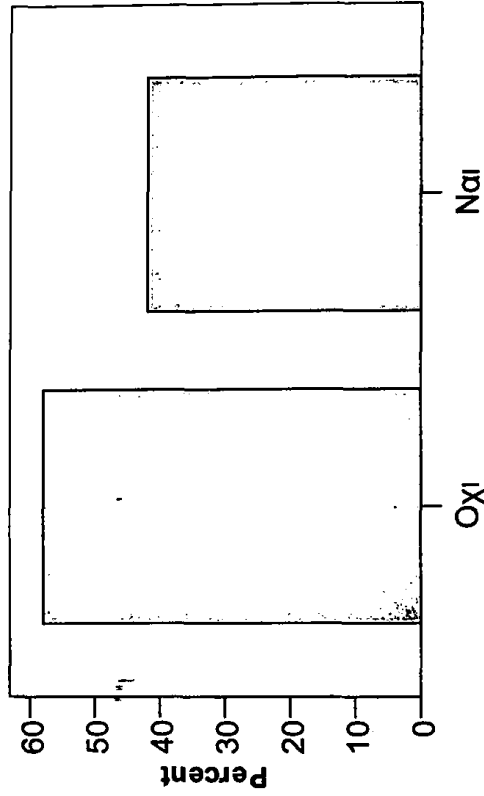
Μέτρα νέας Αγροτικής Πολιτικής

Μέτρα νέας Αγροτικής Πολιτικής

εικ.Α16

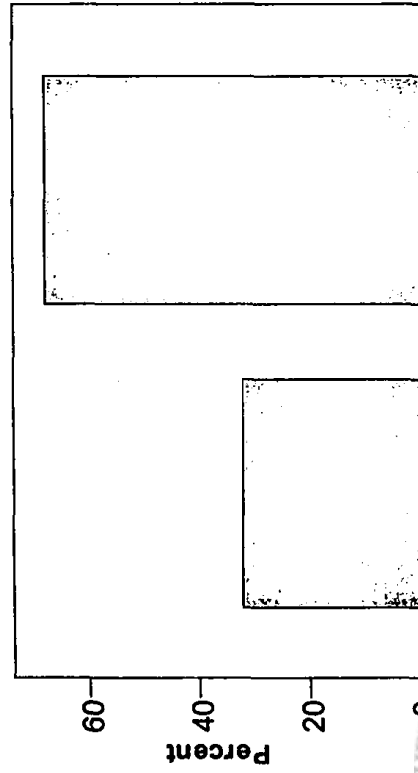
Ευθύνη - κράτος

Ευθύνη - κράτος

εικ.Α17α

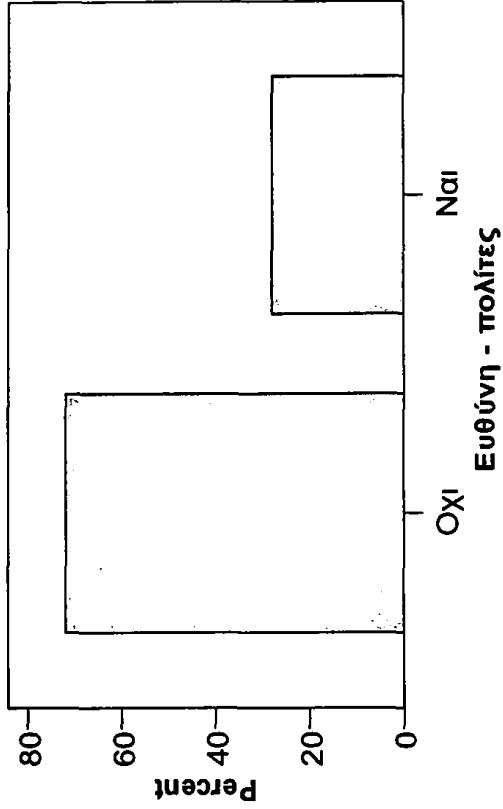
Ευθύνη - τοπικές αρχές

Ευθύνη - τοπικές αρχές

εικ.Α17β

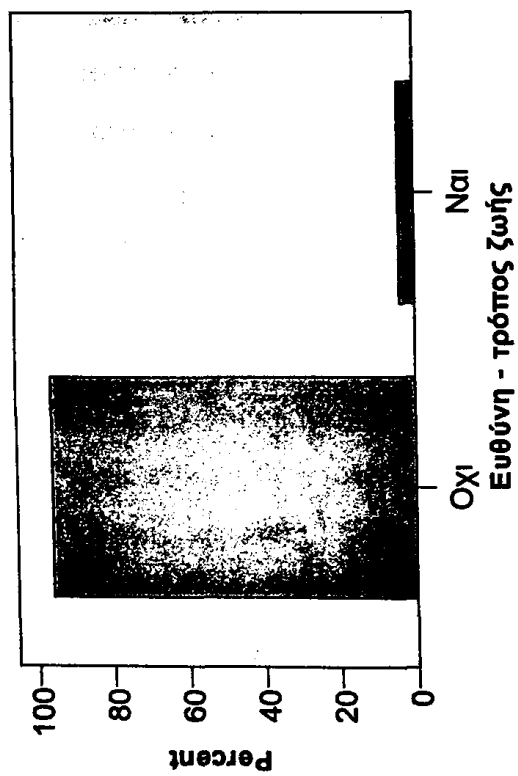
Ευθύνη - πολίτες

Ευθύνη - πολίτες

εικ.Α17γ

Ευθύνη - τρόπος ζωής

εκ.Α17δ

• ΟΜΑΔΑ Γ (ψαράδες)

Στην ερώτηση του ερωτηματολογίου (Γ) , “Γνωρίζετε ότι η περιοχή της Παμβώτιδας είναι μια προστατευόμενη περιοχή;”, όπως φαίνεται στην **εικ.Ψ5**, το 9,1% του συνόλου των ερωτηθέντων ψαράδων απάντησε ότι δεν γνωρίζει ότι η περιοχή της Παμβώτιδας είναι μια Προστατευόμενη περιοχή ενώ το 90,9% ότι το γνωρίζει.

Στην ερώτηση “Θεωρείτε ότι υπάρχουν οφέλη από αυτό;” το 90% θεωρεί ότι υπάρχουν οφέλη από το γεγονός ότι η περιοχή της Παμβώτιδας είναι μια Προστατευόμενη περιοχή ενώ το 10% όχι (**εικ.Ψ6**).

Σχετικά με την κατηγορία οφέλους (π.χ προστασία της λίμνης, οικονομικά, νέες θέσεις εργασίας, τουρισμός, αύξηση αλιευτικής παραγωγής), τα αποτελέσματα διαμορφώθηκαν ως εξής: από το σύνολο των ψαράδων το 88,9% θεωρεί όφελος την προστασία της λίμνης (**εικ.Ψ6α**), το 55,6% τα οικονομικά (**εικ.Ψ6β**), το 55,6% τις νέες θέσεις εργασίας (**εικ.Ψ6γ**), το 88,9% τον οικοτουρισμό (**εικ.Ψ6δ**) και σχεδόν το 100% των ερωτηθέντων την αύξηση της αλιευτικής παραγωγής. (**εικ.Ψ6ε**).

Στην ερώτηση “Από πού γνωρίζετε για την προστατευόμενη περιοχή;” το 22,2% απάντησε ότι γνωρίζει για την προστατευόμενη περιοχή από την τηλεόραση, το 22,2% από ανακοινώσεις, το 11,1% από τις Δημοτικές Αρχές και το 44,4% από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων (**εικ.Ψ7**).

Στην **εικ.Ψ8** φαίνονται τα αποτελέσματα της ερώτησης “Γνωρίζετε τα όρια της Προστατευόμενης περιοχής;”, όπου το 60% των ερωτηθέντων απάντησε ότι γνωρίζει τα όρια της Προστατευόμενης περιοχής ενώ το 40% όχι.

Στην ερώτηση “Μήπως έπρεπε τα όρια να είναι εκεί που έφθανε παλιά η λίμνη;” το 90,9% πιστεύει ότι τα όρια θα έπρεπε να είναι εκεί που έφθανε παλιά η λίμνη ενώ το 9,1% όχι (**εικ.Ψ9**).

Στην ερώτηση “Έχετε παρατηρήσει μείωση της αλιευτικής παραγωγής τα τελευταία χρόνια;” το 27,3% απάντησε ότι δεν έχει παρατηρήσει μείωση της αλιευτικής παραγωγής, το 54,5% έχει παρατηρήσει μικρή μείωση ενώ το 18,2% μεγάλη (**εικ.Ψ10**).

Στην ερώτηση “Εάν μειώνεται η αλιευτική παραγωγή, με τι άλλο νομίζετε ότι μπορείτε να ασχοληθείτε;”, το 45,5% απάντησε ότι θα ασχοληθεί με τον τουρισμό στο νησί ενώ το 54,5% δεν επιλέγει την απάντηση (**εικ.Ψ11α**), το 18,2% θα πήγαινε τους επισκέπτες βαρκάδα στη λίμνη ενώ το 81,8% δεν επιλέγει την απάντηση (**εικ.Ψ11β**), το 54,5% θα

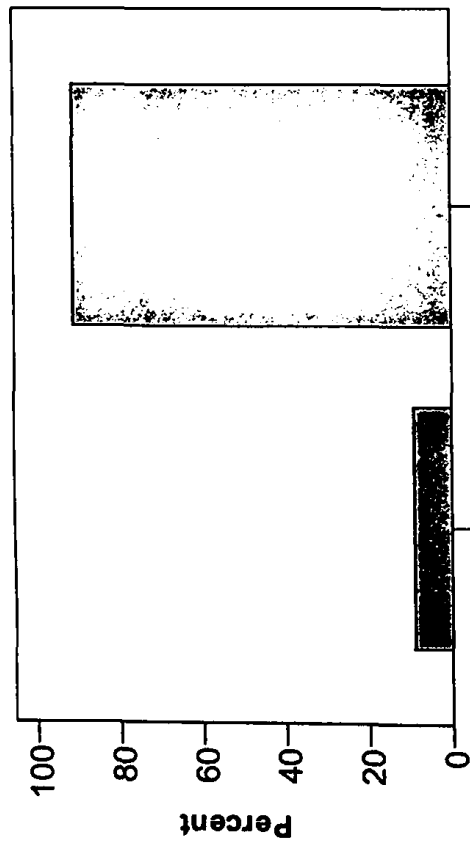
περιμένει τη σύνταξη ενώ το 45,5% δεν επιλέγει την απάντηση (εικ.Ψ11γ).Το 100% των ερωτηθέντων δεν επέλεξε την απάντηση “θα κάνω άλλη δουλειά” (εικ.Ψ11δ).

Στην ερώτηση “Νομίζετε ότι ο κόσμος αποδέχεται τυχόν περιορισμούς σε σχέση με τη λίμνη;”, το 63,6% πιστεύει ότι ο κόσμος αποδέχεται τυχόν περιορισμούς , το 27,3% όχι αλλά πρέπει να τους αποδέχεται και το 9,1% όχι και δεν πρέπει να τους αποδέχεται (εικ.Ψ12).

Στην ερώτηση “Θα θέλατε να συμμετέχετε περισσότερο στην λήψη αποφάσεων σχετικά με τη λίμνη;” και όπως φαίνεται στην εικ.Ψ13, το 100 % των ερωτηθέντων απάντησε θετικά.

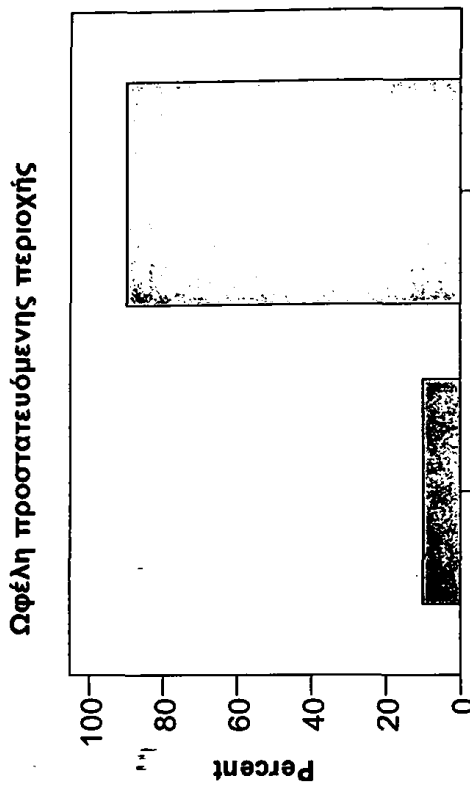
Στην ερώτηση “Πιστεύετε ότι ένα σεμινάριο επιμόρφωσης για την αλιεία σε σχέση με τη λίμνη θα ήταν ωφέλιμο;” το 90,9% των ερωτηθέντων πιστεύει θα ήταν ωφέλιμο ενώ το 9,1% όχι (εικ.Ψ14).

Και τέλος στην ερώτηση “Ποιος, νομίζετε, ότι έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για την αρνητικά κατάσταση της λίμνης σήμερα;” με πιθανές απαντήσεις α) Το κράτος, β) Οι τοπικές αρχές, γ)Οι πολίτες, δ) Ο σύγχρονος τρόπος ζωής, ε)Δεν γνωρίζω, τα αποτελέσματα διαμορφώθηκαν ως εξής: το 63,6% θεωρεί ότι το κράτος έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για την αρνητική κατάσταση της λίμνης (εικ.Ψ15α) , το 72,7% οι τοπικές αρχές (εικ.Ψ15β), το 9,1% οι πολίτες (εικ.Ψ15γ) και το 9,1% ο σύγχρονος τρόπος ζωής (εικ.Ψ15δ). Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι η απάντηση ε)Δεν γνωρίζω, δεν επιλέχθηκε από κανένα ψαρά.

Γνώση προστατευόμενης περιοχής

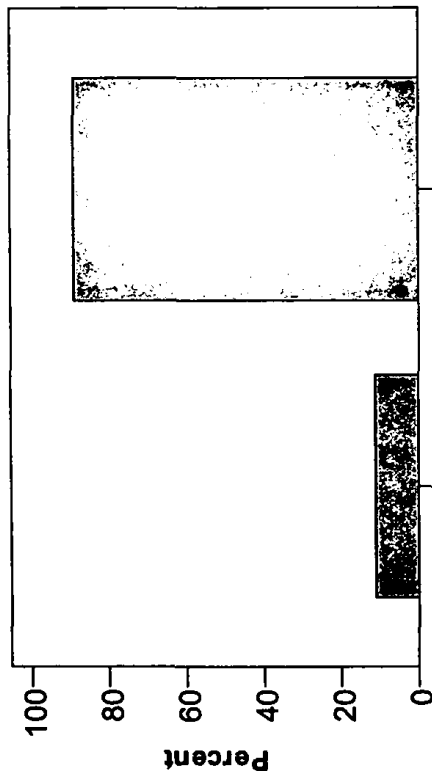
εικ. Ψ5

Ωφέλη προστατευόμενης περιοχής

εικ. Ψ6

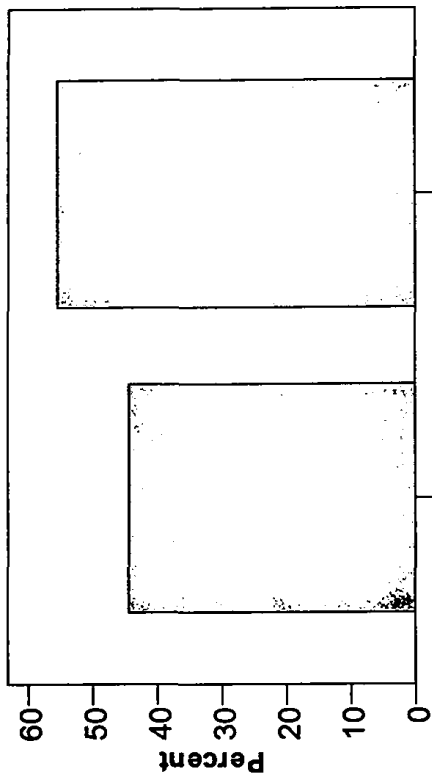
Ωφέλη - προστασία λίμνης

Ωφέλη - προστασία της λίμνης

εικ. Ψ6α

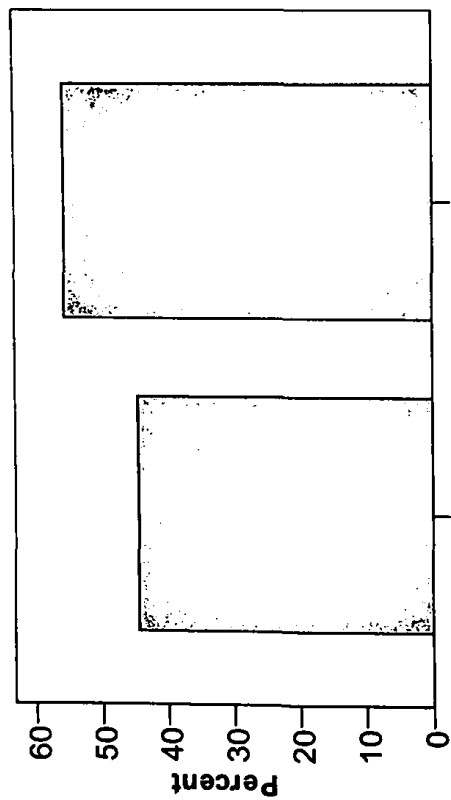
Ωφέλη - οικονομικά

Ωφέλη - οικονομικά

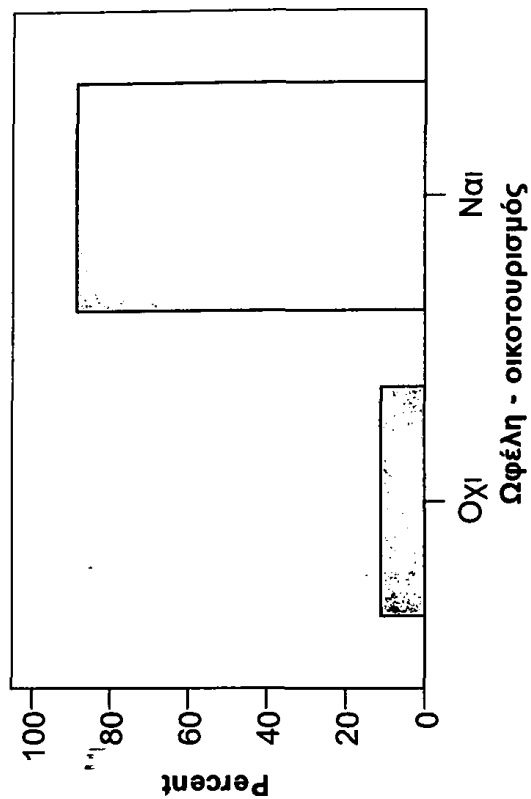
εικ. Ψ6β

Ωφέλη - νέες θέσεις εργασίας

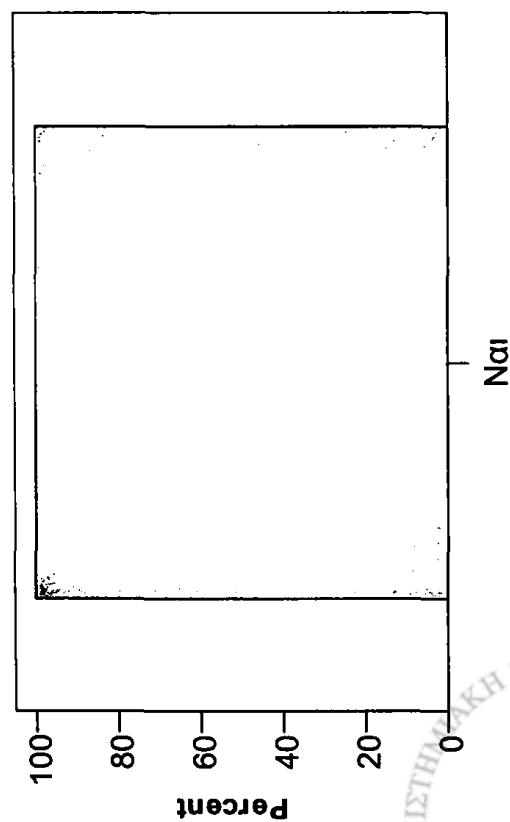
εικ. Ψ6γ

Ωφέλη - οικοτουρισμός

εικ. Ψ6δ

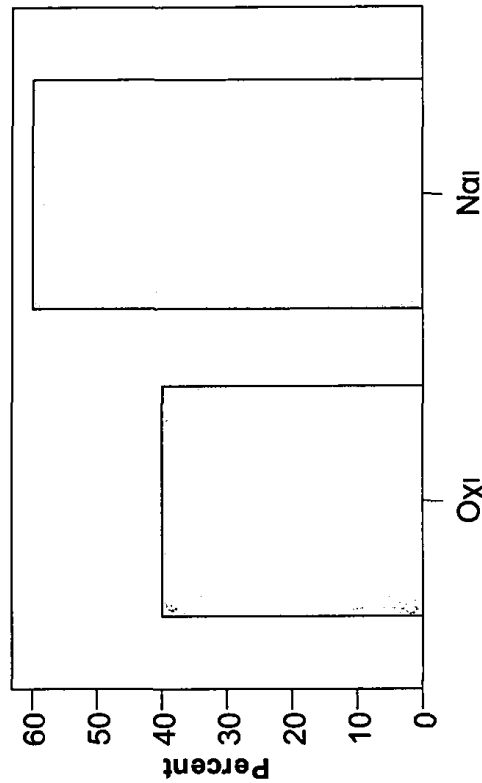
Ωφέλη - αύξηση αλιευτικής παραγωγής

Ωφέλη - αύξηση αλιευτικής παραγωγής

εικ. Ψ6ε

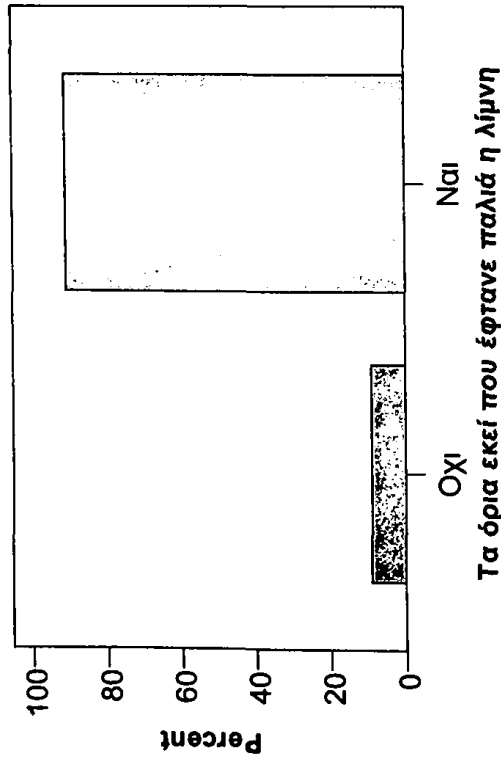
Γνώση ορίων προστατευόμενης περιοχής

Γνώση ορίων προστατευόμενης περιοχής

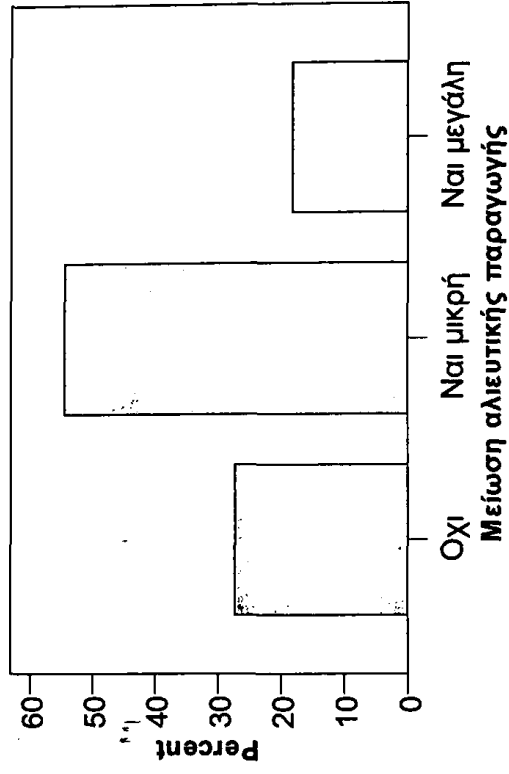
εικ. Ψ8

Τα όρια εκεί που έφτανε παλιά η λίμνη

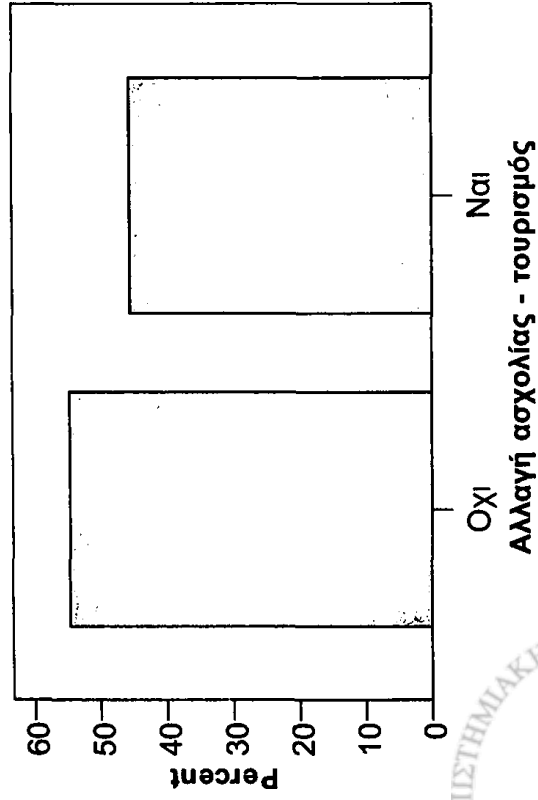
εικ. Ψ9

Μείωση αλιευτικής παραγωγής

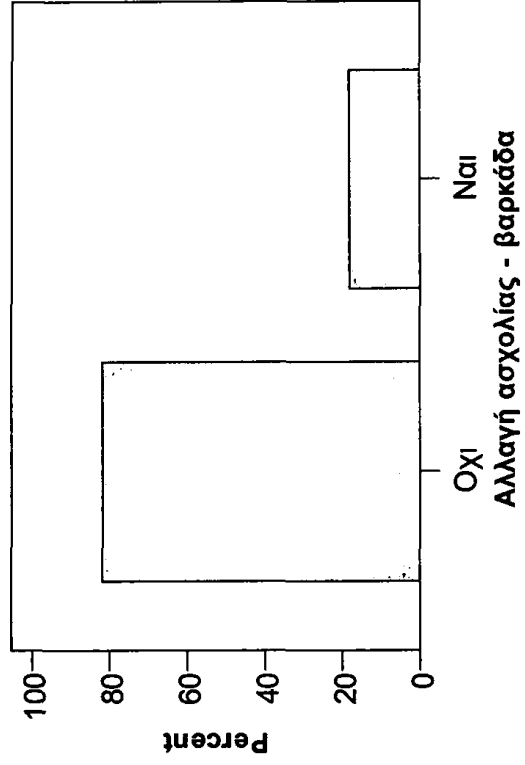
εικ. Ψ10

Αλλαγή ασχολίας - τουρισμός

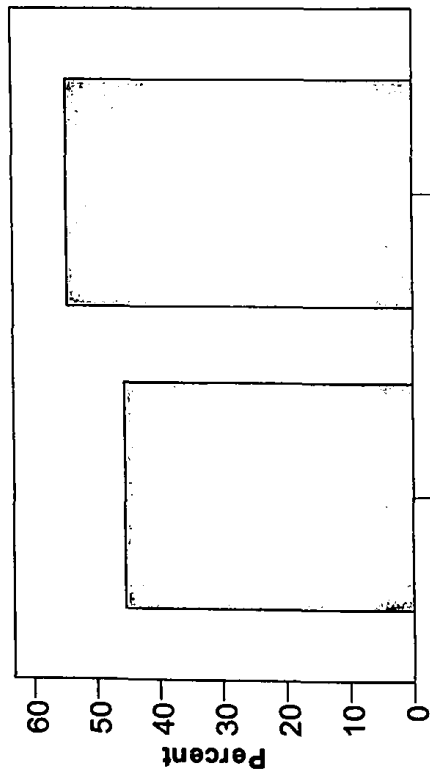
εικ. Ψ11α

Αλλαγή ασχολίας - βαρκάδα

εικ. Ψ11β

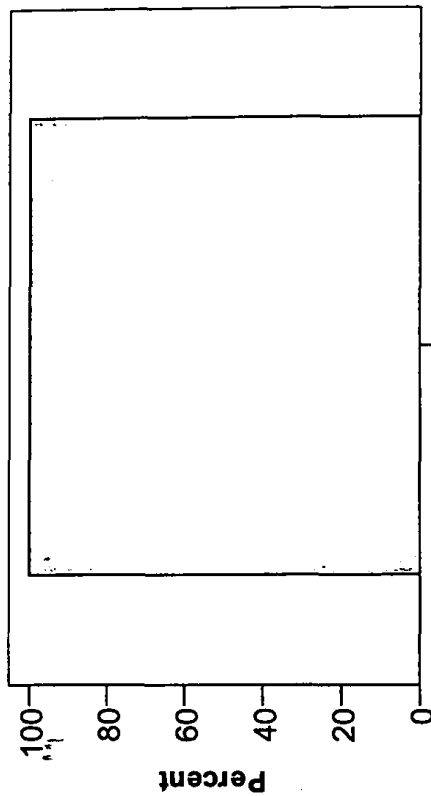
Αλλαγή ασχολίας - σύνταξη

Αλλαγή ασχολίας - σύνταξη

εικ. Ψ11γ

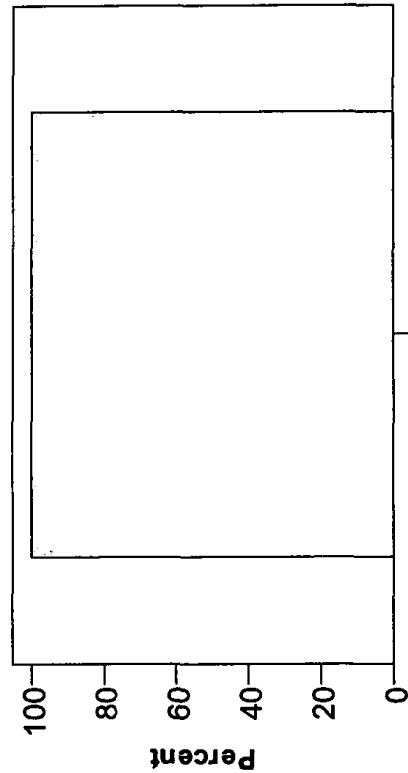
Αλλαγή ασχολίας - άλλη δουλειά

Αλλαγή ασχολίας - άλλη δουλειά

εικ. Ψ11δ

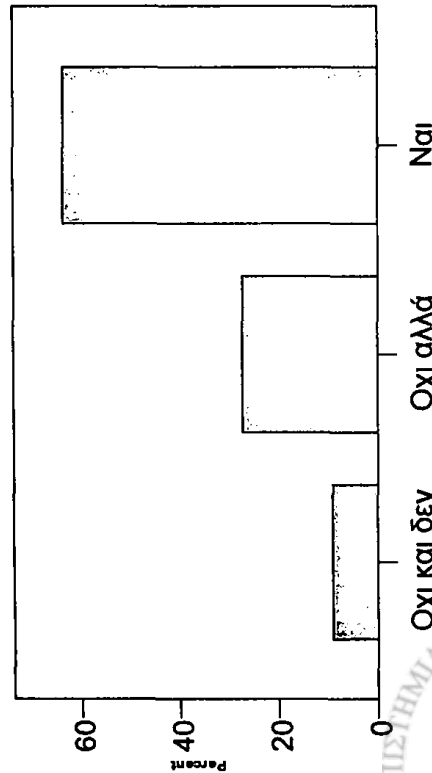
Συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη λήψη

Συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη λήψη

εικ. Ψ13

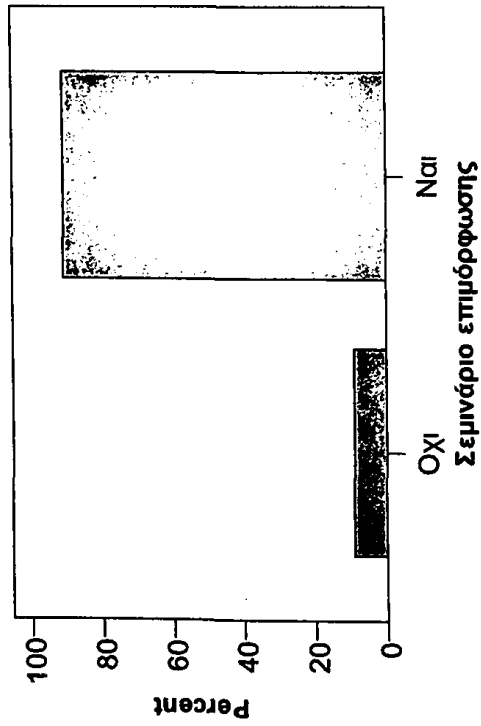
Αποδοχή περιορισμών

Αποδοχή περιορισμών

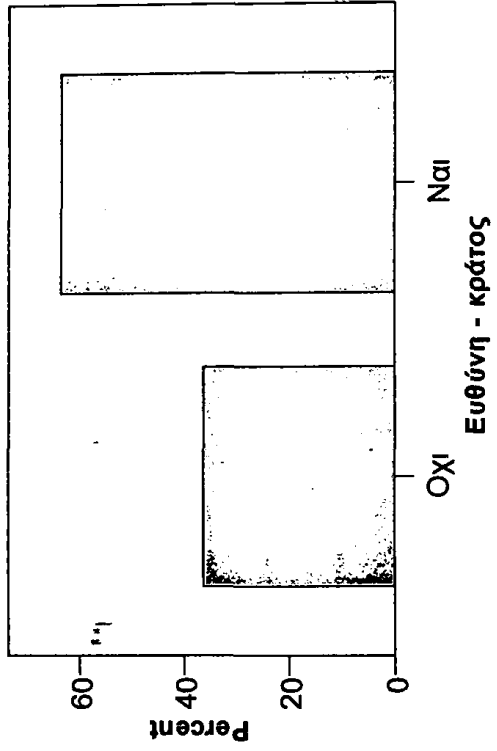
εικ. Ψ12

Σεμινάριο επιμόρφωσης

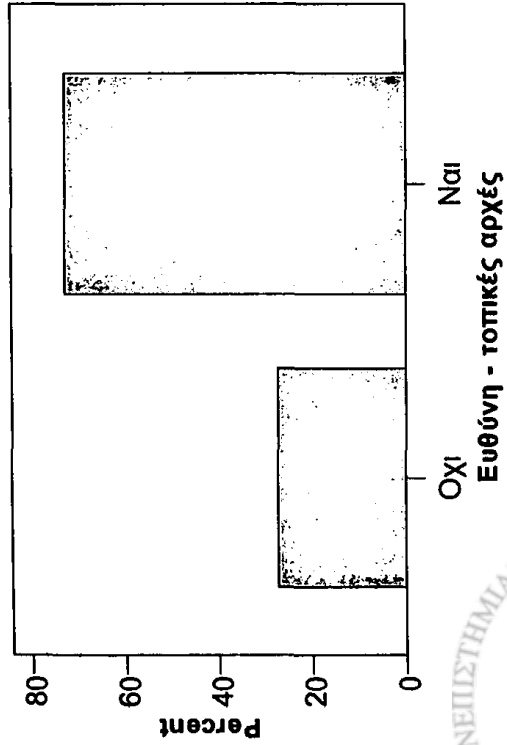
εικ. Ψ14

Ευθύνη - κράτος

εικ. Ψ15α

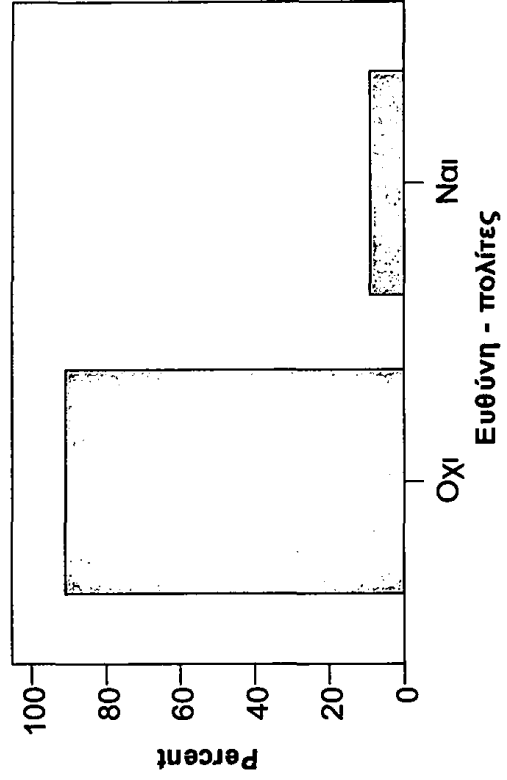
Ευθύνη - τοπικές αρχές

Ευθύνη - τοπικές αρχές

εικ. Ψ15β

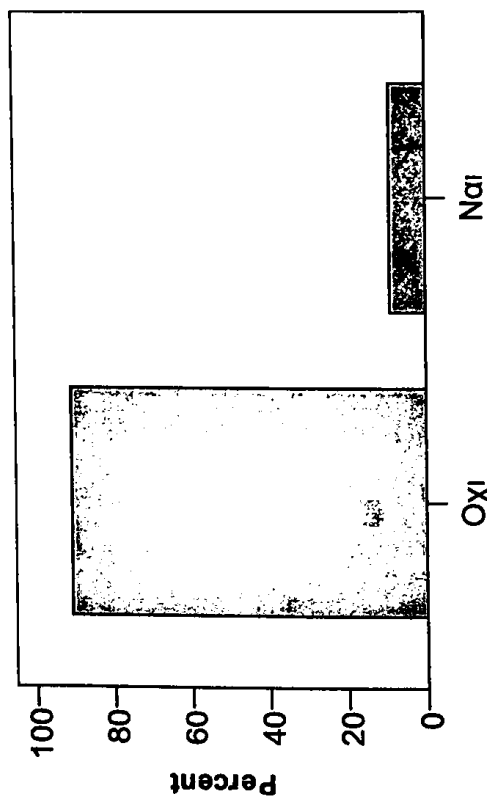
Ευθύνη - πολίτες

Ευθύνη - πολίτες

εικ. Ψ15γ

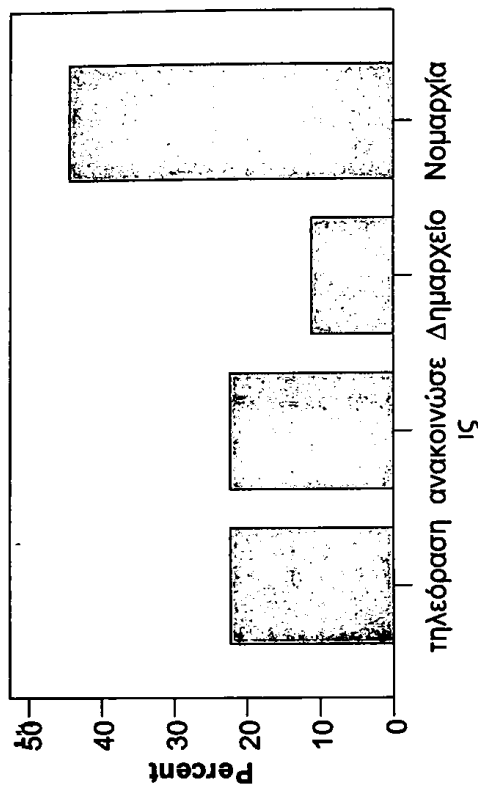
Ευθύνη - σύγχρονος τρόπος ζωής

Ευθύνη - σύγχρονος τρόπος ζωής

εικ. Ψ15δ

Προέλευση γνώσης προστατευόμενης περιοχής

Προέλευση γνώσης προστατευόμενης περιοχής

εικ. Ψ7

• ΟΜΑΔΑ Δ (ειδικοί)

Στην ερώτηση του ερωτηματολογίου (Δ) , "Γνωρίζεται ότι η περιοχή της Παμβώτιδας είναι μια προστατευόμενη περιοχή;" , το 100% των ερωτηθέντων απάντησε θετικά (εικ.Ε5).

Ομοίως και στην ερώτηση "Θεωρείται ότι υπάρχουν οφέλη από αυτό;" το 100% των ερωτηθέντων απάντησε θετικά (εικ.Ε6).

Στην ερώτηση "Αν ΝΑΙ τι είδους οφέλη (π.χ προστασία της λίμνης, οικονομικά, νέες θέσεις εργασίας, οικοτουρισμός), τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: το 100% του συνόλου των ερωτηθέντων θεωρεί όφελος την προστασία της λίμνης (εικ.Ε6α), το 33,3% τα οικονομικά (εικ.Ε6β), το 55,6% τις νέες θέσεις εργασίας (εικ.Ε6γ) και το 88,9% τον οικοτουρισμό (εικ.Ε6δ).

Στην ερώτηση "Γνωρίζετε τα όρια της Προστατευόμενης περιοχής;" , το 100% των ερωτηθέντων απάντησε ότι τα γνωρίζει (εικ.Ε7).

Στην ερώτηση "Είναι σωστός ο σχεδιασμός;" με δεδομένες απαντήσεις α) Πολύ καλά μελετημένος, β) Ικανοποιητικός, γ) Δεν είναι σωστός, θα έπρεπε να έχει μελετηθεί καλύτερα, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: το 22,2% πιστεύει ότι ο σχεδιασμός δεν είναι σωστός ,το 66,7% ότι είναι ικανοποιητικός και το 11,1% ότι είναι πολύ καλά μελετημένος (εικ.Ε8).

Στην ερώτηση "Πιστεύετε ότι μπορεί να εφαρμοστεί, στην πράξη, αυτός ο σχεδιασμός;" με δεδομένες απαντήσεις α) ΝΑΙ εάν υπάρχει πολιτική βούληση, β) ΝΑΙ εάν ενδιαφερθούν οι τοπικοί φορείς, γ) ΟΧΙ δεν μπορεί να εφαρμοστεί, τα αποτελέσματα διαμορφώθηκαν ως εξής: το 11,1% πιστεύει ότι ο σχεδιασμός δεν μπορεί να εφαρμοστεί στην πράξη, το 33,3% ναι εάν ενδιαφερθούν οι τοπικοί φορείς και το 55,6% ναι εάν υπάρχει πολιτική βούληση (εικ.Ε9).

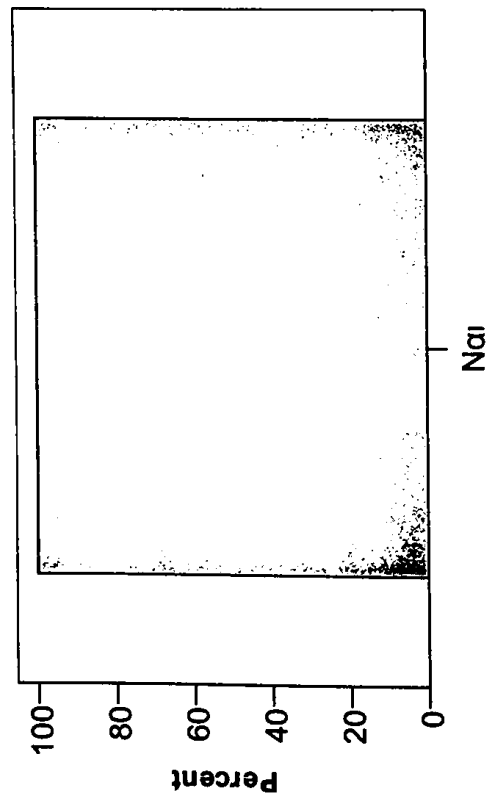
Στην ερώτηση "Νομίζετε ότι οι πολίτες αποδέχονται τυχόν περιορισμούς;" , το 66,7% απάντησε ότι ο κόσμος αποδέχεται τυχόν περιορισμούς ενώ το 33,3% όχι (εικ.Ε10).

Στην ερώτηση "Πιστεύετε ότι έχουν ληφθεί υπ' όψιν κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες για τον καθορισμό της Προστατευόμενης Περιοχής;" οι απαντήσεις έδειξαν ότι το 66,7% πιστεύει ότι έχουν ληφθεί υπόψη κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες για τον καθορισμό της Προστατευόμενης περιοχής, το 22,2% αρκετά ενώ το 11,1% όχι (εικ.Ε11).

Στην ερώτηση "Πιστεύετε ότι οι πολίτες γνωρίζουν το τι σημαίνει "Προστατευόμενη Περιοχή";" το 33,3% των ερωτηθέντων απάντησε ότι οι πολίτες γνωρίζουν, το 44,4% αρκετά και το 22,2% ότι δεν γνωρίζει (εικ.Ε12).

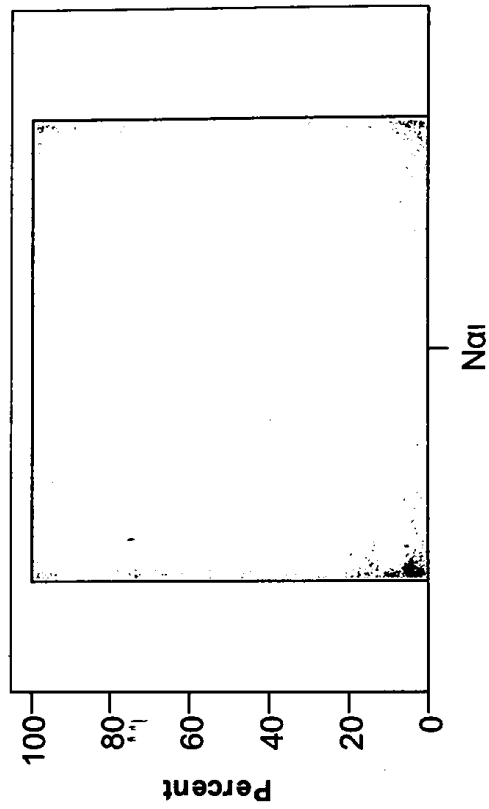
Στην ερώτηση 'Νομίζετε ότι χρειάζεται επιμόρφωση σχετικά με τις αξίες της Διατήρησης της Φύσης;', το 88,9% των ερωτηθέντων πιστεύει πως χρειάζεται ενώ το 11,1% όχι (εικ.Ε13).

Και τέλος στην ερώτηση 'Ποιος, νομίζετε, ότι έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για την αρνητικά κατάσταση της λίμνης σήμερα;' με πιθανές απαντήσεις α) Το κράτος, β) Οι τοπικές αρχές, γ) Οι πολίτες, δ) Ο σύγχρονος τρόπος ζωής, ε) Δεν γνωρίζω, τα αποτελέσματα διαμορφώθηκαν ως εξής: το 33,3% του συνόλου των ερωτηθέντων θεωρεί ότι το κράτος έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για την αρνητική κατάσταση της λίμνης (εικ.Ε14α) το 55,6% οι τοπικές αρχές (εικ.Ε14β), το 11,1% οι πολίτες (εικ.Ε14γ) και το 55,6% ο σύγχρονος τρόπος ζωής (εικ.Ε14δ). Η απάντηση ε) Δεν γνωρίζω, δεν επιλέχθηκε από κανένα ερωτώμενο.

Γνώση προστατευόμενης περιοχής

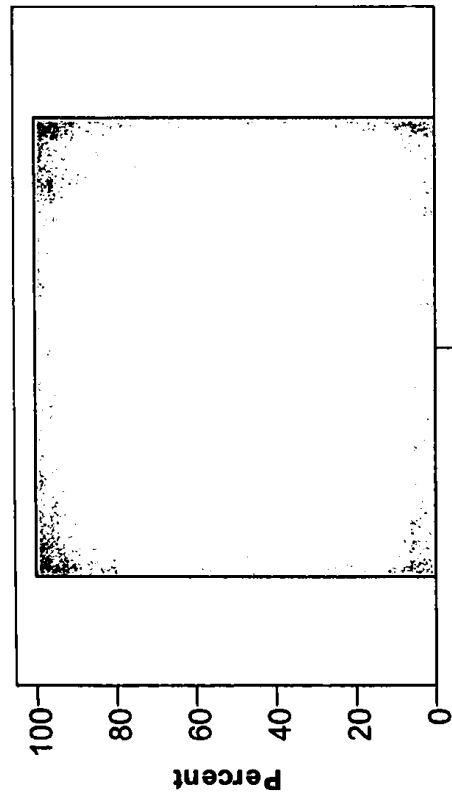
εικ.Ε5

Γνώση προστατευόμενης περιοχής

εικ.Ε6

Ωφέλη - προστασία της λίμνης

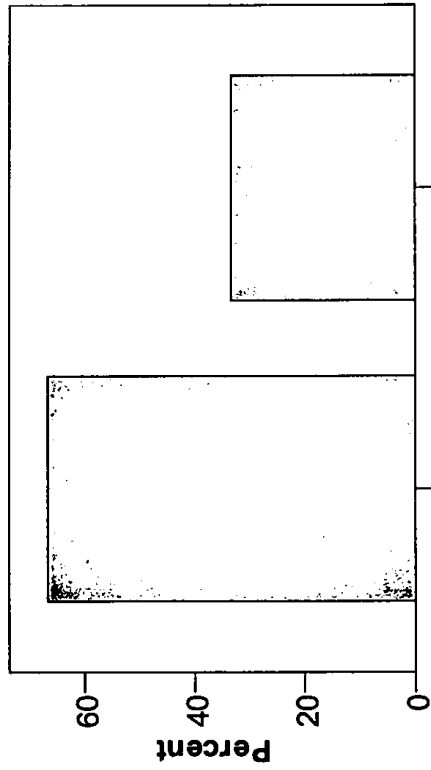

Ναι

Ωφέλη - προστασία της λίμνης

εικ.Ε6α

Ωφέλη - οικονομικά

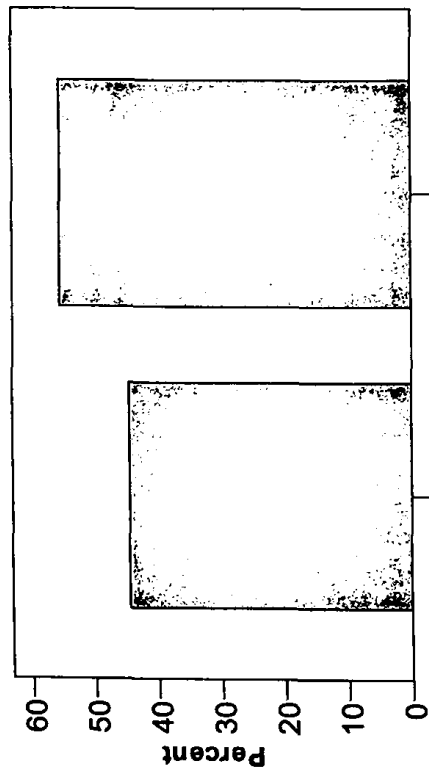
Οχι

Ναι

Ωφέλη - οικονομικά

εικ.Ε6β

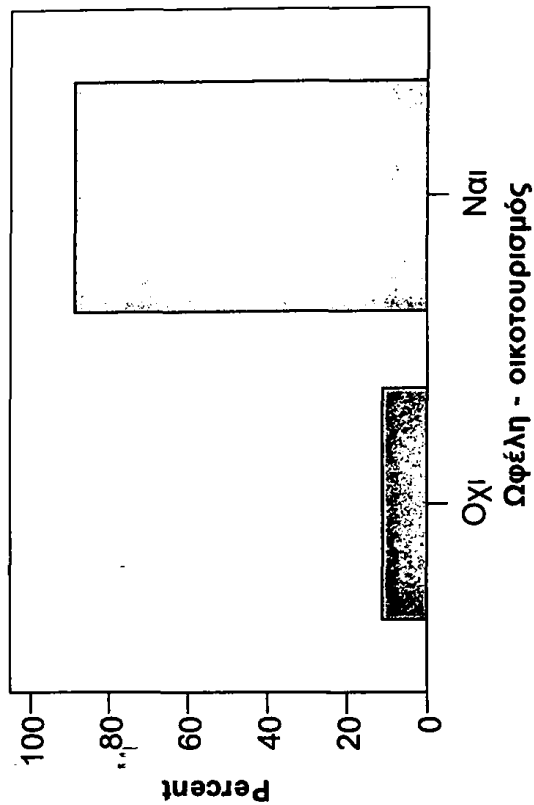
Ωφέλη - νέες θέσεις εργασίας

Ωφέλη - νέες θέσεις εργασίας

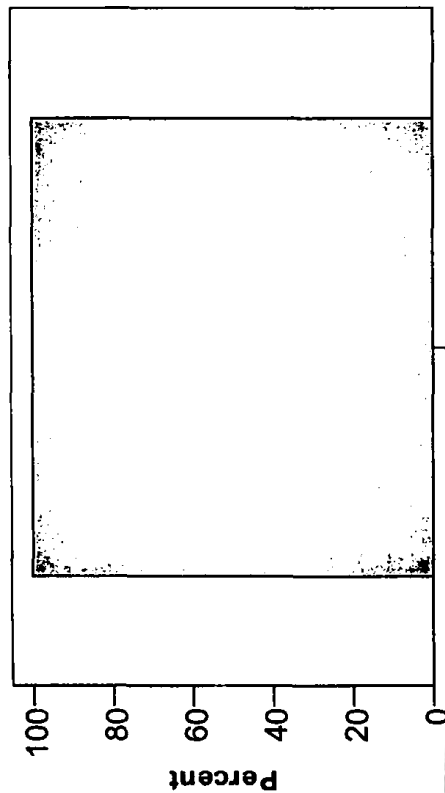
εικ.Ε6γ

Ωφέλη - οικοτουρισμός

εικ.Ε6δ

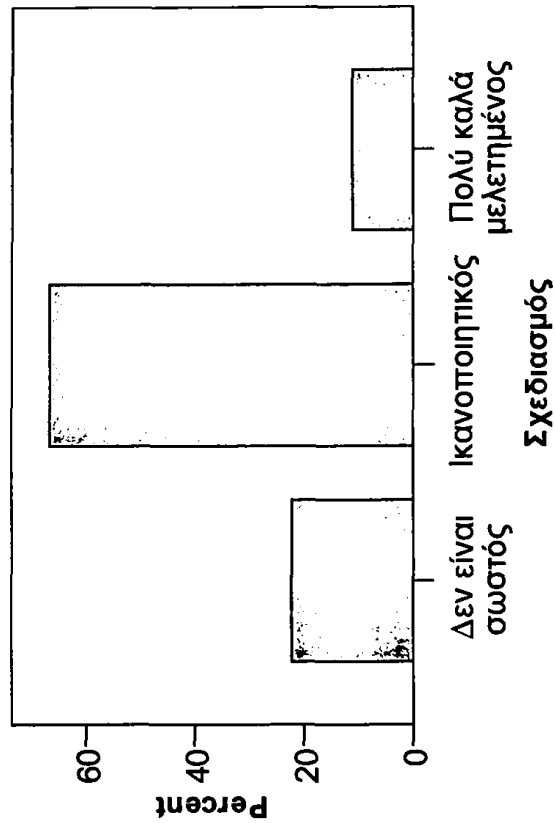
Ορια προστατευόμενης περιοχής

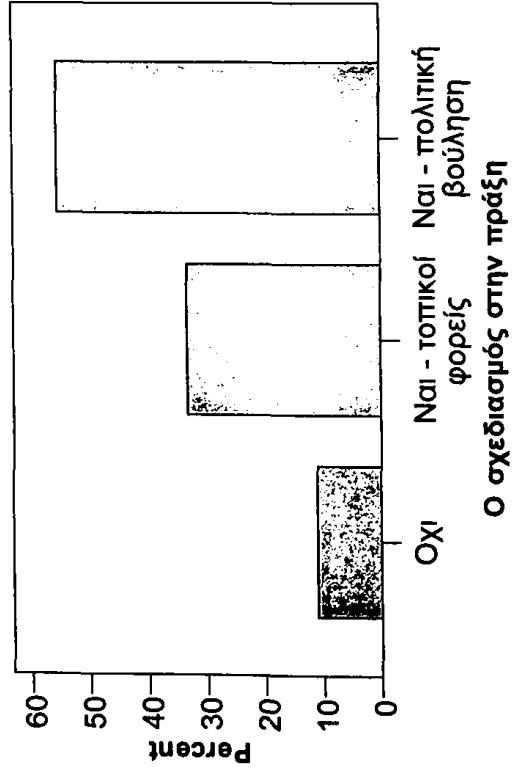
Ορια προστατευόμενης περιοχής

εικ.Ε7

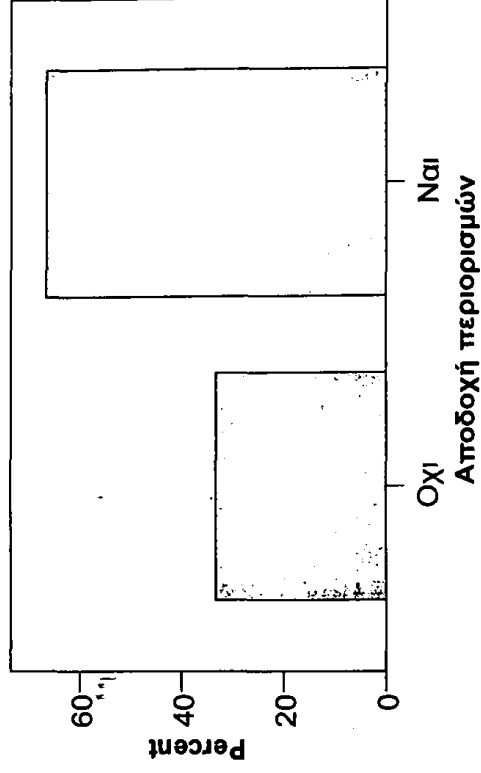
Σχεδιασμός

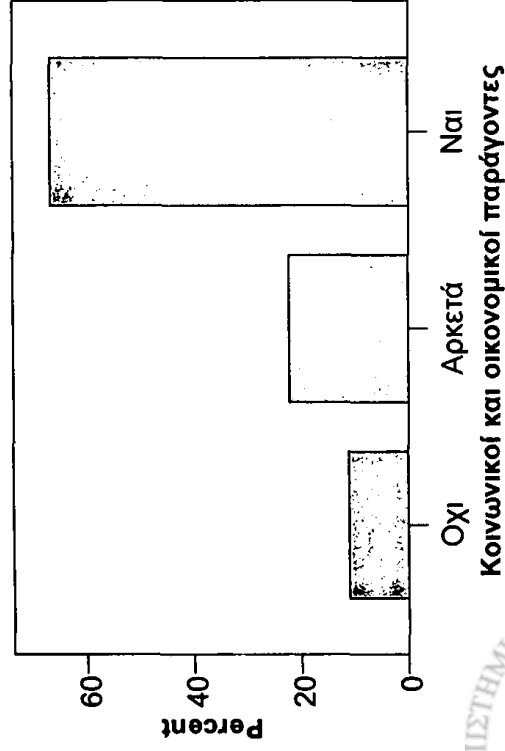
εικ.Ε8

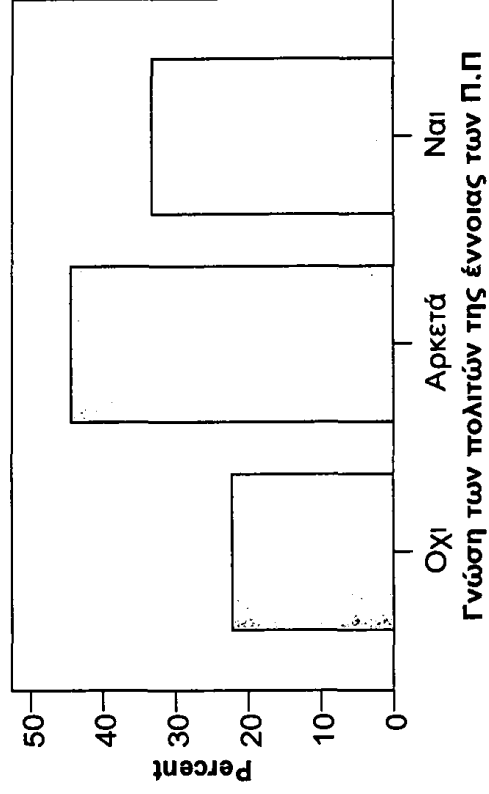
εικ.Ε9

εικ.Ε10

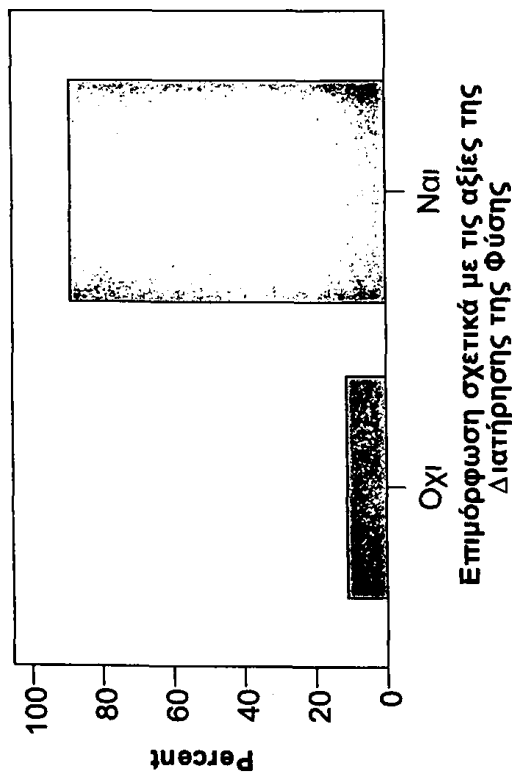

εικ.Ε11

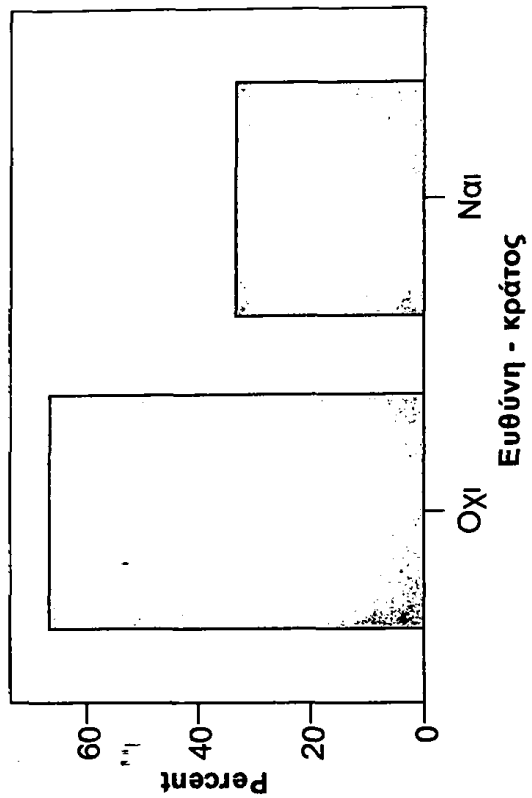
εικ.Ε12

Επιμόρφωση σχετικά με τις αξίες της Διατήρησης της Φύσης

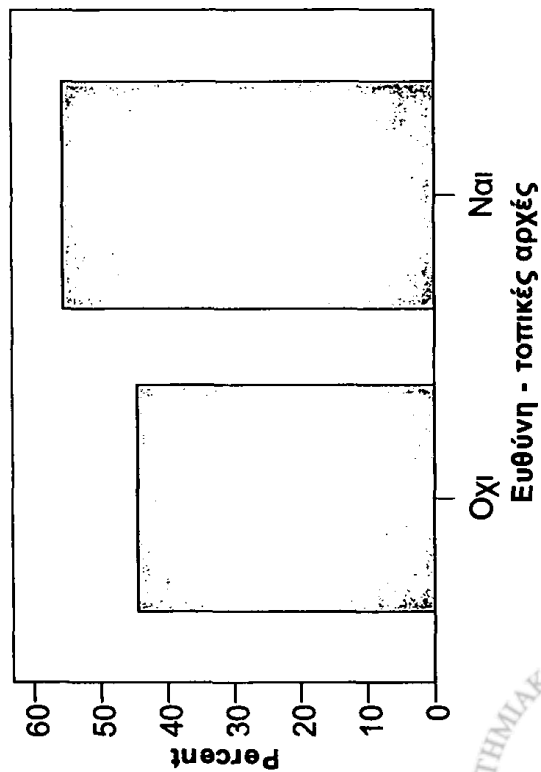
εικ.Ε13

Ευθύνη - κράτος

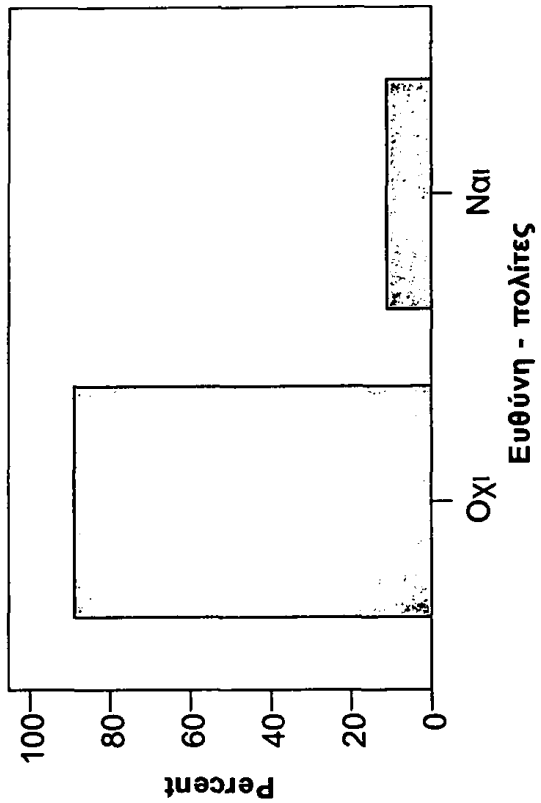
εικ.Ε14α

Ευθύνη - τοπικές αρχές

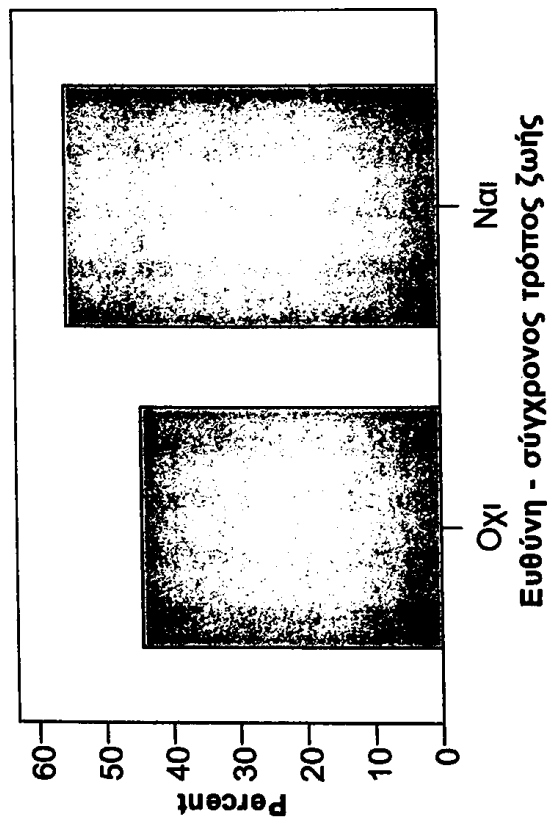

εικ.Ε14β

Ευθύνη - πολίτες

εικ.Ε14γ

εικ.Ε14δ

3.3 Στατιστικές συσχετίσεις μεταξύ των παραμέτρων έρευνας

Μελετήθηκαν οι ευρισκόμενες συσχετίσεις μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν σε επιλεγμένες ερωτήσεις σε κάθε ομάδα ερωτώμενων.

Από τη διερεύνηση μεταξύ της ομάδας των πολιτών, προέκυψε ότι ισχυρή σημαντική συσχέτιση βρέθηκε μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου των ερωτώμενων και την γνώση σχετικά με την Προστατευόμενη Περιοχή ($r = 0,274$; $p < 0,01$) καθώς επίσης και μεταξύ των ετών διαμονής στην περιοχή και την γνώση της Προστατευόμενης Περιοχής ($r = 0,392$; $p < 0,01$), υποδηλώνοντας ότι τόσο το μορφωτικό επίπεδο όσο και η μόνιμη μακροχρόνια διαμονή στην περιοχή είναι παράγοντες που συμβάλλουν στην γνώση των προβλημάτων αλλά και των παρεμβάσεων στην περιοχή. Επίσης ισχυρή θετική συσχέτιση εμφανίστηκε μεταξύ της ύπαρξης γνώσης για την Προστατευόμενη Περιοχή και την αναγκαιότητα περιορισμών ($r = 0,317$; $p < 0,01$) ενώ παράλληλα οι τυχόν περιορισμοί αναφέρονται κυρίως στην αποτροπή οικοπεδοποίησης τμημάτων της λίμνης ($r = 0,199$; $p < 0,05$). Από αυτό σαφώς προκύπτει ότι για τους κατοίκους της περιοχής η «απειλή» του οικοσυστήματος είναι η μετατροπή τμημάτων της παρόχθιας ζώνης και της φυσικής παραλίας σε αστική οικοδομήσιμη γη.

Μεταξύ των αγροτών φαίνεται ότι εκείνοι που γνωρίζουν σχετικά με την ύπαρξη της Προστατευόμενης Περιοχής είναι εκείνοι που αντιλαμβάνονται τα οφέλη ($r = 0,442$; $p < 0,01$) αλλά και που αποδέχονται και τους περιορισμούς που προκύπτουν ($r = 0,328$; $P < 0,05$). Επίσης η γνώση της Προστατευόμενης Περιοχής και των κανόνων προστασίας φαίνεται να αυξάνει την διάθεση για ενεργό συμμετοχή στην διαδικασία λήψης των αποφάσεων για την λίμνη ($r = 0,370$; $p < 0,05$). Τέλος το τμήμα των αγροτών που είναι ενημερωμένοι για την νέα ΚΑΠ –αυτοί δε είναι μέσου μορφωτικού επιπέδου- φαίνονται δεκτικοί στο να περιορίσουν την χρήση της άρδευσης και να στραφούν σε καλλιέργειες φιλικές προς το περιβάλλον.

Οι ψαράδες με γνώση της Προστατευόμενης Περιοχής φαίνονται να αποδέχονται τυχόν περιορισμούς ($r = 0,745$; $p < 0,01$) ενώ ισχυρή συσχέτιση διαπιστώνεται μεταξύ του τι εννοούν ως όφελος από την Προστατευόμενη Περιοχή και την ασχολία τους με τουριστικές δραστηριότητες στον τόπο διαμονής τους (Νήσος). ($r = 1,000$; $p < 0,01$).

Τέλος μεταξύ της ομάδας των ειδικών δεν παρουσιάστηκαν αξιολογες συσχετίσεις.

3.4 Διαφοροποιήσεις μεταξύ των μελετώμενων ομάδων

Εφαρμόζοντας την μέθοδο ANOVA διερευνήθηκαν τυχόν διαφοροποιήσεις στις κοινές ερωτήσεις μεταξύ των μελετώμενων ομάδων. Διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις των ερωτώμενων εκτός από δύο περιπτώσεις: α) Στατιστικά σημαντική διαφορά διαπιστώθηκε στην απάντηση σχετικά με την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής ως όφελος από την θεσμοθέτηση της Προστατευόμενης Περιοχής ($F=5.438$; $p<0.001$). Οι πολίτες της περιοχής, εκ των οποίων πολλοί είναι ελεύθεροι επαγγελματίες απαντούν ιδιαίτερα θετικά στην ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων ενώ σαφώς περισσότερο επιφυλακτικές εμφανίζονται οι υπόλοιπες ομάδες.

β) Η απάντηση στην ερώτηση «ποιος, νομίζετε ότι έχει την ευθύνη για την υποβάθμιση του οικοσυστήματος» επίσης παρουσιάζει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των ομάδων και πιο συγκεκριμένα η επιλογή « ο σύγχρονος τρόπος ζωής» διαπιστώνεται ότι είναι η απάντηση για την πλειοψηφία της ομάδας των «ειδικών-experts» ($F=7.588$; $p<0.001$) ενώ η ίδια απάντηση συγκεντρώνει χαμηλότερο ποσοστό score μεταξύ των υπολοίπων ομάδων.

:-

4. Συζήτηση

Είδαμε λοιπόν ότι οι ανθρώπινες κοινότητες, ειδικά εκείνες που ζουν μέσα και γύρω από τις προστατευόμενες περιοχές, συχνά συνδέονται με σημαντικές και ισχυρές σχέσεις με αυτές. Οι τοπικές και γηγενείς κοινότητες συνήθως εξαρτώνται από τους πόρους αυτών των περιοχών για την οικονομική αλλά και πολιτιστική τους επιβίωση. Δυστυχώς όμως αυτές οι σχέσεις πολύ συχνά αγνοούνται από τις πρωτοβουλίες διαχείρισης των φυσικών πόρων.

Μερικές φορές, οι προστατευόμενες ζώνες έχουν καθιερωθεί σε εδάφη που κατέχονται και που χρησιμοποιούνται από τις τοπικές κοινωνίες. Οι προστατευόμενες ζώνες δεν μπορούν να συνυπάρξουν με τις κοινότητες που είναι εχθρικές σε αυτές. Αλλά μπορούν να επιτύχουν τους σημαντικούς κοινωνικούς και οικονομικούς στόχους, όταν τοποθετούνται σε ένα κατάλληλο πλαίσιο (Trakolis, 2001).

Μπορεί δηλαδή το όραμα των ειδικών- εμπειρογνομόνων για την κατάλληλη διαχείριση μιας φυσικής περιοχής να διαφέρει από εκείνο των τοπικών κοινωνικών ομάδων που σχετίζονται με τις περιοχές αυτές και εύκολα να επακολουθεί σύγκρουση, εάν όμως η σύνδεση των ανθρώπων σε μια περιοχή αναγνωρίζεται ως πολύπλευρο και εκτεταμένο συστατικό της σχέσης των ανθρώπων με την περιοχή αυτή, τέτοιες συγκρούσεις μπορούν να μετριαστούν.

Για την κοινωνική και περιβαλλοντική ικανότητα υποστήριξης, οι τοπικοί άνθρωποι θα πρέπει να συμμετέχουν στην προστασία της περιοχής σε διαφορετικά επίπεδα: Αυτά τα επίπεδα περιλαμβάνουν τη λήψη αποφάσεων, τη διαχείριση και τη διοίκηση της περιοχής, και τη διανομή των δικαιωμάτων και των ευθυνών που απορρέουν από την προστασία της. Οι προστατευόμενες ζώνες έχουν καθιερωθεί σε διαφορετικά κοινωνικά πλαίσια και περιβαλλοντικές συνθήκες, επομένως οι διαφορετικές περιοχές, απαιτούν και διαφορετικές προσεγγίσεις. Μια ακατοίκητη παρθένα δασική περιοχή απαιτεί μια διαφορετική προσέγγιση στην προστασία από μια περιοχή με σημαντική περιβαλλοντική υποβάθμιση. Ομοίως, οι τοπικές κοινωνίες – ντόπιοι κάτοικοι δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ομοιογενής ομάδα στην οποία όλοι οι άνθρωποι συμμερίζονται τις ίδιες απόψεις και τους ίδιους στόχους, αλλά ως άτομα που έχουν διαφορετικές προοπτικές και προτεραιότητες που πρέπει να ισορροπηθούν. Οι προσπάθειες συντήρησης των προστατευόμενων περιοχών πρέπει να περιλάβουν τους ανθρώπους, και όχι να τους αποκλείουν (Saalismaa, 1999).

Οι γνώμες και οι απόψεις των κατοίκων των τοπικών κοινωνιών που είναι χρήστες των πόρων της περιοχής τους με γενεές συσσωρευμένης γνώσης για τα τοπικά είδη και τα οικοσυστήματα, θα ταίριαζαν ιδανικά για να κατευθύνουν τον οικολογικό έλεγχο συνδέοντας τις παραδοσιακές πρακτικές χρήσης του εδάφους, με την ποικιλομορφία των ειδών και τη λειτουργία των οικοσυστημάτων. Η γνώση τους πρέπει να είναι η αφετηρία από την οποία οι επιστήμονες θα μπορούσαν να συμβάλουν στη συνέχεια τις δικές τους εξειδικευμένες γνώσεις και μεθόδους (Peters, 1998; Allendorf et al, 2006).

Οι υπεύθυνοι για τη λήψη αποφάσεων στην ίδρυση των προστατευομένων περιοχών θα πρέπει να ακολουθούν εύκαμπτες στρατηγικές με σκοπό την τοπική συναίνεση, σύμφωνα πάντα με τις εκάστοτε περιστάσεις (Carrus et al, 2005).

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι ο ρόλος της δημόσιας συμμετοχής στη διοικητική λήψη αποφάσεων για την διατήρηση των πόρων έχει μελετηθεί από ψυχολόγους, κοινωνιολόγους, γεωγράφους, πολιτικούς επιστήμονες, και από επιστήμονες πολλών άλλων επιστημών (Trakolis, 2001) και ότι οι κοινωνικό-ψυχολογικές προσεγγίσεις στην συνένωση της μεθοδολογίας και της θεωρίας μπορούν να βοηθήσουν σε πολύ μεγάλο βαθμό να διευκρινιστούν τα κίνητρα για τη διαχείριση της συντήρησης της φύσης. Τα διάφορα κοινωνικά ενδιαφέροντα διαμορφώνουν τις προκαταλήψεις, τη δημιουργία συμμαχιών, και τη δημιουργία του πεδίου είτε για σύγκρουση είτε για συμβιβασμό μεταξύ προστατευομένων περιοχών και τοπικών κοινωνιών (Stoll-Kleemann, 2001).

Δεδομένου λοιπόν όλων των παραπάνω θεωρήσαμε αξιόλογο αλλά και απαραίτητο να γίνει για πρώτη φορά στην Προστατευόμενη περιοχή λίμνης Παμβώτιδας μία προσπάθεια συλλογής και ανάλυσης των γνώμων, απόψεων καθώς και ενδεχόμενων προβληματισμών των κατοίκων της περιοχής όσο αφορά στην καθιέρωση και διαχείριση αυτής ως προστατευόμενη. Ανάλογες προσπάθειες έχουν γίνει και στο παρελθόν σε διάφορες προστατευόμενες περιοχές της χώρας μας (Ananikas et al, 1984, Daoutopoulos & Pyrovetsi, 1990; Pyrovetsi & Daoutopoulos, 1989; 1991, Tsachalidis & Tsantopoulos, 2000, Tracolis, 2001, Christopoulou & Tsachalidis, 2004, Hovardas & Poirazidis, 2007).

Στην παρούσα εργασία δεδομένου των απαντήσεων που δόθηκαν και από τις τέσσερις ομάδες μελέτης αξίζει να σημειωθούν -σχολιαστούν τα παρακάτω.

Από την μελέτη των δημογραφικών στοιχείων είναι σαφές ότι το δείγμα πληθυσμού που μελετήθηκε αντιπροσωπεύει τον γηγενή πληθυσμό της περιοχής

δεδομένου ότι αποτελείται ως επί το πλείστον από μόνιμους κατοίκους της περιοχής (>20-30 χρόνια διαμονής). Αυτό συνεισφέρει στην αποτύπωση της ουσιαστικής πληροφορίας για τα «μόνιμα» ζητήματα που απασχολούν την ευρύτερη προστατευόμενη περιοχή. Επίσης φαίνεται ότι το μορφωτικό επίπεδο της ομάδας πολιτών είναι πλέον βελτιωμένο στην περιοχή ενώ στις ομάδες των αγροτών και των ψαράδων παραμένει χαμηλό (Silva et.al, 2005). Είναι επίσης εμφανής η δημογραφική γήρανση του πληθυσμού των αγροτών αλλά πολύ περισσότερο των ψαράδων.

Από την μελέτη των βασικών ερωτήσεων της έρευνας και όσο αφορά στους πολίτες των Ιωαννίνων, σχεδόν τα 2/3 των ερωτηθέντων είχαν γνώση ότι η περιοχή της Παμβώτιδας ανήκει στις προστατευόμενες περιοχές της χώρας μας με κύριες πηγές πληροφόρησης τα τοπικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ενώ πολύ λιγότερο η πληροφόρηση προέρχεται από τους Ο.Τ.Α πρώτου και δεύτερου βαθμού. Η γνώση όμως της Προστατευόμενης Περιοχής φαίνεται ότι είναι γενική και επιφανειακή αφού ένα μικρό ποσοστό ήταν καλά ενημερωμένοι πάνω στο θέμα ενώ οι υπόλοιποι απλώς το είχαν ακούσει. Αυτό φαίνεται και από το ότι λίγοι ήταν εκείνοι (δεν συμπληρώνουν ούτε το 1/3 του συνόλου των ερωτηθέντων) που γνώριζαν ποια είναι τα όρια και οι ζώνες προστασίας της προστατευόμενης περιοχής, αντίθετα με άλλες περιπτώσεις (Christopoulou & Tsachalidis, 2004) όπου οι περισσότεροι ντόπιοι κάτοικοι γνώριζαν τα όρια προστατευόμενων υγρότοπων. Από το σύνολο των κατοίκων εκείνοι που απάντησαν ότι γνώριζαν για την προστατευόμενη περιοχή παρουσιάζουν μεγαλύτερο επίπεδο γραμματικών γνώσεων από τους υπόλοιπους, όπως έχουν δείξει και άλλες έρευνες (Mkanda & Munthali, 1994). Χαρακτηριστικό όμως είναι ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων (96%) δηλαδή και αυτοί που γνώριζαν αλλά και αυτοί που δεν γνώριζαν αντιλαμβάνονται τη σπουδαιότητα της καθιέρωσης μιας τέτοιας περιοχής ως προστατευόμενης και πιστεύουν ότι απορρέουν οφέλη από αυτό. Αντίθετα με άλλες περιπτώσεις (βλ. Fontana (2004) and Fontana et al. (2004)) όπου η μειοψηφία των ερωτηθέντων απάντησε ότι είναι σημαντική η καθιέρωση προστατευόμενης περιοχής στη Σάντα Τερέζα της Βραζιλίας ενώ οι υπόλοιποι είτε αγνοούσαν την ύπαρξη της είτε δεν θεωρούσαν ότι υπάρχουν οφέλη από αυτό (Silva, 2005).

Από τα οφέλη που απορρέουν, την πρώτη θέση κατέχει η προστασία της λίμνης, αφού το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων θεωρεί ως πρώτο και κυριότερο όφελος την προστασία της λίμνης, του περιβάλλοντος και γενικά του οικοσυστήματος της περιοχής (Trakolis, 2001; Shrestha & Alavalapati, 2006; Allendorf et al 2006), δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη μείωση της ρύπανσης και την προστασία σημαντικών ειδών της

χλωρίδας και της πανίδας. Στη συνέχεια ακολουθεί ο οικοτουρισμός όπου τουλάχιστον τα 2/3 των κατοίκων το θεωρούν σημαντικό όφελος. Σε μικρότερα ποσοστά, κοντά στο 50%, έχουν απαντηθεί ως οφέλη τα οικονομικά και οι νέες θέσεις εργασίας. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι υπάρχει οικολογική αντίληψη και ευαισθησία των κατοίκων αλλά γνώση περισσότερο για τα άμεσα παρά για τα έμμεσα οφέλη. Η οικονομική ανάπτυξη της περιοχής φαίνεται ότι δεν αποτελεί πιθανό ή προσδοκώμενο όφελος από την θεσμοθέτηση της Προστατευόμενης Περιοχής. Προκύπτει ότι μάλλον η τοπική κοινωνία έχει διαχωρίσει την στερεότυπη αντίληψη οικονομικής ανάπτυξης (την οποία μάλλον εξισώνει με μη-φιλικές προς το περιβάλλον δραστηριότητες) με την προστασία του περιβάλλοντος ενώ παράλληλα επιθυμεί την ανάπτυξη φιλικών δραστηριοτήτων όπως είναι ο οικοτουρισμός (Christopoulou & Tsachalidis, 2004; Howe, 2005).

Όπως πολύ μεγάλο είναι το ποσοστό των κατοίκων που πιστεύει ότι απορρέουν οφέλη από την καθιέρωση της περιοχής ως προστατευόμενης , αρκετά μεγάλο (πάνω από τα 2/3 του συνόλου των ερωτηθέντων) είναι και το ποσοστό που πιστεύει ότι απορρέουν και περιορισμοί από αυτό. Από τους περιορισμούς που αναφέρθηκαν το μεγαλύτερο ποσοστό κατέχει η οικοπεδοποίηση και ακολουθεί με πολύ μικρή διαφορά η ρήψη σκουπιδιών, μπαζών και γενικά δραστηριοτήτων που οδηγούν στη μόλυνση της περιοχής. Φαίνεται λοιπόν ότι η θεσμοθέτηση της Προστατευόμενης Περιοχής αποτελεί προσδοκία για τους πολίτες όσο αφορά κυρίως στον περιορισμό της οικοδομικής δραστηριότητας περιμετρικά της λίμνης καταδεικνύοντας ότι η εν λόγω δραστηριότητα αποτελεί τον πρωταρχικό κίνδυνο υποβάθμισης του συστήματος. Επίσης επιθυμούν περιορισμό στην λειτουργία της λίμνης ως αποδέκτη σκουπιδιών, στην παράνομη θήρευση και αλιεία.

Οι πλειοψηφία των ερωτηθέντων πιστεύει ότι οι παραπάνω περιορισμοί δεν τηρούνται από τους κατοίκους της πόλης αλλά θα έπρεπε. Είναι φανερό ότι οι κάτοικοι γνωρίζουν τη σπουδαιότητα του να τηρούνται οι εν λόγω περιορισμοί, γνωρίζουν όμως επίσης ότι πολλοί είναι εκείνοι που δεν τους τηρούν είτε λόγω αμέλειας, είτε λόγω προσωπικών οφελών κλπ. αλλά οφείλουν να το κάνουν για την προστασία της περιοχής. Αυτό αποτελεί ενδιαφέρον εύρημα και υποδηλώνει την αντίσταση των τοπικών κοινωνιών σε περιοριστικά μέτρα και ως ένα βαθμό μπορεί να αποδοθεί στο γεγονός ότι το 77% των πολιτών θα ήθελαν να συμμετέχουν εκ των προτέρων στην διαμόρφωση των όρων προστασίας και όχι να καλούνται να πειθαρχήσουν σε ειλημμένες αποφάσεις προφανώς της κεντρικής εξουσίας αλλά και φορέων της περιοχής. Αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι οι πολίτες στην συντριπτική τους πλειοψηφία επιθυμούν να

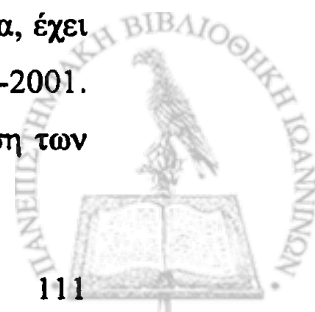
συμμετέχουν ενεργά στην λήψη αποφάσεων για την Προστατευόμενη Περιοχή. Από τους υπόλοιπους οι περισσότεροι θεωρούν ότι δεν πρέπει ή δεν θέλουν να έχουν λόγο σε αποφάσεις γιατί δεν είναι οι αρμόδιοι ή οι ειδικοί να εκφέρουν άποψη.

Αντλαμβάνονται όμως σε σημαντικό βαθμό την ευθύνη που οι ίδιοι φέρουν σήμερα για την κατάσταση της λίμνης και γενικότερα για την υποβάθμιση του οικοσυστήματος αφού με διάθεση αυτοκριτικής, αποδίδουν στους ίδιους σημαντικό μερίδιο ευθύνης. Οι περισσότερες όμως και μεγαλύτερες ευθύνες επιρρίπτονται στις τοπικές αρχές (Δήμοι, Ν.Α., Περιφέρεια) ενώ μικρότερο μερίδιο ευθύνης αποδίδεται στην κεντρική εξουσία και τέλος δεν φαίνεται να συνδέουν τον σύγχρονο τρόπο ζωής με την υποβάθμιση της λίμνης. Το εύρημα αν και φαίνεται κάπως οξύμωρο, μάλλον εκφράζει την αμέλεια και την απουσία περιβαλλοντικής συνείδησης εκ μέρους των πολιτών.

Ο αγροτικός πληθυσμός αποτελεί κύριο κομμάτι των κατοίκων και των χρηστών των προστατευόμενων ζωνών, καθώς επίσης και των εδαφών που σχετίζονται με αυτές τις περιοχές. Διαχειρίζεται το ζωικό κεφάλαιο, τα είδη και τα οικοσυστήματα παρεμβαίνοντας με τις αποφάσεις του στα προϊόντα που παράγει αλλά και στον τρόπο που τα παράγει. Οι προστατευόμενες ζώνες καταλαμβάνουν σήμερα το 11% της γήινης επιφάνειας που χρησιμοποιείται από τον τομέα της γεωργίας (FAO).

Οι αγρότες της παραλίμνιας περιοχής Ιωαννίνων αποτελούσαν κατά το παρελθόν σημαντικό τμήμα υποστήριξης της τοπικής οικονομίας. Τα τελευταία όμως χρόνια έχει σημειωθεί φθίνουσα πορεία και μείωση της αγροτικής γης κυρίως λόγω αύξησης του αστικού και ημιαστικού περιβάλλοντος γύρω από την λίμνη αλλά και ανάπτυξης δραστηριοτήτων όπως έργα αθλητισμού, ψυχαγωγίας κ.λ.π (Μολώνη, 2006).

Στον πίνακα 2 βλέπουμε τη μεγάλη μείωση του πληθυσμού σε Δήμους του Νομού Ιωαννίνων που ασχολούνται με τη γεωργία, από το 1991 έως το 2001. Τη μεγαλύτερη μείωση παρουσιάζει ο Δήμος Παμβώτιδας (-44,4%), ενώ σχεδόν σταθερός παραμένει ο πληθυσμός που ασχολείται με τη γεωργία μόνο στο Δήμο Ιωαννιτών (-0,4%). Όπως φαίνεται στον πίνακα 3 οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις έχουν μειωθεί κατά 35.000 στρέμματα, περίπου, από το 1971 έως το 1991 ενώ έχουν αυξηθεί οι βοσκότοποι και οι εκτάσεις για οικιστική χρήση. Επίσης το ποσοστό (%) του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού που ασχολείται στη γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα και δασοκομία, αλιεία, έχει σχεδόν υποδιπλασιαστεί ή μειωθεί κατά πολύ κατά τη διάρκεια της δεκαετίας 1991-2001. Οι προοπτικές της αγροτικής ανάπτυξης είναι άμεσα συνδεδεμένες με την αύξηση των

αρδευόμενων εκτάσεων, την αύξηση των στρεμματικών αποδόσεων, την εισαγωγή νέων φυτειών, την εφαρμογή σύγχρονων καλλιεργητικών μεθόδων και την εκμηχάνιση της περιοχής (Μολώνη, 2006).

Δήμος	Πληθυσμός 1991		Πληθυσμός 2001		Μεταβολή 2001(Γεωργία κτηνοτροφία θήρα και δασοκομία, αλιεία)	Ποσοστό (%) του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού που ασχολείται στη γεωργία κτηνοτροφία θήρα και δασοκομία, αλιεία	
	Γεωργία κτηνοτροφία θήρα και δασοκομία, αλιεία	Σύνολο οικονομικά ενεργού πληθυσμού	Γεωργία κτηνοτροφία θήρα και δασοκομία, αλιεία	Σύνολο οικονομικά ενεργού πληθυσμού		1991	2001
<u>Ανατολή</u>	256	2011	179	3114	-30,1%	<u>12,7</u>	<u>5,7</u>
Ιωαννιτών	499	22874	497	29520	-0,4%	2,2	1,7
<u>Μπιζανίου</u>	454	1242	296	1607	-34,8%	<u>36,6</u>	<u>18,4</u>
<u>Παμβώτιδας</u>	<u>1454</u>	4057	808	4166	-44,4%	<u>35,8</u>	<u>19,4</u>
Πασαρόνος	886	2872	641	3457	-27,7%	30,8	18,5
Περάματος	313	1613	247	2051	-21,1%	19,4	12,0

ΠΗΓΗ:ΕΣΥΕ

Δήμος	Σύνολο Εκτάσε ων	Καλλιεργ. Εκτάσεις και αγροαναπαύσεις	Βοσκότοποι		Δάση	Εκτάσεις που καλύπτονται από νερά	Οικιστική χρήση	Άλλες εκτάσεις
			Κοινοτικοί ή δημοτικοί	Άλλοι(ι διωτικοί κ.λ.π.)				
1761	Ανατολής	22,2	7,0	2,9	0,2	0,1	1,1	
	Ιωαννιτών	55,9	13,4	4,3	4,1	5,0	7,9	1,0
	Μπιζανίου	88,5	41,1	16,4	0,7	0	2,7	1
	Παμβώτιδος	146,2	55,8	24,3	10,3	2,8	7,7	2,3
	Πασαρώνας	136,9	42,7	28,9	4,3	1,8	4,3	0,8
	Περάματος	91,7	47,4	10	15,3	0,7	3,7	0,9
	Σύνολο	541,4	207,4	86,8	34,9	10,4	27,4	6
	Ποσοστό		38,3%	16,0%	6,4%	1,9%	5,1%	1,1%
N. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	-	-	-	-	-	-	-	-
181	Ανατολής	18,5	3,8	1,6	0,2	0,8	2,1	0
	Ιωαννιτών	55	12,9	8,6	4,2	5,4	10	0,5
	Μπιζανίου	88,5	37,9	19,4	1,6	0	2,5	1
	Παμβώτιδος	146,3	57,7	22,7	8,3	6,1	7,2	2,3
	Πασαρώνας	127,3	42,3	36,8	5,6	1,1	4,4	1,1
	Περάματος	99,3	47,6	14,9	16,9	4	3,3	1
	Σύνολο	534,9	202,2	104	36,8	17,4	29,5	5,9
	Ποσοστό		37,8%	19,4%	6,9%	3,3%	5,5%↑	1,1%
N. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	4990,4	457,0	1934,2	755,6	1488,0	107,1	164,6	83,9
191	Ανατολής	18,5	3,8	2,1	0,2	0,8	2,8	0
	Ιωαννιτών	64,9	12,4	3	7,1	9,2	16,2	1
	Μπιζανίου	88,5	42,7	21,6	1,6	0	2,7	1
	Παμβώτιδας	64,8	67,4	30,2	8,3	4,9	9	2
	Πασαρώνας	135,3	44	43	3,5	1,1	6,1	1,1

Σύνολο	S/I,3	134,3	219,3	113,4	31,0	10,1	7,1%↑	1,1%
Ποσοστό		23,5%↓	38,4%	20,2%	6,6%	3,2%		
N.	4990,4	398,8	2025,2	724,9	1473,8	106,5	175,9	85,3
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ								

ΠΗΓΗ:ΕΣΥ

Η γνώση για την Προστατευόμενη Περιοχή εκ μέρους των αγροτών είναι σαφώς περιορισμένη, αφού το 40% των ερωτηθέντων δεν το γνώριζαν, αλλά και γενικόλογη ενώ την πληροφόρησή τους αντλούν κυρίως από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση. Ίσως μια πρωτοβουλία από τοπικούς φορείς της περιοχής για μια πιο συστηματική ενημέρωση του αγροτικού πληθυσμού που αποτελεί τμήμα του πληθυσμού που σχετίζεται άμεσα με την Προστατευόμενη περιοχή, να καλύψει τα κενά γνώσης αλλά και να κατευθύνει καλύτερα τις όποιες δραστηριότητες τους μειώνοντας τυχόν αντιδράσεις.

Ως πρωταρχικό στόχο της θεσμοθέτησης της Προστατευόμενης Περιοχής, οι αγρότες εκτιμούν την προστασία της λίμνης και δευτερευόντως τα τυχόν οικονομικά οφέλη ενώ ελπίζουν ότι η Προστατευόμενη περιοχή θα «φέρει» και καινούργια γεωργικά προϊόντα. Με τον όρο «καινούργια» είναι βέβαιο ότι εννοούν είτε νέες ελκυστικές καλλιέργειες, είτε ανταγωνιστικές καλλιέργειες που θα παράγουν προϊόντα με ονομασία προέλευσης της Προστατευόμενης Περιοχής. Επίσης, ένα σεβαστό ποσοστό των αγροτών (50%) θεωρεί δεδομένη και βλέπει θετικά την ανάπτυξη του οικοτουρισμού σε αντίθεση με άλλες περιπτώσεις όπου ο αγροτικός πληθυσμός παρουσιάζει περιορισμένο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη του τουρισμού καθώς και των ήπιων μορφών αυτού όπως είναι ο οικοτουρισμός (Αντύπα, 2006).

Ένα σημαντικό αλλά και θετικό στοιχείο για το μέλλον της λίμνης είναι ότι οι αγρότες της περιοχής, σχεδόν σε ποσοστό 100%, αναγνωρίζουν ότι τα λιπάσματα και τα φυτοφάρμακα που χρησιμοποιούν αποβαίνουν επιζήμια για την λίμνη και το οικοσύστημα της περιοχής όπως συμβαίνει και σε άλλες περιπτώσεις (Silva et.al, 2005; Wang et al, 2006). Άλλες όμως έρευνες όπως ((Pyrovetsi and Daoutopoylos, 1997) έδειξαν άγνοια των αγροτών ως προς την αρνητική επίδραση της χρήσης χημικών και λιπασμάτων στην ποιότητα του νερού και του εδάφους.

Παρουσιάζονται δεκτικοί στην ιδέα της βιολογικής γεωργίας και έτοιμοι να εφαρμόσουν ανάλογα προγράμματα εφόσον θα υπάρξουν κατάλληλες προϋποθέσεις όπως π.χ κατάλληλη οικονομική ενίσχυση (Trakolis, 2001). Η ενθάρρυνση χρήσης της οργανικής γεωργίας μέσα και γύρω από τις προστατευόμενες ζώνες μπορεί να αντιστρέψει την τάση των αρνητικών απειλών στη βιοποικιλότητα, επιτρέποντας ταυτόχρονα στους ντόπιους κατοίκους να εξασφαλίζουν τον βιοπορισμό τους από τα εδάφη τους (FAO).

Η νέα Αγροτική πολιτική η οποία είναι βασισμένη σε ένα διευρυμένο ρόλο της γεωργίας λαμβάνοντας υπόψη την απαίτηση της κοινωνίας για μια γεωργία που δεν θα μολύνει το περιβάλλον και δεν θα καταστρέφει τα πολιτιστικά τοπία (Gorman et al, 2001) δεν έχει

επικοινωνηθεί σε μεγάλο βαθμό από τους αγρότες κυρίως από τους ηλικιωμένους και ασφαλώς η άγνοια για τα φιλοπεριβαλλοντικά μέτρα στη γεωργία είναι εμφανής (Pyrovetsi and Daoutoroylos, 1997).

Οι περισσότεροι πιστεύουν ότι δεν ενημερώνονται αρκετά, για θέματα που τους αφορούν, από αρμόδιες επιτροπές και όργανα της πολιτείας, γεγονός που καταδεικνύεται και σε άλλες έρευνες (Αντύπα, 2006) και εμφανίζονται θετικοί στο να εκπαιδευτούν σε θέματα γεωργο-περιβαλλοντικά θεωρώντας το πολύ σημαντικό για την αγροτική ανάπτυξη της περιοχής. Επίσης θέλουν να συμμετάσχουν στα όργανα λήψης αποφάσεων για την λίμνη (Trakolis, 2001) και θεωρούν κύριο υπεύθυνο για την αρνητική κατάστασή της σήμερα τις τοπικές αρχές.

Η συντριπτική πλειοψηφία των ψαράδων της λίμνης που συμμετείχαν στη μελέτη, γνωρίζει για την Προστατευόμενη περιοχή (παρόμοια αποτελέσματα έδωσαν και άλλες μελέτες (Αντύπα, 2006)), καθώς και για τα όριά της με τα οποία όμως δεν συμφωνούν (σημ. το όριο καθορισμού της υδάτινης επιφάνειας είναι: μέγιστο 470.20m και ελάχιστο: 468.7m) και θεωρούν ότι θα έπρεπε να είναι αρκετά μεγαλύτερο). Η γνώση προέρχεται κυρίως μέσω της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων και σε μικρότερο ποσοστό από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Και σε αυτή την περίπτωση το μεγαλύτερο ποσοστό (90%) των ερωτηθέντων αναγνωρίζει ότι υπάρχουν οφέλη από την καθιέρωση της περιοχής ως Προστατευόμενης, όπως είναι η προστασία της λίμνης και ο οικοτουρισμός, ο οποίος αναγνωρίζεται και στηρίζεται και από την ομάδα αλιέων σε περιοχή της Λήμνου (Αντύπα, 2006). Στην δική μας περίπτωση όλοι πιστεύουν και περιμένουν ενδεχόμενη αύξηση της αλιευτικής παραγωγής η οποία τα τελευταία χρόνια έχει σημειώσει μικρή μείωση.

Έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω η δημογραφική γήρανση των ψαράδων της περιοχής γεγονός που καταδεικνύεται και από το ότι οι μισοί και πάνω από τους ερωτηθέντες, σε μια ενδεχόμενη μείωση της αλιευτικής παραγωγής, απαντούν ότι θα περίμεναν τη σύνταξη. Η ενασχόληση με τον τουρισμό φαίνεται να είναι η επιλογή των νεότερων ψαράδων θεωρώντας ότι μπορεί να καλύψει καλύτερα τις ανάγκες διαβίωσής τους ενώ αρκετοί είναι εκείνοι που ήδη τη χρησιμοποιούν ως δεύτερη πηγή εισοδήματος. Το παραπάνω εύρημα ήταν αναμενόμενο αφού το

Νησάκι (του Αλή Πασά) όπως είναι γνωστό από την ιστορία, αποτελούσε ανέκαθεν πόλο έλξης επισκεπτών από όλη την Ελλάδα αλλά και το εξωτερικό.

Το σύνολο των ερωτηθέντων θέλει και πιστεύει ότι πρέπει να συμμετέχει στις αποφάσεις που λαμβάνονται για τη λίμνη γιατί η συσσωρευμένη εμπειρία χρόνων που φέρουν είναι πολύτιμη, αλλά και σεμινάρια και άλλες πρωτοβουλίες που σκοπό έχουν την ενημέρωση και νέες πρακτικές διαχείρισης σχετικά με την αλιευτική αξιοποίηση της λίμνης κρίνονται από τους ελάχιστους νεότερους αλλά και από τους παλιούς ψαράδες όχι μόνο ωφέλιμα αλλά και αναγκαία. Σε άλλες περιπτώσεις (Pyrovetsi & Daoutopoulos, 1991), οι μεγαλύτεροι ηλικιακά ψαράδες δεν εμφανίστηκαν δεκτικοί στην παρακολούθηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε αντίθεση με τους νεότερους.

Τέλος και οι ψαράδες θεωρούν κύριους υπεύθυνους για την αρνητική κατάσταση της λίμνης τις τοπικές αρχές και στη συνέχεια την κρατική μέριμνα.

Το σύνολο των ατόμων που αποτελούν την ομάδα των ειδικών σε θέματα σχετικά με την Προστατευόμενη Περιοχή της λίμνης Παμβώτιδας, όπως ήταν αναμενόμενο, γνωρίζει τόσο για την Προστατευόμενη Περιοχή καθώς και τα επακριβή όρια και ζώνες προστασίας αυτής. Θεωρούν ότι ο υπάρχον σχεδιασμός είναι αρκετά ικανοποιητικός, όχι όμως ο βέλτιστος και η εφαρμογή του στην πράξη είναι εφικτή εφόσον υπάρχει πολιτική βούληση.

Αναγνωρίζουν σαφώς ότι απορρέουν οφέλη από αυτό και όλοι τους τοποθέτησαν στην πρώτη θέση την προστασία της λίμνης ενώ σχεδόν όλοι αναφέρθηκαν στην αξία του οικοτουρισμού. Διαβλέπουν όμως και ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων της περιοχής αφού προσδοκούν νέες θέσεις εργασίας.

Πιστεύουν ότι για την καθιέρωση της περιοχής ως Προστατευόμενης έχουν ληφθεί σε μεγάλο βαθμό υπόψη κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες και ότι οι πολίτες στο μεγαλύτερο ποσοστό τους έχουν γενικά γνώση για τη Προστατευόμενη Περιοχή, θεωρώντας ότι οι περισσότεροι από αυτούς έχουν και την ωριμότητα να αποδεχτούν ενδεχόμενους περιορισμούς. Κρίνεται επίσης θετικό και ως ένα βαθμό αναγκαίο να γίνεται επιμόρφωση σχετικά με τις αξίες διατήρησης της φύσης και να παίρνονται πρωτοβουλίες που σκοπό έχουν να βοηθήσουν τους πολίτες να αναπτύξουν την οικολογική τους συνείδηση.

Τέλος χαρακτηριστικό είναι ότι εκτός από την ευθύνη των τοπικών αρχών για την κατάσταση του οικοσυστήματος της περιοχής θεωρούν εξίσου υπεύθυνο τον σύγχρονο τρόπο

ζωής. Έναν τρόπο ζωής όπου οι ανθρώπινες δραστηριότητες είναι πολύ έντονες και η βιομηχανική και τεχνολογική ανάπτυξη εξελίσσεται ραγδαία (βιομηχανία, γεωργία, αυτοκίνητα, παραγωγή ενέργειας) κατάσταση που συχνά συνοδεύεται με αρνητικά φαινόμενα που σαν αποτέλεσμα έχουν την καταστροφή σημαντικών οικοσυστημάτων και αρκετών δυσμενών επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον (Αλμπάνης, 2005).

Το γεγονός ότι είναι η μόνη από τις ομάδες μελέτης που θεωρεί σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνο το σύγχρονο τρόπο ζωής, μάλλον οφείλεται στο ότι η εν λόγω κατηγορία ερωτηθέντων στο σύνολο της διακρίνεται από υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο έναντι των υπολοίπων καθώς και κατέχει πληρέστερη γνώση γύρω από περιβαλλοντικά προβλήματα και τις αιτίες που τα προκαλούν.

Συγκεντρωτικά, οι ερωτώμενοι στην περιοχή των Ιωαννίνων ανεξαρτήτως ειδικότερης ομάδας παρουσίασαν ισχυρή ομοιογένεια στις απόψεις τους. Μεμονωμένες διαφοροποιήσεις παρουσιάστηκαν στην αντίληψη σχετικά με τα οικονομικά-τουριστικά οφέλη από την θεσμοθέτηση της Προστατευόμενης Περιοχής. Προφανώς ο περιορισμός άλλων δραστηριοτήτων εντός των ζωνών προστασίας (π.χ οικοδομικές δραστηριότητες, πώληση ακινήτων, εγκαθίδρυση βιομηχανικών μονάδων κ.α) οδηγεί στην θεώρηση του τουρισμού ως εναλλακτική πρόταση. Παρ'όλο που οι ερωτώμενοι αποκρίνονται θετικά στην οικοτουριστική ανάπτυξη, εν τούτοις από την συζήτηση μεταξύ τους δεν προκύπτει τελείως ξεκάθαρα πώς εννοούν την τουριστική ανάπτυξη. Με ή χωρίς ξενοδοχειακές μονάδες στην Α ζώνη προστασίας, στην κατεύθυνση του μαζικού τουρισμού ή του οικοτουρισμού με ήπια μέσα??

Από την διεθνή εμπειρία προκύπτει ότι σε πολλές χώρες του κόσμου που έχουν καθιερωθεί προστατευόμενες περιοχές, ο οικοτουρισμός ως εναλλακτική μορφή του τουρισμού καταλαμβάνει σημαντική θέση και αποτελεί προτεραιότητα στα διαχειριστικά σχέδια των αρμόδιων φορέων. Αποτελεί σήμερα έναν από τους μεγαλύτερους αναπτυσσόμενους τομείς με ετήσιο ρυθμό αύξησης που φτάνει το 10-15%. Μεταξύ όλων των τουριστών διεθνώς, οι οικοτουρίστες αποτελούν το 40-60% (Rai et al.,1998).

Πολλές είναι οι περιπτώσεις που οι κυβερνήσεις χρηματοδοτούν προγράμματα ανάπτυξης του οικοτουρισμού (<http://www.fao.org/docrep/x3030e/x3030e05.htm#TopOfPage>), αλλά και ο ίδιος ο οικοτουρισμός μπορεί να αποτελέσει πιθανή πηγή εισοδήματος για τη χρηματοδότηση πάρκων και άλλων προστατευόμενων ζωνών (King & Stewart, 1996) ενώ

υπάρχουν και προστατευόμενες περιοχές όπου οι τοπικές κοινωνίες που ζουν και δραστηριοποιούνται μέσα σε αυτές αναγνωρίζουν τον οικότουρισμό ως μία πολύ σημαντική πηγή εισοδήματος για τη διαβίωσή τους (Maikhuri et al., 2003). Συνήθως ο κόσμος που ζει μέσα και γύρω από προστατευόμενες περιοχές που αποτελούν πόλο έλξης τουριστών πιστεύει ότι ο τουρισμός έχει πολλά να τους προσφέρει γεγονός όμως που δεν αποτελεί πανάκεια αφού υπάρχουν περιπτώσεις όπου η τοπική κοινωνία δεν εξέλαβε τα οφέλη που προσδοκούσε (Goodwin & Roe, 2001) αλλά υπό κατάλληλες προϋποθέσεις και αποδοτικές επεμβάσεις της τοπικής κοινωνίας η βιομηχανία του τουρισμού μπορεί να στηρίξει σημαντικά το βιοπορισμό τους.

Ένα δεύτερο σημείο στο οποίο σημειώθηκε διαφοροποίηση ήταν η αντίληψη για τις επιπτώσεις του σύγχρονου τρόπου ζωής (lifestyle) στο περιβάλλον. Αυτό που προκύπτει είναι ότι στον πολίτη με μέσο μορφωτικό επίπεδο, δεν καταγράφεται ως αίτιο, σε αντίθεση με εκείνους που ασχολούνται και ενημερώνονται για θέματα περιβάλλοντος οι οποίοι αποδίδουν σημαντικό μερίδιο ευθύνης χωρίς βέβαια να παραγνωρίζουν τις ελλείψεις στην περιβαλλοντική πρακτική των τοπικών αρχών και του κράτους. Επομένως το μερίδιο της ατομικής ευθύνης φαίνεται να συρρικνώνεται σε μεγάλο μέρος του πληθυσμού. Σημαντική συνεισφορά σε αυτό μπορεί, κατά την γνώμη μου, να έχει η περιβαλλοντική εκπαίδευση και ενημέρωση των πολιτών.

5. Συμπεράσματα –Προτάσεις

Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας μας δίνουν μια αρκετά καλή εικόνα της σχέσης μεταξύ της τοπικής κοινωνίας των Ιωαννίνων και της Προστατευόμενης περιοχής λίμνης Παμβώτιδας, αφού ελήφθησαν σημαντικές πληροφορίες όσο αφορά στην υφιστάμενη κατάσταση και οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμο υλικό για τυχόν αλλαγές, διορθώσεις και συμπληρώσεις αλλά και να κατευθύνουν πρωτοβουλίες που σκοπό θα έχουν την εξάλειψη προβλημάτων αλλά και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων- τομέων που επισημαίνονται από τους ντόπιους κατοίκους και αφορούν στις απόψεις, στις αντιλήψεις και στις ανάγκες τους .

Έτσι λοιπόν κλείνοντας θέλω να επισημάνω τα εξής:

- Η τοπική κοινωνία των Ιωαννίνων γενικά, χρειάζεται αλλά και επιθυμεί περισσότερη και πιο εμπεριστατωμένη γνώση γύρω από το θεσμό της Προστατευόμενης περιοχής, γι' αυτό θα πρέπει

να λάβουν χώρα επιμορφωτικά σεμινάρια τα οποία θα πρέπει επίσης να έχουν τέτοιο χαρακτήρα ώστε να μπορούν να αφυπνίσουν και την περιβαλλοντική συνείδηση των κατοίκων που εμφανίζεται σε χαμηλό επίπεδο. Ιδιαίτερα για τους αγρότες θα πρέπει να γίνουν πιο ουσιαστικές προσπάθειες για την ενημέρωσή τους πάνω στο νέο ύφος της Αγροτικής πολιτικής και τα νέα φιλοπεριβαλλοντικά προϊόντα αφού σε ένα μεγάλο βαθμό τα αγνοούν δηλώνοντας χαρακτηριστικά ότι τους λείπει η κατάλληλη ενημέρωση. Επίσης η δημιουργία κινήτρων όσο αφορά στην αγροτική ανάπτυξη της περιοχής είναι κάτι που θα πρέπει να επιληφθεί από τους αρμόδιους φορείς. Γενικά η αναγνώριση των αξιών και της σπουδαιότητας υγροτόπων, όπως η λίμνη Παμβώτιδα, κυρίως από τους αγρότες και τους ψαράδες που αποτελούν χρήστες τέτοιων περιοχών, είναι πολύ σημαντική για την μελλοντική διατήρηση αυτών.

► Η τοπική αυτοδιοίκηση θα πρέπει να λάβει υπόψη της τη μεγάλη αποδοχή που έχει ο οικοτουρισμός από τους πολίτες και να κατευθυνθεί σε προσπάθειες ανάπτυξης αυτού με τέτοιο όμως τρόπο που να ωφελούνται και οι κάτοικοι από τα κέρδη και όχι μόνο κάποιοι τοπικοί φορείς. Με αυτόν τον τρόπο θα υπάρξουν αντισταθμιστικά οφέλη για την τοπική κοινωνία έναντι τυχόν περιορισμών από την προστατευόμενη περιοχή.

► Φαίνεται ότι υπάρχει δυσπιστία της τοπικής κοινωνίας ως προς τις προθέσεις της Κεντρικής εξουσίας είτε αυτές αφορούν επιλογές στον γεωργικό τομέα, στον τομέα διαφύλαξης του φυσικού περιβάλλοντος κ.λ.π. Ίσως η εξ' αρχής εμπλοκή των τοπικών φορέων στην διαμόρφωση των επιλογών αντί της *de facto* απόφασης συνεισέφερε περισσότερο στην διαχείριση αυτών των περιοχών αναδεικνύοντας περισσότερο το μοντέλο της Διακυβέρνησης.

6. Περίληψη

Οι Προστατευόμενες περιοχές θεωρούνται ως ακρογωνιαίοι λίθοι της βιοποικιλότητας. Αν και συνήθως παραλείπονται από την ανθρώπινη εκμετάλλευση, σήμερα όλο και περισσότερο αναγνωρίζεται ότι διαδραματίζουν και πρέπει να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη στήριξη των τοπικών κοινωνιών. Οι ανθρώπινες κοινότητες που ζουν μέσα και γύρω από τέτοιες περιοχές συνδέονται συχνά με σημαντικές και μακρόχρονες σχέσεις με τις περιοχές αυτές. Αυτές οι σχέσεις αγκαλιάζουν την πολιτιστική ταυτότητα, και τέτοιες πρακτικές επιβίωσης συμβάλλουν στη συντήρηση της βιολογικής ποικιλομορφίας στις περιοχές.

Οι λίμνες του γλυκού νερού και γενικά οι υγρότοποι του πλανήτη χαρακτηρίζονται ως εξαιρετικά πολύτιμοι φυσικοί πόροι, όχι μόνο επειδή αποτελούν το 68% της συνολικής υγρής επιφάνειας του γλυκού νερού στη γη, αλλά και λόγω της σημασίας τους στην οικονομία, την κοινωνική δομή, τη βιοποικιλότητα και τη βιωσιμότητα των παρόχθιων χωρών. Η Ελλάδα είναι μια χώρα πλούσια σε υγρότοπους, οι οποίοι εκθέτουν την ιδιαίτερη οικολογική της ποικιλομορφία, που με τη σειρά της απεικονίζει την κλίμακα των ελληνικών κλιματολογικών συνθηκών και την τοπογραφία.

Σύμφωνα με την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και την ελληνική νομοθεσία, οι προστατευόμενες περιοχές συμπεριλαμβανομένων και των οικοσυστημάτων του γλυκού νερού (υγρότοποι, λίμνες, δέλτα) στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος, την προώθηση της επιστημονικής έρευνας και της εκπαίδευσης σε θέματα περιβάλλοντος, την παροχή ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων και τη βελτίωση των κοινωνικών και οικονομικών δραστηριοτήτων των τοπικών κοινοτήτων, με ταυτόχρονο σεβασμό στο περιβάλλον.

Ο στόχος της παρούσας μελέτης είναι: 1) συλλογή πληροφοριών όσο αφορά στη γνώση της τοπικής κοινωνίας σχετικά με την προστατευόμενη περιοχή λίμνης Παμβώτιδας 2) σύγκριση των απόψεων- τοποθετήσεων μεταξύ των χρηστών της λίμνης που περιλαμβάνουν ιδιώτες, αγρότες και ψαράδες, προς το οικοσύστημα 3) διερεύνηση των απόψεων της τοπικής κοινωνίας συμπεριλαμβανομένων και εκείνων των ειδικών, στον αντίκτυπο που έχει ο υγρότοπος στην οικονομία και τον πολιτισμό της περιοχής και 4) παρουσίαση προτάσεων εκπαιδευτικών και διοικητικών μέτρων.

Η έρευνα διεξήχθη με τη μέθοδο των ερωτηματολογίων μέσω προσωπικών συνεντεύξεων, κατά τη διάρκεια του έτους 2006-07. Ο μελετώμενος πληθυσμός, που

περιλαμβάνει δείγμα ενήλικων κατοίκων που ζουν στην περιοχή, διαιρέθηκε σε τέσσερις ομάδες που αποτελούν χρήστες της λίμνης ή σχετίζονται άμεσα με θέματα που αφορούν αυτή, ήτοι: 1) ιδιώτες 2) αγρότες 3) ψαράδες και 4) ειδικοί.

Τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιήθηκαν περιέχουν μεταβλητές σχετικά με, κοινωνικοδημογραφικά στοιχεία, τις επαγγελματικές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην περιοχή και τις επιδράσεις τους στο οικοσύστημα και τέλος τις αντιλήψεις αναφορικά με τη λίμνη αλλά και τη στάση απέναντι στη συντήρηση του υγρότοπου. Στο ερωτηματολόγιο συμπεριλήφθηκαν και οι ανοικτές ερωτήσεις, προκειμένου να αποτυπωθούν όπου ήταν αναγκαίο σαφέστερες απαντήσεις. Σε μερικές περιπτώσεις όπου δόθηκαν εναλλακτικές απαντήσεις, ο ερευνητής προσπάθησε να συζητήσει με τους συμμετέχοντες για να διευκρινίσει την απάντηση με τον καλύτερο τρόπο.

Η στατιστική ανάλυση πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια του στατιστικού πακέτου για τις κοινωνικές επιστήμες (SPSS). Η ανάλυση των στοιχείων αποκάλυψε ότι η τοπική κοινωνία στην προστατευόμενη περιοχή της λίμνης Παμβώτιδας παρουσιάζει περιορισμένη ή ανεπαρκή γνώση για το θεσμό της Προστατευόμενης περιοχής και τις σαφείς πρακτικές διατήρησης, θετική αντίληψη ως προς τα οφέλη που απορρέουν, έντονο ενδιαφέρον για περαιτέρω ενημέρωση και γνώση καθώς και απόδοση ευθυνών για την υφιστάμενη κατάσταση στην περιοχή στις τοπικές αρχές και την κρατική μέριμνα.

Title: Investigation of the perceptions and attitudes of local society for the sustainable management of a Protected Area (Lake Pamvotis).

7. Summary

Protected areas are considered as the cornerstones of biodiversity. Although they have usually been set aside from human exploitation, it is now increasingly recognized that protected areas should play a role in sustaining local communities adjacent to them. Human communities living in and around those areas often have important and long-standing relationships with the areas. These relationships embrace cultural identity, and such subsistence practices contribute to the maintenance of biological diversity in the regions.

Freshwater lakes and wetlands of the world are an extremely valuable resource, not only because 68% of the global liquid surface freshwater is contained in them, but because of their importance to the economies, social structure, biodiversity and viability of the riparian countries. Greece is rich in freshwater wetland resources. These exhibit considerable ecological diversity, reflecting the range of Greek climatic conditions and topography.

According to EU policy and Greek legislation, protected areas including freshwater ecosystems (wetlands, lakes, deltas) aim at the protection of the environment, the promotion of scientific research and environment education, the provision of recreational activities and the improvement of social and economic activities of the local communities with respect to the environment.

The aim of the present study is to: 1) collect information on the awareness of local people in relation to the protected area of Lake Pamvotis 2) compare the attitudes between lake's users as self- employments, farmers and fishermen towards ecosystem 3) explore locals' views including expert's on the impact of the wetland on the economy and the culture of the area and 4) suggest educational and management measures.

The research was carried out by means of a questionnaire, addressed through personal interviews during 2006-07. The surveyed population included local adult inhabitants living in the area, divided in four groups that are considered as strictly lake users 1) self-employments 2) farmers 3) fishermen. and 4)experts.

The questionnaire used contained variables concerning, socio-demographic data, professional activities and their impacts on the lake ecosystem and finally perceptions/attitudes towards wetland's conservation. Fix-response and open questions were included in the questionnaire in order to gain a clear answer. In some cases where alternative answers were given, the interviewer tried to discuss with the participants and to clarify the answer.

Statistical analysis was carried out with the help of Statistical package for the Social Sciences (SPSS). Analysis of data revealed that local community in the protected area of Lake Pamvotis had limited or inadequate knowledge about the institution of the Protected region and the clear conservation policies. There also was a positive perception as for the profits that arise, intense interest for further briefing and knowledge as well as attribution of responsibilities for the existing situation in the region to local authorities and government.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξένη Βιβλιογραφία

- 1. Allendorf, T., Swe , K. K., Oo, T., Htut , Y., Aung , M., Allendorf , K., Hayek , L., Leimgruber, P. and Wemmer, C., 2006.**Community attitudes toward three protected areas in Upper Myanmar (Burma). Environmental Conservation: page 1 of 9 © Foundation for Environmental Conservation.
- 2. Bajracharya, B. S., Furley, A. P. and Newton C. A., 2006.** Impacts of community-based conservation on local communities in the Annapurna Conservation Area, Nepal. Biodiversity and Conservation 15, pp. 2765–2786.
- 3. Borrini-Feyerabend, G., Kothari, A. and Oviedo,G., 2004.** Indigenous and Local Communities and Protected Areas Towards Equity and Enhanced Conservation. Guidance on policy and practice for Co-managed Protected Areas and Community Conserved Areas. World Commission on Protected Areas (WCPA) Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 11 IUCN – The World Conservation Union. Adrian Phillips, Series Editor
- 4. Carrus, G., Bonaiuto, M. and Bonnes, M., 2005.** Environmental concern, Regional identity, and support for protected areas in Italy. Environment And Behavior, Vol. 37, No. 2, pp. 237-257.
- 5. Child, G., 1994.** Strengthening protected-area management: a focus for the 1990s, a platform for the future. Biodiversity and Conservation 3, pp 459-463.
- 6. Christopoulou, G. O. and Tsachalidis, E., 2004.** Conservation policies for protected areas (wetlands) in Greece: a survey of local residents' attitude. Water, Air, and Soil Pollution: Focus 4, pp. 445–457.
- 7. Emerton, L., Bishop, J. and Thomas, L., 2006.** Sustainable Financing of Protected Areas. A global review of challenges and options. IUCN World Commission on Protected Areas. Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 13. The current Series Editor is Prof. Peter Valentine.

8. Food and agriculture organization of the united nations.

Organic agriculture and nature conservation. Nadia El-Hage Scialabba. Rome, Italy.

9. Gaston, J.K. and Spicer, I.J., 2004. Biodiversity: An Introduction” (2nd Edition), Blackwell Science, Oxford, 208 pp. ISBN 1405118571 paperback.

10. Ghimire, K.B. and Pimbert, M.P., 1997. Social change and conservation: an overview of issues and concepts. In: Ghimire K.B. and Pimbert M.P. (eds), Social Change and Conservation: Environmental Politics and Impacts of National Parks and Protected Areas. Earthscan Publications Limited, London, pp. 1–45.

11. Gomes, G. A., 2002. Indigenous Peoples and Protected Areas in South and Southeast Asia - Book Review. Australian Journal of Anthropology.

12. Gorman, M., Mannion, J., Kinsella, Jim. and Bogue, Pat., 2001. Connecting Environmental Management and Farm Household Livelihoods: The Rural Environment Protection Scheme in Ireland. Journal of Environmental Policy & Planning 3, pp. 137–147.

13. Howe, C., 2005. Reconciling protected area management and sustainable development: a study of the socio-economics and wild food use of local communities in the Nanda Devi Biosphere Reserve, Indian Himalayas. A report submitted in partial fulfilment of requirements for the MSc. Department of Environmental Science and Technology Imperial College London. Faculty of Life Sciences.

14. King, A.D. and Stewart P.W., 1996. Ecotourism and commodification: Protecting people and places. Biodiversity and Conservation 5, pp. 293-305.

15. Kinzig, P.A., Pagala, W. S. and Tilman, D., 2001. The functional consequences of biodiversity. Empirical Progress and Theoretical Extensions
Princeton University Press Princeton and Oxford

16. Kratochwil, A., 1999. Biodiversity in ecosystems : principles and case studies of different complexity levels. Kluwer Academic Publishers Dordrecht/ Boston/London

17. Langton, M., Ma Rhea, Z. and Palmer, L., 2005. Community-Oriented Protected Areas for Indigenous Peoples and Local Communities. Journal of Political Ecology Vol. 12.

- 18. Maikhuri, R.K., Rao, K.S., Nautiyal, S., Negi Aditya Purohit, C.S. and Saxena, K.G., 2003.** Ecotourism an option for protected area management: A case study of Nanda Devi Biosphere Reserve, Uttaranchal. *Journal of tourism*, Volume V, No.2.
- 19. McNeely, J.A., 1995.** Partnerships for conservation: an introduction. In: McNeely J.A.(ed.), *Expanding Partnerships in Conservation*. Island Press, Washington, DC, pp1–10.
- 20. Mkanda, F.X. and Munthali, S.M., 1994.** Public attitudes and needs around Kasungu National Park, Malawi. *Biodiversity and Conservation* 3, pp. 29-44.
- 21. Peters , J., 1998.** Transforming the integrated conservation and development project (icdp) approach: observations from the Ranomafana national park project, Madagascar. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics* 11, pp. 17–47.
- 22. Pyrovetsi, M. and Daoutopoulos G., 1991.** Educational response to differences in environmental attitudes among lake fishermen. *Landscape and Urban Planning*, 20, pp 167-172.
- 23. Pyrovetsi, M. and Daoutopoulos G., 1997.** Contrasts in conservation attitudes and agricultural practices between farmers operating in wetlands and a plain in Macedonia, Greece. *Environmental Conservation* 24, pp. 76-82.
- 24. Rai, S.C., Lepsha, R. and Sharma, E., 1998.** Eco-tourism. A strategy for conservation and development. In *research for Mountain Development. Some initiatives and accomplishments*, Gyanodaya Prakashan Nainital pp. 195- 214.
- 25. Ray, G.C., 1999.** Coastal–marine protected areas: agonies of choice. *Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems* 9: 607–614.
- 26. Roe, D. and Hollands, M., 2004.** Protected Areas: How much is enough? *Sustainable Development Opinion*.
- 27. Ryan, L. R., 2005.** Exploring the effects of environmental experience On attachment to urban natural areas. *Environment and behavior*, Vol. 37, No. 1, pp 3-42.
- 28. Saalismaa, N., 1999.** Local people and protection - A case study from the protected area of Mirafior in Nicaragua. *First Annual Congress of Finnish Latin Americanists*, 26-27 November, Helsinki.

29. **Secretariat of the Convention on Biological Diversity, 2000.** Sustaining life on Earth. How the Convention on Biological Diversity promotes nature and human well-being. April 2000.
 30. **Shrestha, K. R. and Alavalapati, R.R J., 2006.** Linking conservation and development: an analysis of local people's attitude towards koshi tappu Wildlife reserve, Nepal. *Environment, Development and Sustainability* 8, pp. 69–84.
 31. **Silva, P. H., Boscolo, H.O., Nascimento, G., Obermu"ller, F. and Strelow, F., 2005.** Biodiversity Conservation and Human Well-being: Challenges for the Populations and Protected Areas of the Brazilian Atlantic Forest. *EcoHealth* 2, pp. 333–342.
 32. **Stoll-Kleemann, S., 2001.** Opposition to the Designation of Protected Areas in Germany. *Journal of Environmental Planning and Management*, 44(1),pp 109–128.
 33. **Stoll-Kleemann, S., 2001.** Barriers to nature conservation in germany: a model explaining opposition to protected areas. *Journal of Environmental Psychology* 21, pp. 369-385.
 34. **Trakolis, D., 2001.** Local people's perceptions of planning and management issues in Prespes Lakes National Park, Greece. *Journal of Environmental Management* 61, pp. 227–241.
 35. **United Nations Economic Commission for Europe Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes, 2005.** Nature for water. Protecting water related ecosystems for sustainable development. Designed and printed by the Publishing Service, United Nations, Geneva — GE.05-30567 — April 2005 — 3000.
 36. **Wang, S., Lassoie, P. J. and Curtis, D. P., 2006.**Farmer attitudes towards conservation in Jigme Singye Wangchuck National Park, Bhutan.
- Environmental Conservation: page 1 of 9 © Foundation for Environmental Conservation.

Ελληνική Βιβλιογραφία

37. Αλμπάνης, Τ., 2005. Ρύπανση και τεχνολογία προστασίας περιβάλλοντος. Γ΄ Έκδοση Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.
38. Αναγνωστοπούλου, Μ., 2002. Περιοδικό Αμφίβιον, τεύχος 43. Δημνιαία έκδοση του Ελληνικού κέντρου βιοτόπων υγροτόπων. Θεσσαλονίκη.
39. Αντύπα, Γ. Α., 2006. Εκτίμηση της δυνατότητας δικτύωσης κοινωνικών εταίρων στη διαχείριση προστατευτέας περιοχής: Η περίπτωση της χορταρολίμνης-λίμνης αλυκής στη Λήμνο. Διατριβή που υποβλήθηκε στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Περιβαλλοντική Πολιτική και Διαχείριση του Τμήματος Περιβάλλοντος ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση Διπλώματος Ειδίκευσης στην Περιβαλλοντική Πολιτική και Διαχείριση. Μυτιλήνη 2006
40. Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ηπείρου Γ΄ ΚΠΣ- ΠΕΠ Ηπείρου, 2004. “Διαχειριστικό Σχέδιο Λίμνης Παμβώτιδας”. Αύγουστος 2004
41. Γεράκης, Π.Α., 2002. Περιοδικό Αμφίβιον, τεύχος 42. Δημνιαία έκδοση του Ελληνικού κέντρου βιοτόπων υγροτόπων. Θεσσαλονίκη.
42. ΕΚΒΥ Ημερίδα, 2007. Η διατήρηση των λιμνών υπό το πνεύμα των Οδηγιών 92/43/ΕΟΚ και 2000/60/ΕΚ,: Φυσικά Οικοσυστήματα Και Νερό. Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας. Ελληνικό Κέντρο Βιότοπων-Υγροτόπων.
43. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, 1994. Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά της Ελλάδας.
44. Εφημερίδα της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας, 2003. Τεύχος Τέταρτο Αρ.Φύλλου 649. 25 Ιουνίου 2003.
45. Ζήσης, Ι., Μουτσοπούλου, Ι. και Παρασκευουλάκος, Ι., 2004. Οδηγός Διαχείρισης & Ανάδειξης Κοιλάδας Σπερχειού & Μαλιακού Κόλπου «Πράσινη Συναίνεση». Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος.
- Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος. Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας & Δημόσιων Έργων ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΜΚΟ Σόλων – Περιβαλλοντική ΜΚΟ .

46. **Καρπαδάκης, Κ., 2001.** Υγρότοποι της Ελλάδας (Αξίες- Κίνδυνοι - Προστασία). Virtual School, The sciences of Education Online, τόμος 2, τεύχος 4 <http://www.auth.gr/virtualschool/2.4/youngs/Karpadakis.htm>
47. **Κριμπάς, Κ., 2000.** Τι είναι η βιοποικιλότητα. Περιοδικό Focus, τεύχος Νο 6, Αύγουστος 2000, σελ. 55-63.
48. **Λαζαρίδου, Θ., Παπαγεωργίου, Μ, και Κακούρος, Π., 2001.** Ο θεσμός των προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα. Περιοδικό Αμφίβιον, τεύχος 38.
49. **Μελέτη ανάδειξης – Ανάπλασης και Προστασίας της λίμνης Παμβώτιδας Ιωαννίνων και των περιμετρικών αυτής περιοχών, 2001.** Μέρος Β – Επιχειρησιακό σχέδιο Ανάδοχος Ανδρέας Λουκάτος – Αναστασία Λαγουδάκη Συνεργάτης :ΕΠΕΜ ΑΕ Αθήνα , Οκτώβριος 2001.
50. **Μολώνη, Π., 2006.** Διερεύνηση της εφαρμογής του προγράμματος «Περιβαλλοντική Προστασία της Λίμνης Παμβώτιδας από Αγροτικές Δραστηριότητες» ΕΠΑΑ 2000-06. Master thesis, Γεωπονικό Παν/μιο Αθηνών.
51. **Πρακτικά Συνεδρίου Προστασία της Φύσης και Οικοανάπτυξη, 2003.** "Λίμνες Ζωής: Αειφόρος Διαχείριση Υγροτόπων και Ρηχών Λιμνών.(LIFE III / D / 000351).Χρυσούπολη 30 Οκτ/1 Νοεμ. 2003.
52. **Χατζηχαραλάμπους, Έ., 2000.** Περιοδικό Αμφίβιον. Τεύχος 34, Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2000. Διμηνιαία έκδοση του Ελληνικού Κέντρου Βιοτόπων –Υγροτόπων.

Διαδίκτιο

- 53. www.minenv.gr/1/12/121/12103/g1210300.html - 6k
- 54. www.unep.gr
- 55. www.env.uoi.gr/web/lessons/BIOPIKILOTHTA/BIO.htm-12k-
- 56. www.greenpage.gr/biopoikilothta.htm - 32k
- 57. www.wwf.gr. NATURA 2000: Αξιολόγηση της εφαρμογής των Οδηγιών για τα Άγρια Πουλιά (79/409/EOK) και τους Οικοτόπους (92/43/EOK) Νοέμβριος 2006.
- 58. www.nhmc.uoc.gr/Wetlands/EnviromentalProblem/Greek/Framesetgr.htm - 2k
- 59. www.smiley.cy.net/basspro/limnes_tis_elladas.htm - 61k
- 60. www.lakepamvotis.gr (Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας Ιωαννίνων)
www.rodosport.gr/enlefko/ioanina070405.htm - 20k -
- 61. www.epohi.gr
- 62. www.lakepamvotis.gr/natura_info.htm
- 63. <http://www.fao.org/docrep/x3030e/x3030e05.htm#TopOfPage>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ι. Στον πίνακα 4, παρουσιάζεται η νομοθεσία μέσω της οποίας έχει γίνει η κήρυξη προστατευόμενων περιοχών από το 1932 ως σήμερα και στον Πίνακα 5, ο αριθμός και το εμβαδόν των βασικών κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών της Ελλάδας (Λαζαρίδου κ.α., 2001).

Πίνακας 4

Οι σημαντικότερες κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα και οι κανονιστικές πράξεις που τις θεσπίζουν.

Κανονιστική Πράξη	Τίτλος	Κατηγορία προστ. περιοχής
N. 856/1937	Περί εθνικών δρυμών	Εθνικός Δρυμός
N.5351/1932,όπως τροποποιήθηκε με τον N.1465/1950	Περί Αρχαιοτήτων	Τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλους
N.86/1969,όπως τροποποιήθηκε με τον N.996/71	Δασικός Κώδικας	Εθνικός δρυμός Αισθητικό δάσος Διατηρητέο μνημείο της φύσης
N.177/75,όπως τροποποιήθηκε με τον N.2637/1998	Περί της ρύθμισης της θύρας	Ελεγχόμενη κυνηγετική περιοχή Εκτροφείο θηραμάτων Καταφύγιο άγριας ζωής
N. 1650/1986	Για την προστασία του περιβάλλοντος	Περιοχή απόλυτης προστασίας της φύσης Περιοχή προστασίας της φύσης Εθνικό πάρκο Προστατευόμενος φυσικός σηματισμός και προστατευόμενο τοπίο Περιοχή οικοανάπτυξης

Κοινή Υπουργική Απόφαση 33318/3028/28-12-98	Ενσωμάτωση της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ "Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας"	Ειδικές ζώνες διατήρησης(ΕΖΔ)
Κοινή Υπουργική Απόφαση 414985/1985	Ενσωμάτωση της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ "Για την διατήρηση των άγριων πτηνών"	Ζώνες ειδικής προστασίας (ΖΕΠ)

Πίνακας 5

Αριθμός και εμβαδόν των βασικών κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών της Ελλάδας

Βασικές κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών	Αριθμός	Εμβαδόν (εκτάρια)
Εθνικά πάρκα (περιλαμβάνονται οι Εθνικοί δρυμοί και τα Εθνικά θαλάσσια πάρκα)	13	292.326
Αισθητικά δάση	19	32.506
Διατηρητέα μνημεία της φύσης	51	16.840
Τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους	130	Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία
Υγρότοποι Διεθνούς σημασίας (Σύμβαση Ραμσάρ)	10	167.301
Ζώνες ειδικής Προστασίας 79/409/ΕΟΚ	52	552.986

Προτεινόμενοι τόποι κοινοτικής σημασίας (προτεινόμενες ειδικές ζώνες Διατήρησης σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ)	270	2.777.605
Βιογενετικά Αποθέματα	16	22.444(από τα οποία 2.000 είναι θαλάσσια έκταση)
Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς	2	34.075
Αποθέματα Βιόσφαιρας	2	8.838
Περιοχές στις οποίες έχει απονεμηθεί Ευρωδίπλωμα	1	4.850
Ειδικά Προστατευόμενες περιοχές (Σύμβαση Βαρκελώνης)	9	260.176

Πηγές: Πράξεις κήρυξης και έργο "Καταγραφή, αναγνώριση, εκτίμηση και χαρτογράφηση των τύπων οικοτόπων και των ειδών χλωρίδας και πανίδας της Ελλάδας (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ)

II. Κατηγορίες Προστατευόμενων περιοχών

Εθνικοί Δρυμοί

Οι Εθνικοί Δρυμοί περιλαμβάνουν εκτάσεις, στις περισσότερες από τις οποίες κυριαρχεί ο δασικός χαρακτήρας, με ιδιαίτερο οικολογικό και επιστημονικό ενδιαφέρον.

Έχουν κηρυχθεί 10 Εθνικοί Δρυμοί, με συνολική έκταση 68.732 εκτάρια, βάσει του Ν. 996/1971 που αποτελεί μέρος του Ν. 86/1969 «Περί Δασικού Κώδικος». Οι Εθνικοί Δρυμοί Πρεσπών, Βίκου-Αώου, Πίνδου, Οίτης και Σουνίου περιλαμβάνουν πυρήνες και περιφερειακές ζώνες, ενώ οι υπόλοιποι περιλαμβάνουν μόνο πυρήνες.

Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκταση των Εθνικών Δρυμών αντιστοιχεί στο 0,58% της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας.

Εθνικοί Δρυμοί της Ελλάδας

Εθνικοί Δρυμοί	Εμβαδόν (εκτάρια)	ΦΕΚ
Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας	3.812	155/A/1961
Εθνικός Δρυμός Σουνίου	3.500	80/A/1974
Εθνικός Δρυμός Πίνδου	6.927	120/A/1966
Εθνικός Δρυμός Οίτης	7.210	120/A/1966
Εθνικός Δρυμός Πρεσπών	19.470	19/A/1975
Εθνικός Δρυμός Βίκου – Αώου	12.600	198/A/1973
Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς	4.850	200/A/1962, 33/A/1964
Εθνικός Δρυμός Παρνασσού	3.513	286/A/38, 1/A/1939
Εθνικός Δρυμός Αίνου	2.862	199/A/1962
Εθνικός Δρυμός Ολύμπου	3.988	248/A/1938

Εθνικά Πάρκα

Τα Εθνικά Πάρκα εισήχθησαν ως κατηγορία προστατευόμενων περιοχών με τον Ν. 1650/1986 (άρθρα 18 και 19). Όταν το Εθνικό Πάρκο, ή μεγάλο τμήμα του, καταλαμβάνει εκτάσεις δασικού χαρακτήρα μπορεί να χαρακτηρίζεται ως Εθνικός Δρυμός. Ανάλογα, όταν το Εθνικό Πάρκο καταλαμβάνει θαλάσσιες περιοχές μπορεί να χαρακτηριστεί ως Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο.

Τα τελευταία έτη, βάσει του Ν. 1650/1986, έχουν κηρυχθεί 8 Εθνικά Πάρκα.

Εθνικά Πάρκα στην Ελλάδα

Εθνικά Πάρκα	Εμβαδόν (εκτάρια)	ΦΕΚ
Εθνικό Πάρκο Υγροτόπου Λίμνης Κερκίνης και της ευρύτερης περιοχής του	-	98/ΤΑΑΠΘ/8-11-06 (ΚΥΑ 42699/19-10-06)
Εθνικό Πάρκο Δαδιάς - Λευκίμμης - Σουφλίου	42.800	911/Δ/13.10.2006

Εθνικό Πάρκο Λιμνοθαλασσών Μεσολογίου - Αιτωλικού, κάτω ρου και εκβολών ποταμών Αχελώου και Ευήνου και νήσων Εχινάδων	33470.62	477/Δ/31.5.20 06
Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου	-	639/Δ/2005
Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων των λιμνών Κορώνειας - Βόλβης και των Μακεδονικών Τεμπών	16.388	248/Δ/2004
Εθνικό Πάρκο Σχινιά - Μαραθώνα Αττικής	1.382	395/Δ/2000
Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου	13.500	906/Δ/1999
Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου - Βορείων Σποράδων	208.713	519/Δ/1992

Αισθητικά Δάση

Τα Αισθητικά Δάση έχουν θεσμοθετηθεί βάσει της δασικής νομοθεσίας και περιλαμβάνουν δασικά τοπία με ιδιαίτερο αισθητικό και οικολογικό ενδιαφέρον, που έχουν σκοπό εκτός από την προστασία της φύσης να δώσουν την ευκαιρία στο κοινό να γνωρίσει και να απολαύσει το φυσικό περιβάλλον με διάφορες δραστηριότητες αναψυχής.

Ως Αισθητικά Δάση έχουν χαρακτηριστεί 19 περιοχές, με συνολική έκταση 32.506 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική χερσαία έκταση των Αισθητικών Δασών αντιστοιχεί στο 0,24% της έκτασης της χώρας. Το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 9,8 εκτάρια.

Περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Αισθητικά Δάση

Αισθητικά Δάση	Εμβαδόν (εκτάρια)	ΦΕΚ
Φοινικόδασος Βάι Λασιθίου	20	170/Α/1973
Δάσος Καισαριανής Αττικής	640	31/Α/1974
Κοιλάδας Τεμπών Λάρισας	1.762	31/ΤΑ/1974
Αγ. Γεωργίου – Καραϊσκάκη Καρδίτσας	252	31/ΤΑ/1974
Δάσος Πευκιάς Ξυλοκάστρου Κορινθίας	27,5	31/Α/1974
Περιαστικό Δάσος Ιωαννίνων	86	306/ΤΑ/1976
Προστατευόμενη περιοχή Λεκανών Απορροής Πανεπιστημίου Πατρών	1.850	99/Α/1974
Δάσος Φαρσάλων Λάρισας	34,5	103/Δ/1977
Δάσος Στενής Εύβοιας	674	108/Δ/1977

Δρυοδάσος Μογγοστού Κορινθίας	520	175/Δ/1977
Δασικό Σύμπλεγμα Όσσας Λάρισας	16..900	175/Δ/1977, 160/Α/1985
Παραλιακό Δάσος Νικοπόλεως Μύτικα Πρέβεζας	66	183/Δ/1977
Δάση Νήσου Σκιάθου Μαγνησίας	3.000	248/Δ/1977
Στενά Νέστου Καβάλας – Ξάνθης	2.380	283/Δ/1977
Δάσος Εθνικής Ανεξαρτησίας Καλαβρύτων Αχαΐας	1.750	404/Δ/1977
Περιαστικό δάσος Τιθορέας Φθιώτιδας	200	125/Δ/1979
Δάση Αμυγδαλέων Καβάλας	2.216	606/Δ/1979
Δάσος Λόφων Κάστρου και Αηλιά Τρικάλων	28	609/Δ/1979
Δρυοδάσος Κουρί – Αλμυρού Μαγνησίας	100	99/Α/1980

Διατηρητέα Μνημεία της φύσης

Σε αυτά περιλαμβάνονται μεμονωμένα δένδρα ή συστάδες δένδρων με ιδιαίτερη βοτανική, οικολογική, αισθητική ή ιστορική και πολιτισμική αξία. Στην ίδια κατηγορία ανήκουν επίσης εκτάσεις με σπουδαίο οικολογικό, παλαιοντολογικό, γεωμορφολογικό ή άλλο ενδιαφέρον. Η θεσμοθέτησή τους υλοποιήθηκε βάσει του δασικού κώδικα.

Έχουν κηρυχθεί 51 Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, με συνολική έκταση 16.840 εκτάρια. Η πλειονότητα των μνημείων αυτών καταλαμβάνει ελάχιστα τετραγωνικά μέτρα. Αξιοπρόσεκτο είναι ότι μόνο το Απολιθωμένο Δάσος της Λέσβου το οποίο καταλαμβάνει το 89% της συνολικής έκτασης των Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκταση των Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης αντιστοιχεί στο 0,12 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 21,32 εκτάρια.

Περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης (όπου δεν δίνεται τιμή για το εμβαδόν σημαίνει ότι αυτό είναι κάτω από 1 εκτάριο).

Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης	Εμβαδόν (εκτάρια)	ΦΕΚ
Οι δύο Πλάτανοι του Σχολαρίου	-	281/Β/1975

Το κλήμα των Καλαβρύτων	-	738/B/1975
Το Πεύκο της Νικήτης Χαλκιδικής	-	738/B/1975
Ο Πλάτανος στον Γεροπλάτανο Χαλκιδικής	-	738/B/1975
Ο Πλάτανος της Βάβδου	-	738/B/1975
Ο Πλάτανος του Πausανία στο Αίγιο	-	738/B/1976
Οι Δώδεκα Βρύσες του Αιγίου	-	738/B/1976
Οι Πλάτανοι των Κομποτάδων	-	113/B/1976
Ο Πλάτανος της Άρτας	-	1113/B/1976
Ο αειθαλής Πλάτανος της Φαιστού	-	590/B/1977
Οι Πλάτανοι της Βέροιας	-	590/B/1977
Ο Πλάτανος του Ναυπλίου	-	590/B/1977
Η Ελιά του Ναυπλίου	-	590/B/1977
Ο Φοίνικας του Ναυπλίου	-	590/B/1977
Οι Ταμοί Κρυονερίου Αργολίδας	-	590/B/1977
Οι Ελιές της Δημαίνης Αργολίδας	-	590/B/1977
Οι Ελιές του Αλμυροποτάμου Εύβοιας	-	590/B/1977
Ο Πλάτανος της Δημητσάνας Αρκαδίας	-	121/Δ/1980
Ο Σφένδαμος του Σιδηροκάστρου Μεσσηνίας	-	121/Δ/1980
Η Ελιά της Καλαμάτας	-	121/Δ/1980
Το Δάσος Δενδροκέρδων στην Κυνουρία Αρκαδίας	74	121/Δ/1980
Η Δρυς του Περιθωρίου Αρκαδίας	-	121/Δ/1980
Συστάδα Δρυός και Φράξου (Μουριών)	9,2	121/Δ/1980
Η Δρυς στις Κορφές Ηρακλείου	-	121/Δ/1980
Οι Βελανιδιές στην Καλαμιά Αιγίου	-	121/Δ/1980
Η Δρυς της Δόριζας Αρκαδίας	-	121/Δ/1980
Ο Πλάτανος Βλάτους Χανίων	-	121/Δ/1980
Ο Πλάτανος της Αγ. Μαρίνας Φθιώτιδας	-	121/Δ/1980
Οι Πλάτανοι της Λαμίας	-	121/Δ/1980
Το Δάσος της Οξιάς στην Τσίχλα Χαϊντού Ξάνθης	18	121/Δ/1980
Το Δάσος Οξιάς στο Πευκωτό Πέλλας	3,2	121/Δ/1980
Το Παρθένο Δάσος της Κεντρικής Ροδόπης	550	121/Δ/1980
Το νησί Πιπέρι στις Βόρειες Σποράδες	438	121/Δ/1980
Ο Πλάτανος στην Ελαία Θεσπρωτίας	-	173/B/1981

Η Φτελιά της Αηδόνας Καλαμπάκας	-	173/B/1981
Ο αειθαλής Πλάτανος των Αζωγυρών Χανίων	-	173/B/1981
Το Κρητικό Κεφαλάνθηρο στις Καμάρες Ηρακλείου	-	589/B/1985
Ο Πλάτανος του Αγ. Φλώρου Μεσσηνίας	-	589/B/1985
Το Απολιθωμένο Δάσος της Λέσβου	15.000	160/A/1985
Ο Πλάτανος του Ιπποκράτη στην Κω	-	589/B/1985
Ο Πλάτανος της Απολλωνίας - Σταυρός Θεσσαλονίκης	-	589/B/1985
Ο Πλάτανος της Πλατανιώτισσας Καλαβρύτων	-	773/B/1985
Το δάσος του Λεσινίου Αιτωλοακαρνανίας	45,9	773/B/1985
Ο Πλάτανος της Αγ. Λαύρας Καλαβρύτων	-	656/B/1986
Ο Σφαγνώνας στο δάσος του Λαϊλιά Σερρών	3,9	656/B/1986
Υπόλειμμα υδροχαρούς δάσους στην Ιστιαία Εύβοιας	-	656/B/1986
Το Δάσος αείφυλλων πλατύφυλλων στο νησί Σαπιέντζα	240	656/B/1986
Το Μικτό Δάσος Προμάχων - Λυκοστόμου Αριδαίας	192	656/B/1986
Το Φυσικό Δάσος κυπαρισσίου στον Έμπωνα Ρόδου	135	656/B/1986
Το Μικτό Δάσος του Γράμου	130	656/B/1986
Το Κυπαρίσσι της Πρασιάς Ευρυτανίας	-	520/B/1997

Καταφύγια Άγριας Ζωής

Με την έκδοση του Ν. 2637/1998 τα Καταφύγια Θηραμάτων χαρακτηρίζονται πλέον ως Καταφύγια Άγριας Ζωής. Οι περιοχές είχαν κηρυχθεί ως Καταφύγια Άγριας Ζωής, έως και τον Ιούλιο του 2000, αριθμούν 585.

Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές

Οι Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές είναι επτά, με συνολική έκταση 107.086 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,84 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 68 εκτάρια.

Περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές.

Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές	Εμβαδόν (εκτάρια)	ΦΕΚ
Σερρών	24.600	1587/Β/1975
Νήσου Δία	1.250	474/Β/1977
Σαπιντζας	850	1041/Β/1977
Αταλαντονήσου	185	1041/Β/1977
Όσσας	26.337	88/Β/1985
Βορείων Σποράδων (Σκοπέλου)	5.464	156/Β/1986
Κόζιακα	48.360	527/Β/1992

Εκτροφεία Θηραμάτων

Τα Κρατικά Εκτροφεία Θηραμάτων είναι 21, με συνολική έκταση 3.603 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,023% της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 14,51 εκτάρια.

Περιοχές Προστασίας της Φύσης

Οι περιοχές Προστασίας της Φύσης εισήχθησαν ως κατηγορία προστατευόμενων περιοχών με τον Ν. 1650/1986 (άρθρα 18 και 19). Ο υγρότοπος και η ακτή Ψαλιδίου δήμου Κω έχουν κηρυχθεί ως Περιοχή Προστασίας της Φύσης (ΦΕΚ 571/Δ/6.7.2006).

Περιοχές Οικοανάπτυξης

Οι περιοχές Οικοανάπτυξης εισήχθησαν ως κατηγορία προστατευόμενων περιοχών με τον Ν. 1650/1986 (άρθρα 18 και 19).

Έως σήμερα, έχει κηρυχθεί η Λίμνη Παμβώτιδα ως Περιοχή Οικοανάπτυξης (2003).

Η Σύμβαση Ραμσάρ επικυρώθηκε με το ΝΔ 191/74 (ΦΕΚ 350/Α/1974) «Περί κυρώσεως της Σύμβασης Ραμσάρ» και οι τροποποιήσεις της με τον Ν.1950/91 (ΦΕΚ 84/Α/1991) «Περί κυρώσεως των τροποποιήσεων της Σύμβασης Ραμσάρ». Υπεύθυνη υπηρεσία για τους υγροτόπους Ραμσάρ είναι η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Η Ελλάδα χαρακτήρισε 10 υγροτόπους ως Διεθνούς Σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση (υγρότοποι Ραμσάρ).

Υγρότοποι Ραμσάρ στην Ελλάδα

Κωδικός	Ονομασία Περιοχής
3GR001	Δέλτα Έβρου
3GR002	Λίμνη Βιστονίδα, Πόρτο-Λάγος, Λίμνη Ισμαρίδα και παρακείμενες λιμνοθάλασσες
3GR004	Δέλτα Νέστου και παρακείμενες λιμνοθάλασσες
3GR005	Λίμνες Βόλβη και Κορώνεια
3GR006	Τεχνητή λίμνη Κερκίνη
3GR007	Δέλτα Αξιού, Λουδία, Αλιάκμονα
3GR008	Λίμνη Μικρή Πρέσπα
3GR009	Κόλπος Αμβρακικού
3GR010	Λιμνοθάλασσες Μεσολογγίου
3GR011	Λιμνοθάλασσες Κοτυχίου

Οι υγρότοποι Ραμσάρ έχουν συνολική έκταση 167.301 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,85% της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 55.617 εκτάρια. Οι υγρότοποι Ραμσάρ έχουν συμπεριληφθεί στις προτεινόμενες για ένταξη περιοχές στο Δίκτυο «NATURA 2000». Περισσότερες πληροφορίες για τους υγροτόπους Ραμσάρ μπορεί να αναζητηθούν στη Βάση Δεδομένων Ραμσάρ.

Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα με τη Σύμβαση της Βαρκελώνης (Πρωτόκολλο 4 «Περί των ειδικά προστατευόμενων περιοχών της Μεσογείου»)

Η Σύμβαση της Βαρκελώνης με τα συνοδευτικά Πρωτόκολλα κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον Ν. 855/78 (ΦΕΚ235/Α/1978) και τον Ν. 1634/86 (ΦΕΚ 104/Α/1986). Σύμφωνα με το πρωτόκολλο «Περί των ειδικά προστατευόμενων περιοχών της Μεσογείου» τα συμβαλλόμενα Κράτη Μέρη της Σύμβασης δεσμεύονται να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία των σημαντικών θαλάσσιων περιοχών για τη διατήρηση των φυσικών πόρων, των φυσικών τοπίων και των περιοχών της πολιτιστικής κληρονομιάς της Μεσογείου.

Σε εφαρμογή του Πρωτοκόλλου «Περί των ειδικά προστατευόμενων περιοχών της Μεσογείου» έχουν χαρακτηριστεί 9 περιοχές ως Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές με συνολική έκταση 260.176 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,32% της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 214.790 εκτάρια.

Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές της Ελλάδας

Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα με το Πρωτόκολλο 4 της Σύμβασης της Βαρκελώνης	Έμβαδόν (εκτάρια)
Αισθητικό Δάσος Νικοπόλεως – Μύτικα	66
Αισθητικό Δάσος Πευκιάς Ξυλοκάστρου	27,5
Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς (πυρήνας)	4.850
Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου και Βορείων Σποράδων	208.713
Απολιθωμένο Δάσος της Λέσβου	15.000
Αισθητικό Δάσος Νήσου Σκιάθου	3.000
Εθνικός Δρυμός Σουνίου	3.500
Αισθητικό Δάσος Βάι	20
Αμβρακικός Κόλπος	25.000

Βιογενετικά Αποθέματα

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Βιογενετικών Αποθεμάτων ιδρύθηκε το 1976 από το Συμβούλιο της Ευρώπης και αποσκοπεί στη διατήρηση αντιπροσωπευτικών δειγμάτων χλωρίδας, πανίδας και φυσικών περιοχών της Ευρώπης. Υπεύθυνος φορέας για τον χαρακτηρισμό των Βιογενετικών Αποθεμάτων είναι η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας.

Ως Βιογενετικά Αποθέματα έχουν χαρακτηριστεί 16 περιοχές, με συνολική έκταση 22.261 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,16% της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 4.434 εκτάρια.

Βιογενετικά Αποθέματα της Ελλάδας

Βιογενετικά Αποθέματα	Εμβαδόν (εκτάρια)
Φυσικό Μνημείο Δάσους Λεσινίου	45,9
Εθνικός Δρυμός Πίνδου (πυρήνας)	3.393
Παρθένο Δάσος Κεντρικής Ροδόπης	550
Παρθένο Δάσος Παρανεστίου	500
Φυσικό Μνημείο Μικτού Δάσους Κυπαρισσίου Έμπωνα Ρόδου	135
Κόλπος Λαγανά	2.450
Φυσικό Μνημείο Μικτού Δάσους Γράμμου	130
Εθνικός Δρυμός Αίνου (πυρήνας)	2.862
Αισθητικό Δάσος Κουρί - Αλμυρού	100
Φυσικό Μνημείο Δάσους Αείφυλλων Πλατάνων Νήσου Σαπιέντζα	24
Φυσικό Μνημείο Δάσους Οξιάς στην Τσίχλα - Χαϊντού Ξάνθης	18
Φυσικό Μνημείο Μικτού Δάσους Αλμωπίας Αριδαίας	192
Εθνικός Δρυμός Ολύμπου (πυρήνας)	3.988
Εθνικός Δρυμός Οίτης (πυρήνας)	3.010
Εθνικός Δρυμός Πρεσπών (Δάσος Κέδρων)	13
Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς	4.850

Αποθέματα Βιόσφαιρας

Σύμφωνα με το πρόγραμμα της UNESCO «Άνθρωπος και Βιόσφαιρα» έχουν ενταχθεί στα «Αποθέματα Βιόσφαιρας» (Biosphere reserves) ο Εθνικός Δρυμός Ολύμπου (πυρήνας έκτασης 3.988 εκταρίων) και ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς (πυρήνας έκτασης 4.850 εκταρίων). Υπεύθυνος φορέας για τον χαρακτηρισμό των περιοχών είναι η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,07% της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας.

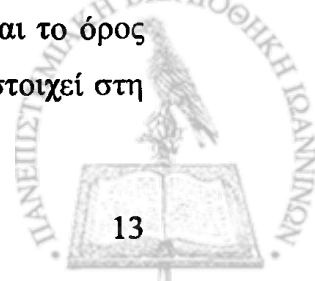
Περιοχές στις οποίες έχει απονεμηθεί το Ευρωδίπλωμα

Το Ευρωδίπλωμα είναι ένας θεσμός του Συμβουλίου της Ευρώπης που ξεκίνησε το 1965, υιοθετήθηκε επίσημα το 1973, και οι αναθεωρημένοι κανονισμοί του υιοθετήθηκαν το 1991 και το 1998. Το Ευρωδίπλωμα απονέμεται σε περιοχές οι οποίες αναγνωρίζονται ως περιοχές φυσικής κληρονομιάς ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος και προστατεύονται κατάλληλα. Σε περίπτωση υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος είναι δυνατή η άρση του Ευρωδιπλώματος. Υπεύθυνος φορέας για την απονομή του Ευρωδιπλώματος είναι η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας.

Το Ευρωδίπλωμα (Α΄ κατηγορία) έχει απονεμηθεί στον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς (με εμβαδόν 4.850 εκτάρια). Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή του αντιστοιχεί στο 0,04 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας.

Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς

Σύμφωνα με τη Σύμβαση για την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά, η οποία λειτουργεί υπό την αιγίδα της UNESCO και κυρώθηκε από τη χώρα μας το 1981, έχουν κηρυχθεί ως Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς για το φυσικό περιβάλλον τους τα Αντιχάσια Όρη- Μετέωρα (έκτασης 387 εκταρίων) και το όρος Άθως. Η έκταση του όρους Άθω, αν και δεν ορίζεται, θεωρείται ότι αντιστοιχεί στη

Αποθέματα Βιόσφαιρας

Σύμφωνα με το πρόγραμμα της UNESCO «Άνθρωπος και Βιόσφαιρα» έχουν ενταχθεί στα «Αποθέματα Βιόσφαιρας» (Biosphere reserves) ο Εθνικός Δρυμός Ολύμπου (πυρήνας έκτασης 3.988 εκταρίων) και ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς (πυρήνας έκτασης 4.850 εκταρίων). Υπεύθυνος φορέας για τον χαρακτηρισμό των περιοχών είναι η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,07% της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας.

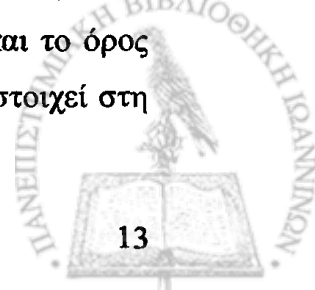
Περιοχές στις οποίες έχει απονεμηθεί το Ευρωδίπλωμα

Το Ευρωδίπλωμα είναι ένας θεσμός του Συμβουλίου της Ευρώπης που ξεκίνησε το 1965, υιοθετήθηκε επίσημα το 1973, και οι αναθεωρημένοι κανονισμοί του υιοθετήθηκαν το 1991 και το 1998. Το Ευρωδίπλωμα απονέμεται σε περιοχές οι οποίες αναγνωρίζονται ως περιοχές φυσικής κληρονομιάς ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος και προστατεύονται κατάλληλα. Σε περίπτωση υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος είναι δυνατή η άρση του Ευρωδιπλώματος. Υπεύθυνος φορέας για την απονομή του Ευρωδιπλώματος είναι η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας.

Το Ευρωδίπλωμα (Α' κατηγορία) έχει απονεμηθεί στον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς (με εμβαδόν 4.850 εκτάρια). Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή του αντιστοιχεί στο 0,04 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας.

Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς

Σύμφωνα με τη Σύμβαση για την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά, η οποία λειτουργεί υπό την αιγίδα της UNESCO και κυρώθηκε από τη χώρα μας το 1981, έχουν κηρυχθεί ως Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς για το φυσικό περιβάλλον τους τα Αντιχάσια Όρη- Μετέωρα (έκτασης 387 εκταρίων) και το όρος Άθως. Η έκταση του όρους Άθω, αν και δεν ορίζεται, θεωρείται ότι αντιστοιχεί στη

συνολική έκταση της χερσονήσου (33.700 εκτάρια). Υπεύθυνος φορέας για την κήρυξη των περιοχών είναι το Υπουργείο Πολιτισμού. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,26 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας (www.ekby.gr).

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ

Εκτός από την εθνική νομοθεσία, ειδικές υποχρεώσεις για την προστασία της φύσης απορρέουν από σχετικές Διεθνείς Συμβάσεις τις οποίες η Ελλάδα έχει κυρώσει και από διεθνείς πρωτοβουλίες. Επιπλέον η Ελλάδα έχει προτείνει περιοχές για ένταξη στο ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000 (Τόποι Κοινοτικού Ενδιαφέροντος και Ζώνες Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά). Οι προστατευόμενες περιοχές διεθνούς σημασίας είναι οι ακόλουθες:

- ☐ Υγρότοποι διεθνούς σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ
- ☐ Περιοχές του δικτύου Natura 2000
- ☐ Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα με τη Σύμβαση της Βαρκελώνης (Πρωτόκολλο 4)
- ☐ Βιογενετικά Αποθέματα
- ☐ Αποθέματα Βιόσφαιρας
- ☐ Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς
- ☐ Περιοχές στις οποίες έχει απονεμηθεί το Ευρωδίπλωμα

πηγή: www.ekby.gr

